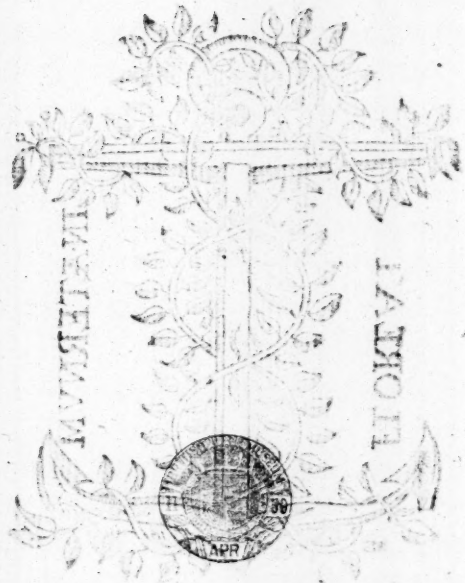

ΤΟΥ
ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΡΧΙ-
επισκόπου Θεσσαλονίκης λόγοι ἀπο-
δεικτικοὶ δύο.

Χριστός μοι μόνος ἔστι δόξα καὶ τιμή.

УЧЕБНИКЪ
АРИТМЕТИКИ
СЪ СЪВѢЩАЮЩЕЮ
ПРИЛОЖЕНІЕМЪ
АРИТМЕТИЧЕСКАГО
ТАБЛИЦА

5 ΤΟΙΣ ἈΓΙΩΤΑΤΟΙΣ ΚΑΙ
 ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΙΣ ΤΕΣΣΑΡΣΙ
 ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ
 ΔΙΟΚΛΗΤΙΚΗΣ Τῆς Χρυσῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἀνατολικῆς
 5 καὶ Φωταυγῆς, Κυρίλλῳ Κωνσταντινουπόλεως, Γεωρ-
 σίμῳ Ἀλεξανδρείας, Ἀθανασίῳ Ἀντιοχείας· Θεοφάνῃ Ἱεροσολύ-
 μων, τοῖς Ἱεροσόλων Διαδόχοις, καὶ τῆς ἀληθείας Ὑψίστοις,
 τοῖς ὡς ἐκλεκτοὶ σκευὴ βασιλοῦσι τὸ γλυκύτατον ὄνομα
 5 τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ὁ παντοκράτωρ καὶ
 παντοδύναμος, πάντων ὑποταγῶν καὶ εὐκεί-
 ρων, ὃς αὐτῷ Χριστῷ τῷ
 Θεῷ ἡμῶν·

5 **Ε**Ι καὶ ἀμαχοὶ ἡ ἀλήθεια (μαχερώτατοι καὶ
 θεοσεβέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τῆς τῷ Χριστῷ λο-
 γικῆς ποιμένης) καὶ ἀήτητοι, ὡς ὡς ὁ Θεὸς τὸ
 5 κρείττον ἐχούσα, καὶ μηδέποτε τῷ ψεύδει ὑπο-
 κύπτουσα (καὶ πολλοὶ καὶ μεγάλοι ὧσιν οἱ ἐκεί-
 νη ὑποτασσονται, ἀλλ' ἐδὲν ἦσαν αὐτῇ τῆς
 περὶ γένεσιν καὶ κατακρατεῖ, ὡς καὶ ἀγγέλους καὶ ἑστιάδας ἀποφαι-
 νουσα, τὴν ταύτην ἀντικειμένην) ὅμως ὡς ὡς τὸ τοῦ Θεοῦ ὀνόματι ποι-
 5 ῶν, τὸ ταύτης μέχρι θανάτου ὑποτασσίζεσθαι. "Οὕτω γὰρ αὖ τὸ
 δοκίμιον ἡμῶν, καὶ ἡ πρὸς ταῖς ἀδελφότησιν (ὅπως τῇ ἑσπέρῃ ἄλλων τῶν λαγι-
 5 κῶν τῆς ἀλογίας διύσησιν) ἀειδίτως φαῖν, καὶ ὁ ὑπὸ τῷ Θεῷ ὃς

ἡμῶν Διάπειρος ζῆλος. Αἰσχροὺν γὰρ ἀνδρῶν, ἀνδράποδα μὲν ὄντα
τοσούτοις ζηλουῦντα τοῖς σφῶν δεσπόταις, ὥς ὅτι μοῖνοι πάλλα δυσχερῇ
ὑπὸ τούτων ὑφίστασθαι, ἀλλὰ δὴ καὶ θάνατον, εἴπερ καὶ τούτων δέησε.
παρ' ὧν πλὴν τῆς πρὸς τὸ βίου ἀναγκῆς, τάχα δὲ καὶ σωματι-
κῆς ἐλευθερίας (καὶ ἀσπίδος αὐτῇ) ὅθεν σφῶν περὶ σφίγεται. ἡμᾶς δὲ
μὴ ἐθέλοντας ζηλοῦν Θεῶν Κυρίῳ παντοκράτορι, παρ' ὅτι τὸ ζῆν ἔχουσι,
τὰ τε νόημα ἀγαθὰ σὺν τῇ μὴ χεταισχυνύσῃ ἐλπίδι προσδοκῶμεν.
Τούτ' ὅτι τὸ πῦσαν με ἀνάστατοι καὶ σεβασμιώτατοι δεσπύται, κα-
ταμαδὸν ἀεσθῶν τηλικούτων ἔργων. ἔχῃ ἥτιον δὲ ὅτι ἡ ἡμετέρη γέ-
νοιοις τόγα νῦν ἔχον δυστυχία, εἰς οἴκτοι με οὐ τὸν τυχόντα περὶ σεβαστάτο. 5
Τὸ γὰρ πάλαι Θεὸς βλεπὼν καὶ πολλὰς χάρις κομῶν, εἰς τοσούτοις δυ-
τυχίας κατέπεσε, ὥς ἵνα εἰς μυκτηρισμὸν καὶ χλευῶν τοῖς τε πόρρω
καὶ τοῖς πέλας. ἢ τὸ γ' ἀληθέστερον εἰπεῖν, τοῖς μὴ σὺν ἡμῶν τῆς Θεῶν
κριμάται τὴν ἀνεξιχνίαστον ἀβυσσον. ἐπελάθοντο γὰρ οἱ κατεπισημνύοντες
τοῖς τῷ κόσμῳ περνοῖς, τῷ σπύλῳ καὶ περὶ λυμῶν εἶναι τὴν εἰς τὴν αἰώ- 5
νιον βασιλείαν ἀγασσάμενοι. καὶ ὅτι πάντας τῶν οὐρανῶν, διόκεας
καὶ πολλὰ ἀνιερὰ πάσχει δεινὰ, οὐκ ἐκ τῆς ἑξῆς μοῖνοι, ἀλλὰ καὶ
τῆς εἰσὶν τῶν νυμφῶντος γενομένων, ἢ ἢ (οἱμοί) ἐκ τῆς οἰκείων τὰ βέλη.
καθὰ γὰρ ἀμπελὸν τῷ φραγμῷ περιμετρήντος, πᾶσι τοῖς λυμαιπι-
κοῖς θηρίοις βατὸς γίνεται τῷ λοιπῷ, ὅτι δὴ καὶ ἡμεῖς, τῆς βασιλείας 5
ἀπελθόντες μετὰ τῆς μαθημάτων, εἰς καταπάτημα περιεμέμεθα πᾶσι
θηρίοις. Ἀλλὰ χάρις τῷ κρείττονι, ὡς γὰρ γὰρ πᾶσι τὸν λιμὸν τῷ ἀκῶ-
σαι λόγον Κυρίου καὶ τὸν θεὸν χρησμένον, φιλοῖ δὲ τῆς λιμωπτόντων,
διασώζοντι εἰς ἐπιδοτάς ἡμῶν, εἰ καὶ πάντοτε ὀλίγοις, ἀλλὰ γὰρ ἰχθυ-
νοὺς λαὸν πέπαρκαται, καὶ τοὺς φώτας τῷ χαλῷ σπέρματος, ἢ τῆς 5
ζιζανίας ἀπορίας, πόρρω που τῷ θεῷ ἀρχὴ ἐκσπενδονίσαι. ὥς εἶναι τὸ
ἐπ' Αἰγύπτῳ ῥητὴν, μᾶλλον ἀρμόδιον ὅτι τῆς Ἑλλάδος τὰ νῦν λέ-
γεσθαι. Οὐ πολλὰ μὲν ἢ Ἑλλάς, ἐπὶ δὲ τέχῃ, μέγα πύκτει.
Ἀλλ' ἢ μὲν τῷ γένει ταλαιπωρία, εἰ καὶ πᾶσι οἷς ὁπωσοῦν θεῷ
φόβος μέτεστι μέλει, καὶ ἕκαστος τὸν οὐκ ὄντα πρόπον σιωπῶμεν
περὶ θυμῶνται

παρασπένονται εἰς βοήθειαν, πλείυ οὐδέτιν ἄλλοις ποσὺτοι μέλειν οἰμῆ,
ὅσον ὑμῖν.

Οἷς τε λαοὶ ὑπὲρ τετρατάταις ἐτόσα μέμνητε.

Ἐκείτω μὲν γὰρ τῇ ἄλλῃ ψυχοποιμένῃ, χάρις τις μερικὴ ὅτι
5 τέσσαρα εἰς ποιμαντικὴν πρόνοιαν. ὑμῖν δὲ τοῖς τέσσαρσι πατριάρ-
χοις (ταῦτάν δ' εἰπὼν τέσσαρσι εὐαγγελισταῖς) ἅπαντα ἡ τῆς καθό-
λου Ἐκκλησίας φροντίς ὑπὲρτίθεται. Ὡς γὰρ ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ
τίμαρχόν οὗ ὁ δημιουργὸς οὐδ' ἐν τῶν τῷ κόσμῳ συστατικῶν στοιχείων ἡρ-
κείσθῃ, οὐδ' αὖ πλείον τῶν τεσσάρων παρήγαγεν. ὁμοίως καὶ ἐν τῇ δι-
5 κοδομῇ τῆς Ἐκκλησίας, οὐδ' ἐν καὶ μόνῳ εὐαγγελιστῇ φαίνεται χρησά-
μενος, ὅτε πλείον τῶν τεσσάρων ἐδέχθη. Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ κυριότη-
τι καὶ ἀγωγῇ ταύτης, οὐδ' ἐν καὶ μόνῳ τῷ ἄσασαι τῷ Χριστῷ ἐπέ-
πεμφε φροντίδα. οὐτ' αὖ πλείονας ὑμῶν τῶν τεσσάρων ἐξελέξατο.
Τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς, πεπεισμένος ἐμὴ λίαν εὐστόχως ποιεῖν, ὑμῖν τοῖς
5 τέσσαρσι συνοδικοῖς διαδόχοις καὶ προστάταις τῷ Χριστιανικῷ σώματι,
παρασπένων τῷ ἱερῷ ταύτης Βίβλοι. καθάπερ γὰρ φησὶ ὁ ψαλμὸς ὅτι
λυχνίας τεθέντος, ἅπαντα ἡ οἰκία φωτίζεται ταῖς τούτου ἀυγαῖς. Ὡς
δὲ καὶ ἡ περὶ τῆς αὐτῆς βίβλος, ὅτι τῶν ὑμετέρων ὑψηλοτάτων θρόνων,
ὡς ἐπ' ἀκροτάτων λυχνίων πρώτως διαβάτα, ἅπαντα καὶ τῆς Ἐκκλη-
5 σίας αὐτοῦθεν διαπύμπει τοὺς ἀκτῖνας. καὶ τοὺς μὲν εὐσεβεῖς, καταφω-
τίζει. πάντες δ' ἀχρωῶδες καὶ σαθρὴν δόγμα, κατακαύσθαι. Καί μοι δο-
κῶ μνησθῆναι ἐν τούτῳ τῶν κηπουρῶν ἀείκτους. ἐκείνοι γὰρ δεῖ-
σαν τὸν κῆπον ὑδρεύσθαι, τίμαρχόν ἐφ' ὑψηλοῦ τὸ ὕδωρ ἀιάνουσι, γενο-
πύροις ποτὶν ὀρετοῖς ὡς μηχανῇ χρώμενοι, ἢ ἐκεῖθεν ἐξῆ τούτοις
5 ῥᾶτ' ὅτι πάσας τὰς ἀσθενείας μελοχετεύειν αὐτὸ. Καὶ ὡς τοίνυν διὰ τῆς
ἐκείνης διωκτικῆς, μικρᾶς καὶ γενῆς οὐσίας, ἐφ' ἡμῶν, ὡς ἐφ' ὑψηλοτάτων
δεξαμενῶν τῇ τῷ παναγίου πνεύματος χεισματῶν, ἀήθελ τῶν πολ-
λὰς ἐκτακτικῆς καρδίας καταψύξουσιν Βίβλον ἀναγαγεῖν. ἢ εἰς τὴν
τῶν λοιπῶν μετὰ ῥασιμῆς πολλῆς, ὅπου οὐδ' ὑμῖν δοκεῖ. ταῦτα φερέ-
μεθα. Ἐγὼ γὰρ τὸ ἐπὶ ταύτης χρήσιμον ὀμνύω, ἀλλ' ὑμῶν μετὰ

αὐτῶν οὐκ ἐστὶν οἷον τοῖς τοῦ πλὴν εὐθείαν ὁδοῦ βαδίζουσιν, καὶ τοῖς ἡδὴ ταύ-
 τῆς ἀποπλανηθεῖσι. τοῖς μὲν, ὥσπερ ὅπλ' ἀμυνθεία, ἀποσπονοῦνται
 πόρρωθεν πάντας μηχανῶν καὶ δολιότηα τῶν οὐρανῶν. ἡ βέλη πῖνα
 ἐξ ἀποπλανημάτων καὶ σιωπῶνται τὸς χεῖ τῆς ἀληθείας σκολιόν
 π' ὁπποῦνται. τοῖς δ' ὅτι τὰς παρὰ κλίμασι, χυμωθῶντας πῖς ὅτι 5
 πῖς δεξιὰς παρὰ κλίμασι, καὶ πολλοὺς κίμασι ἐκείνῃ τῇ ἀληθείᾳ παρ-
 σπόμενοι. ἔτι γὰρ οἱ τῶν πολὺν τὸ εὖ, ἀλλ' οἱ τῶν εὖ τὸ πολὺ παρὰ
 τῷ Θεῷ δοκιμάζεται. Ἐγὼ μὲν οὖν (θεοτάτοι μοι διαπύσαι) τὸν
 εἰς ἐμὲ ἦκον, ἡδὴ πεπαίηκα. ἔμοιρον διαπύτης καὶ πόνου ἀφιδύσας, ἀλλὰ
 δὴ καὶ τῶν ἐπιτηδεύων καὶ κινδυνῶν ὀλίγον λόγον ποιῶμαι. οἶδα γὰρ 5
 ὅτι εἰς τὸ τοῦτο ἐκπαύω, ἵνα δοξασθῇ ὁ Θεὸς ἐν ἐμοί. ὥστε καὶ τῷ χρεῶν
 δέησιν μοι λειτουργήσαι, μάλα παρθέτως τῷ ὑποσώζοντι. Ὑμέτε-
 ρον δ' αἰεὶ εἶναι, καὶ παρὰ τῆς ὑμῶν ποιμαίνουσης ὀπίσθιας, ὅπως ἀν ταυ-
 τῇ τὰ τῆς ἱερᾶς θεολογίας ἀκροθίνια, ἀπανταχὺ τῆς καθολικῆς Ἐκ-
 κλησίας διασπαρῇ. ἅπασιν ἀνδρες τῆς ἀληθείας ὑποσώζοντες καὶ τῷ δι- 5
 καίου Κυνήροισι συνελέξαντο τε καὶ διακηρύσσοντες, ἡχθόντες ἐν-
 ταῦθα καθ' ὃν ἡκμασαι θεοῖον. οἷον ὁ, τε θεαπέσιος Νεῖλος καὶ ὁ ἱερὸς
 Γρηγόριος, οἱ τῆς Θεσσαλονίκης θεῖοι πρόεδροι καὶ παντὸς κόσμου φωστῆρες
 διαύητοι γεγονότες. μετ' αὐτοῦ δὲ διάπυρος ζηλωτὴς τῆς εὐσεβείας καὶ νέος
 Ἡλίας ἀναφανείς ἡμῖν, Γεώργιος ὁ Σχολάριος, ὁ προτοία Θεῷ παρὰ τοῦ 5
 πατριάρχου χρηματίσας τῇ Κωνσταντίνῃ μετὰ πλὴν ταύτης ἀλωπιν. εἰ-
 τα Βαρλαάμ ὁ σφοδρῶτατος, καὶ πῖνος ἀνώνυμος διάλεξις. ἔπειτα ὁπίσθιοι
 λαὶ πῖνες τῷ ἐκ τῆς λαμπαρᾶς Κρήτης ἀνυάσαντος, καὶ πᾶσαν πλὴν οἰ-
 κηδύνῃ φωστῆρις, Μελετίος ἐκείνῃ τῷ Πηγᾷ. ὁ δὲ φθόγγος ἀπαντα-
 χὺ τῆς οἰκουμένης φαίνεται διαδραμῶν. ὃν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαδέ- 5
 χεται ἡ σεβασμότης σου θεοσεβέστατε δέσποτα (πρεπείον γὰρ τὸν λό-
 γον πρὸς πλὴν Κυῖν ὑψηλότηα, τῷ καμῶν τῷ ἀπαντήσαντος) καὶ ὁ
 πᾶν ὅλον πρῶτα πῖνος παρνοῦμος τῷ πᾶν χειριανὴν γένους, εἰς Κων-
 σταντινούπολιν μετετέθηκει, ὡς αἱ πόρρωτερον τὰς ἀκτῖνας ἐπαφίσης,
 ἂν τ' ἐφ' ὑψηλοτέρῃς λυχνίας ἐσάμενος. πῖς οὖν ἀγνοεῖ τὸ τῷ σφωτά-

του Κυρίλλου ὀνομα; ἐν ποίᾳ δὲ χώρα ἡ πόλις ἔχῃ ἡ φήμη φιλοτιμύ-
 μένη λιεφήμετε τῷτο; εἰεν. ἐξῆς δὲ τούτου, Μάξιμος ὁ Μαργύνιος. ὁ
 τὸ κλέος ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ θεολογίᾳ, καὶ πάσῃ λογικῇ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ,
 οἶδε μὲν πάντα ἡ Εὐρώπη, μάλιστα δὲ ἡ πολλοῖς μαθήμασι κομῶσα Γερ-
 5 μανία. πρὸς ἡν αὖ πλεῖστα τῶν ἐκείνῃ ἐπιτολῶν φαινόμενα γραφεῖσιν, πολλῆς
 ἐπιστήμης ἀνάπλεον πάσαι. Εὐδοκίμος ὁ ἐκ Μονεμβασίας Γαβριήλ ὁ Σε-
 βήρος. ὁ χειραγωγὸς τῆς παναγίας πνεύματος ἀρχιερεὺς γνήσιος Φιλα-
 δελφίτης καταστάς, καὶ πρῶτος ἐν ταῖς κληαῖς Ἑνεταῖς Ἐκκλησιᾶν τῶν ὀρ-
 θοδοξῶν πιεζάμενος. γέγραπται δὲ οἱ τὸ σύγγραμμα κοινῇ καὶ χυδαίᾳ
 1 γλῶττι, ὅπου τῶν ἐκείνῃ αἰτησιμῶν. ἢ ἡ πᾶσι τοῖς νῦν Ἑλλήσιν εὐσεβοῦσι
 τοῖς. ἴσχατος δὲ ἐν ταῦτα ὁ πολυμαθέστατος Γεώργιος ὁ Κορέστιος, ὁ ἐκ τῆς
 περὶ φήμης Χίου, εἰσέτι τῷ βίῳ περὶ Θεοῦ χάριτι, τοῖς ἐκείνῃ ἀνπι-
 ταθόμενος. Ταῦθ' ὅπως ἀν γινώσκῃ πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις χειριστοῖς γένοιτο,
 ὅμῳ ἔρρον ἀν εἴη θεόδοτοι δεσπόται, ὥσπερ πινὰ θυσιὰν πνευματικῶν
 5 πρεσβερόντων τῷ Θεῷ. ὅς δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις φωτιστὴν γνώσεως καὶ
 εὐσεβείας, ἢ ἅμα διδασκῶν ἡμῶν εὐσεβῶς, μίαν ὕστατον θεότητος ἐν βί-
 σιν ὑποστάσεις γνωρίζουμένην. εἰδέναι τε μίαν ἀρχὴν καὶ ἐν αἵ τοις τέτοις,
 τῶν ἀνάρχων πατέρων καὶ μόνων, υἱὸν δὲ καὶ πνεῦμα ἅγιον, ἐκ τῆς πατρικῆς
 ὑποστάσεως ὑφισταμένα, ἀνάρχως καὶ αἰδίως, ὡς εἶναι Συνάνταρχα τῇ
 ἀρχῇ καὶ Συναιδία ὥσπερ ὁμοῦσα ταύτῃ. γνώσκειν τε μίαν καθόλου
 κεφαλὴν τῇ καθολικῇ τῆς Ἐκκλησίας σῶματος, τὴν Κύριον Ἰησοῦν
 Χριστόν, τὸν θεάνθρωπον, τὸν ἄκρον καὶ μέγιστον ἀρχιερέα. ἐν ᾧ ἔρρωσθε
 καὶ πάντα ὑμᾶς εὐχολογῶν σιθασμιώτατοι δεσπόται, κατ' ἐμμετροῦστας τῶν
 5 ἐξερῶν, καὶ τῶν ὁπισθοῦ ἀντικειμένων ὅμῳ τῇ ἀληθείᾳ διδασκαλίᾳ,
 ὥστε πόδας ἔχοντας διαπαντὸς ἀμύνει.

Ὅμῳ τῷ πεισάμῳ ἀγιοτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρι-
 ἀρχῶν καὶ ὑλῶν ἀρραγεστάτῳ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας,
 δούλος ἐλάχιστος ἀλλὰ πιστός καὶ ὁμολόξος ἔγραφε.

1. The first of these is the fact that the majority of the population of the United States is now living in urban areas. This is a result of the process of urbanization, which has been going on since the beginning of the 20th century. The population of the United States has increased from about 100 million in 1900 to over 200 million in 1950. At the same time, the population of rural areas has decreased from about 100 million in 1900 to about 50 million in 1950. This has led to a concentration of the population in urban areas, which has had a number of important consequences for the development of the United States.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ

ΗΜΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΡΧΙΕ-

ΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

λόγος ἀποδεικνύκός πρῶτος.

ΑΛιν ὁ δεινὸς καὶ ἀρχέκακος ὄφιν τῷ
ἑαυτοῦ κεφαλῷ κατ' ἡμῶν ἀχίρον, ἔποψυ-
εῖξαι τὰ τῆς ἀληθείας ἀντήρα. μάλλον δὲ τῷ
μὲν κεφαλῷ τῷ τοῦ Χριστοῦ σαυρῶ σιωπεῖς, τῷ
δὲ χτ' ἡμεῖς πειθομένων ταῖς ἀπολυμέναις ἔπο-

- 5 ῖναις αὐτῷ, κεφαλῷ ἑαυτῷ ποιόμενος ἕκαστος, καὶ οὕτω πολλὰς ἀντι-
μῆς χτ' ἡμῶν Ὑδραν κεφαλὰς ἀναδούς, δι' αὐτῶν ἀδικίας εἰς πᾶν
λαλῶν ὅσον ἀνίστην. οὕτως Ἀρείους, οὕτως Ἀπολιναρίους, οὕτως Εὐνομί-
ους καὶ Μακεδόνας, οὕτω πλείους ἑτέρους πρῶτον σαυρῶν τῷ αὐτῷ
πρῶτον σαυρῶν ὅλκῳ, ἀφ' ἧς τῆς ἐκείνων γλώττης τὸν οἰκεῖον χτ' ἡμεῖς
5 Ἐκκλησίας ἐπαφῆκεν ἰδόν. ἀντ' ὁδόντων ἰδόντων, τοῖς ἐκείνων λόγοις χρη-
σάμενος, καὶ περὶ τῆς τῆς εὐσεβείας ἀρχῆς οἰόντιν ῥίζῃ πα-
ρῶς καλὴν περὶ λότος φυτῷ, καὶ καρποῖς ἀριστοτάτοις βεβήκοντος, οὐ
μὴν τῷ καὶ λυμῆσθαι ἴσχυσε. καὶ γὰρ ὑπ' αὐτῶν τῶν δειχθέντων
αὐτῆς σιωπεῖς τὰς μύλας, ἔποψιν ὡς ἀληθῶς κεφαλῷ ἑαυτῶν
5 ποιουμένων Χριστῶν. οὗτος τοίνυν ὁ νοῦτος καὶ ἀφ' οὗτο μάλλον ἐπα-
ρατος ὄφιν. τὸ πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον κακόν. ὁ πονηρὸς, καὶ τῷ
χαμπεῖ καὶ γήινῳ πονηρίᾳ ἀεὶ σιτεύων. ὁ τῆς πένης (δηλαδὲ τῆς
ἀπάτης) ὁκτιρητῆς ἀχέματος. ὁ πρὸς πᾶσαν θεοφυγὴν δόξαι ποιε-
μώτατος σοφιστῆς, καὶ ἀμύχανος ἐμύχανος, μηδαμῶς ὁπλιτομένης τῆς
5 οἰκείας χαυλοχίτας, ἀφ' ἧς τῶν αὐτῶν πειθύνων Λατίνων, πρὶ Θεοῦ

Α

καὶ αὐτῶν

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΛΟΓΟΣ

καὶ εἰς τὴν φωνήν, μικρὸν μὲν ὁρῶντες ἔχον ὑπαλλαγὴν, μεγάλην
 δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν. καὶ πολλὰ ὅμως τῆς εὐσεβείας φερόσας ἐκφυλά
 τε ὡς ἄτοκα. καὶ τοῖς πᾶσι φανερὸν δὲ λεκνύσας, ὡς οὐ μισρὸν οἰοῖς θεῖ
 Θεὸς τὸ ὡς εὐσεβῶν. εἰ γὰρ ἐφ' ἑκατοὶ τῶν κατ' ἡμᾶς ὄντων, ἐνὸς ἀποπου
 τνωμένην δοξάσας, πολλὰ τὰ ἄτοκα γίνεσθαι, πῶς οὐ μάλλον ὅτι τῆς
 κοινῆς ἀπάντων ἀρχῆς καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ὄντων ἀναποδείκτων ἀρχῶν, ἐνὸς
 αἰφύτου δοξάσας ὡς εὐσεβῶς, πολλὰ γένεσθαι ὡς τοῦτο τὰ ἀτοπή
 ματα; πρὸς ἃ καὶ φανερὸς τὸ Λατίνων γένος ἐκπεπλόκασι ἀν', εἰμὴ παρ'
 ἡμῶν ἀνιπλερότων τῇ καινοφρονίᾳ τῷ λόγῳ, τῆς κακοδοξίας τὸ
 πλεον. θεωρεῖτο. καὶ γὰρ ὅτι ποσούτων ἐστὶν ὅτε συλλελογισαί, ὡς καὶ
 ἀφ' ὧν ἡμῶν εἶναι τῆς αὐτῆς λέγειν, ἀφ' ὧν οὐκ αὐτῶν τοῖς ῥήμασι, σφῶν
 αὐτῶν ὑπ' ἀπειρίας κατὰ ψευδολογίαν. ἡμεῖς γὰρ οὐχὶ καὶ ἐκ τῆς ὑπα
 στάσεως τῆς υἱὸς λεγόντων εἶναι πῶς τῷ ἀγία πνεύματος ὑπαρξίν, ἐκείνων
 διὰ καὶ ἐκ τῆς τῆς υἱὸς, τῶν ἀδελφάτων εἰς μίαν ἀμφοτέρως συνάγεσθαι ἐν
 τοῖς. εἰς γὰρ ὁ μοι γενέσθαι, καὶ μία ἡ τῷ πνεύματος ὑπαρξίς ἐστίν.
 ἡμεῖς ἀπ' ἀφ' ὧν τῇ κατὰ ψευδολογίαν ἀνιπλεῖται. καὶ αὖ ψευδὴς ἡ ἐτέρα,
 εἰ ἀληθὴς ἡ ἐτέρα. καὶ τὸ αὐτὸ θεῖ τῷ αὐτῷ κατὰ ψευδολογίαν καὶ ἀποφῆ
 σαι σὺν ἀληθείᾳ οὐκ ἐστίν. ἀλλ' ὡς μὲν ἡμῶν οὐ λέγουσι μόνον ἀλλὰ καὶ
 φρονέουσι τὰ θανάτια, οὐδεὶς οἰμῶν τῶν ἐν φρονιούτων, καὶ μὴ ὁμοφρονού
 των ἐκείνους, ἀντιρεῖ. ὡς δὲ οὐχ ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶ τῷ τῆς ἀ
 ληθείας ἀντιδογματίζουσι λόγῳ, ὡς παρ' ἡμῶν ἀμείωτος καὶ ἀναυξὴς καὶ
 τὸ πᾶν ἀμεταποίητος διαπερύλακται, πάντες μὲν ὑμεῖς καὶ χρεῖς ἀπο
 δείξεως ἀκλειβῶς ἴτε, τὸ τῶν εὐσεβοῦντων λέγω πλήρωμα. διεχθίσε
 ται δ' ὅμως Θεὸς διδοῖς, καὶ διὰ τῶν τῷ λόγῳ. ὡς αὖ καὶ πᾶν σῶμα
 τὸ ἀντιλέγον φεραγῆ, καὶ πρὸς μίαν ὁμολογίαν σφειχθῇ τὸ ἀνιπρόπον.
 Ἐπιστροφή. Ἀλλ' ὦ Θεε τῷ παντὸς, ὁ μόνος δοτὴρ καὶ φύλαξ τῆς ἀληθινῆς θεολο
 γίας, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ῥημάτων καὶ δογμάτων, ἡ μόνη μοναρχικωτάτη
 Τελες. οὐ μόνον ὅτι μόνη τῷ παντὸς ἀρχεῖς, ἀλλ' ὅτι καὶ μίαν αἰσταντῇ
 μόνῳ ἔχεις ὑπαφάρχον ἀρχὴν, πῶς μόνῳ ἀναίτιον μονάδα, ἐξ ἧς
 παρὰ γὰρ, καὶ εἰς ἣν ἀνάγκη ἀχρότως καὶ ἀναίτιως ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ

πνεῦμα.

πνεῦμα. Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ἐκ Θεοῦ πατρὸς ἐκπερέντης τὴν
 ὑπαρξιν ἔχον, καὶ δι' οὗ τοῖς ὁρθῶς πιστεύουσιν εἰς σέ, καὶ διδεδωκένον
 καὶ πεμπένον καὶ φαινόμενον. Ἐξ ἐκείνου ἐκ Θεοῦ πατρὸς γεννητὸς
 τὴν ὑπαρξιν ἔχον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἁγίου πνεύματος ταῖς καρδίαις πάν-
 5 εἰς σέ πιστευόντων ἐμμορφώμενος ὁμοιωθεὶς, ὁ ἀσώματος ἀθάνατος. Πά-
 τερ ἀγέννητε μόνε καὶ ἀνεκπόρευτε, καὶ τὸ σύμπαν ἐπέμειν, αἰατῆς ὁ
 μόνος πατὴρ τῆς ἀνεκφοιτήτων καὶ ὁμοτίμων σοι φύτων. ἐν κράτος, εὐα-
 δυνάμεις, ἡ δημιουργὸς τῆς ποιητῶν καὶ ὑποχέμεται σοι φύτων. ἡ πά-
 σης γνώσεως δόρυ. ἡ πολυειδέης ιδέας παρέχουσα γνωτικῶν τε καὶ
 5 γνωστῶν. καὶ χαλκῶς τοῖς γνώσκουσιν καὶ φυσικῶς ὁρθεύει τὰς γνώ-
 σεις. τοῖς μὲν νοεροῖς, ἀπλᾶς καὶ ἀπαθῆς νοήσεως. τοῖς δ' αἰσθητικῶς,
 πολυμερεῖς καὶ παθηταῖς αἰσθήσεως. τοῖς δὲ μικροῖς ἡμῶν, ἀμφοτέρωθεν.
 ἡ καὶ τὴν σοφίαν σοὶ ἐγχωροῦν γινώσκον, μόνοις τοῖς λογικοῖς σου
 κλίμασι ἀφάτω χηρῶν χερσὶν ἐκείνων, δὸς καὶ ἡμῶν ἀρτίως, εὐαρέσας
 5 σοι θεολογῆσαι, καὶ τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἔργω σοι καὶ λόγῳ εὐαρεσῆσαι, συμ-
 φώνως. ὡς ἀνὴρ καὶ τοὺς μὴ θεαρέστας σέ θεολογοῦντας ἀπελγέζωμεν,
 καὶ τοὺς ἐν ἀληθείᾳ σέ ζητοῦντας πρὸς τὴν ἀλήθειαν φηλέζωμεν, ἵνα
 σέ γνώσκωμεν πάντες, μίαν μόνην ποιητὴν θεοποίητα τὴν μόνον πατέρα
 τε καὶ παρβολέα, καὶ σὺ υἱὸν ἕνα, καὶ υἱὸν μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ
 5 παρβολέα. καὶ σὺ ἐν πνεύμα ἁγίῳ, καὶ παρβολέμα μόνον, ἀλλ' οὐχὶ
 καὶ πνεῦμα. καὶ δοξάζοιμεν ἕνα Θεόν, ἐν μίᾳ μὲν καὶ ἀπλῇ, πλου-
 σίᾳ δ' (ἵνα οὕτως εἴπω) καὶ ἀπενοχρήτῳ θεότητι. καὶ ἀντιδοξαζόμεθα
 σοὶ, ὅς ἐστις πλουσίως θεώσεως καὶ τειροσφαεῖ φωτοχυσία, νῦν καὶ εἰς
 τοὺς ἀκατάληκτους αἰῶνας, Ἀμὲν.

5 Κοινὴ μὲν ἡ εὐχὴ παντὶ τοῖς μίαν σεβόμενοι ἀρχῇ. Ὑμεῖς δὲ τί
 φατέ οἱ τὰς δύο λέγοντες ὅτι τῆς θεότητος ἀρχῆς, ἡ γὰρ, ἐν τῇ φα-
 νερώς τοῦτο λέγετε, ἀλλ' ἐξ ὧν λέγεσθαι τοῦτο συνήθηται. τὸ αὐτὸ τὰ
 βαθέα τοῦ Σαβανᾶ, τὰ τοῦ πηλοῦς μετῆρα ἅ τοις ὑπεχρῶσθαι αὐτῷ
 τὰ ὅτι φησὶ. οὐ γὰρ καὶ ὑπεχρῶσθαι τὴν τέκνον τῆς φύσεως. ἀλλ' αὖ
 5 τὸ βαθεῖον καὶ τὸ πηλόν τὸ τοῦ πηλοῦς μετῆρα ἅ τοις ὑπεχρῶσθαι αὐτῷ
 καὶ τῇ ἑνᾷ ὡς ἐν

ὧμεν ἐπιθύεσθαι. ἀλλ' ἡμεῖς διδασχόμεντες ὑπὸ τῆς θεοσοφίας τῆς
 πατέρων, αὐτοὶ τὰ νοήματα μὴ ἀγνοῦν, ἀρατὴν τίναρχῳ ὡς ἐπίταν
 τοῖς πολλοῖς τυγχάνοιτα, οὐδέ ποτ' αἰ ὑμᾶς κοινωνοὺς δεξαίμεθα, μέ-
 λους αἰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα λέγητε. ἄρα γὰρ οὕτω λέγοντες,
 οὐ φανερώς ἀφ'τελευτε προσηφέντες ὡς τοῖς τῇ θεῇ τοῦ ἀγίου καὶ
 προσκωνητοῦ πνεύματος ἐκρανιστικῇ θεολογίᾳ τῆς αὐτοαληθείας
 Χειρὸς, ὅς Θεὸς αἰ πατριῶνιος, δι' ἡμᾶς καὶ θεολόγος ἐνεργεῖ, ὅς αὐ-
 τοχρημα ὦν ἀλήθεια, ἀφ' φιλανθρωπίας κήρυξ ἡμῖν ἀναπέφνη τῆς
 ἀληθείας, ὅς ἀφ' τοῦτο εἰς τὸν κόσμον ἦλθεν, ἵνα μαρτυρήσῃ τῇ ἀλη-
 θεῖα, οὐ καὶ πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ ταύτῃ οἱ ἀληθεῖα ζη-
 τῶν, ἐπαίει τῆς ἀληθινῆς φωνῆς; ἄρ' οὖν οὐ φώτῳ μὲν τούτῳ ἀντι-
 ὡσάν. ἰ. ε. ,,πίπτετε τῷ καὶ φώτῳ πάντων οὕτω θεολογήσασθαι; Τὸ πνεῦμα γὰρ
 ,,φισὶ τῆς ἀληθείας, ὃ ὡς τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐπέτα τοῖς αὐ-
 τόπλοις καὶ αὐτηκόοις γεγεννημένοις μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις αὐτοῦ,
 μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων καὶ αὐτῷ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ὃ καὶ ἦλθε χεῖ-
 ρὴν δεδομένῳ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος αὐτοῖς ἐπαγγελίαν, ὃ καὶ ἐδίδαξεν
 αὐτοὺς τὰ πάντα, ἃ τοῦτο οὐκ ἐδίδαξεν ὡς οὐκ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς
 ἐκπορεύεται τῆς φώτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς οὐσίας; εἰ γὰρ οὕτω τούτους
 τοῦτο ἐδίδαξε, καὶ ἡμᾶς αἰ οὗτοι ὁμοίως ἐδίδαξαν. ἐπεὶ καὶ ἀφ' τούτο
 διδασχόμεντες τε καὶ φωτισθέντες ἀπεσταλμένοι ἵνα φωτίσωσιν ὡς ἐφω-
 τίσθασιν. ἵνα διδάξωσιν ὡς ἐδιδάχθησαν. ἵνα κηρύξωσιν οἱ παρρησία,
 ὃ εἰς τὸ οὐς ἀκούσαν, (τυτέσιν, οὐκ οἱ ὀπτικῶς πάντων) ἢ εἴπωσιν οἱ
 τῷ φωτὶ (δηλονότι φανερώς τοῖς πᾶσι) ἢ τύποις εἰρηλαίᾳ οἱ τῇ σκοτίᾳ.
 ὡς ἐκὼν αἰ φαίλω, δι' ἀποκαλύψεως οἱ ὑποφώτῳ γνώφω. ἔγω δὲ
 καὶ ὡς βολαῖος. καὶ ὅτις ὁ ὡς τῷ Σολομώντι σκοτεινὸς λόγος, ὃ
 τῷ μετεληχρότι τῆς σοφίας τρανέμενος. εἰδὲ βύλει, τὸ χεῖρ μόνος ἢ
 σκοπία δηλῶτω καὶ ἀποκρύφως, καὶ μήποτε τοῖς πολλοῖς ἐγνωσμένης.
 Ἀλλὰ πρὸς ὃ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, ὃ μὴ τύποις εἰρηλαίᾳ τοῖς παρρησιασ-
 μένοις τίω ἀλήθειαν, ὃ μὴ ἀνήγειρε τὸ πνεῦμα τὸ πᾶσι ἀπαγγέλλει
 τίω ἀλήθειαν, ὃ μὴ ἐμαρτύρησιν, ἢ ἐγνώρισεν ὃ πάντα ὅσα ἡκούσας ὡς
 τῷ

τῷ πατρὶς τοῖς ἀγαπῆτοῖς γνωέσαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐλθὼν ἵνα μαρ-
τυρήσῃ τῇ ἀληθείᾳ, πῶς ὑμεῖς ὑμῶν πολυμάτε λέγειν, ὅπως ἐκφυλον
ἐκάρητες παρὰ τὴν οὐ τῆς πίστεως ὅρα, ὃν οἱ πρόκλητοι πατέρες
κοινῇ συνειλεγμένοι πνευματοκινήτως, σύμβολον ἀψευδοῦς διόξης τῆς
5 εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, καὶ βάσανον εἰλικρινοῦς θεογνω-
σίας, καὶ ὁμολογίαν ἀπαλῇ πᾶσι τοῖς ὀρθοτομεῖν θεωρημένοις τὸν
λόγον τῆς ἀληθείας, συνεγχεσθαι τὸ τε καὶ ὡς δεδῶκεν :

Ἦν γὰρ ὑπολογίζεσθε φόβου, ὡς ἐστὶν ὧν λεγόντων ἕκιστον εἶναι τῷ
πατρὶ τὸν υἱόν, ὃ π μὴ ἔχει αὐτὸς ἐκπερέειν, ὑμεῖς ἴσον δεικνύοντες
5 πωδόντες τὴν παρὰ τὴν οὐσίαν εἰσπνεύχαστε ταύτῃ, οὐδαμῶς ἔχει τὸ ἐν-
λογον. εἰ γὰρ πνεῦμα φαῖναι ἔχει καὶ τὸ γενεῖν ἔχει τοῦτον, ὡς μὴ
καὶ τῆς παρὰ τὴν οὐσίαν ἀφαιρέσειν, ἀνάγκη παρὰ τὴν οὐσίαν καὶ τοῦτο,
πειθομένους τοῖς ἀσυνέτοις. καὶ ἀπλῶς μὴ μείζων λέγειν τῷ αἰτίῳ τῷ
υἱῷ τὸν πατέρα, ἵνα μὴ τὸ πρὸς αὐτὸν ἴσον τῷ υἱῷ ἀφαιρέσειν. ὁ παρ
5 ἀρα δοκῇτε καὶ ὑποβάλλειν δολίως, πρὸς ἀντίθεσιν τῆς εὐαγγελικῆς
δογματικῆς καὶ διδαγματικῆς. ὁ γὰρ καὶ τὸν υἱὸν αἰτιοῦν θεότητος λέγων,
αὐτὸν ἀφαιρῇ τὸν υἱόν, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ σαφῶς εἰπόντα, Ὁ πατήρ μου, Ἰωάν. 14.
μείζων μου ἐστίν, οὐχ ὡς ἀνθρώπου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς Θεοῦ, τῷ τῆς θεο-
τητος αἰτίῳ. διὸ καὶ οὐχ ὁ Θεὸς εἶπεν, ἀλλ' ὁ πατήρ. οὐ γὰρ ὡς Θεὸς
5 μείζων τῷ υἱῷ. ἀπαγε τῆς ἀπειρίας. ἀλλ' ὡς αἰτιος θεότητος. καθά-
περ καὶ οἱ θεοφόροι πατέρες ἡμῶν ἡμάνευται. τότε οὖν τοῖς θεοφόροις,
καὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ τῷ θεοφόρῳ ἀντιλέγετε, τῷ πατρὶ τὸν υἱόν οὐκ
ἴσον καὶ τὸ αἰτιος λέγουσιν. ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τὸ ἴσον ἵσμεν τῷ υἱῷ πρὸς τὸν
πατέρα καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὸ μείζων τῷ πατρὶ ὁμολογοῦμεν καὶ τὸ
5 αἰτιος. ὁ παρὰ ἀμφὸς τὸ, τε γενεῖν καὶ τὸ ἐκπερέειν, συνεβέβηκε. καὶ
αὐτοῖς δὲ τοῖς συχρῶσαιμένοις τιναρχίᾳ καὶ τῆς πρὸς τὸν πατέρα
τῷ υἱῷ συμφύσεως, ταῦτα δ' εἰπὼν ὁμοτιμίας, ὁμοτιμίας τῆς ἀγωνίας, καὶ
τῆς παρὰ ὑμῶν παρὰ τὴν οὐσίαν ἀποχρῶν ἐνομιμῇ τὸ τῆς πίστεως σύμβα-
λον : Ὁνομαζομένης οὐδ' ἐνσεβῶς ταύτῃ εἰσάγετε τὴν παρὰ τὴν οὐσίαν
5 ἐν τῇ τῆς πίστεως ὅρα, ὃν οἱ πρόκλητοι πατέρες κοινῇ συνειλεγμένοι,

πνευματοκινήτως συνεγράφαντό τε ἡ ὡς ἀδεύουσαν. ὡς ἡ παρὰ θεῶν
 ναί, ἡ ἀρελὴν ὅλως οὐκ ἐφείται, μετὰ τὴν τῶ χροῖα δευτερεύουσαν
 ἐκείνης τῆς ἀγίων συνόδου. δι' ἧς ἡ ὁ τῆς τολμήσαν, ἀραῖς ὑπο-
 βάλλεται, ἡ τῆς Εκκλησίας ἐκβάλλεται. καὶ ταῦτα παρὰ θεῶν οὐκ
 εἰρημνίῳ ὡς εἴρηται τῶ λόγῳ. οὐκ ἀποκαταλυμένῳ τῶ πνεύματι.
 οὐχ εὐεμνίῳ ἐν τοῖς τῆς ἀγίων ἀποστόλων ἀναγραφείοις λογίοις. οἷς
 συμφωνῶν καὶ οἱ ἐκτέμνοι τοῖς τῆς πίστεως τῶτον θεῖον ὅρον ἐξέφευτο.
 καὶ οἱ μετὰ αὐτοὺς γενηότες συνέφευτο, εἰ μὴ συνεξέφευτο. οὐ γὰρ
 ἔχετε λέγειν, ὡς οὐχ οὕτως οἱ μὲν ἐξέφευτο, οἱ δὲ τοῖς τιμαρχίῳ ἐκ-
 τεμνίοις συνέφευτο, ὑπὸ τε τῆς ἀναγραφείτων. τὰ χαρτέα τῆς
 ἀγίων ἀπασθῶν συνόδου ἐξελεγχόμενοι, καὶ αὐτῆς τῆς ἐξ ἐκείνων μέ-
 χει ἡ νῦν, μᾶλλον δὲ ἡ ἐς αἰ, συμφωνίας τῆς τεσσάρων πατριαρ-
 χικῶν θρόνων, καὶ αὐτῶν τῆς πολλῶν ἡ διαφόρων ἡ γενῶν ἡ γλωσσῶν,
 ἀδιάφορον φερῶν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐκδοσὶν καὶ ἀμεταπίπτειν. καὶ τοίνυν
 αἱ μὲν ἐκφαντορικαὶ κοινὰ φωνὰ τῆς θεοφώραν θεολόγων, ἐναγγελιστῶν
 ἀποστόλων, καὶ τῆς παρὰ αὐτῶν ἐξ αἰῶνος παρρησιῶν, οὕτως ὁμολογου-
 μένως ἔχουσι παρὰ τῆς πνεύματος, καὶ οὕτως ὁμολόγως τῶ θεοφρόνῳ
 θεολόγῳ. παρὰ δὲ καὶ αἱ χεῖρ ἀφ' ὧν αἰτίας καὶ χειροὺς, ὑπὸ ἐν-
 σεβείας συγκροτιθεῖσαι πᾶσαι συνόδοι. ταῦτα δὲ σχεδὸν εἰπεῖν, πᾶσαι
 γλῶσσαι θεοφώροι. ἐν οὐδεμὶν γὰρ τῆς συνόδου τούτων, καὶ ἐκ τοῦ
 υἱοῦ θεολογείτω τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον : "Εὐδοκία δ' αὖν ἀρτίως τοῦτ'
 αὐτὸ καὶ τοὺς θεοφώρους πάντας αὐτοῖς ἔχουσι ἐν μέρει τέρροντας ἀποκα-
 λάκτως, ἀφ' ὧν τῆς ἰδίως ἐκείνῳ τῶν ἐξ οὐνογεγμένων λόγων ἐφεξῆς.
 ἀλλ' οὐκ ὅτι ποσὺν ἀνέξεται τὸ φίλει τοῦ Λατίνου μακροὺς ἡμῶν
 ἀποτεινόντων λόγους, ἀλλ' ἀπαντήσῃ λέγων, Πῶς οὖν καὶ ὑμεῖς καὶ πα-
 ρὰ θεῶν ἐνόντες τὴν παρὰ θεῶν ταύτην, ὡς μόνῃ τῆς πατρὸς οἰνοεῖτε
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, διὸ καὶ ἡμᾶς ἐτεροδόξους εἴπατε, τοῦ
 Χριστοῦ τοῦτο μὴ εἰπόντος, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἐκείνῳ μαθητῶν πινός ; παρὰ
 ὁ νῦν ἡμεῖς ἐνθὺς ἀπαντήσομεν, οὕτω λέγοντες. τὸ τῆς ἐνσεβουμένων
 πλήρωμα χεῖλος ἐν γενηότες ἐπ' ἀγαθῶν, πυρρὸν ἐνσεβείας ἀκατάμνηστον,

δυσεβείας καὶ τῷ καὶ ἀκλυτῷ παντάπασιν ἀντίπρον. ἐπεδήμηκε γὰρ
καὶ αὐτοῖς οἰκοδομεῖν ὅτι χειρῶν ἢ τελευτηρῶν τῆς ἀγαθῶν Γειάς.
οὐ συγχέουσα. ἀλλὰ συνδέουσα καὶ τὰς δόξας καὶ τὰς γλώσσας, εἰς
εὐσεβεῖα τὴν καὶ ὁμόδοξον ὁμοφροσύνην. αὐτὴ τοίνυν ἡμεῖς ἐπ' ἀσφα-
5 λῆς ὁχυρόματος ἱσχυόμενοι, τοὺς ἀπειρηκίας τῆς ὀρθῶν δογμάτων φρι-
κόμενοι, ὡς αὐτὸν μὲν ἐνέχουσαν εὐτοχότατα καὶ γενναιώτατα βαλοῦμεν,
ἅμα δὲ καὶ λυσιτελῶς, εἰ βέλονται. μετὰ τοῦτο δὲ, τὰς πολλὰ χό-
θεν, μᾶλλον δὲ τῆς παντοχόθεν ἀναφανομένων ἐπιδείξειαν τῆς ἀλη-
θείας, ἐπὶ αἷς περὶ κομίτομεν αὐτοῖς, ὡς πόρον ταύτης καὶ αὐτοὺς
5 ἐπείροτες, ἵν' εἴπω καὶ τὸ γεγενημένον, εἰ ἀεὶ φιλαρήσων αὐτῶν
καὶ εὐροῖεν, καὶ γὰρ οὐ μακρὰν ὑπάρχουσιν αὐτῶν. νῦν δὲ μᾶλλον τῶν
οὐχ ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ, εἰς λογικὸν τῆς εὐσεβείας περὶ χεῖμα, καὶ
βαλεῖ, καὶ πατάξει, καὶ τροπώσει, εἰδὲ βάλει, καὶ ἰσώσει. τοιοῦ-
τος γὰρ ὁ τῆς θεῶν θεῶν ὅρος ὅστις. οὐ περὶ βάλλει μόνον τοὺς ἐμμέ-
5 νους καὶ κατήτησιν ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀλλὰ καὶ περὶ πολεμῶν, καὶ ἀνυπο-
στάτως ἀντιπαρῆται τοῖς ἐπισταμένοις. τὸ δ' ὅπως; αἰετοῖς:

Πιτεύω εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα. καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν
Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ
πάντων τῶν αἰώνων. Ἀρ' οὖν οὐ συννοεῖται οὐδὲ συνπακούειν τὸ μόνον,
5 οὐδ' ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς γενένηται, εἰ καὶ μὴ περὶ τῆς τῶν μόνου;
καὶ πάντων μὲν οὖν συνπακούειν, καὶ οὐχ ἡττοῦ ἢ περὶ κείνου, εἰ ὅ-
πως εὐσεβεῖν ἐθέλεις εἶποις ἂν. οἰτεῖται τοίνυν καὶ περὶ τοῦ πνεύμα-
τος διδάσκει. καὶ ἡμεῖς ἂν ἀκούοις ὅτι τῷ αὐτῷ συμβόλῳ, τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἐκ φύσεως ἀνάγκης συνπα-
5 κούμενον νόμιζε τὸ μόνον. καὶ μὴ περὶ τῆς ἀλλῶς νόμιζε ἡμεῖς.
ὡς ἀληθείας ἀφ' ἧς οὐκ ἀφέτηται ἐν ταῖς ὡς ἡμᾶς ἀφ' ἧς ἐπε-
περὶ φέντων ἀκροώμενοι. εἰ δὲ μὴ, οὐδ' ὅτι τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ
υἱὸς γενήσεως ἐκείνης συνπακούειν τὸ μόνον. καὶ οὕτω σου πολυ-
πλαπλῶς τὸ δυσέβημα. Καὶ τοῦτο δὲ μοι λάβε καὶ τοῦ, ὡς ὅτι
5 τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀκούοντες γεννηθέντα
περὶ

β.

γ.

πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, καὶ τῷ ἐκ τῆ πατρὸς σωζόμενον τε καὶ σω-
πακόμενον ἔχοντες τὸ μόνου, καθάπερ αὖ καὶ αὐτὸς ἡμῶν συμφήσας, ὅ-
μως οὐδεὶς οὐδέποτε τὸ μόνου προσέθηκεν ἐκεῖ, ὥτε καὶ τίς αὐτῷ δοξά-
σῃ καὶ ἐκ τῆ οὐσίας τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι εἰ καὶ ἀνωμολογημένον ἦν, καὶ
ἡμῶν, καὶ ἀπλῶς πάσῃ τῇ τῆ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ σωδοκοῦν, οὐδ' οὐ-
τως ἐχρήσθη οἱ τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ προσεθίῃ παρ' ἡμῶν.

Δ. Ἡ οὖν ἄρα τῆς δικαιοσύνης μηδὲ λόγῳ ἀξιοῦν ὑμᾶς, εἰμὶ τῆ προ-
σθήκης τῷ ἱερῷ συμβόλῳ πάσης τε, τῆς δὲ παρ' ἡμῶν προσθήκης
παρ' ἡμῶν ἐκβεβλημένης ὁρότερον; ἐπειτα ζητῶν εἰ καὶ ἐκ τῆ οὐσίας,
ἢ οὐχὶ καὶ ἐκ τῆ οὐσίας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τὸ ἀναφαίνει τοῖς θεοφό-
ροις σωδοκοῦν, κυροῦν. ἀλλ' οὐδ' οὕτω προσθίῃ τῷ συμβόλῳ τῆς
πίστεως, καθάπερ ὅτι τῆς δύο τῆ ἐνὸς Χριστοῦ φύσεων καὶ θελημάτων
καὶ ἐργειῶν τῆς τε καθ' ὑπόστασιν ὁμότητος, καὶ τοῦ ἐκτονύμου τῆς
παρθενότητος, οἱ πρὸς ἡμῶν πεπεράχισι καλῶς τε καὶ φιλευσεβῶς,
ὡς μετὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς κοινῆς εἰρήνης ἀντιποιέμενοι. καίτοι
πολλάκις ἐπειτα κοινῇ συνειλεγμένοι, συνεκκλησιαζόντων ἢ συνεδο-
κουμάτων καὶ τῶν χτ' χειρὸς τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἀρχιερατικῶς προ-
ϊσταμένων. οὐκοῦν ἔχει τις ὑπολογίζεσθαι τίς τῆς Θεοτότου Πάπα
προσπίπτει. οὐ γὰρ διὰ τούτων ἢ τούτων τῶν μετ' ἐκείνων, ἐκείνων ἀπι-
στερήσει τὸς τοσούτους καὶ τηλικούτους, καὶ μακαρίως τέλει τίς ἡγιασ-
μένῳ καὶ πολυειδῶς πρὸς Θεὸν μαρτυρημένῳ κατὰλλεῖται τὸ ζῶν.

Ε. Ἀλλὰ γὰρ οὐ μόνον τὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σύμβολον (οἷον γὰρ τῆς
εὐγνωμόως ἀκκοσμήτου ἕνεκα λέγειν) μὴ μόνον οὖν τὸ τῆς πίστεως σύμ-
βολον, ἀλλὰ καὶ πάντα σχεδὸν γλῶσσα θεολόγος, ἐκ πατρὸς γεννηθέντα
τὸν υἱὸν κηρύττειν, καὶ πρὸς τῶν αὐτῶν πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ-
πρεομένον, οὐ προσθήσῃ τὸ μόνον. ὡς καὶ μὴ προσκένται, ἐξ ἀνάγκης
συνυπακουόμενον. καὶ τούτ' εἶση, ἀνελίθῃ καὶ διεξιὼν αὐτὰς τὰς
θεολόγους βίβλους. αὐτῷ δ' ὅμως χάριν, καὶ ἡμῶς ὀλιγάκις σφοδρῶς

Ἀθανάσιος. ὡς καὶ διὰ βραχέων γυροφθμένα: Ὁ γυνὴ μέγας Ἀθανάσιος, τί
ὡς ἐστὶ φησὶ Θεός; ἢ πάντων ἀρχὴ καὶ τῶν ἀποστόλων, λέγοντα, εἰς Θεὸς ὁ
πατήρ,

πατὴρ ἐξ αὐτοῦ πάντα. καὶ γὰρ ὁ λόγος ἐξ αὐτοῦ γεννητὸς καὶ τὸ
 πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεται. Ὅπως ὁμοίως ἐπ' ἀμφοῖν τὸ ἐξ αὐτοῦ, καὶ
 οὐδαμῶς ῥῆμα πνευματικὸν τὸ μόνον; καὶ οὐ πῶν ὁμοίως ἐπ' ἀμ-
 φοῖν ἢ τὴν οὐκ ἀποδείκνυται λήψιν, ἢ τὸ μόνον ἐξ ἀνάγκης συνυπακούο-
 5 μόνον νοήσε. τί δὲ ὁ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ οὐ μὴ αὐτοῦ
 τῇ μεγαλειότητι πνεύματι Θεῷ, τὸ φερνόμενον βασιλείον ἱεράτευμα, εἰ
 οὐ συμφωνήσῃ τε καὶ συμφροήσῃ; ἀλλ' ἀκούει καὶ μάνθανει. Κυρίως ὡς Βασιλ.
 ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ. εἰπεὶ δὲ ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ
 πατρὸς ἐξηλθε, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. ἀλλ' ὁ μόνον
 5 ἐκ τοῦ πατρὸς γεννητὸς. τὸ δ' ἀρρήτως ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ πολλυπλασίως ὡς
 ὁμοίως ἐπ' ἀμφοῖν τέθηκε τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς. ἔχεις οὖν ὅλας λέγει
 ἔπι, ὡς οὐκ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον, ὅτι μὴ ἀποδεικνύεται
 τὸ μόνον; βόλει δὲ καὶ τῷ μεγάλῳ θεολόγῳ ἀκούσαι Γρηγορίου, εἰ
 βραχὺ τὸ πᾶν σωζομένης, καὶ τὴν οὐκ ὡς πᾶν συμπλήρωσιν ἀποστομ-
 5 λένου τοῦ ἀποδείκνυται, καὶ ἀμφοτέροις τὸ ἐκ μόνου ἐφαρμόζοντος, καὶ
 τὸ θαυμασιώτερον, οὐχ ὅτι ἀποδείκνυται, ἀλλ' ὅτι μὴ ἀποδείκνυται; Ἡμεῖς ὡς Γρηγόριος.
 εἰς Θεὸς φησὶν, ὅτι μία θεότης, καὶ ὁρὸς ἐν ταῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀναφορὰν ὡς θεῶν
 ἔχει, καὶ τὴν πίστευται. Ἀκούεις; ἐξ αὐτοῦ εἶπεν ἄμφω. ἀρ' οὖν ὡς
 οὐ νοήσομεν τὸ μόνον, ἀλλὰ νοήσομεν τὸ οὐκ ἐκ μόνου, καὶ φροήσομεν καὶ
 5 ἀποδείκνυται, ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐξ ἑτέρου πρὸς ἀποδείκνυται ἀμφο-
 τερα, ὅτι μὴ ἀποδεικνύεται τὸ μόνον, καὶ τὸ μόνον Θεῷ τῆς ἀνωτάτω Τει-
 αδος ἀφ' οὗτο ἐκπεσούμεθα; μὴ οὐ γὰρ τοῦτο παροίς, μᾶλλον δὲ μὴ
 ἀφ' οὗτο ἀνάτος παροίς; Καὶ μὴ ἐκ τοῦ πατρὸς φανερὸν εἶναι τὸν υἱόν,
 ὡς ἐκ τῆς θείας οὐσίας γεννηθέντα, δηλονότι καὶ τὴν πατερικὴν ὑπόστασιν.
 5 ἢ γὰρ οὐσία, μία τῶν τριῶν ἐστίν. ὥστε τὸ γεννᾶν, τῇ πατερικῇ ὑπο-
 στάσει ἐφαρμόζεσθαι, καὶ οὐκ εἶναι εἶναι τὸν υἱόν ἐκ τοῦ πνεύματος. ἐπεὶ
 οὖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐκ τοῦ πατρὸς, ἐκ τῆς θείας οὐσίας καὶ αὐ-
 τὸ καὶ τὴν πατερικὴν ὑπόστασιν ἐκπορεύομεν ἐστίν. ἢ γὰρ οὐκ ὡς πᾶν
 τε καὶ πάντας μία τῶν τριῶν. Οὐκοῦν τὸ ἐκπερνεῖν, τῇ πατερικῇ
 5 ὑποστάσει ἐφαρμόζεσθαι, καὶ οὐκ εἶναι εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

- ἀνθρώπων, ἐκ τῆς αὐτῆς ἐσμὲν οὐσίας ἅρ' οὐκ αἰείηται πάντα θεῶ
 ἢ τοῖς χυ' Θεὸν θεολογῶσιν, ἢ ζητεῖς ἐπὶ τῇ βροτῆς ἀκικλοῦται, χυ'
 τοὺς μετὰ τοῖς πολλὰς ἱστορ. θεοσημίας, σημεῖον ζητουμένης ἐκ τῆς
 ἀρετῆς ἰδεῖν; ἀκούει δὲ καὶ τῆς βροτῆς, Ἰωάν. τῷ θεολογικατοῦ
 5 τῆς τῷ Κυρίου μαθητῶν. ὅς φησιν, Εἶδομεν τίς δόξα αὐτῷ, δόξα ὡς ἡ Ἰωάν. α.
 μοιγενῆς ὡς πατρός. Τὶ οὖν, οὐκ ἐβόηον τὸν μονογενὴ ὡς μόνον
 τῷ πατρὶ, ἐπεὶ μὴ ὁρῶσκειται τὸ μόνον; ἀλλὰ ἡ ὁ Κύριος αὐτὸς παρὸς
 Ἰουδαίους λέγων, Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπήτε αὐτὸν ἐμὲ. ἐγὼ γὰρ ἡ Ἰωάν. η.
 ἐκ τῷ Θεῷ ἐξῆλθον καὶ ἤκου. καὶ πάλιν. Οὐχ ὅτι τις ἐώρακε τὸν πα- ἡ Ἰωάν. τ.
 5 τέρας εἰ μὴ ὁ αὐτὸς τῷ Θεῷ ὅπως ἐώρακε τὸν πατέρα. Πῶς οὖν παρ- ἡ
 σέφηκε τὸ μόνον, λέγων ἐκ τῷ πατρὶ μόνον ἐξῆλθον, ἢ ὁ αὐτὸς μόνον ἡ
 τῷ πατρὶ, οὐχ ὡς ἐξ ἀνάγκης συνουσίῳ; τὸσαυτάκις οὖν ἐρημνίου
 αὐτὸ τῷ υἱῷ, ὅτι ὡς τὸς πατρός, καὶ μηδαμῶς τοῦ μόνου παρὸς
 μόνου, αὐτὸς τε πατὴρ καὶ συνουσίῳ τοῦτο, καὶ τοῖς πατὴρ καὶ συνου-
 5 πακούουσιν οὐ δυσχεραίνει. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τοῖς μὴ συνοῦσι τοῦτο, ἡ
 ἐς τὰ μάλιστα δυσχεραίνει, καὶ ὡς δυστέλει, ἢ καὶ ἀπεβέσιν, ἐγκαλέσας.
 αὐτὸ δὲ τῷ ἀγνῷ πνεύματι ἐκ τῷ πατρὶ ἀκούει, εἴτα τί παρὸν, οὐ
 συνόεις τὸ ἐξ ἀνάγκης συνουσίῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τίς ἐκείναι ἐξα-
 5 τῆς ἀπὸς δόξαν. ἢ ἀντιθέτως διχάως τοῖς αὐτῷ τῷ υἱῷ χαλῶς τοῖς
 5 τοῦτ' αὐτὸ ἀδίκως πεποιθὲς ὅτι τῷ πνεύματι, ἐκ μηδεμιᾶς ὅπως τὸ
 δυο εἶδες παρὸς εἰσὶν ἀφορμῆς: Οὐ γὰρ μόνον, ὅτι λέγεται ὡς ἡ.
 τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα, ὡς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος παρὸς αἰώνων ὡς τὸ
 πατρός, ἐξ ἀνάγκης ὡς μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπευδύμιον νοῦται.
 ἀλλ' ἐπεὶ καὶ χυ' τὸν σοφὸν μάρτυρα τῆς ἀληθείας Ἰησοῦν, ὡς ὁ υἱὸς ἐπὶ ἡ
 5 ἐκ τοῦ πατρὸς, οὗτο καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἄκον ἐκ τοῦ πατρὸς, πλεον τοῦ ἡ
 τῶσπερ τῆς ὑπαρξίας. ὁ μὲν γὰρ γεννητὸς ἐκ φωτός ἐξέλαμψε. τὸ δὲ,
 φῶς μὲν ἐκ φωτός καὶ αὐτὸ, οὐ μὲν γεννητὸς, ἀλλ' ἐκπευδύμιον ἀφῆλθεν, ἡ
 Εἰ ὁ υἱὸς ἀμέσως ἐκ πατρὸς, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἀμέσως. καὶ ὁ
 υἱὸς οὐχὶ καὶ ἐκ τῷ πνεύματι, καὶ τὸ πνεῦμα οὐχὶ καὶ ἐκ τῷ υἱῷ. καὶ εἰ
 5 ὁ υἱὸς ἐκ μόνου ἐκ πατρὸς, τὸ πνεῦμα ἐκ μόνου τῷ πατρὶ, ἐπεὶ γὰρ

τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆς πατρὸς, ὡς ὁ υἱὸς γεννητὸς ἐκ τῆς πατρὸς, τὸ δὲ ὡς ὁ υἱὸς γεννητὸς ἐκ τῆς πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκ μόνου τῆς πατρὸς ἐκπορεύεται. τὸ πνεῦμα ἄρα τὸ ἅγιον Θεὸς ἐκ Θεῆς πατρὸς μόνου ἐκπορεύεται παρερχόμενος. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁμοίως λέγεσθαι τε καὶ εἶναι ὁμοῦ τε καὶ χωρὶς ἑατέρου. Ἄρα μὴ τῷ ὁμοίως εἶναι, τίμ' ἀποδείξῃς ἡμῖν τῆς ἀληθείας αἰτιώδη παρεχόμενα. Ἄρα δὲ τῷ ὁμοίως λέγεσθαι, περμειώδη. οὐ γὰρ ὅτι ἅμα ἐξ αἰδιῶ ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα, Ἄρα τοῦτο οὐκ ἐκ τῆς υἱᾶ τὰ τῷ πνεύματος γνωρίζομεν. ἀλλ' ὅτι γνωριμώτερα ἡμῖν ἐστὶ τὰ τῆς υἱᾶ, ἐκ τῆς γνωριμωτέρων ἐστὶν καὶ τὸ πνεῦμα σκοπεύομεν. ἄλλως τε, οὐ δὲ ἐκ τῆς υἱᾶ ἀπλῶς. ἀλλ' ἐκ τῆς εἶναι ὡς ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς, ἐκ μόνου τῆς πατρὸς ὑπάρχον σκοπεύειν καί.

θ.

Καὶ μὲν χτ' τοῖς θεοῖς Παῦλον, πνεῦμα καὶ νοῦς λέγεσθαι Χριστὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. κατὰ τὸν ὁ μέγας Βασίλειος οὐ πῶς ὁρῶς Ἐυνομιανοὺς Βασίλ. » Θεὸν τῷ πνεύματος φιλοφρονῶν, τὸ ἐκ Θεῆς τὸ πνεῦμα εἶναι τρεῖς
 » ἀνεκλήριξεν ὁ ἀπόστολος λέγων, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τῆς Θεῆς ἐλάβομεν.
 » καὶ τὸ δὲ υἱὸς περιμένει σαφὲς πεποιήκειν, υἱὸς πνεύματος ὀνομάτας αὐτὸ
 » κατὰ τὸν Θεοῦ. καὶ τοῦ Χριστοῦ προσέπων, κατὰ τὸν καὶ Θεοῦ πνεύ-
 » μα, ὡς τὸ τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὸν οὖν τῆς ἀνθρώπου ἕχατος τοῖς οἰ-
 » κείον ἔχει νοῦν, καὶ αὐτῷ μὴ ἐπὶ ἕχατου τοῦτοι οἰκεῖος νοῦς, ἀλλ' οὐκ
 » ἐξ αὐτῆς. ἀλλ' ἐξ ἑσθ' καὶ αὐτὸς. οὐκ ἐξ αὐτῆς τοῖσι ἕχατου ὁ οἰκεῖος
 » νοῦς, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἐέργειαι. οὕτω καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα φυσιῶς συ-
 » πάρον ὡς Θεῷ τῷ Χριστῷ, καὶ πνεῦμα καὶ νοῦς ἐπὶ αὐτῷ. καὶ χτ'
 » μὴ τίμ' ἐέργειαι, αὐτῷ ἐστὶ καὶ ἐξ αὐτῆς, ὡς ἐμφυσάμενον καὶ περμει-
 » ωμον καὶ φανερώμενον. χτ' δὲ τίμ' ὑπάρξιν καὶ τίμ' ὑπόστασιν, αὐτοῦ
 » μὴ εἶναι, οὐκ ἐξ αὐτῆς δὲ, ἀλλ' ἐκ τῆς γενήσεως αὐτοῦ.

ι.

Ἰν' οὖν σε παῖτα χόρταιναι χτ' τῆς ἀληθείας ἐκπράσσειν λαβὰς, ὁ υἱὸς καὶ λόγος τῆς Θεῆς φύσεως ὢν ἐκ τῆς Θεῆς φύσεως γεννητάς, ἀλλ' οὐ χρίται γίνεσθαι ἐκ τῆς πατρὸς. ἐπεὶ δὲ ὁ γενῶν πηγάς θεότης, καὶ πηγὴ θεότητος, πηγάς εἶναι ὁ γεννώμενος. ἐπεὶ δὲ μόνος πηγὴ θεότητος, καὶ πηγάς θεότης ὁ πατὴρ, ὡς Διοτύσιος ὁ Ἀριστοκλήτης, καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας

συνωδά φθέρῃ οἰσται· ἐκ μόνου ἄρα ὁ φύσις υἱὸς ὑπάρχει τῷ πατρὶ. ὁ δὲ
 θέσις, οὐκ ἐκ μόνου, ἀλλὰ δι' υἱὸν ἐκ τῷ πατρὶ. καίτοι οὐχ υἱὸς μόνον.
 ἀλλὰ καὶ πνεῦμα χεῖρι ἐστίν. Ὁ γὰρ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν πνεύματι
 ὅτι φησὶν ὁ ἀπόστολος. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐ χεῖρι, ἀλλὰ φύσις ἐστίν
 5 ἐκ τῷ Θεῷ, ὡς καὶ ὁ υἱὸς καὶ λόγος τῷ Θεῷ, ἐκ τῷ Θεῷ. τὸ δὲ φύσις δὲ
 πνεῦμα ἐκ Θεῷ, φύσις ἐκπορεύεται ἐκ τῷ Θεῷ. τὸ δὲ φύσις ἐκπορεύμε-
 νον, πηγάζεται ἐκ τῷ Θεῷ. τὸ δὲ πηγάζομενον ἐκ τῷ Θεῷ, ἐκ τῆς πη-
 γαίας θεότητος πηγάζεται. ἥτις ὅτι μόνος ὁ πατήρ. τὸ πνεῦμα ἄρα τὸ
 ἅγιον φύσις Θεός, ἐκ Θεῷ πατὴρ μόνος ἐκπορευτὴς πηγάζομενος.

5 Εἰ δὲ τις τοῦτ' οὕτως ἔχειν οὐχ ὁμολογεῖ, καὶ οὐδὲ τῷ υἱῷ ἁπλῶς
 δοξάζων ἐξελεγχθήσεται. τῇ γὰρ τῆς ἀληθείας ἀποδείξει ταύτῃ
 συμμετρυν καὶ ὁ θεολογικώτατος Γρηγόριος, τὶ φησὶν οὐ πρὸς τὰ γ. Γρίγ. ὁ
 ῥεῖται τὸ πνεῦμα ὡς ὁ υἱός, πλὴν γενήσεως; καὶ πάντα ὅσα τῷ υἱῷ, καὶ
 τῷ πνεύματι, πλὴν τῆς υἱότητος; Δαμασκηνὸς δ' ὁ θεός, διὰ τὸν
 5 πατέρα φησὶ (τῷ τέτι ἀφ' τοῦ εἶναι τὸν πατέρα) ἔχει ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα,
 πάντα δ' ἔχει. τῷ τέτι ἀφ' τοῦ τὸν πατέρα ἔχειν αὐτὸ. πλὴν τῆς ἀγεν-
 ησίας καὶ τῆς γενήσεως καὶ τῆς ἐκπορεύσεως. Ἐκάτερον ἄρα τούτων, οὐκ
 ἔχει τὸ γενεῖν καὶ ἐκπορεύειν. καὶ ὡς τὸ πνεῦμα καὶ οὐδένα τρόπον ἔχει
 τίς γενήσιν, οὕτως ὁ υἱὸς καὶ οὐδένα τρόπον ἔχει τίς ἐκπορεύσιν. τοι-
 5 γαροῦ ὁ αὐτὸς υἱὸς καὶ ἀφ' ὅρου καὶ τῷ πνεύματι, πλὴν τῷ γεννητῷ τε
 καὶ ἐκπορευτῷ. καὶ δ' καὶ μόνον διενυόχασι ἀλλήλων. Καὶ τοῦτ' ἄρα
 τιμητέον ἐφ' ἅπασιν, τὸν μὴ βλασφημεῖν, ἀλλὰ θεολογεῖν ἐφέλοντα. ὡς
 γὰρ εἰς καὶ μόνος γεννητὸς ὑπάρχει ὁ υἱός, διότι καὶ μονογενής. οὕτως ἐν καὶ
 μόνον ἐκπορευτὸν ὑπάρχει πνεῦμα ἅγιον. καὶ ὡς ὁ υἱὸς γεννητὸς ἐκ μόνου
 5 τῷ πατρὶ. οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορευτὸν ἐκ μόνου τῷ πατρὶ.
 καὶ ὡς ὁ υἱὸς ἀμέσως ἐκ πατρὸς γεννητός, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ-
 πορευτὸν ἐκ τῷ πατρὶ ἀμέσως: Ὅρξας ὅτι τὸ μὲν παρ' ἡμεῖς πρὸς
 κείμενον, ἐκφασίς ὅτι τῆς ἀληθείας, συνεκφανομένη ἀφ' οὗ σὺ σὺ πρὸς
 τίς ἀληθείας ἀφ' ἧς; καὶ γὰρ παρὸν τε καὶ ἀπὸν, τὸ αὐτὸ δίδωσι
 5 νοεῖν. τὸ δὲ σὺν, ὡς πρὸς τὴν λέγειτ' αὐτὸν κυρίως, ἀλλὰ σαφὲς οὐκ

τα.

ιβ.

μερίζεται καὶ συνάγεται. ἀφαιρεῖται μὲν γὰρ ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότησι. ταῖς δὲ ἔτι τὴν φύσιν, ἐνοῦται. εἰροῦν δύο ἀρχὰς εἶπεν οὐδὲν κωλύει, λοιπὸν αὐτὰ εἰς κατ' ἀς μερίζεται. ἐνωθῆναι τοίνυν αὐτῆς κατ' αὐτὰς, ἀδυνάτον. ὅκ' ἄρ' αἱ δύο μία. μᾶλλον δὲ ἀναλαβόντες καὶ ἐτέραν ἀρχὴν τῷ λόγῳ δόντες, τὰ τῆς μοναρχικότητος ἀρχῆς, εἰς δύναμιν ἀφαιρουσώμεν. ὡς αἱ φερονύμως ἔχοντα τε δειξώμεν τὸν τῆς θεολογίας ἐπαινον, καὶ ἀπελέγξωμεν τὴν τῷ ἐνὸς ἁγίου πνεύματος δύο δογματίζοντας ἀρχὰς, ὅτι τε τοῦτο δογματίζουσι, καὶ ὅτι οὐ χαλῶς :

Ἡ δημιουργικὴ ἀρχή, μία ἐστίν, ὁ πατήρ, καὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὅταν οὖν ἐκ τῷ Θεῷ, τὰ ἐκ τῷ μὴ ὄντος προσηγμένα λέγωμεν, τὴν τ' ἀγαθότητα δι' ἣν τὸ εἶναι ἔσχοι, καὶ τὴν ἐκ γεννημενίου χάριν ὅταν ἔκαστον τῷ εἶναι κατὰλλίως μετασχηματισθῇ, καὶ τὴν ἐκ γεννημενίου ὑπερ-
 ρον, δι' ἣν πρὸς τὸ εἶναι τὰ ἀφαιρουσώμενα ἐπανήλθον, ὅταν ταῦτα τε καὶ πρὸς τὰς ποιήματα τοὺς λόγους, ἀρχὴν δὲ πηγὴν καὶ αἰτίον, καὶ τὸν υἱὸν οὐ ἁπλῶς πνεύματι φανέν. οὐχ ἐτέραν (ἅπασι) ἀλλὰ τὴν αὐτὴν. ὡς τῷ πατρὶ δι' αὐτῶ οὐ ἁπλῶς πνεύματι καὶ προἀρρητοῦ ἐπανδρηντος καὶ συνέχοντος χαλῶς τὰ πάντα. ὁ δὲ πατήρ πρὸς τῷ πηγῇ τῷ πάντων εἶναι, ἀφ' οὗ υἱὸς οὐ ἁπλῶς πνεύματι, καὶ πηγῇ καὶ ἀρχῇ ἐστὶ θεότητος. μόνος θεογόνος αἶν. καὶ τοῦτ' ἐπεὶ εἰδότες κρεῖττον ἢ κατ' ἀπόδειξιν, ἀφ' οὗ τῷ θεοπνεύτων λόγων τρανῶς ἐκπεφασμένων. ὅταν οὖν ἀκούσης ὅτι ὁ υἱὸς ἢ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀρχή, καὶ ὁ χαλῶν αὐτοὶ ἀπὸ γενεῶν ἀρχὴν. καὶ Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ οὐ ἡμέρα τῆς διουμένης σου, τῷ δημιουργημάτων, φαλ. ρθ νόει. κατὰ τὸ καὶ ἰωάννης ἀειδήλως οὐ τῇ ἀποκαλύψει πρὸς αὐτὸν βοᾷ. Ἀποκλ. Ἡ ἀρχὴ τῷ κτισμάτων τῷ Θεῷ, οὐχ ὡς κατ' ἀρχήν. ἅπασι. Θεὸς γὰρ ἄλλ' ὡς δημιουργὸς αὐτῶν. κοινῶς γὰρ ἐστὶ, τῆς ἐξ ἧς ταῦτα πατεκῆς ἀρχῆς. ἢ καὶ τῆς πάντων δεσποτείας ἐστὶ ἐπαινον. τῷ δὲ πνεύματος τὸν μὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς σημασίας ταύτης πῶς αὖ φαίνεται; ἢ μὴ καὶ τὸ πνεῦμα δούλον καὶ κτιστὸν. ἀλλ' ἐπεὶ Θεὸς τὸ πνεῦμα, ὅκ' ἀρχὴ αὐτῶ κατὰ τοῦτο ὁ υἱός, εἰ μὴ ἄρα ὡς θεότητος ἀρχή. εἰ δὲ τῆς τῷ ἁγίου πνεύματος θεότητος ὁ υἱός ἐστὶ ἀρχή, κοινῶν δὲ κατὰ ταῦτα τὴν ἀρχὴν τῷ πατε

πατεὶ αἰνέχων. μόνος γὰρ τεθεολόγηται πατὴρ πνεύματος ὁ πατήρ ἐτέ-
 ρας ἀρχὰς ἀφ' ὧν τὸς θεότητος ὁ υἱὸς ἐστὶ ἀρχὴ. καὶ διέσωσε τὸ
 πνεῦμα τῆς πηγᾶς ἐκ τῷ πατρὶ θεότητος. ἡ ἀφ' ὧν δύο θε-
 τητας δάσκει τὸ τῷ ἐνὶ οἷ τοῖς τρισι μίαν ὁμολογούμεν θεότητα.
 Πῶς δὲ καὶ αἱ δύο (χρὶ Λατίνες) τῷ πνεύματος ἀρχαί, μία ἐστὶ ἀρχὴ ἡ οὐ
 γὰρ ἀξιοῦσι ἡμᾶς πῆτι δέχεσθαι τί τῶν τῶν θεολογίᾳ. ἀλλὰ μὴδὲ
 σοφιστικῶς σκοπεῖν ὡς αὐτοὶ, ἀλλὰ αὐτὸ ἄλλως ποιῶντες πῶς ἀποκρίσιν.
 ἡμῶν γὰρ ἐρωτῶμεν, πῶς δύο καὶ αὐτοὺς τῷ ἐνὸς πνεύματος ἀρχαί;
 μίαν ἐκείνοι διίσχυρίζονται τῶν δύο εἶναι τὴν ἀρχήν. ἡμεῖς δὲ οὐ περὶ
 τῶν δύο θεωροῦμεν ἐρωτῶμεν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐνός. περὶ οὗτου γὰρ
 πρὸς αὐτοὺς ποιούμεθα τοῦ λόγου. ὡς ἐπεὶ τῶν δύο μία ἡ ἀρχὴ κα-
 λῶς, πῶς τοῦ ἐνός δύο εἶναι ἀρχαί; καὶ πῶς αἱ δύο μία κατ'
 αὐτοὺς; φανερὸν οὖν, διότι ἡ μία ἐστὶ ἐκ τῆς ἐτέρας. τί οὖν ὁ Σὴθ, ἐκ
 μᾶς ἀρχῆς γεννητὴς ἀρχῆς, ὅτι ἡ Ἐυα ἦν ἐκ τοῦ Ἀδάμ, καὶ οὐ δύο εἰς τοῦ-
 του τοῦ ἐνός ἀρχαί, ὅτι ἡ μία ἐστὶ ἐκ τῆς ἐτέρας; πῶς δὲ ἡ Ἐυα, οὐ δευ-
 τερά ἀρχὴ τῶν ἐξ αὐτῆς, ὅτι καὶ αὐτὴ τὴν ἀρχὴν ἔχει ἐξ Ἀδάμ, καὶ τοῖς
 ἀμφοῖν τὸ γέννημα αὐτοῖς, ἀλλὰ διάφορον καὶ ὡς διαφόροις ὑποτάσσεται. δι-
 ὅτι οὐδὲ μία ἐστὶ αὐταὶ αἱ ἀρχαί. καθάπερ καὶ τὴν Νύκτος θεὸν ἀφ' ὧν
 ἐφ' ὧν ἀνὰ τὴν ἀφ' ὧν ἐκείνην εἰπόντα, καὶ τοῖς ἡ μία τοῦτων ἐστὶ ἐκ τῆς ἐτέ-
 ρας; ἡ γὰρ ἐνταῦθα οὐ καὶ μὴ ἐν, ὅμως ἐστὶ τὸ γέννημα ἀμφοῖν οὐκ ἐν
 τοῦ ἐνός μίαν εἶναι τὴν ἀρχήν. πῶς ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης Τριάδος αἱ δύο κατ'
 αὐτοὺς τοῦ ἐνός ἀγίου πνεύματος μία ἡ ἀρχαί, ὅτι ἡ μηδαμῶς ἐστὶ χρὶ
 τὸ θεογέννητον κοινωνία; μόνος γὰρ τεθεολόγηται θεότης θεογόνος ὁ πατήρ.
 πάλιν ἡ Ἐυα ἐκ μόνου οὐσα τοῦ Ἀδάμ, ἐκ μᾶς ἐστὶ ἀρχῆς. ὁ δὲ Ἀ-
 δάμ, ἐκ γῆς ἐστὶν. ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτο ἡ Ἐυα ἐκ τῆς γῆς καὶ τῷ Ἀδάμ.
 ὁ γὰρ Ἀδάμ μόνος ἐκ τῆς γῆς. ἡ τοῖνυν καὶ αὐτοὶ ἐκ τῷ υἱῷ μόνου λε-
 γέμεναι τὸ πνεῦμα, καὶ οὕτως ἐκ μᾶς αὐτὸ ἀρχῆς λεγέμεναι, ἑαυτοῖς
 μὴ ἀκολούθως, ἀλλ' ὡς ἐντεβῶς. οὐ γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀφ' ἧς καὶ τεύ-
 χεται πάλιν δύο εἶναι ἐπὶ τῆς θεότητος ἀρχαί. καὶ ὅτι ἐστὶν μείζων ὁ
 πατήρ τῷ αἰτίῳ τῷ υἱῷ. ἐπίσης γὰρ καὶ αὐτὸς αἰπίος θεότητος. ἡ ἐκ

μόνου τῷ πατρὶς αὐτὸ λέγοντες, μίαν καὶ τῷ πνεύματι (ὡς καὶ τῷ υἱῷ)
 αὐτεβῶς διδόντας ἀρχὴν. μέλει γὰρ αἱ ἐκ τῷ υἱῷ, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων
 λέγωνσι, ἀλλ' οὐκ ἐκ μόνου τῷ πατρὶς, οὐκ ἐστὶ εἶναι μίαν τῆς θεότητος
 τῷ ἐνὸς πνεύματος ἀρχὴν. συνάπλυν γὰρ τις ὅτι τῷ τοῦτον, εἰ καὶ
 5 μίαν φαίη τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ὁμωνύμως. ὥς οὐ μία. εἰ δὲ διαφορῶν ἔστι
 μίαν ὁρᾷ τὰς ὑποστάσεις, τῆς μιᾶς ἐξ ἀνάγκης δύο φανερὰς γήνοισαι
 ἀρχαί. Ἐμοὶ δ' εἴπεισι θαυμάζειν καὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀπορίας, τῷ
 τὰς δύο ταύτας ἄς φασι ἀρχάς, μίαν λεγόντων καὶ ὁμοῦσαν. εἰ μὴ γὰρ
 κοινῶν τῷ πατρὶ ἔστι τὸ θεογονοῦν ὁ υἱὸς ὑπερβαλλόμενος τὸ πνεῦμα, καὶ
 5 ἐν αὐτοῖς τὸ θεογονοῦν καὶ ἡ ἐκ τούτου αὐτῇ ὁδοῦ. τῆς φύσεως ἄρα
 τοῦτο. καὶ οὐ δύο ὑπὲν ἀρχαί. οὐδ' αἱ δύο μία. ἀλλ' ἀπλῶς μία. καὶ
 ἀπεξέωσαι τῆς θείας φύσεως αὐτὸ τὸ πνεῦμα, μὴ καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ
 θεογονοῦν κοινωσιῶν. εἰ δὲ μὴ κοινῶν ἔστι τοῦτο ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, μὴ δὲ ἐν
 αὐτοῖς τούτο τὸ ὑπερβάλλειν, καὶ ὑποτάσσιν τῷ υἱῷ ἢ ὁδοῦς τῷ πνεύματος.
 5 διάφορος ἂν αὐτῇ τῆς ἐκ τῷ πατρὶς τῷ πνεύματος ὁδοῦ. τὰ γὰρ
 ὑποστατικά, διάφορα. πῶς οὖν μία αἱ διάφοροι ἀρχαί;
 Καὶ μὴ τῷ μεγάλῃ Διουσίῃ εἰ β. κεφαλαίῳ τῷ περὶ θείων ὀνομα-
 των λέγοντος, Ὅσα ὅτι τῷ πατρὶς καὶ τῷ υἱῷ, ταῦτα καὶ τῷ θεῷ 33 Διούσ.
 καὶ πνεύματι κοινῶς καὶ ἡνωμένως ἀνατίθεσθαι. καὶ τῷ μεγάλῃ Βασιλεῖς, 33
 5 εἰ τοῖς ὡρὸς Εὐνομιανούς ἀντιρρητικῶς αὐτοῦ κεφαλαίοις γεγράφτος,
 Πάντα τὰ κοινὰ πατρὶ τε καὶ υἱῷ, κοινὰ εἶναι καὶ τῷ πνεύματι. Εἰ μὴ 33 Βασίλ.
 κοινὸν ὅτι πατρὶ τε καὶ υἱῷ τὸ ἐκπορεύειν, κοινὸν ἔσται τοῦτο καὶ τῷ πνεύ-
 ματι. καὶ τετράς ἔσται ἡ Τριάς. καὶ τὸ πνεῦμα γὰρ ἐκπορεύσθαι πνεῦμα
 ἕτερον. εἰ δὲ μὴ κοινὸν ὅτι (καὶ Λατίνους) τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ τὸ ἐκ-
 5 πορεύειν, ὡς τῷ μὴ πατρὶς ἐμμέσως (καὶ αὐτοῦ) τῷ δὲ υἱῷ ἀμέσως ἐκ-
 πορεύοντος τὸ πνεῦμα. οὕτω γὰρ καὶ ὑποστατικῶς ἔχειν τὸν υἱὸν τὸ
 ὑπερβλητικὸν φανῇ. οὐκοῦν καὶ αὐτοῦ καὶ τὸ δημιουργεῖν καὶ ἀγιά-
 ζειν καὶ ἀπλῶς ἀπαιτα. τὰ φυσικά, οὐ κοινὰ πατρὶς τε καὶ υἱοῦ. ἐπει-
 5 δὴ ὁ μὴ πατὴρ ἀφ' οὗ τῷ υἱῷ κλίσσει τε καὶ ἀγιάζει. καὶ ἀφ' οὗ μόνου τοῦ
 υἱοῦ δημιουργεῖ καὶ ἀγιάζει. ὁ δὲ υἱὸς, οὐ δὲ υἱοῦ. παρὰ τοῦ καὶ
 αὐτοῦ

αὐτοὺς ὑποστατικῶς ἔχει τὸ δημιουργεῖν καὶ ἀγιάζειν ὁ υἱός. αἰετός
 γὰρ καὶ οὐχ ὡς ὁ πατὴρ ἐμμέσως. καὶ ὕπο καὶ αὐτοὺς τὰ φυσικά
 τῆς ὑποστατικῆς διενήνοχεν οὐδέν. Οὐκοῦν καὶ ἡ φύσις τῆς ὑποστασε-
 ως ὡς ἢ μὴ τελειοποιεῖται, ἢ τελειοῦται καὶ αὐτοὺς εἶναι τὸν Θεόν. εἰ δὲ
 ἀεὶ φαίνεται ἄλλο τῷ πνεύματι τὸν υἱὸν δημιουργεῖν καὶ ἀγιάζειν. ἀλλὰ
 πρῶτον μὲν, οὐ συνήφες τοῖς θεολόγοις, ἄλλ' τῷ πνεύματος τὸν υἱὸν ἢ
 τὸν πατέρα δημιουργόν εἶναι λέγειν τῆς κτισμάτων, ἀλλ' οἱ ἀγία πνεύ-
 ματι. ἔπειτα, ὡς τῷ μὴδ' ὕπο τὸ ἀνωτέρω δεδιγμένον ἀποποιεῖται
 τοὺς ἐκφεύγειν. οὐ γὰρ δι' υἱὸς πάλιν ὁ υἱὸς ἀναφάνηται δημιουργὸς
 καὶ ἄλλ' ὁ πατήρ, συμβίσεται τοῖς μὴδ' κοινὸν εἶναι λέγειν καὶ τῷ
 πνεύματι τὸ δημιουργεῖν καὶ ἀγιάζειν ὡς μὴ δι' ἑτέρου, μὴδ' ὡς ὁ πα-
 τὴρ ἢ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοὺς ταῦτα στερηγμένους. καὶ αὐτοὺς οὐκ ὑποστα-
 τικῶς ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ δημιουργεῖν καὶ ἀγιάζειν, ὡς οὐκ ἐμμέσως κα-
 θάρ' ὁ πατήρ κ' ἴσον τε καὶ ἀγιάζον. σίτηται δὲ πάλιν καὶ αὐτοὺς,
 ταῦτα τε εἶναι καὶ ἀδιάφορα δεικνύσας, τοῖς ὑποστατικοῖς τὰ φυσικά
 καὶ εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἡ φύσις ταῖς ὑποστάσεσι ταύτων τε καὶ ἀδιάφορον.
 ἂν οὐ σαφὲς τῆς ἀνωτάτω Τριάδος ἐκπεπληρωμένη, καὶ τῆς ἐνόστης τῆς
 πίστεως, καὶ τῆς κοινωνίας τῷ ἀγίῳ πνεύματι, οἱ ταῦτ' ὕπο λέγοντες καὶ
 φρονιμῶτες; ἀλλὰ γὰρ ἐπ' ἀνέλεγκτον ὅθεν ἐξέβηκεν. Τίς γὰρ τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον πῶς ὑπαρξὶν ἔχειν ἐξ ἀμφοτέρων υἱὸς τε καὶ πατὴρ ἀκρίων
 ἢ λέγων, ἢ πιστῶν, καὶ ὡς μὲν τῷ υἱῷ αἰετός, ὡς δὲ τῷ πατρὶ
 ἐμμέσως, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν θρυλλόμενά τε καὶ ἀειδιόμενα ὡρεσε-
 χῇ τε, καὶ ἐφεξῆς, καὶ πόρρω, τίς ταῦτ' ἀκρίων καὶ πιστῶν, οὐ δύο δο-
 ξάσθ' τῷ ἐνὸς πνεύματι ἀρχάς; πῶς δὲ οὐκ ἂν εἴη ὁ υἱὸς τῷ πατρί
 σωμαίτιος, εἰ μὴ μάτρω λέγεται καὶ ἐξ αὐτοῦ; πῶς δὲ οὐκ ἂν τὸ
 πνεῦμα εἴη κτίσμα; ὅτι γὰρ τῆς κτισμάτων τῷ πατρί ὁ υἱὸς σωμαί-
 τιος; Καὶ μὲν ὅτι τῆς κτίσεως ἐφ' ἧς φανερὸς αἰτίας ὅτι καὶ ὁ υἱὸς
 καὶ τῷ πατρί σωμαίτιος, ὡς ἐκ πατρὸς δι' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ εἶναι
 λαβύσις, ἀσθενὲς παντάπασιν εἰπεῖν, ὅτι πῶς κτίσις ἐκ τῷ υἱῷ οὐ λέγε-
 μεν. καὶ ὅτι τὸ δημιουργικόν, ἰδιότης ὅτι τῆς τῷ πατρί ὑποστάσεως.

ποιγαρεύ

τοιγαροῦν εἰ καὶ τὸ ἐκπορευτὸς ὑπάρχει πνεῦμα ἅγιον, ἐκπορευτὸς δὲ υἱοῦ
 καὶ ἐξ υἱοῦ τὸ εἶναι εἶχει, οὐκ ἀνὴν ὅλως εὐσεβὲς εἰπεῖν, ὡς ἐκ τοῦ υἱοῦ
 τὸ πνεῦμα οὐ λέγμεν, καὶ ὡς ἡ ἐκπορευτικὴ ἰδιότης τῷ πατρὶ μόνῳ ἀρ-
 σεν. ἐπεὶ δὲ οἱ ταῦτα λέγοντες, Δαβὶδ ἐστὶν ὁ θεοπάτωρ, καὶ Γρηγόριος
 5 ὁ Νυσαῖων φαιώτατος φασὶν. καὶ Δαμασκηνὸς ὁ θεοφόρος, καὶ πᾶσαι
 ἀνάγκη οἱ σωμαῖποι τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν λέγοντες ὅτι τοῦ παναγίου
 πνεύματος, καὶ ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τῷ υἱῷ καὶ ἐκ τῷ υἱῷ τὴν ὑπαρξιν
 αὐτῷ διδόντες, τοσοῦτον ἀπέχουσι τῆς εὐσεβείας, ὅσον ἀντέχοντα ταύτης
 οἱ ἀσπλαγχνήμονες τῶν ἁγίων, καὶ οἱ τῆτοις σιωδὴ θεολογῶντες.
 5 Καὶ τοῦτο δὲ σιωδῶν τῆς ἀναγκαιοτάτου. ὡς κατὰ τὸν ἐκ τῷ πα-
 τρὸς δὲ υἱῷ καὶ ἐξ υἱῷ τὴν γένεσιν ἔχοντες ἡμεῖς, πατέρα καὶ ποιητὴν ὁμοῦ
 τε καὶ χωρὶς ἐκάτερον ὅτι καὶ ἀλλήματα καὶ ἀνομολογῶμεν. οὕτω καὶ τοῦ θεοῦ
 πνεύματος ὁμοῦ τε καὶ χωρὶς ἐκάτερος πατὴρ ἀνὴν ἐλέγγο καὶ ἀσβολεύς, ἐ-
 περ ἐκ πατρὸς δὲ υἱῷ καὶ ἐξ υἱῷ τὴν ὑπαρξιν τὸ πνεῦμα εἶχει. ἀλλὰ
 5 τὰ τοιαῦτα πάντα πολυιδῶς συγχέοντα τὰς θείας ὑποστάσεις, παρ-
 ῖσι σαφῶς, ὡς οὐχὶ καὶ ἐκ τῷ υἱῷ τὴν ὑπαρξιν ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
 Καὶ μὲν δὴ, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, τῷ υἱῷ ὅτι καὶ τὸν θεολόγον
 Γρηγόριον, ἀνευ τῆς αἰτίας. ποίας αἰτίας; τῆς τῆς κλησιμάτων ἀπαρ-
 τίστων γὰρ ἀρχὴ καὶ αἶπος καὶ ὁ υἱός. τοιγαροῦν ἀνευ τῆς αἰτίας καὶ ἀρχῆς
 5 τῆς ἐν τῇ Γελάδι νομικῆς θεότητος, πάντα οὖν ἔχει ὁ υἱὸς τὰ τῷ πα-
 τρὸς, ἀνευ τῆς ἀρχῆς καὶ αἰπος εἶναι καὶ αὐτὸς τῆς θεότητος τῷ πνεύματι.
 ἐκ μόνου ἄρα τῷ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸν καὶ ὁ
 υἱὸς ἐκ μόνου τῷ πατρὸς γεννᾶται, καὶ ἀσπλάγχνος καὶ ἀμέστος τῷ πα-
 τρὸς ἔχεται κατὰ ὑπαρξιν, κατὰ καὶ ὁ υἱός, εἰ καὶ καὶ τῷ υἱῷ πατρὸς
 5 εἶναι πνεῦμα ἔσχεν, ὡς τοῦ ἐκπορευόντος ὄντος καὶ πατρὸς.
 Ἐπεὶ δὲ καὶ δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθῆς ὅτι καὶ τὸν τοῦ
 Κυρίου λόγον, καὶ καὶ δύο ἡ τειῶν μαρτύρων σαφῆσται πᾶν ῥήμα,
 καὶ ἡμεῖς τὸ νῦν εἶναι τῆς ἄλλων ἀφείδμοι καὶ τὸ μήκος, τρεῖς ὁμολο-
 γησόμενοι σοὶ μαρτυρεῖς, σαφῶς ἀπαρρέοντάς σου τὴν ἀσπλάγχνον. καὶ
 5 δὴ παρὲν τὸν πατέρα, ὁ καὶ τῷ θεῷ ἀσπλάγχνος Βασιλεὺς ὁ μέγας. καὶ
 γὰρ

Βασίλ.

» γὰρ τοῖς κατ' Εὐνομίου κεφαλαίοις. Γενᾶ φησὶν ὁ Θεὸς, οὐχ ὡς ἄνθρω-
 » ποι. γινᾶ δὲ ἀληθῶς, καὶ τὸ γενημένον ἐξ αὐτοῦ, ἐκφαίνει λόγον οὐκ
 » ἀνθρώπου. ἐκφαίνει δὲ λόγον ἀληθῆ ἐξ αὐτοῦ. ἐκπέμπει πνεῦμα δια-
 » σόματος, οὐχ οὖν τὸ ἀνθρώπου. ἐπεὶ μηδὲ σῶμα Θεοῦ σωματικῶς. ἐξ
 » αὐτοῦ δὲ τὸ πνεῦμα, καὶ οὐχ ἐτέρωθεν. Ὅρξας ὅτι οὐχ ἐτέρωθεν, ἀλλ' ἐκ
 » μόνης τῆς καὶ τὸν υἱὸν γινώσκοντος; ὥστε οὐκ ἐκ τῆς υἱᾶς τὸ πνεῦμα. ἐπεὶ καὶ
 » λόγος υἱὸς, ἀλλ' οὐ σῶμα τοῦ πατρὸς ἐκταῦθα τῷ μεγάλῳ τε θεολό-
 » γηται. ὅς ἀλλαχρὶ Λευκίους καὶ τὸν λόγον τοῦτοι ἐκ τῆς αὐτῆς περὶ τοῦ

Ὁ αὐτός.

» σῶματος. Εἰ γὰρ τὸ πνεῦμα μὴ πιστεύεις φησὶν ἐκ σῶματος Θεοῦ παρελη-
 » λυμέναι, οὐδ' αὖ τὸν λόγον πιστεύσεις. Ὅρξας σαφῶς, ὅτι λόγος ὁ υἱός,
 » ἀλλ' οὐ σῶμα τῷ πατρὸς. ἐξ οὗ σῶματος καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, ὁρόοις
 » κατ' ὕπαρξιν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; τὸν αὐτὸν δὲ πρόπον καὶ ὁ ἀδελφός
 » αὐτῶ καὶ ἀδελφὰ φρονῶν Γρηγόριος ἐν τῷ περὶ θεογνωσίας λόγῳ. Πνεῦ-
 » μα δὲ φησὶ τὸ τῆς πατερικῆς ἐκπορευόμενον ὑποστάσεως. τίτλη γὰρ ἔ-
 » νεκα καὶ πνεῦμα σῶματος, ἀλλ' οὐ καὶ λόγος σῶματος, ὁ Δαβὶδ εἶρηκεν, ἵνα
 » τίμω ἐκπορευτικῶν ἰδιότητε τῷ πατρὶ μόνῳ προσοῦσαι πιστώσῃται. μετ'
 » αὐτοῖς τὸν ἀψευδῆ τῆς ἀληθείας μάρτυρα, ὁ ζῶν φασὶν γεγονῶς Ἀλεξάν-
 » δρείας Κύριλλος, συμμαρτυρήσαν παρελθέτω. φησὶ γὰρ ἐν τῷ

Γρηγ.

Νύκτ.

Κύριλλ.

» περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, Αἱ προσκυνοῦνται τρεῖς ὑποστάσεις ἡνώσκον-
 » ται καὶ πιστεύονται ἐν πατρὶ ἀνάρχῳ, καὶ υἱῷ μονογενεῖ, καὶ ἐν πνεύματι ἁ-
 » γίῳ τῷ ἐκπορευομένῳ ἐκ τῆς πατρὸς. οὐ γενητῶς κατὰ τὸν υἱόν. ἀλλ'
 » ἐκπορευομένῳ κατὰ τὸν εἶρηται ἐκ μόπου τῆς πατρὸς ὡς ὑποστάσεως, πε-
 » ριωσὶν δὲ ἀφ' αὐτῆς τῆς υἱᾶς, καὶ λαλήσαντι ἐν τοῖς ἁγίοις πᾶσι προσφῆταις καὶ
 » ὑποστόλοις. καὶ ἀλλαχρὶ πάλιν. Οὐχ ὥστε ὁ υἱὸς ἐκ τῆς πατρὸς
 » γενητῶς, ὅπως καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τῆς υἱᾶς ἐκπορευτῶς. ἀπαγε
 » τῆς βλασφημίας καὶ πολυθείας. εἰς γὰρ παρ' ἡμῖν ἀμφοῖν τοῖν προστά-
 » ποι ἀπίος καὶ σινοδισμοῦ ὁ πατήρ. Ἀρ' ὅτι τρανώτερος τῆς σῆς δουσε-
 » βείας παρελθῇ; ἀνθρώπῳ μὲν, οὐκ αὖ ἐδόξεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἡμῖν
 » τὸ πνεῦμα διδάσκει, τὸ ἐκ Δαμασκῶ σοφίσαι Ἰωάννην. Τὸ πνεῦμα γάρ
 » φησὶν ὅτι τῆς υἱᾶς μὲν λέγμεν, ἐκ δὲ τῆς υἱᾶς οὐ λέγμεν. Αἱ υἱᾶς δὲ

Δαμασ.

πεφα-

πεφαιρωθῶσι καὶ μετὰ διδασθῇ ἡμῖν ὁμολογήσωμεν. Ἀρεῖς δὴ σοὶ τοὺς
 ἄλλους συνείρειν ἐφεξῆς ὅτι πλείους ὄντας, καὶ σχεδὸν ὅσοι τῆς πατρὸς
 οὐλῇ ἦτοιν ἢ ζῶντες ὡς τοῖς καθ' ἑαυτοὺς συζητήματα λαλῶσιν, ἐκ τῶν
 λόγων σου κρινῶσι. πάντως δὲ καὶ ὁ Θεός. σοὶ γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ἐκ
 τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπερέεσθαι τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ μόνον οὐ θεωρη-
 μέν, ἀλλ' οὐδ' ἐκ τῆς μόνου τὸ πνεῦμα ὁνοεῖς; οὐδὲ σιωπακοῦεις
 τὸ μόνον, καὶ μὴ σιωπεφώνης; ἀλλὰ ζητήσωμεν καὶ τὴν σὴν (ὡς οὕτως εἶπω)
 φιλοπολυεκπόρευτον διάνοιαν, καὶ ἐξ ἄλλου τοῦ ἐκπερέεσθαι τὸ πνεῦμα,
 διὰ τὴν σὴν περὶ τοῦ μόνου ἄνοιαν; Οὐ μὴν ἀλλ' ἵνα πάλιν ἐκ τῶν αὐ-
 τῶν σοὶ συσκευάσῃ τῆς ὡς ἀληθῶς πληγῆς τὸ ἴμα. καὶ τῆς δυσ-
 σευῶν ἐκπύσεως καὶ δογματῶν καὶ ρημάτων. εἰπέ μοι ὦ βέλτε, εἰς τί ἐροῖτό
 σε θεὸς τῷ υἱῷ, ὡς ἐπεὶ δὴ καὶ γέγραπται Εἰδομεν τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν, Ἰωάν. α.
 ὡς μονογενοὺς καὶ πατρός, καὶ ὅτι πιστεύω εἰς ἓνα υἱὸν τὸν ἐκ τῆς πατρὸς
 καὶ αἰώνιον γέννηθέντα, καὶ τ' ἄλλα ὅσα σοὶ ἀνωτέρω ἀπελήμνηται, οἷς
 οὐ τρώσκειται τὸ μόνον, ἐκ τῆς πατρὸς καὶ ἐκ τῆς ἀγίας πνεύματος θεω-
 ρεῖς φαίνας ἀν' γεννηθῆναι τὸν υἱόν, τοῦτ' αὐτὸ θεωρησιζόμενος ὅτι μὴ
 τρώσκειται τὸ μόνον; ἀπαγὼ δὴ που φαίνας ἀν. καὶ αὐτῆς ἐκπέσει τῆς
 ἀνωθεν ἀναγεννήσεως ὁ τοῦτο θεωρηθεὶς, καὶ μὴ ἐκ μόνου δοξάζων γεν-
 νῆσθαι τῆς πατρὸς τὸν λόγον. οὐδαμῶς γὰρ γεννητὰν εἴρηται τὸ πνεῦμα,
 σιωῇ ἡμῖν χαλῶς ἐρεῖς. οὐδὲ κοινὸν ἔχει τι πατεῖ, ὃ μὴ ὅτι κοινὸν τῷ
 υἱῷ. οὐδ' ἐκ τῆς δυνάδος θεωρεῖται τὸ ἐν. οὐδ' εἰς τὴν δυνάδα ἀναφέ-
 ρεται. οὐδ' ἡ μονὰς εἰς μονάδα κινήσεται, καὶ εἰς ἑτέραν αὐτῆς μονάδα ἢ
 δυνάς. ἀλλ' ἡ μονὰς θεωρεπῶς εἰς δυνάδα κινήσεται μέχρι Τριάδος ἐστίν. ὁ
 καὶ εἰς ἡμῖν Θεός. οὐ μόνον ὅτι μία θεότης, ἀλλ' ὅτι καὶ εἰς ἑν' ἀμρότερον τὰ θεολ.
 ἐξ αὐτῶν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Καὶ μία πηγὴ θεότης ὁ πατήρ, καὶ μόνος, Διονύς.
 αἰπός, καὶ κοῖτος πηγὴ θεότητος. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα ἐστὶν αὐτῶν τὰ ἰδιό-
 ζοντα τῆς γνωσιμότητος. μόνος γὰρ. οὐδεμίαν ἄρα τὴν κοινωνίαν ἔχει
 πρὸς ταῦτα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς ὑπερσφύας θεωρητάς
 ὅτι ἀντιτρέφει πρὸς ἀλλήλα, Διονύσιος αὐτῆς ἀν' εἶπει ὁ οὐρανόφρων.
 ἀλλ' εὐχα σοὶ τῆς οὐτέως πρὸς τοὺς θεοσόφους τῆς πατρῶν, καὶ

ἡμᾶς τοὺς ἐξ ἐκείνων φωτισθέντας ἀπαρχαλάκτου συμφωνίας. ἐάλω δὲ
 ὅμως (τὸ τοῦ λόγου) τοῖς σαυτοῦ πνεύματι, καὶ λυσιτελῶς ὅπως ἐπατάχ-
 θης Ἰω. τοῦ ὀρθοῦ παρρησιαστέον λόγῳ. τὸ γὰρ εἰς αὐτὴν ἡμεῖς, οὐ μόνον
 «ἐπατάχθης, ἀλλὰ καὶ ἰάθης καὶ τὸ ἐρημέιον ὡς ὑπὸ Θεοῦ Πατρός καὶ
 «ἰάσομαι. ἃ γὰρ αὐτὸς ἂν εἶπες μετ' ἡμῶν τε καὶ τῆς ἀληθείας, τῶς
 τοὺς ἐκ τοῦ πατρὸς τε καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος λέγοντας γεννηθῆναι τὸν υἱόν,
 ἀλλὰς τε παρρησιαστέον τοῖς ἀμαρτανίοις, μαλλίον δὲ δυσέ-
 βειας, καὶ ὅτι μὴ ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς
 Ἰω. καὶ αὐτὸς ἄρ' ὡς ἀπ' ἡμῶν τε καὶ τῆς ἀληθείας ἀκούει, ἐκ τοῦ πατρὸς
 καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ λέγων ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον. ἐπεὶ γὰρ τε τοῦ το
 ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι καὶ τοῦ ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι,
 τὸ μόνον, καὶ αὐτῆς γὰρ ἐκπεσεῖται τῆς διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὑποστά-
 σεως, καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος λέγων. Πού γάρ τιν' θεοπνεύτων λόγων παρρη-
 σία τὸν υἱόν εὖροι τις ἂν ὀνομασμένον; καὶ τὸ Γρηγόριον τῷ μεγάλῳ θεο-
 λόγῳ, τῷ τοῦ υἱοῦ παρρησιαστέον πασῶν καὶ πολλὰς ἀπρηλητῆρας.
 καὶ οὐκ ἀπρηλητῆρας μόνον, ἀλλὰ καὶ τεθεωρημένον, ὅς καὶ τὸ μονογενὲς
 Γρηγ. ὁ « ἐξηγούμενος, Οὐχ ὅτι φησὶ μόνος ἐκ μόνου καὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ μόνος ὁ-
 θεολόγ. « πως. ὁ ἀλλαχού, μόνος εἶπε καὶ ἰδιοβότος, τοῦτ' αὐτὸς ἐξηγούμενος.
 τὸ δὲ μόνος, ὡς εἰς, τὸ δὲ ἐκ μόνου, ὡς οὐ παρθενία γενήσαντος. ταῦτ' ὁ
 εἰπὼν, ὡς οὐκ ἀπὸ συζυγίας. τὸ δὲ μόνον, τί ἂν ἄλλο φησὶ, ἢ ὅτι μόνον υἱός;
 ἀλλ' οὐχὲ καὶ πατὴρ οὐδὲ παρβολεύς. ἢ δὲ καὶ ὁ πατὴρ, πατὴρ μόνον λέγε-
 ται, ὅτι οὐκ ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς.
 Ἰακώβος. α. καὶ ὁ πατὴρ, καὶ τοῦ πνεύματος λέγει ἂν ὡς ἄγιος. πατέρας γὰρ
 τῷ φάτω τούτῳ εἰπὲν ὁ μέγας Ἰακώβος ὁ ἀδελφόθεος. ταῦτ' ἐκ τοῦ
 πνεύματος. ὡς καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας ἐξηγούμενος λέγει. ἢ δὲ τοῦτο
 ἔχει ὡς πρὸς εἰς, λέγει ἂν καὶ ὁ υἱὸς πατὴρ φάτος, ταῦτ' ἐκ τοῦ
 ἁγίου πνεύματος, καὶ ἐκ αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα. ἢ γοῦν ταῦτ' ἦν
 ὀνομάται, ὅτι πατέρας φάτος ἢ παρβολέα τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς
 ἂν οὐχὲ τῷ ἄλλῳ αὐτοῦ χεῖρον πάντων ὀνομάται ὁ μέγας ὁ θεολόγος.
 Γρηγόριος παρρησιαστέον καὶ τοῦ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς ἐκ πατρὸς
 Διδάκν.

δι' αὐτοῦ; διόφθι. Εἰ μέγα τῷ πατρὶ τὸ μετὰ μὲν ὁρμηθῆναι, οὐκ ἔλαττον τῷ υἱῷ, τὸ ἐκ τοιοῦτου πατρὸς. καὶ ὡς οὕτως τῷ υἱῷ τὸ τῆς θεολογίας ἀγαθὸν τοσούτου. ἢ γὰρ ὡς οὕτως τὸ ὡς βολεῖται εἶναι, πῶς οὐκ αἰετῶς ἀγαθὸν τοσούτου; δι' οὗ καὶ πολλοὶ αἱ δι' αὐτοῦ ἐδέξαντο τὸ πατρὶ; ἀλλ' οὐκ εἶπεν. οὐκ οὐδὲ ὡς οὕτως. Ὁ γὰρ μέγας ὁ πῶς θεολόγος, οὐδ' ἀπλῶς οὕτως τὸ ἐκπερευόμενον ἴδιον τίθησι τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπερευόμενον. ὡς οὕτως δὴ πῶς, καὶ ὡς οὕτως εἶπεν τοῦ τῆς εὐσεβείας ἀποδείκναι. ἀποδείκναι γὰρ μετὰ τὸν υἱόν, τοῦ μὲν πατρὸς γενήσεσθαι καὶ ὡς βολεῖται. τοῦ δὲ υἱὸν ὡς βολεῖται μὲν οὐ, γενήσεσθαι δὲ μόνον, ὡς οὕτως. Ἡμεῖς δὲ φησὶν ἐπὶ τῇ ἡμετέρῳ ὅταν ἰσχυρῶς, τὸ ἀγνήσκον ἰσχυρῶς καὶ τὸ γενήσκον, καὶ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπερευόμενον. οὐκ εἶπε τὸ ἐκπερευόμενον ἀπλῶς ἴδιον τοῦ πνεύματος ὑποχρῆναι, ἵνα μή τις ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπερευέσθαι νομίσῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸ μὲν γὰρ γενήσκον, σὺν τῇ σάφει τῇ διανοίᾳ τὸν πατέρα. τὸ δὲ ἐκπερευόν, οὐχ οὕτως. διὰ τοῦτο τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπερευόμενον, ἴδιον τίθησι τοῦ πνεύματος. Τούτου γὰρ (φησὶ καὶ βασιλεὺς ὁ μέγας) γνωρίζον τῆς καὶ τῆς ὡς οὕτως ἰδιότητος σημεῖον ἔχει τὸ πνεῦμα, τὸ μετὰ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ γνωρίζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ὑφίστασθαι. Ἀλλ' ὅπως ὅπως παρ' ἡμῶν διχόνοια ἀπελήλαθε τῆς κοινωνίας, οὐκ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ ἔρῳ καὶ τῆς εὐσεβείας ἰσχυροὶ; ἢ γὰρ καὶ τὸν υἱὸν πατέρα ὡς οὕτως, ὡς καὶ ἀνωτέρω δέδεικται, ἢ ἐκπερευόμενον εἶναι σοὶ καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, ἢ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπερευέσθαι, οὐκ ἂν ἴδιον εἶναι σοὶ τοῦ πνεύματος. οὐδὲ τὸ ἐκπερευέσθαι ἴδιον εἶναι νομίσῃς τοῦ πατρὸς. καὶ ἐπ' ἀντίπας θεολογίας, τοῦτο θεολογῆν ἐπαυριῶν κληρονομία, καὶ αὐτὸς εἶναι πατὴρ μόνον γέννησι, καὶ παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶς γέννησι. τὰς γὰρ αὐτῷ φωνὰς ἐκφαντοῦσαι εὐσεβείας ἰσχυρῶς ἅγιον πνεῦμα. ἀλλὰ γὰρ ὡς οὕτως τῆς νομοθεσίας ἐξ ὧν ὡς οὕτως ἐκπερευόμενης, καὶ τῆς εὐσεβείας ἐκφύου, καὶ τῷ ὡς οὕτως ἐκφύου ἴδιον ὅτι, τὸ νομῆναι ἐκπερευέσθαι. τοῦ αὐτοῦ τρόπου καὶ τῆς πνεύματος ἴδιον ἔχοντος, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπερευέσθαι, καὶ τῆς πατρὸς ἐξ ἀνάγκης ἴδιον

κβ.

Ο αὐτοῦ.

Βασιλ.

ὅτι, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύει· μόνον δὲ τῷ πατρὶ ἐκ τῷ πνεύματος ἐκ-
 πορεύεται· καὶ αἰ ἐκ μόνου τῷ πατρὶ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, καὶ ὑπαρ-
 κτικῶς, ἀλλ' οὐκ ἐκφαιτικῶς ἐκφάνηται· καὶ οἱ οἱς γὰρ τῷ ἐκπορευτῷ
 μὴ συνεκφωνήται τὸ ἐκ τῷ πατρὶ, συνεκφωνοῦμενοι ἐν αἰ τοῖς συνεπῶς
 ἀκούουσιν, ὡς καὶ ὅτι τῷ υἱῷ τῷ γεννητῷ συνεκφωνεῖται· γεννητὸς
 γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀπάντων ἕκαστος; γεννητὸς δὲ ἐκ τῷ πατρὶ, ταῦτον δὲ ἐ-
 πὶν ἐκ Θεοῦ πατρὸς, μόνος ὁ υἱός· ὅτε τὸ συνημμένον, τὸ ἐν ἰδίῳ αὐτῷ,
 καὶ αἰ συνεπῶς, καὶ μὴ συνεκφωνήται· τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον ἐκπο-
 ρευτὸν αἰ εἰσὶν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἡμέτερον· οὐκοῦν οὐ τὸ ἀλλ' ὡς ἐκπορεύεται
 ἰδίῳ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· ἀλλὰ τὸ ἐκ τῷ πατρὶ ἐκπορεύεται· ἐκεῖνος γὰρ
 αἰ πατήρ· τῷ δὲ ἀδυνατῶν δὲ ἐστίν, ἐκ τῷ υἱῷ ἐκπορεύεται ὑπάρχων,
 εἰ μὴ καὶ ὁ υἱὸς εἴη σοι πατήρ· οὐ μόνον δὲ τὸ ἐκ τῷ πατρὶ τῷ ἐκπορευτῷ
 συνεκφωνεῖται· ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκ μόνου τῷ πατρὶ, καὶ ἁπλῶς καὶ τῷ γεννητῷ,
 ὡς γὰρ οἱ ἐνθεοὶ θεολόγοι διδάσκουσιν ἡμᾶς (ὁ καὶ αἰσθητῶς ἐμφανὴς) χάρις
 τῷ γεννητῷ τε καὶ ἐκπορευτῷ, ὡς ὁ υἱὸς ἐκ τῷ πατρὶ, οὕτως καὶ τὸ
 πνεῦμα· ποιητοῦ παντὶ πασι ἀδύνατον, εἶναι καὶ ἐκ τῷ υἱῷ·

κγ.

Πρὸς δὲ εἰ καὶ ἐκ τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα, καὶ δι' αὐτῷ πᾶν ὑπαρξὴν ἔχει
 καὶ σὲ, αὐτὸς ἐστὶν ἐν ὧσις πατὴρ καὶ πνεῦμα· πῶς οὖν ὁ αὐτὸς μέγας
 Γρηγ. ὁ » οἱ θεολογία Γρηγόριος φησὶ, Ἀναρχόν, καὶ ἀρχή, καὶ τὸ μετὰ τῆς ἀρ-
 θεολόγ. » χῆς, εἰς Θεός· φύσις δὲ τοῖς τρεῖσι, μία· ἐκαστὸς δὲ, ὁ πατήρ· ἐξ ὧ καὶ
 » πρὸς ὃν ἀνάγεται τὰ ἐξ ἡς· οὐχ ὡς συναλείφεται· ἀλλ' ὡς ἔχεται;
 αἰσθῶν γὰρ πᾶς ἀφ' τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα τῷ πατρὶ συναπτόμενον, τοῦτον
 αἰ ἔχει τοῦτο λεγόμενον, ἀφ' πᾶν καὶ πᾶν ὁμολογῶν ἐκφάνηται, μέσου
 κειμένου τῷ υἱῷ· καὶ ὅτι πατὴρ πνεῦμα, οὐκ αἰ ἄλλως λέγεται, εἰ μὴ
 ἀφ' τοῦ υἱοῦ· ἐκαστὸς δὲ ὁ πατήρ πῶς αἰ εἴη, εἰ μὴ πρὸς ὅτι ἔχει πρὸς
 ἑκάτερον, ἀμείνως πρὸς ἀλλήλους ἑκάτερον; ἀλλὰ καὶ τοῦ οὐχ ὡς συνα-
 λείφεται δὲ, ἀλλ' ὡς ἔχεται, πᾶν πρὸς ὅτι καὶ ἀμείνως ἑκάτερον σχέσι
 κδ. πρὸς αὐτοὺς ἀλλοῖς· Τί δὲ ὅτι τὸ ἀναρχόν, καὶ ἡ ἀρχή, καὶ τὸ μετὰ τῆς
 κε. ἀρχῆς, εἰς Θεός; εἰ γὰρ ἐξ υἱῷ τὸ πνεῦμα ἦ δει, τὸ ἐκ τῆς ἀρχῆς αἰ
 εἶπεν, οὐ τὸ μετὰ τῆς ἀρχῆς; Οὐκοῦν ὅτι ἀκούσης ἀφ' τοῦ υἱοῦ
 τὸ

τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται, ὡς συμπάρμαρτον τοῦ λόγου ἴησιν. οὕτω
 γὰρ καὶ τὴν διὰ, οὐκ εἰς τὴν ἐκ χειρὸς, ἀλλ' εἰς τὴν μετὰ, τῇ
 τῆς θεολογίας ἐπιθυμίᾳ συνεῖδαν μετέληψεν. Πνεῦμα γὰρ φησὶ μεμα-
 ρημένον Δαμασκίου ὁ θεὸς, τὸ συμπάρμαρτον τοῦ λόγου, καὶ
 φανερῶν αὐτῷ τὴν ἐνέργειαν. Συμπάρμαρτεν δ' ὅτι, τὸ συνακο-
 λουθεῖν, ὡς ὁ αὐτὸς ἐκεῖ φησὶν. ὥστε οὐχὶ καὶ ἐκ τῆς υἱᾶς. ἀλλὰ σὺν τῷ
 υἱῷ τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς. συνακολουθούσης ἀδιαστάτως τε καὶ ἀχρότης
 τῇ γέννησὶ τῆς ἐκπορεύσεως. μεμαρμημένον δ' αἰπὲρ, ὡς τῆς ἀπὸ αὐτοῦ
 θεοφάνειας διδασκόντων. παρ' ὧν μνηθεὶς οὕτω τοῖν τὸ πνεῦμα δι-
 υἱᾶς, τὸ ἐκ τῆς υἱᾶς τῷτο λέγειν, παντάπασιν ἀπηγόρευται. Εἰ δ' ὁ μέγας, Βασίλ.
 Βασίλειος, οὐδὲν εἶναι φησὶν ἀπέχον εἰς τὴν ἐκ, τὴν διὰ μετέλαμβάν-
 νειν, ἀλλ' ὅτι τῆς κλημῆδων. διὸ καὶ τὸν ἀπόστολον τρεῖς ἄνθρωποι εἶποι-
 ται, Ἐξ αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πάντα. παρ' αὐτῆς γὰρ δὲ
 δημιουργηται. καὶ δι' αὐτῆς συνέχονται. καὶ πρὸς αὐτὴν ὁμιλεῖσθαι
 τὰ ὄντα πάντα. ὁ δ' ἱερός Δαμασκίου, καὶ τῷ ζ'. τῆς θεολογικῆς
 αὐτῆς κεφαλῆαι, τρεῖς πάλιν, ὁ καὶ ἀνωτέρω ἐφημερὶν, μετὰ τῆς συ-
 ναδῶν τῷ χειρῶν τῶ λόγῳ τῆς Νύκτος οὐχὲν Γρηγόριον, τὸ ἄγιον, Δαμασκ.
 πνεῦμα, δύναμις εἶναι (φησὶν) οὐσιώδη, αὐτῷ ἀρ' ἐαυτῆς ἐν ἰδιαζούσῃ
 ὑπόστασὶ φανερῶν. καὶ αὐτῷ δηλονότι τῷ λόγῳ ὡσαύτως ἐκφάνει
 κλέ. οὐ χωριζομένη τῷ ὄντι ἐν ἑαυτῇ καὶ τῷ λόγῳ συμπάρμαρτεν
 δυναμένην. ἀρ' οὐ συμφέρει ἀπευθεὶς, ὡς οὐχὶ καὶ ἐκ τῆς υἱᾶς τὸ πνεῦμα
 τὸ ἄγιον; Οὐ μὲν, ἀλλ' ἐπεὶ ὅτι τῆς θεολογίας, ποτε μὲν ὁ πατὴρ
 μέσος εἶναι λέγεται υἱῶν καὶ πνεύματος. ποτὲ δὲ ὁ υἱὸς μέσος τῷ πα-
 τρὶ καὶ τῷ πνεύματι. ποτὲ δὲ τὸ πνεῦμα μέσον πατρὸς τε καὶ υἱοῦ.
 οὐκ ἀν' εἰς τὸ πνεῦμα τρίτον ἀπὸ τῆς πατρὸς. οὐδ' ἀν' ἐκ τῆς πατρὸς
 διὰ τῆς υἱᾶς τὸ εἶναι ἄριστον. τοῖς γὰρ ἐφεξῆς τρεῖς σημείοις, ὅθεν ἀν' εἴη
 ποτὲ ἢ τῆς ἐκείνου καὶ κειμένου ἄριστον, μέσον ἀλλ' ὅτι ἐκεῖ τῆς
 θεολογίας μεσότης νοημένη, τοῖς ὅτι τῆς γενεᾶς ἀπὸ τῆς ἐκείνου
 σημείοις ἄριστον. ἐκεῖ γὰρ ἐκείνου, μέσον ἐκείνου εὐείσεται. ἀν' δὲ καὶ
 τῷ μεσότητι τῶν τῶν ἐκείνου ἐκείνου μετὰ τῶν τῶν ἐκείνου ὡς ἐκείνου

γῆς, ὑπο τῷ τε σφῶτιν διεργεία τεύχοντι σπυτιλῶς ἀριθμοῖ. καὶ ἡ
 ἀν' ἀβόει. τῇ δ' αὐτῷ μονάδων, μέσῃ δυαδὶ τῶν ὑπολοίπων ἔσται.
 ἐπὶ οὐκ ἀρχῇ καὶ αἵπῳ τῇ δ' δύο κέντρῳ ὑποβοῖτο τὸ εἶ, πρῶτος
 καὶ ἀμέσως ἐξ ἀνάγκης ἔχειν σφῶς ἐκείτην ἔχει. καὶ ταῖς μονάτῃ δὴ πᾶσι
 τῶν αὐτῶν τρόποι. Τὶ δὲ οἱ λέγοντες ὡς ἐν ἑκάστῳ αὐτῇ ἔχει
 σφῶς πρὸ ἑτέρου, ἔχῃ ἡπτοὶ ἢ σφῶς ἑαυτοῖ, ἀρ' οὐκ ἀειδίλως ἀμέσως
 ἔχῃ πᾶσι σφῶς ἀλλήλα; Τὶ δ' ὁ ἐμμέτροις ἐπεὶ πατρικῶς
 ἢ πᾶσι καὶ θεολογικῶς ἐκπεφυμένως, ὡς ἐφ' ἀκούσας σφῶς ἡ καὶ
 πνεύματος, ὡς ἴα θεοῦ τοῦ δευτέρου πατρὸς ἔχουσιν, ἔτω νοεῖν κέ-
 λομεν σε λόγους σοφίης βαθυκόλπου. ὡς εἰς ρίζαν ἀναρχοῖ ἀνέρ-
 χεται. ὁ θεότητα τέμνει. Εἰ γὰρ μὴ ἀμέσως ἡ ἐκ τῷ πατρὸς
 τοῦ πνεύματος, οὐκ ἂν δευτέρου καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἐπθεῖ, καθὰ καὶ
 τοῖς ἡμῖν. Καὶ μὲν ἡ ἐκπόρευσις ἐφ' ἑαυτὴν λέγεται, πρόδος πε-
 καὶ κινήσις ἐστὶ, χετὰλληλος τῷ τ' ἐκπορεύοντι, καὶ τῷ ἐκπορευομένῳ.
 ἡ δὲ τῷ πνεύματος πρῶτος, διττὴ διὰ τῆς θεοπνεύτου κηρύττε-
 ται γεφυρῆς. πρῶτος γὰρ ἐκ τῷ πατρὸς διὰ τῷ ἡμῖν, εἰ δὲ βέ-
 λει καὶ ἐκ τῷ ἡμῖν, ὅτι πάντας τοὺς ἀξίους. οἷς καὶ ἐπαναπαύε-
 ται καὶ οἰκεῖ. αὐτῇ γουὶ ἡ κινήσις τε καὶ πρόδος, εἰ δὲ βέλει
 καὶ ἐκπόρευσις, ἔδῃ γὰρ σφῶς τῇ δ' οἰομάτων ζυγομαχοῦντες ἀσχι-
 νῶν. καὶ ἐπὶ σφῶς, ἐπεὶ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει. Ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύε-
 σθαι σε ἐν μέσῳ τῷ λαῷ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 γῆ ἐσείδῃ. Ἐκπόρευσις ἐν ταῦτα λέγων τὴν τῷ πνεύματος ἐκ-
 χροῖ ὅτι πᾶσαν σάρκα τὴν εἰς Χριστὸν πιστεύουσαν. ἡ πῆς ἐρημος ἡ
 πρῶτον τῆς χάριτος. ὡς καὶ σφῶς τῆς γῆς, τὴν ἐξ εἰδολο-
 ματίας πρὸς Θεὸν μεταδίδει. αὐτῇ οὐκ ἡ ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τῷ
 ἡμῖν πρῶτος τῷ πνεύματος, οὐκ ἂν εἴη πάντως καὶ διὰ τῇ ἀξί-
 ατι καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς πάλιν ἐν οἷς οἰκεῖ τε καὶ ἀναπαύεται
 χάρις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀναπαύσις γὰρ ἐστὶν οἱ τέτοις, ἀλλ' ἐκ
 ἐξ αὐτῷ κινήσις τῷ πνεύματος. ἀλλὰ μᾶλλον τῆς ἐπ' αὐτοὺς κί-
 νησις πᾶσι. καὶ πᾶσι μεταδίδει δυνάμει ἐκπύουτο, ἀλλ' ἐτέρῳ
 πάντως

πάντας τρώσῃ. ἡ μὲντοι ἐκ πατρὸς δι' ἡμῶν, ὡς ἐφημὺν παρ' ὁδοῦ τῷ πνεύ-
 ματος, χαλεπῶς καὶ ἐνδοκίᾳ πατρὸς τε καὶ ἡμῶν, ὡς διὰ φιλαθρα-
 πίας πάντας τελεοῦσα. καὶ ἀποστολῇ, καὶ δόσις, καὶ συγκατάβα-
 σις, καὶ χρονικῶς αἰετὸς ἀγαπᾶται. καὶ πρὸς ἅπας. καὶ δι' αἰῶνας.
 5 ἵνα ἀγάσῃ, καὶ διδάξῃ, καὶ ὑπομνήσῃ, καὶ τοὺς ἀπειθεῖς ἐλέγξῃ.
 μία μὲν οὖν αὕτη κίνησις καὶ παρ' ὁδοῦ τῷ πνεύματος· ἐπὶ δὲ καὶ ἡ
 ἀναμῆτις τε καὶ ἀπολελυμένης πάντη, καὶ ὑπὸ ἐνδοκίαν καὶ φιλαθρα-
 πίας, ὡς μὴ καταθέλῃσι, ἀλλὰ καὶ φύσει μόνῳ ἐκ τῷ πατρὶ ὄντα,
 προαίτιος, καὶ ὑπερφυσικῇ τῷ πνεύματος ἐκπύρεσις, καὶ κίνησις καὶ
 5 παρ' ὁδοῦ. ζητήσῃ δι' ἡμῶν, καὶ καὶ ταύτῃ τῷ ἀφραστοί τε καὶ
 ἀπειθήνῃσι κίνησι τοῦ πνεύματος παρ' ἐξουσίαν ἐκ τῷ πατρὶ, ὅτι καὶ
 καὶ τὰς γραφὰς καὶ ἐν ᾧ ἀναπαύεται θεοπρεπὲς· ζητοῦντες οὖν
 εὐεῖσκομεν ἐνδοκίᾳσιν τὰ πατέρα ὅτι μονογενὲς Θεὸν, διδάσκον καὶ ἀποκα-
 λύψαι πρῶτοι τοῦτο, Ἰωάννη τῷ ὅτι Κυρίως παρ' ὁδοῦ καὶ βαπτιστῇ, ὅς φη-
 5 σι, Καὶ ὅτι ἡ δὲ αὐτοῦ ἀλλ' ὁ πᾶς με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκείνους μὲν, Ἰωάν. κ.
 εἰπας, ὅτι ἐν αἰῶνι τὸ πνεῦμα καταβαίνει ἐν ὕδατι ἐπ' αὐτῷ, ὅτι ὁ βα-
 πτίζων ἐν πνεύματι ἀγίῳ· διὸ καὶ ἐμαρτύρησι ὁ Ἰωάννης λέγων, ὅτι πτε-
 μα τοῦ πνεύματος καταβαίνει ὡς περὶ ὅτι ἐξ ὕδατος, καὶ ἐμμένει ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀλλ' ἵνα μὴ τις νομίσῃ, διὰ τὸ εἶναι τὴν ὁδοῦ τῷ Κυρίως ταῦτα λεχθῆ-
 5 ναί τε καὶ τελεοῦσθαι παρὰ τῷ πατρὶ, ὅτι ἡ ἐξουσία εἶναι δειγμάτων τοῦτο
 εἶπαι πρὸς ἔνθεσιν τοῦ ζητοῦντος, ἀνακρίτω δαμασκηνῷ τῷ θεῷ γραφον-
 τος ἐν τῇ δόγματι· Πιστεύοντες εἰς ἓν πνεῦμα ἄγιοι τοὶ ἐκ τῷ
 πατρὸς ἐκπορευόμενοι, καὶ ἐν ᾧ ἀναπαύομενοι. καὶ ἐν τῷ θεῷ θεῷ, Δαμασκ.
 τοῦτο. Θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ὅτι. Διὸς αἰσθητικῇ ἐντύπωσιν
 5 ἐκ τῷ πατρὶ ἀδιασπῶς ἐκπορευομένη. διὸ καὶ ταμίᾳ τῷ θεῷ πνεύματι
 τὸς ὁ Χεῖρος, ὡς Θεὸς γνήσιος ὅτι τε καὶ λέγεται. ὁ καὶ ὁ θεὸς Κύ-
 ριλος ἐν τῷ σαυροῖς δεικνύς, Ἀνάγκη πάντα φησι τῆς θεῆς φύσεως εἶ-
 ναί τε πνεῦμα λέγει τὸ ἄγιον. ἡ καὶ ἐστὶν ἀπαρχὴ καὶ τοὶ ἀπόστολοι.
 εἰ δὲ τοῦτο, ὅτι ἐστὶν κίνησις. Θεὸς δὲ πολλοὶ, ὡς ἐκ Θεοῦ, καὶ ἐν Θεῷ.
 5 καὶ πάλιν, Θεὸς ὅτι πνεῦμα ὅτι, τοὶ ἐν ᾧ ὡς πατὴρ φυσικῶς καὶ
 10

Γρηγ.
ο Διαλ.

ἐκάρχον ἐβλήν αὐτοῦ· τίς ἐβήγαια ἔχον· ἀλλὰ καὶ ὁ τοῦ διαλέ-
 γου θεός Γρηγόριος οἱ τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ λόγῳ φησὶ, ὅτι τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ οἱ τῷ υἱῷ ἐκμεν. ἔπει-
 α, ἀν' ἐβήγαια, σὲ φθάνει πηγὴν ζωῆς, εἰς αὐτὴν χορεύειν, ὅ-
 τ' ἐαυτὴς οὐκ ἔστιν ἀρῶντες, χεῖρ μὲν οἱ φερόμενοι Διογύσιον. ὅ-
 ποιῶν το πνεῦμα, τὸ ἅγιον καὶ τὴν προσηγορίαν ἐκείνου καὶ ἀπερὶ-
 κτον ἐκπορεύειν τὴν καὶ προόδον, ἐκ τῷ πατρὸς ἐκπορεύομενον καὶ οἱ
 καὶ ἀναπαύομενον, πῶς ἀν' διὰ τῷ υἱῷ οἱ ὁ ἀναπαύεται, αὐτὴν ἔχει
 τὴν προόδον, ὅκαυ ἐκ τῷ υἱῷ καλὴν προέρχεται θεολογῆται,
 ὅ καὶ ἐκείνου πάντως, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα προόδοι. ἡ τις ἐστὶν ἡ πρὸς ὅ-
 τ' ἡμεῖς φανερῶς, ὅτι πρὸς τῆς ἀξίως μεταδόσε, ὅ καὶ τῷ γὰρ ἐστὶν
 καὶ θεολόγον Γρηγόριον) ὁ τῷ πνεύματος Γαμίας, ὡς ὅπως τε καὶ Θεῷ
 υἱῷ. ὁ δὲ Γαμίας ἐκ ἐξ αὐτῆς πάντως τῷ διδομένη. προβήλεται
 καὶ τοῖς φυσικῶς ἔχει οἱ αὐτῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ ἐκ Θεοῦ Θεός.
 καὶ φησὶν ἐξ αὐτοῦ προεῖν εἰς τοὺς ἀξίως. ἀλλ' ἔχει τὴν ὑπαρξίν
 ἔχει ἐξ αὐτῆς ταύτ' ἔχει καὶ πάντες ὁ Κύριος, ὅταν ἔλθῃ φανῇ ὁ
 Θεὸς κλητός, ἀνέω πνεῦμα ἡμῶν, ὅτι τῷ πατρὸς. ὡς πρὸς τοῦ
 πατρὸς ἐκπορεύομενον, καὶ οἱ αὐτῷ ἀναπαύομενον, καὶ ἔπειτα πομπόμενον
 πρὸς τοὺς οἰκείους. Εἰ δ' ὡς τὴν ὑπαρξίν ἔχον ἐκ τῷ υἱῷ, ὡς δὲ υἱῷ
 παρ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα πεντεῖται, ἀρχὴν ὅκαυ ἔχει καὶ τῶ τὸν
 υἱόν, καὶ τῷ γένεσιν ἐστὶν ἐν. καὶ μαρτυρεῖται πάλιν ἡ θεολόγος

Γρηγορ.
ο θεολ.

ἡμεῖς φανερῶς, ὅτι πρὸς τῆς ἀξίως μεταδόσε, ὅ καὶ τῷ γὰρ ἐστὶν
 καὶ θεολόγον Γρηγόριον) ὁ τῷ πνεύματος Γαμίας, ὡς ὅπως τε καὶ Θεῷ
 υἱῷ. ὁ δὲ Γαμίας ἐκ ἐξ αὐτῆς πάντως τῷ διδομένη. προβήλεται
 καὶ τοῖς φυσικῶς ἔχει οἱ αὐτῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ ἐκ Θεοῦ Θεός.
 καὶ φησὶν ἐξ αὐτοῦ προεῖν εἰς τοὺς ἀξίως. ἀλλ' ἔχει τὴν ὑπαρξίν

Γρηγ.
ο θεολ.

ἔχει ἐξ αὐτῆς ταύτ' ἔχει καὶ πάντες ὁ Κύριος, ὅταν ἔλθῃ φανῇ ὁ
 Θεὸς κλητός, ἀνέω πνεῦμα ἡμῶν, ὅτι τῷ πατρὸς. ὡς πρὸς τοῦ
 πατρὸς ἐκπορεύομενον, καὶ οἱ αὐτῷ ἀναπαύομενον, καὶ ἔπειτα πομπόμενον
 πρὸς τοὺς οἰκείους. Εἰ δ' ὡς τὴν ὑπαρξίν ἔχον ἐκ τῷ υἱῷ, ὡς δὲ υἱῷ
 παρ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα πεντεῖται, ἀρχὴν ὅκαυ ἔχει καὶ τῶ τὸν
 υἱόν, καὶ τῷ γένεσιν ἐστὶν ἐν. καὶ μαρτυρεῖται πάλιν ἡ θεολόγος

λ.

Γρηγορ.
ο θεολ.

φανῇ. ἡμεῖς φανερῶς, ὅτι πρὸς τῆς ἀξίως μεταδόσε, ὅ καὶ τῷ γὰρ ἐστὶν
 καὶ θεολόγον Γρηγόριον) ὁ τῷ πνεύματος Γαμίας, ὡς ὅπως τε καὶ Θεῷ
 υἱῷ. ὁ δὲ Γαμίας ἐκ ἐξ αὐτῆς πάντως τῷ διδομένη. προβήλεται
 καὶ τοῖς φυσικῶς ἔχει οἱ αὐτῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ ἐκ Θεοῦ Θεός.
 καὶ φησὶν ἐξ αὐτοῦ προεῖν εἰς τοὺς ἀξίως. ἀλλ' ἔχει τὴν ὑπαρξίν
 ἔχει ἐξ αὐτῆς ταύτ' ἔχει καὶ πάντες ὁ Κύριος, ὅταν ἔλθῃ φανῇ ὁ
 Θεὸς κλητός, ἀνέω πνεῦμα ἡμῶν, ὅτι τῷ πατρὸς. ὡς πρὸς τοῦ
 πατρὸς ἐκπορεύομενον, καὶ οἱ αὐτῷ ἀναπαύομενον, καὶ ἔπειτα πομπόμενον
 πρὸς τοὺς οἰκείους. Εἰ δ' ὡς τὴν ὑπαρξίν ἔχον ἐκ τῷ υἱῷ, ὡς δὲ υἱῷ
 παρ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα πεντεῖται, ἀρχὴν ὅκαυ ἔχει καὶ τῶ τὸν
 υἱόν, καὶ τῷ γένεσιν ἐστὶν ἐν. καὶ μαρτυρεῖται πάλιν ἡ θεολόγος

Λαβόντες ὅτι γέγονε τὸ πνεῦμα, καὶ τότε τῷ υἱῷ δὲς, ὥστε δι' αὐτοῦ ἢ καὶ
 ἐξ αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν κατεστήσῃ· ἐπεὶ καὶ ὁ θεὸς Κύριος πάντες
 τοὺς ἀστέρας, ὡς εἰ καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὅτι κυρίως ἐκ
 ἐκκλησίας· ἢ κατεῦθεν ὁμοῦσι νοῦν τὸ ἐξ ὧ. γὰρ πάλιν γὰρ ὅτι
 5 καὶ τὰ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. Μένει φησὶ τῷ ἀγῶ πνεύματι κυρίως τὸ
 ἐξ ὧ, διὰ τὰ ἐκ Θεοῦ πατρὸς πάντες τὸ εἶναι τὰ ἐκ ὄντα δραμεῖν, δι' οὗ
 δὲ· Δείξον οὖν (ἡ ἀπὸ πάλιν εἰπεῖν) τὸ θεῖον πνεῦμα ἐκ μὴ ὄντων, καὶ τότε καὶ
 ἐκ ὧ υἱὸς τῷ πατρὶ παρὰ σοῦ. ταῦτο δ' εἰπεῖν παρ' ἀμφοτέρων.
 ἐξ ἀμφοτέρων οὖν ὑπάρχει τὸ πνεῦμα, ἐκ ἑστί, μὴ εἴ τι πάντων εἶναι· ἢ τὸ
 5 τὰ καὶ μετεώτεροι δοκοῦν, μὴ καὶ ἀμφοτέρους τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐχθρὸν καὶ ἀρ-
 χὴν ἑκάτερον· ὡς γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων τῆς κτίσεως ἀπάσης· ὡς ἐκ γένεως
 ἑκάτερος ἐστὶν ἀρχὴ τῶν ὄλων· ὅπως ἐξ ἀμφοτέρων τῶ πνεύματος
 ἐκπορευομένη (καὶ τὴν λαμπρὰν φρονουμένην) ἑκάτερος ἐστὶν τῷ πνεύμα-
 τος ἀρχὴ· καὶ δύο κατεῦθεν ἐσονται ἀρχαὶ τῆς μίας θεότητος· ἐκ γὰρ
 5 Σωτηλεῖ τῇ κατεῦθεν, ὡς καὶ ἀπὸ Σωτηλεῖ τῇ ἀπὸ πάλιν, ἀπὸς ἀμ-
 φωτέρων καὶ αὐτὸς τῷ πνεύματος· εἰ δὲ μὴ Σωτηλεῖ τι, ματὶν εἰ-
 ληπῆται· καὶ ὡς ἐκ γένεως καὶ ποσειδωνος, ματῆται ὄντως ἀνεφάνη-
 σάν· οἱ Λατῆ θεολόγοι· ὅ γὰρ τὸ ἐχθρὸν λέγεται· ὡς καὶ ἀπὸ ἐπὶ
 5 τῶν ἀμφοτέρων ἑκάτερος ὑπάρχοντος ἀρχῆς, μία ἐστὶν ἡ θεὸς ἐκ τῶν
 καὶ ὅτι δὴ καὶ ταῦτα μία ἐστὶν, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων λέγεται· ἐκ αὐτῶν
 γὰρ καὶ ἀπὸ ἐφ' ἑκάστη φυσικῇ ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι ὑποστατικῇ· διὰ τὸ το
 ἢ ἀμφοτέρων ἀμφοτέρων, μία καὶ ἀμφοῖν· ἀπὸ ταῦτα δὲ, ὅτι τὸ γέννημα
 ἀμφοῖν· ὅτι καὶ ἀπὸ γὰρ ἀμφοῖν ἀπὸ τῶν τῆς θεολογίας ἐπὶ τοῦ
 5 τοῦ πατρὸς, πηγὴ καὶ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ αἰδὸς φωτός· τὸν δὲ υἱὸν
 ἀναρχὸν μόνον, ὅτι ἀμφοῖν· ἀρχὴ δὲ τῶν ὄλων· διὰ καὶ μὴ πηγὴ τῆς
 ὑποστάσεως θεότητος ἀπὸ τοῦ, ὁ μέγας εἶπε Διονύσιος ὁ ἀρεοπαγίτης· καὶ
 αὐτὸς· ὅτι πηγὴ θεότητος, εἰ ὅτι καὶ φάται, βλαστὸς θεοφύται, καὶ
 5 ὅτι ἀνὰ καὶ ὑποστάσις φάται· καὶ πάλιν· ἀπὸ ἐκκλησίας δὲ ἐστὶ, τὸ
 πατρὸς ὑποστάσις ὄνομα καὶ ἡγεμονία· καὶ υἱός· καὶ πνεῦμα· καὶ δὲ
 5 μίας ἐκ τούτων ἀπὸ τοῦ, ἢ ὅτι καὶ κοινότητος ἐπὶ τῶν ἀμφοτέρων· καὶ τῶν

Κύριος

Διονύσιος

22 ὅτι μυστικῆς θεολογίας τρίτῳ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ φησὶ καὶ ἀμερόδες ἀγα-
 23 θεός, τὰ ἐγκάρδια τῆς ἀγαθότητος ἐξέφυ φῶτα. καὶ τῆς οὐ αὐτῷ καὶ
 24 οὐ ἐαυτοῖς καὶ οὐ ἀλλήλοις συναϊδία τῇ ἀναβλαστήσῃ μοῆς, ἀπομεινῇ
 25 καὶ ἀνεκφόρητα. καὶ αὐτῆς. Τὰ τῆς ὑπερβούσης θεογονίας, ἐκ ἀντιφρέ-

λα.

26 φει τῶς ἀλλήλα: Εἰ τοίνυν εἶποι τῶς βολέα τοῦ υἱοῦ, ὁ πατήρ ἔ-
 27 δέποι. ἀν εἴη τῶς βολεύς. κοινωῖσθ γὰρ καὶ τὸ θεογονοῦ τῷ υἱῷ. ἀλλὰ
 28 τοῦτ' ἀπέφηται. εἰ δὲ πὺν πατέρα φαίης (ὡς οὐκ ὄν) ὁ υἱὸς ἐκ ἀν-
 29 εἴη τῶς βολεύς. ἐκ ἄρα ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα. μόνος γὰρ θεότης θεογό-
 30 νος, ὁ μονογενὴς καὶ τῶς βολεύς. καὶ ταῦτα γὰρ καὶ θεογόνος. τού-

Βασίλ.

31 τῶν δὴ τ' κοινωῖαν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἀπαρρύνων, τῶς τὸν ἐαυτῷ
 32 ῥαφῶν ἀδελφόν. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον (φησὶ) τῷ υἱῷ μὴ ἥρτηται, ὡς ἀδιασά-
 33 πως συγκαταλαμβάνεται. τ' δὲ ἰδὲ πατρὸς αἰτίας ἐξημμένον ἔχει τὸ εἶναι,
 34 ὅφει καὶ ἐκπορεύεσθαι. γνωρίζον τῆς καὶ τῷ ὑποστάσει ἰδιότητος ση-
 35 μέων ἔχει, τὸ μετὰ τὸν υἱόν, καὶ συὶ αὐτῷ γνωρίζεσθαι, καὶ ἐκ τῆς πατρὸς
 36 ὑφείσθαι. ὁ δὲ υἱὸς τὸ ἐκ τῆς πατρὸς ἐκπορεύμενον πνεῦμα, δι' ἐαυτοῦ καὶ
 37 μετ' ἐαυτῷ γνωρίζων, μόνος μονογενὴς ἐκ τῆς ἀγενήτου φωτὸς ἐκλάμψας
 38 ὁδεύων καὶ τὸ ἰδιάζον τῆς γνωρισματικῆς κοινωῖαν ἔχει, τῶς
 39 ἰὸν πατέρα, ἢ ἰὸ πνεῦμα ἰὸ ἅγιον. Ὅπως ὅπως ἔχει τῶς τε τὸν πατέρα
 40 καὶ τὸν υἱόν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; καὶ τίνα ἡ καὶ πνεύματος τὰ γνωρίσματα;
 41 γνωρίζει τοίνυν ἡμῖν φησὶ καὶ φανεροὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, δι' ἐαυτοῦ τε
 42 καὶ μετ' ἐαυτοῦ ὁ τοῦ Θεοῦ μονογενὴς υἱός. ἀλλ' ἔτι καὶ ἐκπορεύει, ἵνα
 43 μὴ κοινωῖαν ἔχει καὶ τὸ ἰδιάζον τῷ πατρί. τῆς γὰρ τοῦ πατρὸς φη-
 44 σὶν αἰτίας ἐξημμένον ἔχει τὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἥτις ἰδιότης, μό-

Γρηγ. ὁ

45 28 τοῦ πατρὸς ὄν. Πάντα γὰρ φησὶ ὁ θεολόγος, ὅσα ἔχει ὁ πατήρ
 46 29 τοῦ υἱοῦ ὄν, ἀνευ τῆς αἰτίας. Τίς οὐκ ἐκ τῆς παντὸς αἰῶνος τῆς οὐ-
 47 30 θένος θεολόγων τὰ ἰδια ἐκαστοῦ τῆς τριῶν τῆς μᾶς θεότητος τῶς ὑπο-
 48 31 πων, τοῖς δυσὶν ἡκούσται τῶς ὑποστάσεως, ἀλλὰ μὴ ἀσύγχρως φυλάξαι, ὅτι
 49 32 δὲ τοῦ πατρὸς ἰδιον τὸ ἐκπορεύειν, λήλων. τῆς γὰρ αὐτοῦ φησὶν αἰ-
 50 33 τίας ἐξῆσθαι τὸ πνεῦμα, ὅθεν καὶ ἐκπορεύεται, παρ' ὅ καὶ ὑφείσκειν. εἰ καὶ
 51 34 μετὰ τὸν υἱόν καὶ συὶ αὐτῷ γνωρίζεται: Ἐπεὶ δὲ τὰ κοινὰ ὅτι τῆς

δ.β.

αὐτῶν

ἀποτί τῷ ἁποστολικῇ Τριάδι, ὅτι οὗτος ἐστίν, οἷς ἐστὶ κοινὰ. τὸ
 δὲ ἐκ τῆς πατρὸς εἶναι (ἢ τῆς Λατίνης) ἔκ' ὅτι οὗτος ὁρῶσιν τῷ υἱῷ ἢ
 τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ὁ μὲν γὰρ ὁρῶσιν καὶ ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι
 καὶ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς. τὸ δὲ, ἐμμέσως καὶ ὑποσχετῶς ἐκπορεύεσθαι,
 5 καὶ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, ὡς γε αὐτοὶ φρονοῦσιν. εἰ οὖν κατ' αὐτοὺς
 ἔκ' ὅτι οὗτος ὁρῶσιν. ἔδὲ κοινὸν υἱῷ ἢ πνεύματι τὸ εἶναι ἐκ πατρὸς.
 εἰ δὲ μὴ κοινὸν τοῦτ' ἐστὶν αὐτοῖς, ἔδὲ ἐκ τοῦ πατρὸς ὅλως ἑδύτερον αὐ-
 τῷ. θάτερον γὰρ ὁποιοῦν ἐκ τοῦ πατρὸς ὑπάρχον, θάτερον ἐκβαλ-
 λῆσαι μὴ κοινουῦν. καὶ δι' ἀλλήλων ἀμφοτέρω. ὅπως ἔδὲν αὖ διαφύ-
 5 ριστῆν ἀτόπων ὁ Λατίνικῶς φρονῶν, ὡς καὶ ἔδὲ οἱ ἐκ τοῦ πνεύματος
 εἰπόντες τὸν υἱόν. ἀλλ' οἷς αὖ ὁπχειρήσης διαφεύγειν, τοῖς αὐτοῖς ἐπιχει-
 ρήμασι καὶ κείνοι χρῆσονται. καί σοι δι' ἐαυτῷ ἀρκετοὶ ἀποδείξουσιν τὸν
 τῷ ἀτόπων ἐσμέν. εἰ γὰρ ὅτι μετὰ τὸν υἱὸν λέγεσθαι τὸ πνεῦμα ὑπαριθ-
 μύμηνον εἶναι, ὅ σοι δοκεῖ τῷ ὁπχειρήματων ἀτραπέτερον, ὡς δ' ἔγω-
 9 γ' ἀνφάτω, ἔκ' ἡπὶ τῷ ἄλλων σφαλερὸν, καὶ κείνοι σοι τοὶ υἱὸν δέ-
 ξουσιν. ἐστὶν, ἔκ' λεγόμενον μετὰ τὸ πνεῦμα. ὁρῶσιν ἐκ μόνου δηλαδὴ τῆς
 ἁγίας πνεύματος. ἀμφοτέροις δὲ ἡμεῖς μετὰ τῆς ἀληθείας ἀντεροῦμεν,
 λέγοντες, ἔκ' ἐκ τῆς αὐτῆς τῷ ὀνομάτων ὅτι κείναι τὰ πράγματα.
 εἰ γὰρ τῷτο, πικρὸν καὶ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς συνειδητόσεως τε καὶ
 9 ὁρῶσιν ἐκ μόνου ἐπαλλαχθῆναι ὡς τῇ θεῇ γραφῇ, ποτε μὲν γενῆναι
 τε καὶ ὁρῶσιν, ποτε δὲ τὰ αὐτὰ γενῆσθαι καὶ ὁρῶσιν, ἔδὲ
 γὰρ ὁρῶσιν, ἔδὲ ὁρῶσιν αὐτοὶ αὐτοὶ ὅτι τῷ πνεύματος, (ὡς
 ὑμεῖς) τὸν πατέρα λέγουμεν, δεύτερον δὲ τὸν υἱόν, εἰ καὶ διὰ τὸ δημι-
 9 οῦργον αἰτίον ταῦτα καλεῖται ὁ πατήρ. καὶ κείναι ἔγω κεκλημένος, ἐδὲ
 ὅτε ὡς τῷ θεολόγῳ ὅπως ὀνομάζεται. καὶ αὖ τῷ ἀκρίβῳ τὸν
 λόγον ποιούμενον. ὡς καὶ ὁ πατήρ διὰ τοῦ υἱὸν καλεῖται· ἀλλ' ἐδὲ ὅτε καὶ
 αὖ τῷ ἁγίῳ πνεύματι τοὺς λόγους, ἔγω τῷτο ὀνομάζομαι· οὐδὲ γὰρ
 ὡς τὸν μὲν ὅτι τὸν πατέρα σέβομεν, δεύτερον δὲ τὸν υἱόν, τρίτον δὲ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἢ αὖ τὸ δεύτερον μετὰ τὸ πρῶτον λέγουμεν, καὶ μετὰ
 9 αὐτὸ τὸ τρίτον. ὡς τῷτο ἐκ ἀνάγκης ἀρνηθῆναι τὰ ἁγία τῷτο
 ὡς καὶ

ἔφαθ'· καὶ τῇς ἄλλων πάντων· Ὁ γὰρ θεοπότης πᾶσι γὰρ ὡς ἴσται·
 καὶ ἐξ ἡγούμενος τὸ πᾶσι τῷ Ἀβραάμ· ὡς τὸν οἰκεῖον· ὁ καὶ τὴν εἰρή-
 νην σου χεῖρα σου ὑπὸ τὸν μηρὸν μου, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ὁσίων
 Χρυσός. ὡς φησὶ, Κυροῦνθω πνεῦμα ἄγιον· ὑψώθη ὁ μονογενὴς. διδάξεται ὁ πα-
 ὦν. μηδὲν ἀκατεργάσθαι τὴν ἀξίαν νομίζετο, εἰ πνεύματος ὡρεῖται·
 μνημονεύοντι, εἴτα ὑψώθη, εἴτα πατὴρ· ἢ ὑψώθη, εἴτα πατὴρ· ἢ γὰρ
 ἔχει τάξιν ὁ Θεός· ἔχ' ὡς ἀτακτος. ἀλλ' ὡς ὑπὸ τάξιν ὦν· ἔδωκε
 γὰρ σχῆμα ἔχει ὁ Θεός, ἔχ' ὡς ἀσχημάτως, ἀλλ' ὡς ἀσχημάτως· ἵππερ
 τάξιν οὐκ, ἀλλ' ἔχ' ὑπὸ τάξιν ὁ Θεός· εἴδ' ἔτι καὶ τάξιν ὅτι τῷ Θεῷ
 διὰ τὸ πρῶτον τῆς θεότητος, ἀλλ' οὐκ ἔστι ἡμῖν ἐγνωσμένη, διὰ
 τὸ ὑπὸ πᾶν εἶδος τάξεως εἶναι. τὴν μὲν γὰρ καὶ τὴν ἐκφάνησιν τῶν
 ἰσμεν, διδάχθεντες πᾶσι τῆς θεότητος γὰρ πᾶσι παρ' ἧς καὶ ἐπαλλα-
 τομῶν ταύτων εὐσεβῶς διδασκόμεθα. τὴν δὲ ἐκ τῆς φυσικῆς ἀκο-
 λούθως ὡρεῖται, καὶ μάλιστα τοῖς δι' αὐτὴν ὡρεῖται, τῷ τε ὑψώθη, καὶ τῷ
 ἀγῶ πνεύματι, ὡς ἀμῶς ἴσμεν. διὸ Γρηγόριον ὁ θεολογικῶς οὐ τῷ
 Γρηγ. ὁ
 θεολόγ. ὡς φησὶ, εἰρηναῖον φησὶ· Οὕτω φρονέον καὶ οὕτως ἐχόντων, ὡς ὁ-
 πᾶς μὲν ἔχει ταῦτα σχέσεως τε καὶ τάξεως, αὐτῇ μὲν τῇ Τριᾷ δι' αὐ-
 τῶν εἶδεναι, καὶ οἷς ἀντὶ Τριᾶς ἀποκαλύψῃ κεκαταρμύνοις, ἢ νῦν,
 ἢ ὑπερον· Ἀλλ' ὁ μέγας πατὴρ Βασίλειος, ὡς κεκαταρμύνος ἐξ ἀποκα-
 λύψεως, τῷ μαθόντι εἶπεν οὐ τοῖς κατ' εὐνομίαν· Συγχαρεῖν δὲ καὶ Γρη-
 γόριον τὸν θεολόγον εἶδεναι ταῦτα, οἷς ἀντὶ Τριᾶς ἀποκαλύψῃ κεκα-
 ταρμύνοις· Ἀλλ' εἰ τοῦτο, πῶς τοῦ εὐνομίου μαθεῖν ἐπὶ τοῦ ἐκ τῆς
 ἀγῶνι, τρεῖς τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον, δυσχερά-
 ναι ὡς ἀμῶς ἴσμεν· τῷ τε καὶ εἰς ἐπαχθῶς ὡς ἀμῶς ἴσμεν, ὡς ἀμῶς ἴσμεν,
 Βασίλ. ὡς φησὶ, ἀγῶν φησὶ· εἶπε μεμαθηκέναι. πῶς δὲ οἱ ἄγιοι, καὶ οἱ πῶσις
 αὐτῶν λόγοις τὴν διδασκαλίαν πεποιῦνται, εἶπεν οὐκ ἔχει. Ἀλλ' οὐ
 ὡς οὐκ ὅτι τῆς ἐπὶ τοῦ ἀγῶνι· εἴτα ἐπειδὴ ἐκείνος ἐκ τῆς βίτης
 εἶναι τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον, τρεῖς εἶναι καὶ τῇ
 φύσει ὡς ἀμῶς ἴσμεν. καὶ τοῖς μὲν πᾶσι τῷ τοῦ ὡς ἀμῶς ἴσμεν, ὡς ἀμῶς ἴσμεν
 Ὁ αὐτός. ὡς φησὶ, καὶ καθ' ἑαυτὴν ὡς ἀμῶς ἴσμεν, εἰ καὶ τρεῖς εἶναι φησὶ τῇ
 τάξει

τῷ καὶ τῷ ἀξιώματι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ τῆς ἐκτελείας ἰσὺς ᾧ
 δίδωσι λόγους, ἅα καὶ ὅλας συγχωρήσασιν. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ᾧ τὸ
 τρίτον εἶναι αὐτὸ καὶ τῇ φύσει. ὡς οὐ καὶ ὑποθέσει ᾧ δόξα δέξασθαι
 105, ἀλλ' οὐ τῷ ὁδογηματικῶς αὐτὸς, ἀμφισβητικῶς ἐχόντα τὸν λόγον
 5 ᾧ ᾗσαν. ὁ δὲ φησὶν ἐν ἱω. α. τῶν ᾧ τὸν αὐτὸν Εὐνόμιον. ὡς
 ἐπὶ πάσης εἰδὸς οὐ καὶ πῶς ἡμετέροις θέπει, ἀλλ' ἐκ τῆς καὶ φύσει ἐ-
 υπαρχούσης αὐτοῖς ἀκολουθίας, καὶ ᾧ τῷ υἱὲ καὶ τῷ πνεύματος, ἀλλὰ
 ᾧ τῷ πατρὸς καὶ τῷ υἱὲ ποιούμενος πῶς διάλεξιν, φησὶν. ἐν οὗ ἀγνωσ-
 μόνον καὶ ἀναμολογημένον ἅπαντι, ἀπαιτῶν μὲν εἶναι τοὺς υἱοὺς. τὸν δὲ
 5 πατέρα αἶπον. καὶ τῷ ἀπαλῷ ᾧ ᾧ πνεύματι ἐξ ἀνάγκης, εἰ καὶ μὴ κα-
 τὰ ῥητοίαν, ὡς αὐτὸς ἐκεῖ φησὶ ταῦτ' ἄρα καὶ χωρὶς οὐ διασπῶν τε καὶ ἀμ-
 φισβητήσας, τὸν μὲν πατέρα ᾧ ᾧ τῷ υἱὲ φησὶ. τὸν δὲ υἱὸν δευ-
 τερεῖν τῷ πατρὸς. ῥητῶν. Ἡμεῖς δὲ καὶ μὲν πῶς τῷ ἀγίῳ ᾧ ᾧ, ὁ αὐτὸς
 τὰ ἐξ αὐτῶν σχίσιν, ᾧ ᾧ τῷ υἱὲ τὸν πατέρα φησὶ. καὶ δὲ,
 5 πῶς τῆς φύσεως διαφορᾶν, οὐκ ἐπὶ. οὐδὲ καὶ πῶς τῷ ῥητοίᾳ ᾧ ᾧ.
 ἐν δὲ τῷ. γ. πάλιν. Τάξει μὲν φησὶ, δεύτερος τῷ πατρὸς, ὅτι ἀπὸ
 ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι. φύσει δὲ, οὐκ ἐπὶ δεύτερος. Οὕτως εἰδὲν ὁμολο-
 γημένως ἐκ τῷ πατρὸς εἶναι τὸν υἱόν, ἀλλ' οὐ καὶ τὸ πνεῦμα ἐξ υἱῶ.
 εἰ γὰρ τοῦτ' ἐγνώσκον, οὐκ ἂν ὅλας ἡμφισβήτει. οὐδ' ἂν ἀπηγόρευεν
 5 τρίτον εἶναι τῷ τάξει ἀπὸ τῷ πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' ἐπεὶ
 καὶ ἱβ. Εὐνόμιον καὶ ἱγ. εἰπόντος, λίαν ἐδυσχέαινε. ᾧ ᾧ δὲ τῷ
 καὶ ἱδ. δευτερεύειν ἱδ. υἱὲ τὸ πνεῦμα, ᾧ ᾧ ἀμφιβολία πολλή καὶ κατὰ
 ὑποθέσει, ἀλλ' οὐ καὶ ὡς αὐτὸς δόξα δέξασθαι ᾧ ᾧ δόξα δέξασθαι, δεικνύσας μὴ
 αὐτὸς εἶδέναι, ὅπως ἔχουσιν ᾧ ᾧ ἀλλήλα ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα σχέ-
 5 σίας ἱε καὶ τάξεως. ὅτι μὲν γὰρ ἅμα ἐξ αἰδίου ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, ἐν ἀλλήλοις τε ὄντα, καὶ ἀλλήλων ἐχούμενα, καὶ δι' ἀλλήλων
 ἀφύρτως ἱε καὶ ἀμύτως χωροῦντα. καὶ ὅτι ἱδ. τῶν ἔχουσιν ἱδ. τάξεώς ἱε καὶ
 σχέσεως εἰδὲς, καὶ ὡς ὁ υἱὸς ἱε καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ ἱβ. πατρὸς ἅμα,
 εἰ καὶ οὐ καὶ ὡς αὐτὸς. καὶ ὅτι ὁμοίωμα ἐξ ὁμοτύπων. καὶ ὅτι τὸ ἐκπορεύειν
 5 ἱδ. ἀπὸ τῶν τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως, ᾧ ᾧ εἶναι ἱδ. υἱὲ. καὶ ὡς ὁ

λέγων καὶ τὸν υἱὸν ἰὸ ἐκπορεύει ἔχει, σύγχρως ποιῇ τῆς θείας ἑα-
 γασίας, δυσεβάς ἀγαπῶν τὴν ἀνωμολογημένην τάξιν ὅτι τῷ Θεῷ. Δι
 Γρηγ. ὁ 22 γὰρ φησι καὶ Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπιπύμος, ἵας ἰδιότητος μένει
 θεολόγ. 22 πατὴρ καὶ υἱός, ἵνα μὴ σύγχρως ἢ ὡς θείᾳ θεότητι, τῇ καὶ τὰ ἄλλα εἰς ἰάξιν
 ἀγούσῃ. Ταύτῃ μὲ οὐκ ἔτι ἀνωμολογημένην τάξιν ὅτι ἰὸ Θεῷ, καὶ ἡμεῖς
 ἴσμεν. τὴν δὲ δευτέραν μὲν ἐκ ἰὸ υἱός, τρίτον δὲ ὅτι πατὴρ πηθεῖται τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅθ' ἡμεῖς ἴσμεν, ὅθ' οἱ διδάσκαλοι καὶ περὶ αὐτῆς τῆς
 κλησίας. Λατῖνοι δὲ (ὡς τῆς ἀνοίας ὁμοῦ καὶ ἀπνοίας) τὴν μὲν εὐσεβῆ καὶ ἀνω-
 μολογημένην ἐκένῃ ὅτι τοῦ Θεοῦ τάξιν, ἀγαπῶσιν. ἅ δὲ Βασιλείος ὁ
 μέγας καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ὑπὸ τὴν οἰκείαν γνώσιν ὁμολογοῦσιν εἶ- 5
 ναι, ὡς ὅτι ῥήματα ὅσα καὶ ὑπὸ ἡμῶν, αὐτοὶ χαταλαβὲν ἀνχοῦσι, καὶ
 περὶ τὴν ἀρετὴν τε καὶ ἀπειροπόνητον ἐκπορεύσιν τῷ πνεύματος χαριστικῶ-
 σι. βλασφημοῦσι δὲ εἰπεῖν οἰκειότερον. ἔμμεσόν αὐτῶν λέγοντες, καὶ
 περὶ τῇ καὶ πόρῳ. δι' ὧν κινδυνεύουσι καὶ εἰς κτήμα καταπαῖν τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον. διὸ οὐκ ἀναγκάως ἐδ' αἰετὰ μετὰ τὸν υἱὸν ὡς τῆς 5
 θεοπνεύτου ἡτέρας γραφῆς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τοῦτο γὰρ Λατῖνοι συμ-
 βαίνει, τοῖς ἐκ τῆς δύο, πρώτου αἵτου καὶ δευτέρου, λέγουσι τὸ ἐν, καὶ μὴ χε-
 πάντα φέρουσι τὴν θεοπνεύτου γραφὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅσων ἅπαντα βύλον-
 ται περὶ τῆς τε καὶ ἀφαιρῶσιν. ἡμῖν δὲ τοῖς ἐκ ἰὸ ἐνὸς εὐσεβοφροῦως
 σέβουσι, καὶ εἰς εἰς ἀναφέρουσι ἰὰ δύο, ἡμῖς. ἵνα δὲ σοὶ καὶ λόγον διώκῃ. 5
 μᾶλλον δὲ χαταξιάσασθαι διδάξαι, πῶς ἐνέκειν ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον, ὅ μὲν
 υἱὸς μετὰ τὸν πατέρα, τὸ δὲ πνεῦμα μετὰ τὸν υἱὸν ἡμῖν ὑμνῆται, καὶ μὴ
 εἰσὶν ὡς δέδοται : Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡ πάντων ἀρχὴ, υἱοῦ πατὴρ
 ἐστὶ μονογενοῦς. ὅς καὶ ὡρὴν ἢ περὶ τῆς πατρὸς συνειπνοῖται πα-
 ρουσία. πᾶς οὐκ ἀφέντες τὸν καὶ ὡρὴν ἢ λαχθῆναι περὶ τῆς πατρὸς
 νοῦμον, εὐφρῶν αὖ τὸ πνεῦμα μετὰ τὸν πατέρα θεῖον; διὰ τοῦτο μετὰ
 τὸν τῷ πατρὶ υἱὸν λέγειν τὸ πνεῦμα. μὴ διυναμένον γὰρ ἡμῶν, ἀμ-
 φω περὶ διὰ γλώττης ἅμα, ὡς ὅτι ἀρετὴ καὶ ἐκ τῷ πατρὶ περὶ τῆς
 ἑνός, εἰ περὶ τῷ υἱὸ τὸ πνεῦμα τῷ πατρὶ συνημμένον φέρειν, δόξα αὖ
 υἱὸς τὸ πνεῦμα. τὸ γὰρ πατὴρ ὄνομα, εὐφρῶν συνειπνοῖται τῇ διαδοῖα τοῦ
 υἱοῦ.

λ.δ.

υἱόν. ὁμοῖόν τις δ' αὖτις καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα ὁροσεχῶς ἐν ἑαυτῷ πηθεύει τὸν
 υἱόν, πατέρα τὸ πνεῦμα ποιήσασθαι νοεῖται. ὁ γὰρ υἱός, πατὴρ υἱός. καὶ
 Συνεισάγει τῇ Διανοίᾳ τὸν πατέρα. καὶ μάλιστα τὸν πατέρα αὐτῷ λεγόμε-
 νον. ὁ δὲ υἱός ὁροσεχῶς τῷ πατρὶ πθέμενος, καὶ τὸ μονογενὲς ἐαυτῷ φυ-
 5 λάττει, καὶ τὸ ὑποπεριεχόμενον ἐκ πατρὸς εἶναι τὸ πνεῦμα οὐ καλύπτει. ὁ καὶ ὁ
 Νουσαέων Γρηγόριος φησὶν. οὗτος οἱ λαπτικῶς φρονουῦντες τὸ ὕψος τῆς
 Διανοίας μὴ χωρήσαντες, πῶρρον μὲν τῷ πατρὶ (ὡς τῆς ἀσθενείας) δὲ δὲ ἀρ-
 10 σι τὸ πνεῦμα. ὁροσεχῶς δὲ τῷ υἱῷ. ἀλλ' οὐχ ὅτι πατὴρ τε καὶ υἱός
 ἀλλήλα εἰσάγουσι τῇ Διανοίᾳ καὶ τῷ ὄντι ὁροσεχῇ, διὰ τῷτο πῶρ-
 15 ρον τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τῷ
 πνεύματι, ὕπερον. καὶ δ' ἵνα καὶ δευτέρῃ αἰτίᾳ ἀποδείξωμεν, ἥτις καὶ αὕτη
 (ἵνα διὰ πάντων Συνεπίσταται σε) διὰ τὴν προειρημένον γέροντες: Πρῶτον
 ἡμεῖς τὸ γένος Θεὸν ἔγνωμεν τὸν πατέρα. καὶ πατέρα τοῦ Θεοῦ. τῆς αὐ-
 20 τῷ θεότητος φανερωθείσης τε καὶ πιστευθείσης ἀνδρῶς, ὅσπερ Συνήνε-
 5 γκε ἡμῖν. εἰ γὰρ ἐπίσης ὡς πατὴρ καὶ προβολεὺς, τοῦτο ἡμῖν οὐ πατὴρ ἀλ-
 λὰ προβολεὺς ἢ ἐκπορεύων ἐκηρύττετο, πῶς ἂν ὡς ἀδελφὸς ἀμέσως, μὴ διανό-
 25 μωσι πῶς χωρήσαι διὰ τὸ νηπιῶδες ἐπὶ, τὴν ἐπὶ γέννησιν τῷ ἐμφύτῳ πλῆ-
 γος τῆς θεότητος; τὸ δὲ πατὴρ ὄνομα, καὶ πατὴρ ἡμεῖς ὅτι, καὶ οἷον
 κοινὸν ἔχοντων αὐτῶν, ὅτις ἐξ αὐτοῦ ὁμοῖοις μὲν αὐτῷ, ἡμῖν δὲ δεωτοπικαῖς
 30 ἐκείνους ὑποτάσσουσιν. εἰ καὶ κείνη μὲν φύσις καὶ ὡς ἡμᾶς ἔχουσιν αὐτὸ,
 ἡμεῖς δ' ὑπὸ φιλαληθείας καλεῖται κατηξίωσε. διὸ καὶ Ἰωάννης
 ἔλεγον, Ἡμεῖς πατέρα ἔχοντες τὸν Θεόν. σφῶς οὐκ ἄγαθον καὶ οἷον ὑπο-
 35 κλέπτειν τὴν Διάνοιαν ἡμεῖς. μᾶλλον δ' ἡμᾶς ὑπὸ τῆς τῷ πονηροῦ δει-
 λείας καὶ ψευδοδοξίας καὶ ψευδολατρίας, ὅτι τὴν οἰκείαν δεωτοπείαν
 40 πρὸς θεογονίαν ὑφαίρμενος, καὶ τὴν τῷ μονογενὲς ὑπεμετάσταν Συνεισ-
 φερε θεότητα, πατὴρ κηρυττόμενος αὐτὸς. μετὰ αὐτὸν, ὁ υἱὸς πεφανερω-
 45 ται τῷ κόσμῳ, διὰ σαρκὸς ἡμῖν ἀφθίς καὶ Συναναγραφίς. ὅς (ὡς ἐ-
 αὐτῷ καὶ τὸ πνεῦμα ὑπεδείκνυ, λόγοις τε καὶ ἔργοις διὰ πάντων πιστού-
 50 μενος, Συνηκόμενον φύσιν καὶ ὁμόπουν ἐαυτῷ καὶ τῷ πατρὶ. μετὰ τῷ
 5 υἱῷ, τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐπεδήμησε τῷ κόσμῳ. παρὰ μὲν τῷ υἱῷ πνευμά-

μόνον, ὡς οὐκ ἀντήθειν ἐδὲ ἀντίχρουν. καὶ πεμπόμενοι ἐν ἀπλῶς καὶ
 ἀπελύτως. ἀλλὰ χειρικῶς, καὶ πρὸς πνας, καὶ δι' αἰτίας. παρὰ δὲ
 τῷ πατρὶ ἐκπορευόμενοι, ἐ' δι' αἰτίαν ὅλως, οὐδὲ χειρικῶς, ἢ πρὸς πνας.
 ἀλλ' ἀπλῶς καὶ ἀπελύτως πάντη, ὡς ὁμόθειν καὶ ὁμοῖον, καὶ τῆς αὐ-
 τῆς οὐχ ἥτιον ἐξημμεῖον τῷ ἢ αἰτίας καὶ ἀρχῆς. παρ' ἑαυτῷ δὲ ἐρχόμε-
 νον ὡς κύριον καὶ αὐτοξόστον. Ἐπεγένετο δὲ καὶ βίτη τις αἰτία τοῖς θε-
 ολόγοις, δι' ἣν μετὰ τὸν υἱόν, καὶ ἐκ τῆς τῷ υἱῷ παρῆσαν ὡς ἐπὶ πλεῖ-
 στον τὸ κυναρὲς καὶ τέλει καὶ ὁμοῖον παρὶ, τῆς θεότητος τῷ πνεύμα-
 τος. ὅπ' μετὰ τὸ χατευνασθῆναι καὶ μετασκευασθῆναι τὴν πλειόνην καὶ
 τῷ υἱῷ μαΐαν, πολυειδῶς σκοπεῖς, καὶ ἀναφανείσης, καὶ χειρ-
 θέσης ἀσφαλέστατα τῆς τύτης πρὸς τὸν πατέρα κυμψίας καὶ ὁμοτι-
 μίας, ὅ καὶ τῷ θεῷ πνεύματος ἐμφανέστερον ἀνερρίπτει πόλεμος. ταῦτ'
 ἔρα καὶ τοῖς θεολόγοις ὁ λόγος ἅπας, οὐ πρὸς τῷ τρόπῳ τῆς ὑπάρξεως.
 ἀλλὰ πρὸς τῆς πρὸς τὸν υἱὸν ὁμοιοσύτητος τῷ πνεύματος. καὶ λατρί-
 ον βιάζονται τὰς ῥήσεις, μετέλκοντες αὐτῶν τὴν διάνοιαν εἰς τὴν οἰκίαν
 χακοῖαν. Ἀλλὰ γὰρ ἕως ἡμῶν ὁ οὐκ ἐπὶ τῷ πνεύματι εἰς θεὸν ἐκ-
 περασμένος, ἔτω καὶ δοξάζει. καὶ ἔτω μᾶς εἰκότος ὅσης καὶ μερῆς,
 ὅτι τῆς μόνης ἀνιδείας καὶ προσκυνητῆς Γειάδος. Ἡ γὰρ Γειάς,
 κυνάπεται μὴ ἀδιαστάτως. κυνάπεται δὲ αἰδίως. εἰκότα δὲ προσφάνει
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν, Ἀθανάσιος ὁ μέγας λέγει. Μίαν οὐκ ἔτος εἰκότος
 ὅσης ὅτι τῆς σεπῆς Γειάδος, τὴν μὴ υἱὸν τοῦ πατρὸς μορφῶν τε καὶ εἰ-
 κόνα λέγοντον. τὸ δὲ πνεῦμα, τῷ υἱοῦ. ἔτω γὰρ ἡμῶν ὡς εὐδὲχῃσαι ἑαυ-
 τὴν ἐγνώρισε. καὶ ἔτος ἔχει πρὸς τὸν υἱὸν τὸ πνεῦμα λέγοντον, ὡς αὐτὸς
 πρὸς τὸν πατέρα. ὁμοίως γὰρ ἀμφοτέρω εἰχουσι πρὸς τὸν πατέρα. πλην
 τῷ τρόπῳ τῆς ὑπάρξεως, ὡς ἀνωτέρω διὰ πλειόνων σκοπεῖται. προ-
 σεχῶς δὲ τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς ἐγνωσθῇ ἡμῶν. καὶ διὰ τῷ προσεχῶς τοῦτε ἐγ-
 νοσμένον, τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐφανέρωθαι, κηρυχθέν τε καὶ πεμφθὲν ἐν τῷ
 ὀνόματι αὐτοῦ, ὡς καὶ οὗτος ἀρτίως ἤλθεν ἐν τῷ τῷ πατρὶ ὀνόματι. καὶ
 πάντα λέγοντον ἔχειν τὸν υἱὸν τὰ τῷ πατρὶ, ἀνευ τῆς αἰτίας. πάντα δὲ τὰ
 τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα, ἀνευ τῆς ἰότητος. πάντα γὰρ τὰ τοῦ πατρὸς ὁμοίως

ἔχει, ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα, ἅντα τῆς αἰτίας. συμπεριβαλλέσης ἀμ-
 φωτὰς ὑπαρχικῆς καὶ ὑποστάσι διαφορᾶς. διὸ καὶ πρὸ τῆς υἱοῦ
 ὅτι ἔπνευμεν τὸ πνεῦμα, εἰ καὶ ὡς ἐπέλαττον. ὡς δὲ ὅτι πνεῖον, μετὰ
 τοῦ υἱοῦ. καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ τοῦ. ἵνα τῇ βίᾳ ὑπὸ ἡμῶν μετῇ
 5 τῶν ἔρχων καὶ θεοφρεπῶν καὶ θεωρηθεσάτων οἰκονομῶν, συνεχῇ καὶ ἀδιάλει-
 πτον τὴν μνήμην φέροντες, ζωτομοτάτῳ διὰ πάντων ἀποδιδομένῳ τὴν
 εὐχαριστίαν. Ἐννόμος δὲ καὶ μετὰ αὐτὸν οἱ Λατρινικῶς φρονιούτες, καὶ
 10 ζωεπὸς ἀκκοῦτες τῆς τοῦ Θεοῦ τοιαύτης εὐχαριστίας τῇ πατέρων.
 καὶ τῆς ἐν ταῖς τοῦ ἐλεροδόξας ἀντήρησεν οἰκονομίας, ζωίχαρον
 15 καὶ ὡς ἐλεῦθεν, βίᾳ τοῦ πατρὸς εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μηδὲ τοῦ τοῦ
 ζωιδόντες, ὡς εἶχε τοῦτο ἡ, καὶ διὰ τῆς ἡ φυσικῆς τάξεως τοῦ τε υἱοῦ
 τοῦ τὸν πατέρα, καὶ τῆς τοῦ πνεύματος, τοῦ τοῦ υἱοῦ ἐδύκνυτο, ὅτι
 20 αἱ ἐπαλλαγομένης ἐν τῇ θεῇ γραφῇ τῆς ζωικαφάνσεως τῇ βίᾳ τοῦ
 σκηνητῇ θεωρώπων, ἐν ἡμεῖς μετὰ τὸ πνεῦμα ὁ υἱὸς ἐπύθετο. θεωρη-
 25 μὲν δὲ δηλαδὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος. καθάπερ καὶ ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ
 φησὶ Γρηγόριος. Ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ θεωρημαῖται καὶ ὑπαρξίμαται, Γρηγόρ.
 30 ὡς τῇ γραφῇ διὰ τὴν ἰσοπῆμιν τῆς φύσεως. ἐν δὲ τῇ παρουσίᾳ τῇ, ὁ θεολ.
 ἀπ' Αἰγύπτου ἐπισκόπων, καὶ ἡμᾶς ἔπο ὡς καὶ θεολογῇ. Μετὰ,
 35 Παύλου λέγων θεολόγησον, τοῦ τοῦ βίᾳ ἐχρὸν ἀναχθέντος. ποτε,
 40 καὶ ζωαριθμοῦτος τὰς βίᾳ ὑποστάσεως, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀλλογενῶν, ἐπὶ τε
 45 ρημῶν ταῖς τάξεσι. θεωρημαῖτος, σκηνημοῦτος, ὑπαρξίματος,
 50 τὸ αὐτό. Ἀλλ' ἐν δὲ τὸ δι' ἡμῶν τῇ υἱοῦ ὡς τῆς θεῆς ἀπενεμένη
 55 γραφῆς. ὁ γὰρ θεὸς Κύριλλος ἐν θησαυροῖς φησὶ, Χριστῷ τὸ πνεῦμα,
 60 ὡς τοῦ Θεοῦ λόγου διὰ πνεύματος ἡμῖν ἐνοικιστομένης. Τῶν οὐκ ἐν
 65 μὲν τε καὶ τῇ Λατρινικῇ καὶ μηδὲν ποτισμένοι λόγον, βίᾳ εἶναι
 70 τῇ τάξει καὶ τῇ ἀξιώματι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐδογμάτισαν. ἐν τῇ καὶ
 75 τὴν ἐμολογῆναι τάξει, ἀλλὰ τῇ φυσικῇ, καὶ ὡς. ὅ, γὰρ μετὰ Ἐννόμους ἐν-
 80 τῶν, βίᾳ τοῦ πατρὸς εἶναι καὶ τῇ φύσει, ὡς ἀμφότερον καὶ αὐ-
 85 τῶν διαφέρον ὡς ἐδογμάτισαν. οἱ δὲ Λατρινικοὶ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύε-
 90 σθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ σκευάξουσιν. Ἡμεῖς δὲ ζωοῖς ἐν-
 95

ροῖς παρ᾿ αὐτοῖς ὅτι τὸ πνεῦμα μετὰ τὸν υἱὸν πθέσμενον. καὶ μετὰ
τὸν πατέρα τοῦτον. ἵνα τῇ βίᾳ ἡμεῶν μεγίστην ἔργων καὶ θεο-
σπερίαν καὶ θεομεθεσάπων οἰκονομίαν, ζωτομωτάτῃ διποδιῶμεν διὰ
πάντων τῇ δοξολογίᾳ καὶ τῇ εὐχαριστίᾳ καὶ τῇ ἀνάμνησιν. ἔχ' ὅτι δευτέρα καὶ
βίβια τῇ πμῇ καὶ τῇ ἀξίᾳ. καὶ γὰρ ὁμότημα. ἔδ' ἡ δυνάδα ποιούντες ἑνὸς
ἀρχῆς. ἔδ' εἰς τὴν δυνάδα ἀναφέροντες τὸ ἓν. ἀλλ' εἰς ἡμῖν Θεός, εἰς ἓν αἰποι
καὶ υἱὸς καὶ πνεύματος ἀναφερομένων. ἐξ ἑκτονος ἔχει καὶ τὴν ὑπαρξιν ἑκάτερον
αὐτῶν. καὶ ὅτι μία ἀρχὴ ὁ πατήρ. ὡς καὶ ὁ θαυματουργὸς Γρηγόριος
λέγει. καὶ τὸ τοῖνυν εἰς Θεός. καὶ ὅτι μία φύσις τοῖς βίοις. αὐτὰ
γὰρ τὰ δύο καὶ βίβια, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀναφέρεισθαι εἰς αὐτόν, καὶ τὴν
φύσιν διαμεῖναι. ἀλλὰ παρ' αὐτῶν διαμεῖναι. ἔδ' οὐκ ἐξ αὐτῆς ὅτι
κυρίως, εἰ καὶ μὴ χωρὶς αὐτῆς. ἔδ' εἰς αὐτῶν ἀναφέρεται, εἰ καὶ μὴ ἀνευ
ταύτης. τὸ γὰρ ἓν, πῶς ἀν' αὐτὸ ἑαυτὸ γενῆσθαι τε καὶ ἀποβάλλοιτο καὶ
εἰς ἑαυτὸ ἀναφείροιτο; ἔδ' ἀρχὴ τοῖνυν καὶ παρ' αὐτῆς. ἔδ' αἰποι
καὶ αἰπατοῖν αὐτὸ ἑαυτοῦ τὸ ἓν. εἰ τοῖνυν ταῦθ' ἅπαντα, καὶ ταῦτα κυρί-
ως καὶ ἂ καὶ μερίζεται, ταῦτα δ' ὅτι καὶ βίβια ὑποστάσεις, εἴτ' οὐκ τὰ
τρία πρόσωπα τῆς μιᾶς τῇ φύσιν θεότητος. ὅταν οἱ Λατῖνοι λέγωσιν ἐξ
ἀμφοτέρων τὸ ἓν, τῇ προσώπων διπλασίᾳ φασίν. καὶ ταῦτα γὰρ καὶ ἀμ-
φότερα. τὸ γὰρ ἓν, οὐκ ἀν' ῥηθεῖν ποτὲ ἀμφότερα. ἐπεὶ τοῖνυν καὶ ταῦ-
τα λέγουσιν ἐκ τῆς δύο τὸ ἓν, καὶ ἂ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ αἰποι καὶ νοεῖται καὶ
λέγεται, ἐκ δύο ἀρχῶν λέγουσι τὸ ἓν. καὶ δύο ἀρχὰς καὶ δύο αἰπα, καὶ πο-
λυθεῖται εἰσαρρῶσιν. Οὐ γὰρ μόνον ὅτι μία φύσις εἰς Θεός, ἀλλ' ὅτι καὶ
εἰς ἓν πρόσωπον πῶν ἀναφείραν ἔχει τὰ ἐξ αὐτοῦ. καὶ εἰς ἓν αἶτιον καὶ μί-
αν ἀρχὴν τὰ ἐξ ἀρχῆς ἀναφέρεται. καὶ τὰ δύο μόνον ἀμφο. ἀλλὰ καὶ ἑ-
κάτερον αὐτῶν χωρὶς. καὶ διὰ τοῦτο μία τῆς θεότητος ἀρχὴ, καὶ
εἰς Θεός ὅτι καὶ καὶ ταῦτιν πῶν ἀναφείραν. ὅτι καὶ ἑκάτερον ἀναφέ-
ρεται εἰς ἓν ἀμείσως. εἰ γὰρ μὴ ἀμείσως καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς,
τὸ ἐμμέσως τῷτο, δύο ἐξ ἀνάγκης τὰ αἷτια ποιεῖ τὸ πνεύματος. τὸ
τε μέσον, καὶ τὸ ἄκρον. καὶ οὐκ ἐνὶ διαστάσει ὑποστασὶ ἀναφείραν, ἵνα
Θεὸν τὰ τρία εἶναι. μᾶλλον δὲ ἔδ' Θεὸν εἶναι, τὸ διὰ μέσης θεότητος.

ἐκ τῷ πατρὸς. ὅτι γὰρ τὰ κτίσματα ἔλαθεν ὁ πατὴρ ὡς μέσης θεότη-
 τος καὶ τοὺς θεολόγους : Οὐ γὰρ ὡς πατὴρ ταῦτα ἐκτίσεν, ἀλλ' ὡς
 Θεός. ὁ δὲ υἱός, εἰς Θεὸς μετὰ πατρὸς. ὡς τοῦτο, ἐκ πατρὸς δι' υἱῶ,
 ὡς ἐξ ἐνὸς Θεῶ τὰ κτίσματα. καὶ μία ἡ ἀρχὴ τῶν κτισμάτων ὁ Θεός.
 5 γενᾶ δὲ ὁ Θεὸς καὶ ἐκπορεύς, ὡς πατὴρ τῶν αὐτῶ συναιδίων φώτων.
 εἰ γοῦν ἐκ πατρὸς δι' υἱῶ ὡς ἐξ ἐνός ἔστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐχ ὡς ἐξ
 ἐνός ἔστι Θεοῦ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱῶ. ἀλλ' ὡς ἐξ ἐνός ὅτιος πατὴρ,
 τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱῶ. καὶ ταύτης τῆς συγχύσεως τίς ἀν ἀποπα-
 τέρᾳ γένοιτο; διὸ καὶ ταύτην οἱ Λατῖνοι φέρουσιν, ὡς ἐξ ἐνός φασὶ Θεοῦ.
 5 ὁ ὅτι οὐδαμῶτεν ἔχει, καθάπερ ἀπατέρνη· καὶ ταῦθ' ὅτι καὶ τὸ
 πνεῦμα, εἰς Θεὸς ἐστὶ μετὰ πατρὸς τε καὶ υἱῶ. τοιγαροῦν ἐπὶ δὴ πάντῃ τε
 καὶ πάντως εἰς ὑπάρχει, ὅτι ἀμφοῖν μόνον ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ
 καὶ ἑατέρω, μὴν ἀρχὴν καὶ ἐν αἰτίῳ ἔχει μόνον τοὺς πάντας· καὶ
 οὕτω μία τῆς θεότητος ἀρχή, καὶ οἱ λατινικοὶ φρονεῖντες ἐγκαλοῦμε-
 5 νοι, πῶς δύο λέγουσιν ἐπὶ τῆς θεότητος ἀρχάς, ἀπολογεῖσθαι οἴωνται, μί-
 αν ἀρχὴν ἰσχυρίζομαι· δοξάζειν τοῦ υἱῶ τε καὶ τοῦ πνεύματος· σφί-
 ζεσθαι γὰρ ἡμᾶς βουλόμενοι, τοῦτο διαβεβαιώσθαι, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν
 ἔφθην εἰπόντες. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἐστὶ τὸ πᾶρ ἡμῶν ἐγκαλοῦμενοι αὐ-
 τοῖς, πῶς υἱὸς μὲν καὶ τοῦ πνεύματος μίαν τὴν ἀρχὴν φασὶ, τοῦ δὲ ἐνός
 5 πνεύματος δύο λέγουσιν ἀρχάς; ἐκεῖνοι δὲ περὶ τοῦ εἰδὸς ἐρατομένοι, σφί-
 στικῶς περὶ τῶν δύο τὴν ἀπόκρισιν ποιοῦνται· σφῶν αὐτῶν μᾶλλον, ἡ-
 γῶν σιωθῶντων κατασοφίζομενοι : Πατὴρ μὲν αὖ καὶ ἀρχὴ καὶ
 αἰσίον ὅτι Θεοῦ, πάντῃ τε καὶ πάντως ἐν. πρεσβυτέρως γὰρ παρ' οὐδενός
 τῶν ἀποστόλων, ἢ τῶν εὐαγγελιστῶν ἐκλήθη. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτου, ἡ
 5 τοῦ πατρὸς ἀπερῆσεν αὐταῖς φωνή· ἀρχὴν δὲ λέγω, οὐ τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ
 τὴν δημιουργικὴν. οὐδὲ ἡ τὸ τῆς διασωτέας ἐστὶ ἐπὶ πάντων : Καὶ τοῦτω
 ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ καὶ πατήρ, ἀρχὴ καὶ αἰτίος ἐστὶ· καὶ καθ' ἀρχήν
 πατὴρ τῶν φώτων. ὁ δὲ υἱὸς καὶ πνεύματος· καὶ καθ' αἰτίος, ἀρ-
 5 χὴ τε καὶ πατήρ. εἰ οὖν καὶ ὁ υἱὸς αἰτίος ἐστὶ τοῦ πνεύματος, ἐξ ἀνάγκης
 ἔστι καὶ ἀρχὴ καὶ πατήρ, ὡς αἰτίος· ὡς γὰρ τοῦ αὐτοῦ καὶ πατὴρ
 πατήρ.

λδ.

λδ.

που, ἑπιστήμης δικλικοῦ ὑπάρχοντος, τὸν ἑπιστήμης δικλικοῦ οὐκ ἐνὶ μὴ καὶ
 ἀνθρώπων ὑπάρχειν, οὕτω καὶ ὅτι Θεῷ. ἐπεὶ ὁ πατὴρ κατὰ πατὴρ, ἀρχὴ
 καὶ αἰσιος ὅσι, τὸν αἰσιος ὑπάρχοντα, οὐκ ἐνὶ μὴ καὶ ἀρχῇ εἶναι καὶ πατέρα.
 ὁ γὰρ ὁ θεολόγος Γρηγόριος γράφοντος, Οὕτως εἶναι υἱὸν κυρίως τὸν
 υἱὸν, ὅτι μὴ εἶναι οὗτος πατήρ. Ὅπως ἀφ' ἐκείνου σαφὲς πᾶσι μοναρχί-
 αι, καὶ τὸ κατὰ ὑπάρξαι ἐν αἰσίοις τῷ πατρὶ, ὡς τῷ λεγόντι καὶ ἐκ τῷ
 υἱῷ τὸ πνεῦμα, καὶ μὴ ἀναγόντων ἐκ αὐτοῦ τῷ πατρὶ, εἰς μίαν μόνου
 τῆς θεότητος πηγὴν; μία γὰρ φύσις καὶ οἱ πάντες ἀνθρώποι. ἀλλ'
 οὐχ εἰς οἱ πάντες ἀνθρώποι, καὶ τοὶ δι' ἀλλήλων, μάλλον δὲ διὰ τῷ
 πατρὶ ἡμῶν, αἰσχυθέντων αἰ εἰς ἓνα τὸν πατέρα. ἀλλ' εὐθὺς πολλὰ
 καὶ αἰτια. καὶ οὐκ ἐξ ἐνὸς ἡμεῖς. διὰ τοῦτο καὶ οὐχ εἰς. ἀρ' οὐ φανερὸς
 χαριτομεῖς ὁ λαπινκὸς φρονῶν; Καὶ εἰ μὴ παρ' ὑμῶν ἑλλήντες ἦν
 τὸ κατὰ ἡμᾶς εὐαγγέλιον. ὁ ἐκκερῶν καὶ ἐξήγειρεν. ὅπως οὕτως οἱ πόσι.
 καὶ ἡ τῷ Θεῷ σωτήριος χάρις, καὶ ἡ κατὰ αὐτὴν θεογνωσία, ἡ πᾶσι
 ἐκφαῖνται καὶ διδάσκει πάντας, εἰ μὴ κακώσται ἡ πίστις. εἰ μὴ δέφα-
 ται τὰ τῆς ὁμολογίας. αἱ καὶ ἐδήλησαν καὶ ἐδήσκον τὸ τῷ μαρτυ-
 ροῖ ἡμῶν περικείμενον νέφος, ὁ τῷ ὅσιον παμπληθὲς κατὰλογος, ὁ τῷ
 διδασκάλῳ θεοδιδάκτῳ θίασος, πάντες οἱ ἐργῶ καὶ λόγῳ καὶ τοῖς κατὰ
 ἑαυτοὺς παθήμασι μαρτυρήσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ὡς ἡς καὶ μέλει θα-
 νάτω χαλῶς ποιούμενους ἐδήσκον. καὶ οὐχ ὡς αὐτῆς μόνον καὶ ἑαυ-
 τῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς τῷ ἡμετέρῳ φειγμῷ. εἰ μὴ ταῦτ' ἀπαντα, καὶ ἡ
 τῷ ἀπὸ Χειρὸς χαλουμένων πίσις ἑλλήντες, διὰ κατὰ ὄντως οὐ παρ-
 θήκας ἐξευρίσκες, καὶ κατὰ τῆς σεαυτῷ χαριτομεῖς ψυχῆς. εἰ μὴ γὰρ
 ἐγνώσκον καὶ ἐξ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, πῶς ἐνεκεν οὐ παρρησία διετέλεσαν κη-
 ρύλλοντες, καὶ διὰ τῷ ἱερῶν συνόδῳ πολλῶν καὶ πολλάκις γενομένων
 βεβαιώσαντες; ἀλλ' οὐκ ἀγνωσμένοι ἦν αὐτοῖς; οὐκοῦν οὐκ ἦν οὕτω
 σιλήθεις. πάντα γὰρ ἐγνώριον αὐτοῖς, ὁ δι' ἡμᾶς ἐγνωσμένοι κατὰ ἡ-
 μᾶς. καὶ πάντα κατὰ πᾶσι ἐπαγγελίαν ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. καὶ
 διὰ τοῦτ' ἐδίδασκεν, ἵν' ἡμᾶς οὗτοι διδάξωσιν, ὡς ἐδιδάχθησαν. ὡς καὶ
 ἀνωτέρω εἶρηται. εἰ γὰρ τοῦτο λέγειν πολυμῆς, ὡς οὐκ ἐγνώσαν οἱ παρ'

ἡμῶν

ἡμεῖς θεολόγοι τάληθες, ὡς καὶ τοῦτο μὴδὲν ἡτοίμην βλάστημον ὑπο-
 πέμφμεθα. τίς γὰρ εἴ οὗτο γρύξαι πολλῶν; πῶς δὲ ἰσχυρὸς
 σωσθεῖς; μᾶλλον δὲ πῶς, καὶ πῶς, μαρτυρηῖσθαι ὡς τῷ πνεύ-
 ματος, ὃ καὶ ζῶσιν ἐκείνοις καὶ γερνοῦσιν ἐξ ἀνθρώπων συνημαρτύρησε,
 καὶ αἰεὶ συμμαρτυρεῖ τε καὶ συμμαρτυρήσῃ, ὡς τῷ ὅτι ταῖς σοφοῖς
 τούτων τελευτῶν τε καὶ τελεωθησομένων θαυμάται. Ἀλλ' ἔχω καὶ γὰρ
 φησὶ πολλοὺς τῷ πατέρων, συμμαρτυροῦντας μου τῇ θεωρίᾳ. τί
 οὖν, ἔπερα μὲν οὗτοι κοινῇ συνειλεγμένοι παρέδιδον τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔ-
 περα δὲ κατ' ἑαυτοὺς ἐδογματίζον; οὐ μὲν οὖν. ἀλλ' ἡ ὡς χαρά τις
 αὐτῶν, ἡ ὡς λογίζῃ καὶ παρέξηγη, μὴ μετὰ τοῦ πνεύματος ἐρμηνεύων
 τὰ εἰρημνῶν ὡς τοῦ πνεύματος: Οὐ μὲν ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο φεί-
 μεν, ὅτι οὐκ ἔστιν, οὐ θεωρεῖται μᾶλλον τὰ κοινῇ ὡς δεδομῆναι, τῷ
 ἰδίῳ εἰρημνῶν ἔχαστος; ἐκεῖνα μὲν γὰρ, ὡς τῷ πάντων εἶναι, καὶ ἀνε-
 πιγείρηται τοῖς κακοῦργοις, καὶ τῷ ὡς χαρά τις διανοῦσι τὸν τῆς ἀ-
 ληθείας λόγον, πάντων ἐγνωσμένα σοφοῖς τε καὶ ἰδιώταις, καὶ ὡς γόμα-
 τος αἰεὶ φερόμενα. τὰ δὲ μὴ ὅτι τοσούτου κατωμνησμένα, ὑποπλάτῃ
 καὶ μέγιστα θεωρεῖται ὡς Λατίνων. οἱ καὶ τῷ φανερωτάτῳ τῆς
 πίστεως συμβόλῳ, ὡς θεωρήκης ἐπεβέβλευσαν. οἱ γὰρ τῷ ἐν τοῖς
 τῷ ὡς ἀληθῶς Χριστιανῶν ἀπάντων γόμασι κειμένῳ, καὶ τῆς ἡμετέρας
 ἐκείνης πολυάκως ἀνακηρυττομένων, θεωρήκειν ὁρνοῦσαντες τε καὶ πολ-
 μίσαντες, τί οὐκ ἀν' ἐδρασαν ἐν τοῖς ἀγνωστοῖς ὡς τῷ πλείονι;
 τὰ γὰρ μὴ κοινὰ, μὴδὲ κατωμνησμένα, ὑποπλάτῃ, μὴ πηρὸς ἀν-
 θρωπος ἐξάσπειρεν αὐτοῖς ζιζάνια. ταῦτ' ἄρα, καὶ μὲν ὁμολογῶσι τῇ
 κοινῇ ὁμολογίᾳ, θεωρεῖται. ἀν' δὲ μὴ, οὐχί. Ὅμως ἐν δευτέρῳ λό-
 γῳ τὰ δοκοῦντα συμμαρτυρεῖν σου τῇ κατωμνησῇ, ὁ ὡς μεθα. καὶ ἀ-
 πελῆξομεν Θεῷ διδόντος, οὐκ ἐκεῖνα, ἀπαγε, ἀλλὰ σε, τὰ χαλῶς λε-
 λεγμένα ἐκλαμβάνοντα κακῶς. καὶ μὴ τοῖς σαφῆσι τὰ ἀσαφῆ, καὶ τοῖς
 παρρησιαῖ εἰρημνῶν τὰ ἐν τῷ κρυπτῷ συμβιβάζοντα ὡς δυνάμει.
 Νῦν δ' ἀνακεφαλαιώσωμεθα τοὶ νῦν λόγον. καὶ ὅτι οὗτω τὰ λείποντα
 θεωρεῖται.

α.
β

γ

δ

ε

ς

ζ

η

Πρῶτοι μὲν οὖν ἐξελέλεγχθη, κενὴ τυγχάνουσα παντάπασι ἢ τῆς
 θεοδότης τούτων ἀφόρασι : Ἐπειτα, δεικνύει καὶ σινοπακούμενον
 τὸ μόνου, ὅταν λέγηται ὡς καὶ τοῦ πατρὸς ἐκπερεύμενον τὸ πνεῦμα τὸ
 ἄγιον. ἐπεὶ καὶ τῷ αὐτῷ συμβόλῳ, ὡς καὶ τοῦ πατρὸς ἀκούοντες γεν-
 νηθέντα τὸν υἱόν, ἐκτὸς ἀντιλογίας πάσης δεχόμεθα σινοπακούμενον τὸ
 μόνου : Τοῦτο σινοπακούμενον ἐξῆς, ὡς εἰ καὶ ἀνεπιλήπτως εἶχε τὸ λέγειν καὶ
 ἐκ τῆς υἱὸς τὸ πνεῦμα, τῷ συμβόλῳ ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ Λατίνων οὐκ
 ἐχρίω. ἐπεὶ καὶ ἐν ἔχον εἰς τὸ ἐξῆς ἀναφανῆ, ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ οὐκ ἂν εἴη.
 καὶ τοῖς ὡς ἡμῶν γὰρ, καὶ τοῖς σινοπακούμενοι καὶ σινοπακούμενοι πάντι,
 καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ, οὐδὲν τῷ ἀναφανῆ.
 τῶν ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ : Καί τε αὖτε ἀνεφανῆ τῷ δικαίῳ ὅτι,
 ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ τὴν ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐξελεῖν, καὶ μὴ ἀλλὰ τὴν ὡς περὶ
 τοῦ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ Πάπα, τοὺς μεμαρτυρημένους παρὰ τοῦ αὐτοῦ τέλει κα-
 τακλείουσι τὸν βίον ἀποτέραν, εἶτα συζητεῖν μετὰ αὐτῶν ἀνέχεσθαι
 περὶ αὐτῆς : Μετὰ τοῦτο, ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ λόγῳ ἀκρω-
 μένους λέγομεν, ὡς καὶ ἀμφοτέρω ἐκ τοῦ πατρὸς ἀκούοντες, ἐχόμενον σινο-
 πακούειν, τὸ ἐκ μόνου, καὶ μὴ σινοπακνῆται : Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πατρὸς
 ἐκπερεύμενον τὸ πνεῦμα λέγοντες, τὸ ἐκπερεύμενον, τῇ πατερικῇ ὡς περὶ
 τοῦ αὐτοῦ ἐφαρμόζομεν. ἡ γὰρ οὐσία πάντῃ τε καὶ πάντως μία τῷ αὐτοῦ.
 οὐκ ἔστι δὲ τὰ τῆς πατερικῆς ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ ἔχειν τὸν υἱόν, ὡς οὐκ καὶ
 ἐκ τῆς υἱὸς τὸ πνεῦμα : Μετὰ τούτο, ἐξηλέγχθησαν οἱ λαπινκῶς φρο-
 νοῦντες, μηκέτι ἐξ ἐνὸς διώκεται τὰ δύο πρόσωπα τῆς θεότητος φρο-
 νοῦν, ὡς οὐκ οὐκ ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ τὸ αἶπον πηγόμενοι, καὶ ταῦτα ἀλλοφώως.
 ἀλλ' οὐδὲ θεὸν ἑνα λέγειν ἀλλὰ τὴν τοιαύτην πρὸς τὸ ἐν ἀναφορᾷ οὐ-
 δὲ γὰρ εἰς ἄνθρωπος, πάππος, πατήρ τε, καὶ υἱός, καὶ τὸν σοφόν τῆς
 Νύκτος πρόεδρον, ἐπειδή τῷ εἰς δύο πρόσωπα τὸ αἶπον ἀναφέρεται. καὶ
 πρὸς τούτῳ παρεστήσαμεν, ὡς καὶ τῷ αὐτοῦ δύο τὰ αἶπα, ἐπειδή τῷ
 αἶπα τὸν οὐκ οὐκ ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ, οὐκ καὶ τὰ αἶπα καὶ αὐτοῦ, δύο ἐξ
 ἀνάγκης. ἐπειδή τῷ αἶπον οὐκ οὐκ αὐτοῖς φασὶ ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ : Πρὸς
 δὲ τούτοις, ἐπεὶ καὶ τοὺς θεοσώφους θεολόγους, ὡς ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς
 ἐστίν,

ἐστίν, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα, πλὴν τοῦ γεννητῆος τε καὶ ἐκπορευτῆος. εἰ ὁ υἱὸς
ἀμέσως, καὶ οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς.
καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς ἀμέσως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ :
Προσπαθεῖς αὖτε, ὡς ἐπεὶ καὶ νοῦς λέγεται Χειρὸς τὸ πνεῦμα, κατὰ
5 τὸ καὶ ἡμεῖς ἐχάμεν ὁ οἰκῆτος, καὶ μὴ πλὴν ἐργεῖται, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ἐξ
αὐτοῦ. κατὰ δὲ πλὴν ὑποστάσει, αὐτὸς μὴ ἐστὶ φυσικῶς, ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐ-
τοῦ, ἀλλ' ἐκ μόνου τῷ πατρὸς : Πρὸς τούτω, καὶ ἐκ τῷ μὴ χάριτι φύσει
δὲ εἶναι ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα, ἐκ μόνου τῷ πατρὸς ἔχει πλὴν ὑπαρξῆς
ἐλπίσθαι : Καὶ ἀπὸ τῷ πᾶσι ἔχειν ἐκάτερος τὰ τῷ πατρὸς, ἀνευ τῆς
5 ἀγεννησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως, καὶ τοὺς θεολόγους :
Καὶ λεῖπεται ἀναπεφῆναι. οἱ μὲν Λατῖνοι, θεωρηθέντες καὶ καὶ διανοίαν
ἐν τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ. ἡμεῖς δὲ, μηδὲ καὶ τὸν ἕξω λόγον. τὸ καὶ
τὸ θεῖον σύμβολον εὐσεβεῖς ἀφαιροῦν θεωρηθέντες : Κατηγορήσαντες τῶν
Λατῖνων, ὡς ἐκεῖνα δογματιζόντων, ἐξ ὧν δύο ἀπαφαίνονται τῷ ἐνὸς πνεύ-
5 ματος ἀρχαί. οἱ δὲ, μηδὲν καλύειν πρὸς τὸ μίαν εἶναι ταῦτας ἔφασαν.
ἐπειδὴ καὶ ἡ μία ἐστὶν ἐκ τῆς ἐτέρας. καὶ ἀπεδείχθησαν καὶ καὶ τοῦτο
βλασφημοῦντες : Εἴτ' αὖτις ἡμεῖς ἀναλαβόντες τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς
λόγον, ἐδείξαμεν κατ' οὐδένα τρόπον δύο εἶναι τῷ ἐνὸς πνεύματος ἀρ-
χάς : Παρεστήσαντες ἐκ τῷ τὰ κοινὰ πατεῖ τε καὶ υἱῷ, καὶ τῷ πνεύματι
5 κοινὰ εἶναι μαρτυρεῖσθαι, ὅτι οὐχὶ καὶ τῷ υἱῷ τὸ ἐκπορεύειν. ἢ γὰρ ἂν
τῷτο καὶ τῷ πνεύματος. ἐπεὶ ὅτι προσεξηλέξαμεν αὐτοὺς, ἀδιάφορα τοῖς
φυσικοῖς τὰ ὑποστατικὰ ποιῶντας. εἰ δὲ τῷτο, καὶ ταῖς προσκυνη-
ταῖς ὑποστάσεσι, πλὴν θεῶν φύσιν. Ἐκ τῷ ἀσεβὲς εἶναι πλὴν δημιουργι-
κῶς ἀφ' ὧν υἱὸς τὸ εἶναι ἔχουσιν κλίσιν ἐκ τῷ υἱῷ μὴ λέγειν, ἀλλὰ πλὴν
5 δημιουργικῶν ιδιότητεσιν μόνον διδόναι τῷ πατρί, κατ' ἀνάγκην ἀκολού-
θως αὐτῶν αὐτῶν, ὡς εἰ καὶ ἐκπορευτῆος τὸ πνεῦμα δι' υἱὸς τὸ εἶναι εἶχε,
δυσσεβεῖς ἢ ἂν λέγειν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκ τῷ υἱῷ οὐ λέγεται, καὶ ὡς ἡ
ἐκπορευτικὴ ιδιότης μόνον τῷ πατρὸς ἐστίν. ἐπειδὴ οἱ ταῦτ' οὕτως λέγον-
τες, οὐκ εὐσεβεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοφόροι. δυσσεβεῖς οὐκοῦν οἱ λέγον-
5 τες, καὶ ἐξ υἱῶν τὸ πνεῦμα : Καὶ ὡς εἰ δι' υἱὸς τὸ πνεῦμα, ὁμοῦ τε καὶ

θ.

ι.

ια.

ιβ.

ιγ.

ιδ.

ιε.

ισ.

ις

χωρίς ἑκάτερος πατήρ ἂν λέγριτο καὶ παροβολεύς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κτί-
 στας, ποιητῆς τε καὶ πατὴρ: Ἐκ τοῦ πάντα ἔχον θεολογεῖσθαι τὸν υἱὸν
 τὰ τοῦ πατρὸς ἄνευ τῆς αἰτίας, ἥτις οὐκ ἂν ἡ τῆς κτισιμότητος εἴη, τοι-
 γαροῦν ἢ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀπεδείξασθαι αὐτοῖς, οὐχὶ
 καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι. Καὶ μάρτυρας παρηγά-
 γοντες, ἀπαγορεύοντες τὴν λατινικὴν προσθήκην. Ἐδείξαμεν αὐτοῖς
 ἐκ τοῦ μὴ τὸν υἱὸν καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος ὑπάρχειν, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα
 οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ εἶναι ἔχει: Εἶτα ἐκ τῆς ἀπειρημένης καὶ
 τεθεωρημένης τοῖς ἀγίοις ὀνομασίας τοῦ υἱοῦ παρρησιασάμεν, ὡς οὐχὶ
 καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐστὶ: Πάλιν ἐκ τοῦ μὴ τὸ ἐκπο-
 ρεῦναι ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευτὸν, ἴδιοι εἶναι τοῦ
 θεοῦ πνεύματος, τοὺς θεολόγους μαρτυρεῖν παρρησιασάμεν ἐκ μόνου τοῦ
 πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον: Καὶ ἀπὸ τοῦ εἶναι υἱὸν καὶ πνεύμα-
 τος εἶναι τὸν πατέρα. ἢ γὰρ τῆς ἄλλων ἐκτέρου μεσότης ὡς τοῖς ὀνό-
 μασι κεῖται, Καὶ ἀπὸ ὅ μὴ ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸ πνεῦμα λέγεσθαι, ἀλλὰ
 μετὰ τῆς ἀρχῆς, ἀρχῆς εἶναι θεολογουμένον τῷ υἱῷ. Καὶ ὡς ὁ δὲ υἱὸς καθ'
 ὑπαρξιν τὸ πνεῦμα λέγων, καὶ ἴς τὴν διὰ μεταλαμβάνων, ἀμαρ-
 τάνης: ὡς γὰρ συμπαρακαλοῦν τῷ λόγῳ, δι' αὐτὸ τὸ πνεῦμα λέγε-
 ται καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνου, ἀλλὰ σὺν ἐκείνῳ γεννηθέντι ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ
 τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται: Αὐτοῖς ἐκ τῆς θεολογεῖσθαι τῆς τριῶν ὁμο-
 σιώπων ἔχασον, τῆς καθ' ἑαυτοῦ ὄντων ἑτέρων δύο μέσοι: Καὶ πρὸς ἀλλη-
 λα ἔχον ὡς ἔχασον πρὸς αὐτό: Καὶ τὰ, δεύτερον ἀπὸ τοῦ πα-
 τρὸς καὶ τὸ πνεῦμα λέγεσθαι καθὰ καὶ ὁ υἱός, ἀμέσως ἑκάτεροι ὑπάρ-
 χον ἐκ πατρὸς ἐδείχθη. μὴ ἐνικίας τῆς θεολογικῆς μεσότητος, τοῖς
 κημένους ἐρεξῆς τριῖσι σημείοις, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ τῆς τριῶν ὁμοσυνωνίῃς:
 Μετὰ τῷ το διττῆς φανερώς διττῆς θεώσεως τῆς τοῦ πνεύματος προσόδου,
 προσειδείχθη καὶ τῶν προσόδων ἑκατέραν, καταλλήλῃ τὴν πᾶσαν
 ἔχον. κἀντεῦθεν πάλιν, ὡς οὐχὶ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ εἶναι ἔχει τὸ πνεῦμα
 τὸ ἄγιον: Πάλιν ἐκ τῆς λέγειν καὶ τὸν υἱὸν ἀρχὴν τοῦ θεοῦ πνεύματος, ἀ-
 ναπορήσαντι οἱ λατινικῶς φρονιμῶτες, τοῖς κημένοις σωπάζοντες τὸ θεοῦ
 πνεῦμα

πνεῦμα: Καὶ αὐτοῖς, ἐκ τῷ μὴ ἔχει κοινοῖαν χεῖρ τὸ θεορρόνον τὸν
 πατέρα καὶ τὸν υἱόν, παύσεται μὴ εἶναι καὶ ἐκ τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα:
 Πρὸς δὲ τοῦτοις, ἐκ τῷ τὰ κοινὰ τῆς ἀνωτάτω τριάδος ἐπίσης εἶναι τῶν
 θείων ὑποστάσεων ἐχάστη, ἀνεφάνησαν οἱ λαπινικῶς φρονούωτες, μὴτε
 5 τὸν υἱόν μὴτε τὸ πνεῦμα λέγοντες ἐκ τῷ πατρὸς. μὴδὲ ὑποστηκῶς
 ἔχειν τὸν Θεὸν διαφορὰς: Εἶτα περὶ τῆς οὐ Θεῷ τάξεως ποιησά-
 μενοι τὸν λόγον προσεπεδείξαμεν μὴ γινώσκον εἶναι τοῖς ἀγίοις, ὅπως
 ἔχει πρὸς ἄλληλα σχέσις τε καὶ τάξις, ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον. καὶ συμφωνεῖν καὶ τούτῳ, παρεστήσαμεν τοὺς μεγά-
 5 λους, Βασίλειον, καὶ Γρηγόριον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσοῦν θεολόγον,
 πρὸς δὲ καὶ τὴν εὐσεβὴ καὶ ἀνωμαλοζουμένην ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τάξιν
 παρεστήσαμεν τε καὶ διευκρινίσταμεν. καὶ ἵενθαι ἀπὸ πλεονεχθῆσαι οἱ
 λαπινικῶς φρονούωτες, τὴν μὲν εὐσεβὴ τούτην τάξιν ἀγνοοῦντες.
 ἃ δὲ οἱ θεολόγοι μὴ εἰδέναι ὁμολογοῦν, ὡς ὑπερὶ ἡμᾶς, αὐτοὶ ἑαυτά
 5 γινώσκον ἀκριβῶς ἀνιχνεύοντες, καὶ οὕτω κρινόμενοι τε καὶ βλυσ-
 φημοῦντες πρὶ τὴν ἐκπόρευσιν τῷ παναγίῳ πνεύματος: Ἡμεῖς δὲ
 καὶ λόγοι ἐκδεδοκασμένοι, πολυτρόπως ἀνιχνεύοντες πῶς ἔνεκεν ὡς ἐπιπλεῖ-
 σον, ὁ μὲν υἱὸς μετὰ τὸν πατέρα, τὸ δὲ πνεῦμα μετὰ τοὺς υἱὸν ἡμῶν ὑμῶν
 10 γα, καὶ τοῖς μουσείοις παρεδίδεται: Καὶ ὡς ἐπόμενοι χαλῶς οἱ
 5 θεολόγοι τῷ λόγῳ τῆς μύσεως, ἐπὶ πάντων τῶν κοινῶς ἐθεωρουμένων
 τοῖς τρισίν, οὕτω φανὴν ἔχει πρὸς τὸν υἱόν τὸ πνεῦμα, ὡς πρὸς τὸν
 πατέρα ὁ υἱός: Καὶ ὅτι τῷτο μὴ σωστῶς ἀκούσαντες, Εὐνόμιος
 τε σφόδρον, καὶ οἱ λαπινικῶς περρινηκότες ὕπεροι, κρίτον ἀπὸ τῷ πα-
 5 τρὸς ἐδογματίσαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ τεύθει ὁ μὲν Εὐνόμιος κρί-
 νον καὶ Ἰησοῦς. Λατίνους δὲ καὶ ἐκ τῷ υἱῷ τὸ εἶναι ἔχειν προσεδογμα-
 τισαν: Ἐτι δεικνύει ὡς οὐκ ἀμφω μένον ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα,
 ἀλλὰ καὶ ἐκάτερον αὐτῶν χωρὶς, ἀμέπως ἀναφέρεται πρὸς τὸν πατέρα.
 καὶ ὡς εἰ μὴ τῷτ' οὕτως ἔχει, οὐδὲ Θεὸς εἰς ἕσται: Πρὸς δὲ τέτοις ἐκ
 10 τῷ τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, ὡς Θεὸν ἀλλ' οὐ χωρὶς πατέρα κρίζον, γινώσκον δὲ
 5 καὶ ἐκπορεύειν ὡς πατέρα, ἀπὸ τῶν ὡς εἰ χεῖρ Λατίνους ἐκ τῷ πα-
 τρὸς

λα.

λβ.

λγ.

λδ.

λε.

λς.

λζ.

λη.

πρὸς καὶ ἐκ τῆ υἱᾶ, ὡς ἐξ ενός τὸ πνεῦμα, οὐχ ὡς ἐξ ενός Θεοῦ. ἀλλ' ὡς
 ἐξ ενός ἑσθι πατρὸς, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ. καὶ οὕτω τὸ λατινικὸν φρόνημα
 πελὲς ἐξελέγχεται, καὶ ὡς ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν διουσιβῶς κατ' ὑπαρ-
 ξιν τὰ πνεῦμα λέγον, καὶ ὡς ἐξ ενός Θεοῦ τ' ἀμφοτέρων. Ἐπὶ μετὰ τῆ-
 το περὶ ἀρχῆς φαιδν, καὶ ὡς οἱ λατινικῶς φρονουῦντες, σοφιστικῶς ἀπο-
 κρίνοντο πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτούς, εἰ δύο λέγουσιν ἀρχὰς τῆς θεότη-
 τος τῷ πνεύματος. Ἐν εὐθείᾳ πάλιν ἐκ τῷ πατρί φάσκον θεολογεῖσθαι
 παρὰ τῷ ἀποστόλῳ τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν καὶ ἰεὺθεν πατέρα λέγοντες,
 οἱ λατινικῶς φρονουῦντες ἀποδείκνυσιν. καὶ ἀδελφίαιτες σαφῶς τὴν
 μοναρχίαν καὶ τὸ κατ' ὑπόστασιν ἐνιαῖον τῷ πατρί. Ἀναφαίνοντο
 ἀδελφίαιτες ἐχθρὸν καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχαγόλης τὸ κατ' ἡμᾶς δόγμα. καὶ ὡς
 ἀνελλιπές, μηδαμῶς ὁρθότης διέδοται. Ἐπὶ ἡμεῖς καὶ τῷτο εἰπόντες,
 ὅτι τὰ κοινῶς εἰρημέγα παρὰ τῶν πατέρων, περικλέα μᾶλλον, τῶν ἰδί-
 ως ποί τῷτοι εἰρημέγων ἐκείνῳ. καὶ ὅτι τὰ μὴ καθαμιλημένα ὑποπία
 ἐστὶ, καὶ μάλιστα παρὰ Λατίνων προαγόμενα, τῶν καὶ τοῖς φαινοῖς πα-
 ρεργήσαντων, ὑπεσχέθημεν, σὺ Θεῷ. δι' ὃ λόγος, ὃν δευτέρῳ λόγῳ, τὰ
 διαφανεῖν δοκοῦντα, συμφανουῦντα ὡς ἐστὶν. Ταῦτα μὲν οὐκ ἀνω-
 γέρω διὰ πλῆθον ἀποδέδωκεν. καὶ ὡς ἡμεῖς καὶ ἡ κατ' ἡμᾶς ὁμο-
 λογία πανταχοῦ ἐχθρὸν τὸ ἀσφαλές. καὶ φερανὸς ἡμῖν ἐστὶ καυχίσεως,
 καὶ ἀκατασχίματος ἐλπίς. εἰ γὰρ μὴ οὕτω καὶ ἡμεῖς κατὰ ταύτην ἐλλί-
 πεις, πολλῶ μᾶλλον οἱ ἐκ παλαιῶ καὶ μυηθέντες ἀνωθεν, καὶ τὸ κατ'
 ἡμᾶς γένος θεοκινήτως μύησαντες. ἀπόστολοι. προφήται. σέπται σὺν-
 δοὶ πατέρων πολλὰ τε καὶ πολυάριθμοι. εἰ δὲ καὶ γινώσκοντες ἑτέρως
 (ὡς νῦν ἰσχυρίζονται τὸ τῶν Λατίνων γένος) οὐ πεφανέρωσαν ἡμῖν,
 καὶ ταῦτα τῷ Κυρίου πρὸς αὐτούς εἰπόντος, Ἄ ἡκούσατε ὃν τῇ
 σκοπία, κηρύξατε ὃν πᾶσι. πῶς οὐκ αἰ τῶν ὑπευθύνων εἶεν; ἀλλ'
 ὁ Θεὸς αὐτὸς δι' ἔργων καὶ ταῦτα μεγάλων ἐδικαίωσεν. ὃ γὰρ ἐφρόνισεν
 καὶ τὸς Λατίνους (ἀπαρ) ὡς καὶ τῷτο δέδωκεται. ἀλλὰ καὶ ἐγνώκασιν
 καὶ παρεδεδάκασιν ἡμῖν, μίαν καὶ μόνην ἀρχὴν τῆς θεότητος. ἑνα
 πατέρα ἀγνώντων. ἑνα υἱὸν ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα. ἑν πνεῦμα

ἄγιον συγκαίδιον, ἐκ τῆ πατρὸς καὶ αὐτὸ ἐκπορευόμενον πρὸ αἰώνων, καὶ
εἰς αἰῶνας· καὶ ἔτι, καὶ συνδοξαζόμενον τῷ πατρὶ καὶ τῷ ὑἱῷ, νῦν καὶ
ἀεί, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥ-
ΤΕΡΟΣ ΟΤΙ ΟΥΧΙ ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ

υἱοῦ, καὶ πρὸς τὰ παρὰ Λατίνων ἐκ τῆς θείας γρα-
φῆς, εἰς συνηγορίαν αὐτῶν δῆθεν προτινόμενα.

Καὶ οὐδ' ἴδι καὶ αὐτῷ τῷ ᾧ εὐσεβοῦντων κατὰ λόγον,
πρὸς διασαφήσιν τε καὶ βεβαίωσιν τῆ ὀρθῆς φρονήματος, καὶ
δι' ὧν ὡς ἐν βραχεὶ τὸ δυσσεβὲς ἅπαν τ' ἐνισταμένων ἀνα-
φανέται Λατίνων, πόρρωτον εἰς λαύαμιν διεξελθόντες, καὶ δὲ
αὐτοὶ προτείνουσι κατ' ἡμῶν τε καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ δι' ὧν ἰχυρί-
ζονται μηδὲν καμνομεῖν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῷ Χριστοῦ θεοῖσι λόγοις συσπᾶν φρο-
νεῖν καὶ λέγειν, καὶ τοῖς κατὰ Χριστὸν θεολογήσασιν κατ' οὐδὲν ἀπάδοντα, ταῦτα
δὲ μήποτε πᾶσι ἐξῆς εἰς τοὺς μὲν παρὰ λατίνους, καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέ-
ρων ἰδωμένων κατ' ἕκαστον ἅπαντα λέγουσι, καὶ πᾶσι λογισμοῖς, ἢ καὶ γρα-
φικοῖς ῥήμασι τε καὶ νόμοις χρῆσθαι. μᾶλλον δὲ παρὰ λατίνους, καὶ
τῆς θεολογίας τε καὶ πατρὸς παρὰ τοῦ διαπεπνύμενου ὁμολογίας, καὶ τὸ
ἰδιότατον ἀπάντων, καὶ ἐπαναλῦσαι καὶ ἀσφαλῶς ἐπιλαβεῖσθαι τὸ
διαπεπνύμενον ἐθέλουσιν. ἀλλὰ τοῖς πρὸς ἐπαύριον διδόντι χεῖρα,
ἀληθείας λόγου λαύαμιν, πρὸς ἀλήθειαν ἀναγών, οἷον πνεῦμα ὡς ἀλη-
θὲς ἀνάγνωσι, δυσχερὲς ὅτι ἐσταμάλισται, καὶ ἀντὶ λέγουσι. Τὸ μὲν
οὐδ' ἴδι διαπεσῆναι, κοινὸν ἐγένετο τοῖς ἑκκλησίαις. ἄλλοτε ἄλλῃ
διὰ τῆ μακρῆς ῥέουσας, λυμνημένους, τῆ χείρου. τὸ δὲ διαπεσῆσαν
καὶ ἐπαιλεῖν, μόνης τῆς τῶν Λατίνων ἐγένετο. καὶ τοῖς μαχόμενοις τε
καὶ

καὶ κορυφαίας οὐσις, ἢ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἐξόχου περιωπῆς.
 καὶ ταῦτ' οὗτοι πάντῃ συμβέβηκε μεγίστη τῆς Ἐκκλησιῶν οὐσι, τῷ μεγί-
 στῷ τῆς ζῶαν Ἐλέφαι. ἔν ρασι μὴδ' ὕπνου καμρὸν ἐπ' ἐδάφοις ἀνα-
 κλινέσθαι ὡς ἀνέπν. τοῖς δὲ πλαγίοις ἄρθροις μικρὸν ἐποκλάζοντα,
 διαναπαύεσθαι. ἀν δὲ ποντὶ πατρῶν κατὰ πύσιν, μηκέτ' ἀνίστασθαι δύ-
 νασθαι. Ἀλλὰ τοῖς μὲν Ἐλέφαι τὸ βάρος τῷ σώματος αἵτιον καὶ ἡ πο-
 λυσαρκία δὺς ληστος τε οὖσα καὶ κατὰ πύζουσα, κατὰ περ πῖς ἐπικει-
 μένη μόλιβδος πολυταλαντος. τοῖς δὲ Λατίνοις ὁ τύπος ὁμοῖα. τὸ μόνον
 (μικρὸν δέω λέγειν) πάθος ἀνίσταται, ὃ καὶ τῷ μόνῳ πονηρῷ κρίμα καὶ τὸν
 ἀπόστολον ἰδιότατον. δι' ὃ καὶ κείνος εἰς αἰῶνας αἰάτος. ἀν δὲ τὸ τῆς
 Λατίνων τῷ τοῦ φύλοι τοῦτον ἀπόβῃνται, (διωάινται γὰρ. καὶ γὰρ ἄν-
 θρωποι.) ταῖς αἰ ἡμεῖς οἱ τοῦ ὀρθῷ πάντες, συναχθέντες εἰς ἓν, καὶ
 οἷόν ποτε ὡρονομαίης, ὃ καὶ τοῖς κατὰ πύσιν Ἐλέφαι παρὰ τῆς
 μὴ κειμένων ἡ φύσις ἐξευρε βοήθημα, τοῖς θεοπνεύσοις λογίοις ληστούμενοι,
 διαναπύσθαι τε καὶ γήσκειν ὀρθίους, ἀπαρεγκλίτως ἐχόμενοις τῷ κατόνος
 τῆς εὐσεβείας. ἐβελοντίς δὲ κειμένοις, ὀνήσει τὸ παρὰ πύσιν οὐδέν, καὶ
 παρ' αὐτῶν τῆς οὐρανόθεν νόων σκυάξεται τε καὶ ὡροσχηται τὸ τῆς
 ψευδοδοξίας ἱάμα. ταῦτων γὰρ λόγος ὡροσχητικοῖς ῥήμασι ἐκπεφασ-
 μένος, ὡς ἰατρὸς ἔσται τὴν Βαβυλῶνα καὶ ὅσα ἰάτη. μικροῦ τοίνυν
 μάστιγι τέτοις δίδωσι ὅχι ἔρα διδούς. τοῦτο μόνον εὖ ἀγαθὸν εἰαυτῷ νείμας
 καὶ ἀποδούς τῷ θεῷ, τὴν τῆς οἰκείας χαλοκαγαθίας ἐπίδειξιν. ἐκείνοις
 δὲ μόνον ἐβελοκαχοῦνται ἀποδείξαι, καὶ ἴσως γήσας, τῷ μὴ ὡρόσω
 τῆς ἀποπημάταν χωρεῖν. καὶ νῦν γὰρ εἰ μὴ σαφῶς ἐτεροφροεῖν ἐθέ-
 λουσι, πὶ κρεῖττον ἀν' οὐχ οἶεν φάρμακον ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, ἢ ὅτι περ ἐκ
 μόνου τοῦ πατρὸς, ἀλλ' οὐχὲ καὶ ἐκ τῷ υἱοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔχῃ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὃ ὡροαποδέλεικται διὰ πολλῶν, καὶ διὰ τῆς ὑπο-
 φωνήσεως τῷ μόνῳ, ἀριδιλοτέρως γενομένης τῆς ὀρθοδοξου διανοίας ὡς
 τῆς τῷ ἁγίῳ πνεύματος ἀσφαλῶς θεολογίας, καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς
 ὡροδόξης ὑπεισιτίας φαιερῶς ἐπληγμένης, τῷ ὀρθοτομοῦντος κηρύγ-
 ματος τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ καὶ χρεῖς τέτων οὐδὲ πὶ νά ποθεν ἀνάγ-

καὶ ἐπαρμένῃ ὁρᾶται μετακινεῖν τὰς πνευματοκλήρους περὶ θεοσεβείας
 ψυχῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος ἱερῶν συνόδων, καὶ μετασκευάζειν τὸ πατρὸς-
 ὡς δοτὶ τῆς εὐσεβείας σύμβολον, ὡς πρὸς πέντα καὶ ἰσχυρίζεται
 τὴν ὑπαρξίν ἔχειν καὶ ἐκ τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πῶς γὰρ ἡ τῆς
 Θεοπνεύτου χάρις ἐστὶν ἡ δοχοῦσι διαφανεῖν, πρὸς τὰ κοινὰ τοῖς θεολό-
 γοις ἐκπεφασμένα, καὶ ἵεναι ἀνωμολογημένα πᾶσι ἡμῖν. Οὐκ ἐκπῆ-
 ραι μάλ्लοι συμβηδάσμεν τῇ πανταχόθεν ἐχούσῃ τὸ ἀναμφισβήτητον ἀλη-
 θεία πρὸς διωγμῶν, ἀλλ' ἡμεῖς ἐκπεσούμεθα δι' ἐκείνα τῆς ἀληθείας·
 οὐδ' εἴ τι καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπερβάλλει διάδοσις ὁμολογησμένη, καὶ ἄλλοις
 δὲ ποι τοῖς κατ' αὐτὰ συνήσεως παρὰ χρήσιμον, ὅστις ἀν' ἀξιοδότην
 (καὶ τῶν ἰσχύων ἡ,) τῶν βαθέων καὶ ἀποκεκρῦμμένων τῷ πνεύματι
 τοῦ μυστηρίου, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς ἀναξίους κρίναντες τούτων, ὡς τῇ
 κραταίᾳ χεῖρι τῷ Θεῷ ἱκετεύομεν, ἀλλ' ὁ τοῦ πάθους, καὶ Θε-
 ον αὐτοὶ ἀγνοήσαντες, διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλει ὁμολογεῖν ἀγνοεῖν, ὥσπερ
 οἱ καὶ τὴν τῷ υἱῷ θεότητα ἀγνοήσαντες, διὰ τὰ δυσλόπως περὶ αὐ-
 τῶν γεγραμμένα, οὐκ οὐκ. οὐδὲ γὰρ ἐκείναι αἱ γραφαὶ κἀκεῖνοι
 μὴ χαλῶς ἐκληφθεὶς, διηθεῖεν ἀν' σιωπᾶσθαι παρὰ τοῦ μὴ οὐ καὶ
 καρὸν, ἢ τῆς ἀσεβείας αὐτοὺς, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀκηριζούσης καταδικῆς
 ἐξελέσθαι. ἀλλὰ δίκην πίστουσιν αἰώνιον, ὅτι τὰς σαφεῖς ἀρετῆσαντες
 φανὰς, καὶ τὰς ἀσαφεῖς φυλάσσει γιάσεως ἀρευνήσαντες. μάλ्लοι δὲ
 μὴ ἐρευνήσαντες, μηδὲ τοῖς ὡς ἀληθεῖς ἐρευνήσανσι πιαδῆντες, ἐξ αὐτῆς
 οὐδικῶς τῆς πεφυσιμένης γνώσεως, τὴν ὄντως ἀφροσύνην ἐκάρ' ὡσαύ-
 το. Καὶ τοὶ πλείους εἰσὶν αὐτῶν αἱ φανὰς, αὐτοῖς καὶ διαφρακταῖς
 τὸ πρὸς τὸ πατέρα σιωπᾶν καὶ τὸ καὶ ὁμῶς πᾶσι ἀπαρῶνται τοῦ υἱοῦ
 καὶ αὐτὸ δὲ τὸ διωπορικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν βασιλείαν τὴν ἄλλοις.
 Ὑποβλάσκειται γὰρ φησι καὶ ὁ υἱός. Καὶ ἔστι αὐτὸν βασιλεύειν ἀρχεῖν,
 πρὸς. Καὶ μέγαν ὁ πατήρ. Καὶ ἡ σοφία ἐκείνη. Καὶ ἀρραβὼν τῆς
 ἐκπεμένης ὑπ' αὐτῷ. Καὶ ἀρ' αὐτῷ οὐδὲν δυνατὸν ποιεῖν. Καὶ χαρὴ, Ἰωάν. 1.
 σαβέβηκεν οὐχ ἵνα τὸ οὐκ εἶναι θέλημα ποιεῖν. Καὶ ἡ διάνυκτηρ' αὐτῷ, Ἰωάν. 5.
 πρὸς καὶ τὸ Θεῷ. Καὶ ἡ μαρτυρία πρὸς ἐκείνους, καὶ ὑπόθεσις, καὶ ἀποδείξις, Δευκ. 5.

ἁδὴν, καὶ τελεείωσαι. καὶ ὅσα τῆς τῆς ἡμετέρας φρεσίνος ταπεινότητος. καὶ ὅσα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἢ ὅπως εἶπα, τῆς γεννήματος τοῦ γεννήτορα καὶ ὅσα τοῦ μη ἀνθρώπου εἶναι δειγμάτων. καὶ ὅσα τοῦ ἡμῶν δι' ἔρχων ἀρετῆς ὑποδείγματα. Τί οὖν, διὰ ταῦτα τὰ ἐξέρωθεν προσμαρτυρούμενοι, τῷ υἱῷ θεοῦ οἱ δι' ἐξέλιγον ὑφ' ὧν ἀφ' ἐπιθέον, ὅτι
 Ἰωάν. α. ὅτι ἀρχὴ ἦν, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἦν, καὶ πρὸ πάντων βουθεῖν γενῆ-
 ψαλ. ὥτα. καὶ πρὸ τῆς ἡλίου διαμέτρη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ οὗτος ὁ θεός, οὗ
 ὡς λαομαρτυρεῖται ἔπρος τοῦ αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ ἐστὶν, ὁ καὶ ταῦτα τοῖς
 ἀνθρώποις σφραγισαμένους. ὅτι τε αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ ἐν εἰπὶ. καὶ αὐ-
 Ἰωάν. ιδ. ὅτι οὗ πατὴρ, καὶ ὁ πατὴρ οὗ αὐτοῦ. καὶ ὁ ὡς αὐτὸς αὐτοῦ, ὡς αὐ-
 ψαλ. ρθ. καὶ τὸν πατέρα. καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ ἀρχὴ οὗ ἡμέρα τῆς διωξέως αὐ-
 ψαλ. οβ. τῆς. καὶ κατακτενεύσεται μετὰ τὸ ἀνταρθεῖν καὶ τὴν σελήνην. καὶ πᾶσι
 ψαλ. ρμδ. αὐτῷ ἡνὶ καὶ ἐπὶ ἐκείνῳ καὶ ἐπιγείῳ καὶ καταχθονίῳ. καὶ ἡ
 βασιλεία αὐτοῦ, βασιλεία αἰώνιος. καὶ βασιλεὺς ἐξέρω οὐχ ὑπολειφ-
 θέσεται. Ταῦτα ποίνω, καὶ τὰλλα ὅσα τούτοις παραπλήσια, τὰ
 προσβληθαιματά, τὰ ἐπὶ τοῦτον ὑψηλά, τὰ ὅπως ἀνυπερβλήτα, διὰ
 τὰ ταπεινοῦντα τῆς ῥημάτων, συγκατεκλύσονται αὐτοῖς; ἀλλ' ἐξ-
 ἡσυχίαν καὶ σφρόδον τὸ ἐγκεχυρμένον τοῖς δοκοῦσι χαμπεύσιν ὑψη-
 λῶν, καὶ τῶ ἀσθενέως νοήματος γινόμενοι, διαλύσονται τὸ προσεσπαιόμενον.
 ἀλλὰ τῷ φαινομένῳ προσπαιόμεν τε, καὶ πεσόμεθα, καὶ καταπο-
 μυνόμεν τῷ θάμνματι, οὐμνοῦν. ἀποκτενεῖ γὰρ τὸ θάμνμα καταπαύ-
 ῶν ὑφ' ὧν, τοὺς μὴ ἀναπρὸς τὸ πνεῦμα βλέποντας. Ταῦτ' ἀρα καὶ
 ἡμεῖς ὅσοι κατὰ τῆς πνεύματος, ὅσοι κατὰ τὸ αὐτὸ αὐτὸ διεσπαι-
 σι θεολογούμεν. ὅσοι μὴ ἀνὰ αὐτὸ καὶ φροῦνόμεν καὶ κηρύττομεν.
 μὴ ἐξ ὧν λέγουμεν ἐκβαῖνον. ἡμεῖς ποίνω, καὶ τι μὴ ὁμοφρονῶν δοκῇ τῇ
 περὶ τῆς ἀγίας μόνῃ καὶ προσκυνητῇ πνεύματος θεολογία, καὶ αὐτὸ τῆς ἀ-
 γίας πνεύματος διδόντος νοήσων πνευματικῶς καὶ διευκρινήσων, καὶ
 διαρρίψων τοὺς λίθους τῆς προσκόμματος, καὶ πᾶσι τῶν τοῖς ἀποδεί-
 ξον, τοῖς πρὸς τῆς πατέρων ὁμολογητικῆς τοὺς ὑπερῶν, κοινῇ τε
 καὶ ἰδίᾳ ἑαυτοῖς, καὶ ἡμῶν αὐτοῖς αὐτοῖς, καὶ κοινῇ πάντας τῷ κοι-

,, πνεύμα τὸς χεῖρας, καὶ πολυφθὸν ἡ δαρεὰ. τὸτο δὲ γίνεσθαι, ἵνα μὴ
 ,, ὅτι μία ἡ δαρεὰ καὶ ἡ ἐξουσία πατρὸς καὶ υἱὸς καὶ ἁγίου πνεύματος.
 ὁ δὲ ἀνὴρ καὶ διεξοδικώτερον περὶ αὐτοῦ ἀπαντήσωμεν, εἰ τοῦ ἐμφυση-
 ῖν ἐν Κυρίῳ τὸ πνεῦμα τὰ ἁγία ἦν. καὶ ἡ ἀναστολή λοιποὶ ἢ ἐξήλτο, δι-
 πα καὶ τὸ ἐμφύσημα γένοιτο, τὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον ἦν. Σκοπεῖ οὐ κατ' ἡ-
 μᾶς ἐν αὐτῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλ' ἡ φαιτασία χεῖ τὴν φαιτασίαν τῆς ἀκατά-
 λυτης καὶ κρείττης ἀνθρώποις σὺναισφαρῆναι τὴν σαρκὸς διφύσιν ἐξ ἀρχῆς
 ὡς ἔφατα πάντα ἐκτεταμένῃ, χεῖ τὴν Ἀπολίνα ἐξ ἀπολαύ. καὶ μὴ αὐ-
 τὸς ὁ Κύριος καὶ τὰ τοῦ εἰπεπαύτος. Τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ, πνεῦμα
 εἰσι καὶ ἁγία εἰσιν. εἰ δὲ πνεῦμα εἰσι, καὶ πνεῦμα ἁγία εἰσι. πῶς γὰρ
 ἔστι οὐκ οὐκ εἰσιν. τί τὰ ἁγία πνεῦμα εἰσιν. τὸ ἐμφύσημα τοῦ ἐμφυσησῶν, καὶ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἁγίον λόγος, καὶ Θεὸς λόγος. οὐ πῶς ἀν' ἀκατάλυτον καὶ ἁγίον
 μᾶλλον δὲ λόγος. τὰ γὰρ ῥήματα, πλήθος. Ἐπιστήσας δὲ καὶ ταῦτα
 εἶπον, ὡς ἔφη νῦν εἶπεν, ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ, τὸ πνεῦμα εἰσι.
 ἀλλὰ ἔστι τὸ ἁγίον. ἀλλὰ μὴ τὸ πνεύματος πᾶσι ἔσται εἶναι
 πάντα. τὸ δὲ τὸ θεοῦ πνεύματος ἐνεργείας εἶναι πεπληρωμένους, καὶ τὸ
 ἔσται τὸ πνεύματος δι' αὐτῶν χορηγεῖται ἐνεργεῖαν. ἢ ἡνίκα τοῖς
 ἐμφυσησῶσι εἶπε, λάβετε πνεῦμα ἁγίον, τὸ ἁγίον ἀντικρὺς ἔφη, ὅτι τὸ ἐμφύ-
 σημα. πάντα, τὸ τὸ ἁγίον καὶ δοξαζέτω ἐξουσία τὸ θεοῦ πνεύματος πεπλη-
 ρωμένοι ἐσιν. περὶ οὗ δὲ νῦν ὁ λόγος, καὶ παρ' ἡμῶν τὰ τὸ Κυρίου ῥήμα-
 τος. ἢ ἐξαγγέλλεται. ἢ ἐν ἡμῶν τοῖς χεῖλεσσι μου φησὶ ἐξήλθα πάντα τὰ
 ῥήματα τοῦ στόματος τοῦ κυρίου καὶ ἐξ ἡμῶν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἁγίον, ἀλλὰ καὶ ἐξερρεῖται καὶ μελετῶνται καὶ τηροῦνται.
 καὶ ἀρρέττοιται. καὶ κατενοῶνται. εἰς ὅσα κατὰ τὸ πνεῦμα, ὅτι
 τὸ πνεύματος ἐρριπύον ὁ διὰ πνεύματος. ὅση δὲ καὶ ἡ διαφορά
 τῆς τῆς Κυρίου λόγος. οὐ καὶ ἡμῶν βαρύνεται. δικαιοσύνη. καὶ
 Δυκ. γ. ῥήματα. Καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ Κυρίῳ ἐπὶ Ἰωάννῃ τὸν Ζαχαρίαν, χεῖ τὸν θεόν
 Ζαχ. ἢ ἐξαγγελιστὴν αὐτῶν. καὶ κατὰ ἐκείνους Κύριος διὰ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν
 Ἰωάν. α. ῥήματα ἁγία σαρέλτος Ζαχαρίας φησὶ. καὶ ἐπὶ Ἰωάνῃ τὸν τὸ Ἀμα-
 Ησαϊ. β. ῥήματα Κυρίου ἐγένετο. καὶ ὁ λόγος ὁ γινόμενος περὶ Ἡσαΐαν. καὶ

ἄλλοι' ἐπ' ἄλλω. Καὶ οὔτε Κύριος πρὸς Μωσὴν. ἢ τὸν Λεῖα. ἢ ὁ
 ὅς τις ἀρτίως οὐδ' ἀειμήσας ῥάδιον. πὶ οὐδ', ταῦτα πάντα τὸ πνεύ-
 μα τὸ ἅγιον ἦν, ἢ οὐκ ἐλάλησεν αὐτὸ διὰ τῆς θεωρητικῆς καὶ τὸ
 γινώσκοντος, ἀλλ' αὐτὸ ἐλάληθ' δι' αὐτῶν, ἢ ἐλάληθ' πρὸς αὐτούς;
 ἀπαρὰ τῆς βλασφημίας. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα ἐκ τῆς ἀσωμάτου Θεοῦ
 ἀσωμάτως λεγόμενα, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν, πολλὰ μᾶλλον οὐδέ. τὰ
 τῆς Χειρὸς ῥήματα, σωματικῶς περφερόμενα. εἰ δὲ μὴ ταῦτα, οὐδέ
 ἢ ἀναπνοὴ οὐκ ἔστι τυπώται αὐτὰ καὶ περφέρεται. εἰ δὲ μὴ ἔστι, οὐδέ
 τὸ ἐμφύσημα τὸ γινώσκοντος δι' αὐτῆς. πρὸς δὲ τῆς, ἢ δὲ τὸ παρ' αὐτῆς
 αἰνιτίζοντες. εἰ γοῦν καὶ παντάπασι ἀδυνατοί, ὅπως ἔστι μὴ τῆς σαρκί-
 κος εἶναι, ἀλλὰ τῆς θεότητος τῆς οὐκ ἐμφύσημα. μᾶλλον δὲ ἢ αὐ-
 τὸ θεῖον τὸ πᾶσι τῆς λαλήσας λεγόμενον, ὅτι πᾶσι τῆς ἀποστολῆς, πᾶσι
 νοήσας ἐκείνῳ τῆς Σωτῆρος σημαίνοντα. ἀλλ' οὐκ ἐμφύσησεν οὐτος καὶ
 τιναρχῆς, εἰς τὸ περὶ σωπὶ τῆς ὁράτης πλάσματος, πὶ δὲ ἐμφύσησεν
 πνοὴν ζωῆς, πᾶσι πνοὴν ζωῆς. ψυχὴν ζωῆς. διδασκόμενοι Πιλάτος, Γένεσι β.
 Εἰρήνη τοῦ ὁρατοῦ ἀνθρώπου εἰς ψυχὴν ζωῆς, πὶ δὲ ἐπὶ ζωῆς, ἀθάνατος, ἢ Κορ. Γ.
 πᾶσι δ' εἰπὴν λογικῆς. ἢ γὰρ ἀθάνατος, λογικῆς. ἢ ἢ τῆς μοίης, ἀλλὰ
 καὶ κεραυτωμένης. θείας, τοιαύτης γὰρ ἢ ὄντως ζωῆς ψυχῆς. τῆς δὲ, τῆς
 κατ' εἰκόνα τούτου, εἰ δὲ βούλη καὶ κατ' ὁμοίωσιν. ὅτι ζήσας, ἐκ τῆς εἰ-
 κῆς πᾶσι βάλον. Εἴδοι οἱ τῆς ἀγγέλων ὀφθαλμοὶ τοῦ τῆς ἀποστολῆς
 καὶ σαρκὶ σωματικῶν τῆς ἀνθρώπου ψυχῆς, καὶ Θεοὶ ἄλλοι εἴδον. μὴ γε-
 γνημένοι μόνον ἐπὶ γῆς δι' ἀγαθήτητα θείας, γοῦν τε καὶ σάρκα τὸν αὐτόν.
 ἀλλὰ δι' ὑπερβολὴν ταύτης, καὶ κατὰ Θεοῦ καὶ μεμορφωμένον. ὅς εἶναι
 τὸν αὐτὸν σάρκα καὶ γοῦν καὶ πνεῦμα. καὶ τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν θείαν
 τῆς ψυχῆς ἔχει οὐτελὸς ἐπὶ αὐτῶν οὐσαν, εἰ γὰρ καὶ λόγος καὶ πνεῦμα πᾶσι
 ἀλλ' εἰδὲ καὶ ὁ Βάσκανος ὀφθαλμοῦς. Οὐκ ἔτεχεν ὁ ἀρχαῖος ὅρις. το-
 σούτοις ἐκατέρησεν δικαί, ὅσον δρακμάτερος τοῖς ἰσὺς τῆς γλῶσσης
 κρείσσει, καὶ οἷον συσχεύσας καὶ μίσησιν λόγῳ, γλυκερῶ λόγῳ, τὸ δι' ἀκοῆς
 δηλητήσιοι, ἐπὶ ληθεῖ, ἐξελθεῖ, ἐκφράσιν. ὅτι καὶ τῆς ἐμῆς ἐκκολάσας, ἢ ἐκεί-
 νη κακίας εἰσέχει τῇ ψυχῇ τοῖς ἰσὺς. ἐθανάτωσε τὸ ζῶν ἐκείθεν. τὸ σῶμα

λέγω. τὴν δ' ἄρ' ἑαυτῆς ζῶσαν ψυχὴν, ἡμαύρωσεν. ἀσκήμεθα τὴν
 ὀν χαλῆς, ἐσπερήμεθα τῆς θείας μορφῆς. τὸ φῶς ἀπεβάλομεν. πλὴν πρὸς
 αὐτὸ τὸ ἀνωτάτω φῶς ὁμοιόηται, διεφθείραμεν. περιβαλόμεθα τοῦ
 ζόφου, ὡς ἡμάτιον φεῦ, καὶ ὡς διαπλοῖδα τὸ σκότος ἐκτείνουμεθα. ἀλλ'
 ἡλέησε δωρεὰν ἵνα μὴ μηκύνω λέγων. οὐ φύσις ἡ ἀγαθότης, καὶ ὁ δὲ
 5 αὐτὴν ἔλεος. καὶ δι' ἐμὲ τὸν περὶ τῆς κατ' ἡλθε, καὶ γέγονε κατὰ φησὶ
 22 ὁ ἀπόστολος, εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦ, ὡς ἀν' ζωοποιήσας, ἀνακαίνισεν τὴν
 23 ἀμαυρωθεῖσαν εἰκόνα. Τοῦτο ποίνω ἡδὴ τελεῖν, καὶ δι' ἐκείνους ὡς οὐ-
 τὸς ἐκείνους. οἱ καὶ πλὴν ἀρχὴν δημιουργήσεως δι' ἐμφύσηματος, τοῖς
 μαθηταῖς ἐμφυσᾷ. καὶ δι' οἰκίαν λόγου φανεροῦ το δάρημα. ὅτε αὖτις
 λέγων ψυχὴν ἐπέθηκε, ἀλλὰ πνεῦμα. καὶ πνεῦμα θεῶν αὖτις, τῇ
 μεταδόσῃ τῆς χάρισματων, πλὴν ψυχὴν ἀπεργάζομαι. εἰπέ Παῦλε
 πᾶς, τὸν λόγον διαδέξάμενος. σῶμα γὰρ ὄντα σε γινώσκω Χριστοῦ. αὐ-
 τὴν φησι συνάπῃ ὡς ἐκείνος αὖ εἶπε, τῷ ἐμῷ πνεύματι. καὶ οἷον εἶποι-
 ῶν σπένει μετ' ἐμῷ τοὺς ἐμούς. καὶ καὶ χάριν ἔχειν διὰ τῆς πρὸς ἐμὲ
 5 συναφείας, πλὴν τῷ θεῷ πνεύματι φυσικῶς πρὸς αὐτοῦσαν τῷ λύειν καὶ
 α Κορ. β. 22 δεσμεῖν ἐξουσίαν. Ἡμεῖς γὰρ φησιν οὖν Χριστῷ ἔχαρις. Καὶ ὁ κολλώ-
 α Κορ. γ. 22 μετὰ τῷ κυρίῳ, ἐν πνεύμα ἔσιν. Ἀλλ' ὅρας πῶς τὸ ἐμφύσημα τῷτο, ἀπὸ
 πρὸς αὐτὴν παρὸν τὸ πνεῦμα, καὶ τελεσιουργεῖν πλὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῆς
 ἀνθρώπου ψυχῆς ἀνακαίνισιν, ἢ ἐκ πατρὸς διὰ τῷ υἱῷ ὁ ἀγίος πνεύ-
 5 ματι τελεῖσθαι πιστεύομεν, δίδωσι δὲ πνεῦμα, καὶ πνεῦμα ἄγιοι, ἀλλὰ
 καὶ πλὴν δωρεὰν καὶ πλὴν χάριν καὶ πλὴν ἐργεῖαι, ἢ πρὸς τὸ τὰς ἀμαρτί-
 ας τῆς ἀνθρώπου δεσμεῖν καὶ λύειν ἐσιν, ὅτε αὐτὴν πλὴν ὑποστάντων τῷ
 παναγίῳ πνεύματος; παρ' ἐδενός γὰρ αὐτῇ λαμβάνεσθαι δυνάταται. τὰ
 δὲ χαρίσματα τῷ πνεύματος, αἱ φυσικαὶ δυνάμεις καὶ ἐργεῖαι, μη-
 5 δαμῶς αὐτῷ χαρίζεσθαι, λαμβάνονται μὴ πρὸς τῆς ἀξίας. ἐκ-
 εργεῖσθαι πρὸς τῷ πνεύματος. οἱ διὰ τὸ ἡνῶσθαι πούταρ τῇ τέτῃ
 ἐργεῖα λαμβάνονται, μόνος γὰρ ὁ μόνος Χριστὸς ὅλος ἐλαβε τῷ ἁγί-
 22 οντι. καὶ πῃ ἐπὶ τῷ. Χριστὸς διὰ πλὴν γέννητα. ὅτε ἐργεῖα καὶ τὰς
 23 ἄλλους Χριστοῦ ἀγιάζουσιν. παρὸς αὐτῷ ὅλῳ τῷ Χριστῷ. τῷ γέν-
 5 ἡνῶσθαι

πνέουσα διὰ τῆς ἐκκλῆτης θείας ἐργείας, καὶ χρησιμοποιῶσαι τὸ πνεύμα-
 τος ὄργανα, καὶ δι' αὐτῆς αὐτοὶ φανερωῦν, λαβοῦν λέγονται, καὶ τοῦ
 αὐτῆς δίδουσα διὰ τῆς οὐσίας, εἰ δὲ βύλει καὶ τοῦ τῆς οὐσίας τὸ πνεῦμα
 τοῦ ἁγίου. καὶ τῆς ἐλευθερίας ὁ Κύριος ἐμφυσήσας καὶ ἐπὶ τοὺς μαθηταίς,
 5 Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ὡς καὶ Δαμασκηνὸς ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν. εἰπὼν,, Ἰωάν. κ.
 γάρ. Ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς οὐσίας λέγεται, πνεῦμα δὲ οὐοῦ οὐνοῦ ὀνομάζε-,, Δαμασκ.
 ται, καὶ δι' οὐσίας πεφανερῶνται καὶ μεταδίδουσα ἡμῖν ὁμολογούμεν, εὐφρυν-,,
 ἐπὶ πνεύματι, ἐμφύσησε γὰρ καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς, λάβετε πνεῦμα ἅγιον.,
 ὅτι ἐκτετακτοί, ὡς ὁ Δαμασκηνὸς πατήρ ἀπὸ τῆς ἐμφυσήματος τούτου
 5 μὴ εἶναι καὶ ἐκ τοῦ οὐοῦ, ἀλλὰ φανεροῦνται μόνον καὶ μεταδίδουσα δι' αὐ-
 τῆς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνέησε καὶ ἀπέδειξε; Λατῖνοι δὲ φρενοβλαβῶς ἀν-
 πητετικῶς ἐκείνους νοῶσι καὶ δογματίζουσιν. καὶ γὰρ συνορώπιν ὡς τὰ χειρί-
 ματα τοῦ ἁγίου καὶ αἱ ἐργείαι καὶ ὡς διὰ τοῦ ἁγίου χρηματίζεται τὸ πνεῦμα
 τοῦ ἁγίου, καὶ τοῦ τῆς οὐσίας μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῆς δίδουσα τῆς ἀνω-
 5 τάτης πατρὸς. Πᾶν γὰρ φησὶ δώρημα τέλειον, ἀναφύει ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. α.
 πατρὸς τῆς φώτων. τί δὲ τῆς ἐξουσίας τῆς ἀφίεναι καὶ κρατεῖν τὰ ἀμάρ-
 τήματα πελεώτερον; καὶ ἐκ τοῦ τῆς πατρὸς καὶ τῆς οὐσίας μόνον. ἀλλὰ καὶ
 δι' αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ἐκχεῖ γὰρ ἀπὸ τοῦ,, Ἰωάν. β.
 πνεύματος μου ἐπὶ πάντας σάρκα, διὰ τοῦ Ἰωάν. εἶπεν ὁ Θεός. ἥς ἐκχε-,,
 5 στας ἐπὶ πάντας καὶ τὸ τοῦ Χειροῦ τοῖς μαθηταῖς δεδομένον πνεῦμα δι'
 ἐμφυσήματος. Καὶ τῷ μὲν φησὶ διὰ τῆς πνεύματος δίδουσα λόγος σοφί-,, α Κορ. ιβ.
 ας, τῷ δὲ λόγος γνώσεως καὶ πάντ' ὅσα ἐφ' ἧς τῷ ἐκκλησίᾳ σκευε-
 τῆς χειρισμάτων ἀπνεύμαται Παύλῳ, τῷ καὶ τῆς ἀποκαλύψεων
 πλὴν ὑποβολῆς διὰ τοῦ πνεύματος ὑμνοποιήσας. διὸ καὶ λέγονται, Ἡμῖν,, α Κορ. ιβ.
 5 δι' ἀπειλῆς ὁ Θεὸς διὰ τῆς πνεύματος αὐτοῦ. καὶ μόνον τὰ μὴ ἐ-,, β.
 γνωσμένα τοῖς σοφιστοῖς καὶ ἀρετῶν καὶ εὐσέβειας πατρῶν, ἀλ-
 λά καὶ αὐτῶν πλὴν τῆς ἀγέλης ὑποβαίνοντα γινώσκουσιν. καὶ τὰ καὶ τὰ φησὶ,, Ἰωάν. ε.
 γνώσκοντες ὅτι τῶν ἀποστόλων θεολογικῶς Ἰωάννης, ἐκ τῆς πνεύμα-,, πτ. α.
 τος ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ. καὶ ἀπλῶς πᾶσαν ἐπὶ πλὴν κλίσιν ἢ τῶν,, κεφαλ. δ.
 ἀγαθῶν χρηρία, ἐξ αὐτοῦ πηγάζει. Καὶ ἐκ τῆς ἐλπίδος δαρεῖα φησὶ ὁ,, Βασίλ.
 μέγας

μεγας βασιλης ἀντὶ τῆς ἀγίας πνεύματος εἰς πᾶσι κτίσιν ἀφικνήμενος. ἡ
 καὶ πάντα ἀπεριγησιαίμενος, τὰς τε δουρὰς καὶ τὰ χαρίσματα καὶ τὰς
 ἐργείας τῆς πνεύματος, εἴτα φησί, Πάντα ταῦτα αἰδώς ἔχει τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζει, οὐκ ἔστιν ἐξ αὐτοῦ. τὰ δὲ
 ἐξ αὐτοῦ πηγάζοντα, ἐργείαι αὐτοῦ εἰσιν. ἂρ οὐ καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπερεύσκει, ἐπεὶ ἐξ αὐτοῦ τε καὶ δι' αὐτοῦ πάντα ἡ τῆς
 ἀγαθῆς χορηγία, ὡς ἡ πάντως καὶ ἡ τῶν λυγρῶν καὶ δεσποῦν ἐξουσία, ἣν ὁ
 Κύριος δι' ἐμφυσήματος τοῖς μαθηταῖς παρέσχε; ἀπαρὶς τῆς ἀπορίας,
 ἀλλὰ τὸ μὲν διδοῦναι, τῆς τριῶν ἐστίν. ὑποσάτωσαν κοινόν. ὡς καὶ ὁ
 1. Κορ. 12. ὁ πόλος συμμαρτυρεῖ. Διαίρεσις γὰρ φησι χαρισμάτων εἶσι, τὸ δὲ
 αὐτὸ πνεῦμα. καὶ διαίρεσις διακονιῶν, ὁ δὲ αὐτὸς Κύριος. καὶ διαίρε-
 σις ἐργημάτων, ὁ δὲ αὐτὸς Θεός. Κοινὰ μὲν οὐκ τῇ μόνῃ ἀγίᾳ καὶ
 προσκυνητῇ Τριάδι, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀνάμνησι καὶ ἐργείᾳ. δι' ὧν ὁ
 Θεὸς οἰοκεῖ καὶ ἐμμεριπατεῖ τοῖς ἀξίοις αὐτοῦ πᾶσι ἐπαγγελίαν, δι' αὐ-
 τῆς ἐργῆς τε καὶ γνωρίζομενος. ὧν τῶν ἐργῶν, καὶ πηγῆς
 θεολογεῖται μὴ μόνον ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγι-
 ον. ὡς καὶ ὁ μέγας φησι Βασιλεὺς, ὃν τοῖς Θεοῖς τῆς ἀγίας πνεύματος
 2. Βασίλ. ἀντιρρηπικοῖς αὐτῶν κεφαλαίοις, γράφει, δι' αὐτοῦ ἐργείαι τῆς πνεύματος,
 πῖνες; ἄρρητοι μὲν διὰ τὸ μέγεθος. ἀνεξαρήμητοι δὲ διὰ τὸ πλη-
 ρος. καὶ πάλιν. Παρὰ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, πάντα τέλεια. ἀγάπη. χα-
 ρὰ. εἰρήνη. μακροθυμία. χρηστότης. σοφία. ζωὴ. βελία. ἀσφάλεια.
 εὐσέβεια. γνώσις. ἁγιασμός. ὑπολύτρωσις. πίσις. ἐργήματα
 ἀνάμνησι. χαρίσματα ἰαμάτων. καὶ ὅσα τούτοις ὡς πληρία. ὅ-
 τιν' ἔχοντα ὡς ἐαυτῶν ἐπὶ κτήσιν. ἀλλ' αἰδώς πάντα ἔχο, ὡς πνεῦμα
 Θεοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πηγὴς. αἰτίον ἐαυτοῦ ἔχον ὡς πηγὴν ἐαυτοῦ, καὶ καὶ
 πηγὴ πηγάζει. πηγὴ δὲ καὶ αὐτὸ τῆς ἐργῆς ἀγαθῆς. ἀλλὰ τὸ
 μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζει, οὐκ ἔστιν ἐξ αὐτοῦ. τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ πηγάζοντα, ἐ-
 ργείαι αὐτοῦ εἰσι. ταῦτα δὲ εἰσι τὰ γνωρίσματα τῆς θείας φύσεως ἀν-
 ματα: Θέλων οὐκ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁμοῦσι ἐαυτοῦ
 λέγειν καὶ τῇ θείᾳ τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι, τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 ταῦτα

ταῦτ' αὖτε καὶ χάρις δίδωσι τὴν φυσικὴν τῆς θεότητος ἐνεργεῖαν. ὥς ὃ
 ὁ πατὴρ παρὰ πρὸς οὐρανὸν τῶν τοιούτων ἐνεργεῖαι, τοῖς παρὰ τῆς γῆς πα-
 ρέσχει. καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον κατελθὼν μετὰ τὴν τῷ Σωτῆρι ἀνα-
 σταν, καὶ αὐτὸ ταῖς τοιαύταις ἐνεργείαις ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς. δι' αὐτῶν
 καὶ αὐτὸ δεικνύμενοι ὁμοῦσι τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ. κοινὰ μὲν οὖν ὃ
 πολλὰ τῇ μὲν ἀγίᾳ καὶ παρσκιωτῇ Τριάδι, τὰ παρὰ ἡμᾶς ἐξ
 αὐτῆς θεῶν δόγματα, καὶ ἡ τύποι δόσις. ἡ δὲ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐκ-
 πνευσίς, μία. καὶ τῷ πατρὶ ἰδίᾳ. καὶ παρὰ τὸν υἱόν. "Αλλ' ἵνα καὶ
 τὴν ἀπολογίαν ὁποσὶν ἴσως, καὶ πᾶν τόμα τὸ ἀντιπᾶν φραγῇ,
 αὐτοὶ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον τῷ κυρίῳ λόγῳ καὶ τῶν παρὰ ἡμᾶς συ-
 γρηγόμενοι ἡμῖν διδάσκοντες, βαλῶμεν μάρτυρα τῆς ἀληθείας. αὐτὸς
 γὰρ ὁ μνηστέριος καὶ ζῶντος, γῆθεν παρὰ τὸν ἐπουράνιον πατέρα
 ἀνὴρ, τοῖς διαμεμνημένοις εἰς τέλος μετ' αὐτῷ παρήγειται, Ἀπὸ Ἰε-
 ρουσαλὴμ μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένει τὴν ἐπαγγελίαν τῷ πατρὶ
 ἢ ἡκούσατέ μου φησὶ. Ἀλλὰ τίς ἡ ἐπαγγελία; ὅτι βασιλευσέτω
 ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ὃ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας, ἐκποῦ παρὰ
 τῆς τῷ Σωτῆρι ἀναλήψεως, ἐπεὶ τῆς ἐπαγγελίας ἔτυχον. ἐκ ἄρα διὰ
 τῆς ἐμφυσημάτων τοῦ πνεύματος τὸ ἅγιον αὐτοῖς ἐδόθη. τὸ γὰρ ἡ ἐπαγγε-
 λία. πότε δὲ τῷ Σωτῆρι ἐπαγγέλλομεν ταῦτα ἡκούσαν οἱ μαθη-
 ται; ὅτε μέλλαν ἐκὼν ὑπὸ ἡμῶν ἀποστήσκειν. βαβαὶ τῷ μεγάλῳ
 τῆς παρὰ ἡμᾶς διαθέσεως, ὃ καὶ αὐτὸν μοῖον ὑπὸ ἡμῶν παρὰ τοῦ
 τῆς σφραγῆς, ἀλλὰ καὶ κληρονομοῦς ἐκ διαθήκης ἐποίητο τῷ ὑπαρχόν-
 ται αὐτῷ. καὶ τῶν θησαυρῶν ἡμῶν ἀνεώγνυτε καὶ παρὰ τοῦ, καὶ αὐ-
 τοὶ τὸν συμφῶν καὶ πᾶσαι κτίσιν ὑποτασσάμενοι, τὸν ἀκνώστατον
 πλῆτον τῷ πνεύματι. Ἐγὼ γὰρ φησὶ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλ-
 λου ὡς ἀκλήτων δώσῃ ὑμῖν, ἵνα μὴ μετ' ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνες εἶτα
 μετ' ὀλίγα. Ὁ δὲ ὡς ἀκλήτος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμφει ὁ πα-
 τὴρ ἐν τῷ ὁνόματι μου, ἐκένος ὑμᾶς διδάξει πάντα. εἴτ' αὖτις μετὰ
 τὰς γλυκείας ὑποσχέσεις, ἐκείνας μετὰ τῶν ψυχαιωτικῶν λόγων.
 μετὰ τὰς παρὰ τὸν φιλανθρωπὸν τῷ πλῆτι παρὰ τοῦ. Ὅταν ἔλθῃ φη-
 σὶ

„ὅτι ὁ ωδὴ κλητός, ὃν ἐγὼ πέμψα ὑμῖν ωδὴ τῷ πατρὶ, τὸ πνεῦμα τῆς
 „ἀληθείας, ὃ ωδὴ τῷ πατρὶ ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει ὅτι ἐ-
 „μὲν. Εἰδὲς τὸ ὄντος θησαυρὸν τὰ χρ μένος κλεῖψα διανοήσασθαι;
 „μᾶλλον δ' ἵνα εἴπω θρηνησάμενοι, ὁρᾷς φοβούμενος ἡμῖν χρ μένος
 „ἐλλάμποντα; Ἀλλ' ὡδὴ ἔτι ὑμῖν ὁ λόγος, ἰδὼμεν τί ἐπαχε-
 „λίαν. τὸ δὲ ἔμετα πολλὰς τούτας ἡμέρας, πῶ; αὐτὴ τῇ λόγῳ
 „μικρὸν ωδὴ ἐλθόν, καὶ τὸτο τότε ωδὴ ἔρκεν: ἐκ τῇ μεγάλῳ τὴς οἰκεί-
 „Ιωάν. 15. ως φιλήσιν ἄλλοις: ωδὴ μετ' ἑμῶν: Συμφέρει γὰρ φησὶν ἡμῖν, ἵνα ἐγὼ
 „ἀπέλθω. ἐάν γὰρ ἐγὼ καὶ ἀπέλθω, ὁ ωδὴ κλητός οὐκ ἐλεύσεται πρὸς
 „ὑμᾶς. Πῶς οὖν τις τοιμᾶ λέγει, ὅτι διὰ τῷ ἐμφυσήματος ἦλθε
 „πρὸς τοὺς μαθητὰς τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀναληφθέντων αὐτῶν; ἀλλ' ἐγὼ
 „φησὶν: ὃ γὰρ ἐστὶν ωδὴ τῷ ἀναλήψας τὸν Σωτῆρα ὁ ἄλλος ωδὴ
 „κλητός. ἔχεις καὶ τὸτο λέγειν, ὡς οὐκ ἐπέμψθη ὡδὴ αὐτῷ μετὰ τῷ
 „πρὸς ὅσους αὐτοὶ δὸν, ὡς καὶ αὐτὸς σαφὲς τοῖς μαθηταῖς ἐπηψέλατο,
 „λέγων. Οἱ ἐγὼ πέμψω ὑμῖν, καὶ ἐάν ἐγὼ πορεύωμαι πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς;
 „Εὐχὴ σοι. τὸτο μετ' ἐκείνου ὡδὴ χη, πρὸς τὸν εἰπόντα φωνήσας αὐ-
 „πὸ βέβαιον γὰρ καὶ τῇ Δυνάμει, τῷ δοκούοντος ἡμῖν ὅτι τῇ χρα-
 „φῶν βοηθήματος. εἰ γὰρ καὶ τὸτο λόγος τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας,
 „ἀλλ' ὅχι οὐκ οὐκ τὸ ἐμφυσᾶν καὶ τὸ πέμπειν, τὸ παρ' αὐτοῦ δείκνυται.
 „ὁ μὲν γὰρ ἐμφυσᾷ, χρ πᾶσαι ἀνάγκη ἐξ αὐτοῦ ἐμφυσᾶ, τῷ
 „παρ' αὐτοῦ πνεύματι. τούτοι δ' εἰπὼν, τῷ παρ' αὐτοῦ ἐκπορεύοντι
 „ἐμφυσᾷ. καὶ μὴν δὲ καὶ πᾶς ὁ πέμπων, τὸ παρ' αὐτοῦ ὄντος καὶ ἐκπο-
 „ρεύοντος πέμπει. ἀλλὰ καὶ τὸ παρ' ἑτέρῳ πρὸς αὐτὸν ἵκον. διὸ
 „καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος θέμιμος, τοῦ κοινοῦ ωδὴ χητὰ δοξάζειν,
 „ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεται. τὸ μὲν ἐμφύσθημα, ὃ τῷ
 „πορεύει μᾶλλον παρ' αὐτοῦ, τοῦτ' ἔδωκε, ὅτι ἀπέμψθη καὶ ὡδὴ
 „θετο πᾶσι ὅτι δὴ μὴν τοῦ πνεύματος. τὸ δὲ πέμψω ὁρᾷται, ὁρᾷται
 „ἦκε τὸ ωδὴ τοῦ πατρὸς. εἰ γὰρ καὶ ὡδὴ φησὶν, ἀλλ' ὃ παρ'
 „ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς λαβὼν, ὡδὴ ἐκπορεύεται. ἐκεῖνος
 „γὰρ μόνος πέμπει παρ' αὐτοῦ, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦτ' ἐστὶ ἐκπορεύει-

ἴδοντες, καὶ αὐτοὶ τὸ ἔχειν ἐκπορευόμενον. καὶ τότε μόνον ἐκπορευθήσομεν,
 ὅτε καὶ αὐτὸς ἐγὼ πέμψω. καὶ τότε παρ' ἐμοῦ ἀδιαστάτως πεμπούμενοι, ὡς
 παρ' ἐκείνου ἐκπορευόμενοι. καὶ γὰρ εἰπὼν πέμψω, τὸ παρ' ἐκείνου
 ἐκπορευθῆναι προσεπήραρον. ἵνα μὴ ὅτι τὸ πατρὸς προσεπινθηῖ τὸ πα-
 5 τέ. καὶ ὅτι φέρεται μέλλον ὅτι παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, φθάσας
 εἰπὼν, ὅτι ὁ ἐγὼ πέμπω, ἀλλ' ὁ ἐγὼ πέμψω. ἵνα μὴ συνεπινθηῖ καὶ
 ἐπ' ἐμοῦ τὸ αἶ. τὸ μὲν γὰρ πέμπει ἔχειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πρὸς τὰς
 ἀξίας, κοινὸν ὅτι ἐξ αἰδίου τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ. πέμπει δὲ χρο-
 νικῶς ἕκαστος. ἀμφοτέροι δὲ μάλλον ὅποτε δεῖ. ταῦτ' ἄρα καὶ τὴν
 5 προφησίαν καὶ τὸν μέλλοντα χρόνον ὁπιδέχεσθαι δυνάται. τοῦ δὲ ἐκ-
 πορεύειν, τὸ ἐκπορεύειν ἐδαμῶς φρονεῖται, καὶ οὐ ἐπαγγελίας μοίρα
 κίσεται ποτε. καὶ τὸ μέλλον ὁπιδέξαι ἂν ἄπαγε τῆς βλασφημίας,
 ἢ συμβαίνει τοῖς οἰομένοις αἰδίου εἶναι τὴν σωτῆρα τοῦ υἱοῦ ἐκπεμπῆναι τὸ
 πνεύματος. ἐπέμφθη γὰρ ποτὶ καὶ ἐδόθη πρὸς τὰς μαθητάς ἐκ τῷ υἱῷ,
 5 λαβόντες παρὰ τοῦ πατρὸς χρονικῶς. καὶ αὐτῶν τῶν λαμβανόντων
 ὑπερογενεσθῆναι ὅπως τῆς Σοφοῦλης. καὶ δι' αἰτίαν, μάλλον δὲ διὰ πολ-
 λὰς αἰτίας, ἵνα μὴ φησὶ μετ' ἡμεῶν εἰς τὸν αἰῶνα. ἵνα ἡμᾶς διδάξῃ καὶ
 ὑπομονήσῃ πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ ἐμοῦ. καὶ ὑμῶν
 συμμαρτυρήσῃ τὰ κατ' ἐμὲ, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μαρτυρήσιν. ἵνα
 5 ἐλέγξῃ τὸν κόσμον ὑπεύθυνον τῇ ἀμαρτίᾳ, τὸν ἀμαρτίαν ὀνομάσαν-
 τα τὴν ἐμὴν διχαιοσύνην. διχαιοσύνην, ἢ καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχοντα τῆς
 ἀμαρτίας, καὶ αὐτῆς τῆς τῆς ἀμαρτιῶν ἐξέβαλεν ἀρχῆς. κατακρί-
 νασα δίκαιως, ὅτι τὸν ὄντως δίκαιον, ἀδίκως ὑπὸ τὴν αὐτὴν τοῖς
 ἀμαρτιώτοις ἤγαγεν εὐθυμῶ. ἵνα ἐμε δόξῃσιν, ὁδηγήσαν ὑμᾶς πρὸς πα-
 5 σαι τὴν ἀλήθειαν. καὶ γὰρ πνεῦμα ἀληθείας ὅτι. καὶ οὐκ ἀπ' ἐαυτοῦ
 λαλεῖ, ἀλλ' ὅσα ἀνέκεν παρὰ τοῦ πατρὸς. ὡς καὶ ἐγὼ ἐλθὼν ἐλά-
 λησα ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἵνα δὲ ὁ πατὴρ ἐμὸς, καὶ πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ
 ἐμὰ, ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγέλλει. καὶ ἃ γὰρ ἡμῖν καὶ ὁ πλῆ-
 ρος καὶ τὰ δόματα. ἐπέμφθη τοῖς ἡμεῖς ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, χρο-
 5 νικῶς, καὶ πρὸς πάντας, καὶ δι' αἰῶνα. ὡς αὐτὸς δὲ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκ-

πορεύεται, ἀζήτῳ καὶ ἀναίτιος. αὐτοὶ μόνον ἔχον αἰτίαν ἑαυτῷ τὸ
 μόνον ἀγένητοι πατέρες, τοὶ ποιοῦντα τὰ πάντα ἐκ μὴ ὄντων, διὰ μόνου
 τὴν κοινὴν ἑαυτοῦ τε καὶ κείνου ἀγαθότητα. τοὶ δὲ ὑφ' ἐξ ἀρχῆς ἔχο-
 ῦν γινεσθῆναι, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ πορεύεσθαι. Ἄρα τοῦ ἑλα-
 βεῖν ὁ Δι' οὐρανίας, ὅπως γινώσκων ἐπέλαμψε σοι πᾶσι τοῖς ἀληθείας
 λόγους; μάλλον δὲ σὺν αὐτῷ ἄρα διαίρειν ἤρξα τὰ βλέφαρα, καὶ δια-
 βλέπειν πρὸς τὸ φῶς, εἰ καὶ μὴ τελέως, ἀλλ' ἀμυδρῶς τοῦ ἀντιλαμ-
 βαίνεσθαι, τῆς διαφύσεως καὶ μὴ ἀμυδρῶς ἀνύψης, ὥστε ψιλαφῆσαι καὶ
 ἰδεῖν, ὅτι τὸ δῶσθαι τε καὶ τὸ πένεθαι, ποταυτάκις εἰρηδύον, οὐδαμῶς χω-
 εῖς αἰτίας εἴρηκεν, ὅτι αὐτοῦ πρὸς αὐτοῦ τῷ λαμβάνοντος Δι' ὅτι καὶ πέμ-
 πται. ἀλλ' αἱ Σινεζευγμένοι ταῖς αἰτίαις ἀποδίδουσι μόνος καὶ
 Θεός καὶ θεολόγος. τὸ δὲ ἐκ πορεύεσθαι, ἀπολύτως ὅτι καὶ χωρὶς ἢς πι-
 νοῦν αἰτίας; τίς μὲν γὰρ Σινεδιακόνεισθαι καὶ χωρὶς αἰτίας οὐσαι
 ἐκπέμψαν, μόνον τῷ πατρὶ προσειμμε. τίς δὲ ὑπὸ ζήλον οὐσαι καὶ
 αἰ μετὰ τῆς αἰτίας Σινεμμένον, κοινὴν οὐσαι ἐξεκλύψαν ἑαυτῶν καὶ
 τῷ πατρὶ, ὥσπερ τῷτο Σινιδῶν, μελέτη βλασφημίας, τῇ ἐκ πορεύσει
 φροῦν καὶ λέγων τίς ἀποκαλῶ πάντοι, ἢ ἐκ ταύτης ἐκείνου σοχαζόμενος
 καὶ διὰ τοῦτο λέγων ἐκ τῷ πατρὸς καὶ ἐξ ὑφ' οὗ τοῦ πνεῦμα τίς ὑπὸ-
 ρασι ἔχειν. ὥσπερ γὰρ Θεός ἀναίτιος, ὅτι καὶ Θεὸς ὑπαρξίς ἀναίτιος.
 αὐτοὶ αἰτίαν ἔχον, πρὸς ὅτι ὑπάρχει ἀναίτιος, ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῶν ὑπάρ-
 χον Δι' αἰτίαν. ὥσπερ δὲ καὶ Θεός καὶ Θεὸς ὑπαρξίς ἀναίτιος, ὅτι τὸ
 Δι' αἰτίας γενεῶς, κοινὴ αὐτῶν τε τῷ ἀναίτιῳ καὶ τοῖς ἀναίτιος ἐξ αὐτοῦ
 ὑπαρχόντων. ὅτι αὐτοῖς κοινόν, θείας ὑπαρξίας οὐκ ἴσθαι. διὰ τὸ
 μὲν ἀποτέλεισθαι τῷ ὑφ' καὶ τῷ πνεύματι ὑπαρχόντων, ὥσπερ καὶ τὸ ἀπο-
 τέλειν τοῖς τριῖν. Δι' αἰτίαν γὰρ. τὸ δὲ ἐκ πορεύεσθαι καὶ ἐκ πορεύεσθαι
 ἕως καὶ τῷ ὑφ'. καὶ γὰρ ὁ Δι' αἰτίαν. ὅταν οὐκ ἀκούσῃς ἐκ τῷ ὑφ', ἢ
 καὶ Δι' ὑφ', ἢ καὶ ἐξ ἀμφοῖν πρὸς πᾶσι πέμποντες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 τίς ὑπὸ χρόνον καὶ Δι' αἰτίαν ὅτι τοῦ λαμβάνεσθαι πρὸς οὐδέν. ἀλλὰ
 μὴ τίς ἐκ πατρὸς ἀσχετοῦ ἐκείνου καὶ ὑφ' αἰτίαν καὶ πρὸς αὐτόν. Τί
 αὖ. ἢ δὴ πέμποντες καὶ διεπράξαται σοι τὸ φῶς, ἢ ἐπὶ προσκειμένοι
 Σινεφροῖτες

Σωείροντες τὰς ἀποδείξεις, καὶ διαῤρηπίζοντες τὸ τῆς σῆς ἀγνοίας σκο-
 πος ; ὡς πολὺ τῦτο καὶ βαρὺ τὰς τῆς σῆς ἐπιπληγάζον διαποίας κόρας
 ἔχουσ, εἰ μὴ δὲ νῦν ὡρὸς τὴν ἀλήθειαν διέβλεψας πα· καὶ τοι τὸ
 δῶστο, τῶντων ὅτι τῷ πέμψῳ. ἐπεὶ γὰρ μήτε τὸ πέμπον μὲν τοιαύτως
 5 μεταίχεται. μὴ ἂν αὐτὸς ὁ πέμπων δίδασκai τῷ πεμπομένῳ. καὶ γὰρ
 αὐτὸς ἅμα καὶ ἀπαντᾷ τοῦ καὶ ὁ πέμπων, καὶ τὸ δὲ αὐτῷ πεμπομένῳ,
 εἰ δὲ βύλει καὶ ἐξ αὐτοῦ, εἰ δὲ γὰρ ὅτι τῷ συλλαβῶν ἡμῶν ἡ ἔσπε-
 βια· ἐπεὶ τοίνυν εἰ διακρίνεται τόπος, εἰ δὲ τόπος ὡς ἐλαμβάνεται τὸ
 πέμπων καὶ τὸ πεμπομένον, οὐκ ἄρα δίδωσι ὁ πέμπων τῦτο, καὶ αὐ-
 5 τὸς ὁ Κύριος ἡμῶν φασίζων, νῦν μὲν εἴρηκεν, ὃ δῶσε ὁ πατήρ. νῦν δὲ αὐ-
 τὸς ὁ πέμπων ὁ πατήρ· ὅτι τῆς αὐτῆς ἀμφοτέρων διαποίας χρησιμέ-
 νος. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, νῦν μὲν ὅτι ἐπέμψῃ ὡς τῷ πατρὶ. νῦν δὲ
 ὅτι ἐδόθη ἀναγνώσκειν. ὡς τῶντων ὅντος ὅτι τῦτον, τῷ πέμψῳ τε καὶ
 τῷ δίδοντι. ἀλλὰ μὲν ὁ πανταχοῦ ὢν καὶ τὰ πάντα πληρὼν καὶ διὰ
 5 πάντων χωρῶν, πᾶς ἡξεῖ καὶ δοξάσεται εἰς δὴ λαθὴ φανερώς καὶ ὡς ἔργων τῶν
 τῷ χειρὶν οἰεργεῖν. ὅκου εἰ δὲν ἄλλο τὸ πέμπεται, τε καὶ δι-
 δοται ὅτι Θεῷ, ἢ τὸ φανερωθῆναι. Λατρίοις οὐκ αἰδίοις τῶν ὡς τῷ
 ἡν τοιαύτῳ ἐκπέμψῃ δογματίζουσι, καὶ φανερώσῃ τῷ πνεύματι τοῦ δοξά-
 ζειν αἰδίοις, ἀκόλουθον. ἀνάγκη δὲ Σωαῖδὸς εἶναι καὶ τὸς ὡς ὅς ἡ
 5 φανερώσις καὶ ὡς ὅτι τὸ μὴ δὲ ὅπως τῶν ὑπαρξῶν τῷ θεῷ πνεύματος ἐκ
 τῷ ἡν δεικνύσθαι. Εἰ δὲ ἐκ τῆς φανερώσεως ποταζέσθαι φανὶ ἐκείνοι
 τῶν ὑπαρξῶν, ἀλλ' ἡμεῖς εἰ ποταζοῖς ἀκολουθοῦμεν, ἀλλὰ θεολογοῖς
 λογοῖς τῶν ὁμολογῶν τῆς πίστεως πεπλουτήκαμεν. ἵσμεν δὲ καὶ αὐτὸ
 παρ' ἑαυτῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐρχόμενον τε καὶ φανερόμενον. ἀλλ' εἰ διὰ τῷ
 5 το καὶ παρ' ἑαυτῶν δώσωμεν ἐκπαρεῦσθαι. ὁ διδὼς τοίνυν ἡ πέμπων τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἐκπαρεύει διὰ τὸ πέμψῃν. ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 φανὶ αὐτὸ. τῦτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐποίησε. ὡς μὲν τῆς οἰκίας αἰα-
 λήφως φανερώσας μετρίως τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς τὸ πνεῦμα, διὰ τῆς
 κοινῆς αὐτῷ καὶ παρ' αὐτῷ μετρίως τηκνύται δεδομένης χάριτος. ὅ-
 καὶ τῶν αρχῶν αἰποῖ ὡς ἔχον γ' ἀν φανῶν, τῷ δὲ ἐμφυσηματος διδωμε-

κρηγιάσει τὴν τῷ ἀνθρώπου ψυχὴν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ, τε λέγων πατὴρ, καὶ
 ὁ τοῦτου πατοδυνάμεις λόγος πάντων κτιστῶν ἐκφύονται, ἐκφανοῖς
 δὲ πνεύματος καὶ γέγονε πατήρ. Ἰδοὺ δὲ τῷ ἀνθρώπου γενομένου, μηδὲν τῇ
 τῆς Τριάδος προσώπων ἀντιλήψεις εἶναι ἥς ἐπλάττετο μύτης καὶ προσ-
 κληντὴς ὅτι γένοιτο διὰ τὸ τοῦ τε λόγου καὶ τοῦ λέγοντι, ταῦτα δὲ εἰ-
 πὼν τῷ υἱῷ καὶ τῷ γεννητορί, ὥστε πεφύκετε τὸ ἐμφύσησε, ἀνακαλύπτει
 τὴν τῷ πνεύματος ὑπόστασιν. ὁ καὶ ὁ Κύριος ἀναθεὶς ἡμᾶς ἐποίησεν,
 ἡμεῖς γὰρ ὄντες, ἀντιφύει ὁ πατὴρ ἐλκυστο. καὶ δι' ἐμφύσηματος τὸ πνεῦμα
 ἐκφύεται, ὡς κοινὸν ἔργον, ἥ, τε πνευμάτιον ἡμεῖς πλάσσει, ἥ τ' ἐσώτερον
 χάρις τῆς ἀναπλάσεως. Οὕτως οὖν δι' ἡμᾶς καὶ ἡμᾶς ὅτι γῆς ὁφ-
 θείας ὁ τῷ πατρὶος μοτογίης υἱός, τῷ καὶ τῆς ἐαυτοῦ ἀναλήψεως, τὴν
 τῷ ἀγίῳ πνεύματος ὑπόστασιν ἐφανέρωσεν μετέπειτα. διὰ τοῦ ὅρος τῆς
 μαθηταῖς διὰ τῷ ἐμφύσηματος δόξῃ τῷ ὑπαπαντήτομος, καὶ τῇ τῇ
 δεχομένης δυνάμει τὴν διδασκαλίαν ὡς ἀμετρήτως. μετὰ δὲ πᾶσι
 οἰκείῃ ἀναλήψει, ἐπέμεινεν τῷ ἐρχομένῳ, αὐτὸς τε αὐτῷ φανερῶν τελειώ-
 ζατα τὸ καὶ αὐτῷ φανερόμενοι, καὶ αὐτὸ ἐφ' αὐτῷ δεικνύμενοι
 καὶ ἰδίαν ὑπόστασιν. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, εἰ
 καὶ πρὸς τοῖς Θεοῖς πιστευθῆναι, καὶ κοινὸν αἰτιῶν μόνον τῇ δύο, τὸ ἐν.
 διὰ τοῦτο κοινὴ μὲν αὐτοῖς πάντα δόσις καὶ δύναμις. μερίζονται δὲ
 ἐαυτοῖς τὸν χαρὸν ἰδίᾳ φανερόμενοι ἔχουσι, καὶ ζωὴν ἐαυτῷ φανεροῦν
 αἰετὰ ὑπολοιπὰ. Πρῶτον πεφανέρωται ὁ πατὴρ, τὰ τῆς θείας
 φύσεως ἀνχμάτα, τὰ τῆς θεότητος ἰδιώματα, τὰς φυσικὰς καὶ ὑσιώ-
 λεις ἐνεργείας αὐτῆς, τοῖς ὁροφῆταις καὶ χάρις διδόν. ὡς ἂν ἡμεῖς
 τε δειξῇ καὶ ἐαυτοῖς ὑφ' αὐτῶν, καὶ οὐκ αὐτὸς ὢν ἐξ ἄλλου, ἀλλ' αὐτὸς ὢν
 ἀρχὴ τῆς θεότητος. καὶ δὴ καὶ ἄλλα δεικνύς ἐξ αὐτοῦ τε ὄντα, καὶ
 αὐτῷ συνημμένα ὑπὸ πάντων ἐμφυσήματι καὶ λόγῳ δημιουργῶν κατα-
 γέλλεται. Μετὰ αὐτὸν υἱὸς πεφανέρωται, τὰ αὐτοῦ τῆς αὐτῆς φύσεως
 ἀνχμάτα, τὰ τῆς θεότητος ἰδιώματα, τὰς φυσικὰς καὶ ὑσιώλεις ἐ-
 νεργείας, παρ' ὧν τὰ χαρίσματα τῇ ἰαμάτῃ. τὰ ἐνεργήματα
 τῇ δυνάμει. καὶ τὰ ὡς ἀπλήσια τούτοις, τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς

καὶ ἡμεῖς οὕτως ἅμα τὴν δόξαν καὶ τὸν ὄντως ὅτι
 καὶ κατ' αὐτὸ ὕψος ἐργείας ἔχει ἢ παρ' ἑαυτὸν ἀδυνατον, καὶ
 οὐκ αὐτὸς αἰ ἀρχή, ἀλλ' αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς. καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ μὲν τὸν
 πατέρα Λεικνύς. ὡς γὰρ ἐμφυσήματα διὰ διδύς τὰ πνεύματα καὶ ἡ
 5 ἐξοματὰ, καὶ πνέωμαι φέει αὐτὰ χαλῶν, (σωτημένον) αὐτὸ φροσεπι-
 λεικνύ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὅς ἐπει ὅτι τὴν ἡμετέραν ἀνελιφῶς φύσιν ἐ-
 φατέρωται, οὐκ ἐδείκνυ μοιόν διὰ τῆς ἐργείας, ἀλλὰ καὶ διὰ γλώττης
 ἐκέρυθι τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματος τὴν φρόνησιν. καὶ τί τὸ μόνον
 αἰτιον. καὶ τί τὰ ἐξ αὐτοῦ. Μετ' αὐτοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πεφα-
 5 τέρωται. τὰ αὐτὰ τῆς αὐτῆς φύσεως αἰνύματα, καὶ αὐτὸ τοῖς ἀποστ-
 λαις καὶ χάριτι παρέχονται τῆς φρόνητος ἰδιώματα, φροτικῆς καὶ ἐ-
 σωφλείας αὐτοῦ ἐργείας. ἢ γὰρ τῷ Θεῷ βασιλεία, ἡς τῆς ἀβραβ-
 νας οἱ ἅγιοι οὐκ αὐτὰ καὶ ζῶνται, καὶ αὐτὰ ὁ θεὸς Μάξιμος οἱ τοῖς ὁρὸς
 θαλάπιν σχολαίους φησι. Τὸν αὐτὸν τῷ Θεῷ φροτικῆς, καὶ χάριτι Μάξιμ.
 5 ὅτι μετάδοσις. καὶ καὶ πτωαρχία αὐτοῦ τῷ Θεῷ πλάσθης ὁ αἰ.
 θρώπος καὶ χάριτι ἀλκίαν. ὡς καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ἐν τῇ ἐπιστολῇ
 ἐπιστολῇ φησι, γράφει. "Οπὶ πλάσθης ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, ψυχρὸν καὶ
 παρήγαγεν, ἐχόντα τὰς πνευματικὰς δωρεάς. σοφίαν. δικαιοσύνην. καὶ
 καὶ ὅσα ἐπὶ τῇ φύσει αὐτοῦ τῷ Θεῷ. ὁ αὖ γὰρ καὶ ζῶν ἀποτίει τὸ
 5 πνεῦμα τῷ πλάσματι. καὶ τὸς αὐτοῦ χαρίωντος θεοφροτικῆς ἐπὶ
 μαρτυ. ἵτοι οὐδ' ἀκέρως αὐτοὶ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἐκ πατρὸς ὁσιαδῶς δι-
 κῶν αὐτοῦ ἐκέρυθιν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγονται, τὴν τῆς φροτικῆς τῆς
 διωσάμεναι τε καὶ ἐργείων τῷ Θεῷ μετάδοσιν, ἀλλὰ μὴ τὴν θέαν τῷ
 πνεύματος ὑποστασιν αὐτοῦ καὶ διδάσκειν, εὐσεβῶς τόμισον.
 5 Μετὰ τοῖς ὑπὸ τῷ νῦν διὰ τῶν τὰς αὐτὰς δυνάμεις καὶ ἐργείας τοῖς
 ἁγίοις παρέχειν, τὸ ἅγιον πεφατέρωται πνεῦμα. ὡς αἰ ἅμα τε δόξαν
 καὶ αὐτὸ κατ' αὐτὸ ὕψος, καὶ τῆς μαθητῶν σοφίαν, καὶ πνεύματος πλῆ-
 δυνάμειν ἐκδύσαι, αὐτοῖς τε (σωτηνῶν) καὶ τοῖς πᾶσι δι' αὐτοῦ κηρύττει τὰ
 τῷ Σωτῆρος κηρύγματα. δι' ὧν καὶ αὐτοῖς, ὅ μετὰ τοῖς ὑπὸ καὶ πλῆ-
 5 παρῶν. ἀλλὰ μετὰ τῷ υἱῷ. ὅτι αὐτὸς ὁ υἱὸς. ἀλλ' ἰδοὺ τὸ πνεῦμα ἐκ
 τῷ

τῷ μὲν πατρὶς ὑφ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἐκείνῳ. Συνήμμενοι δι' οὐσίας, αὐτῷ,
καὶ τῷ ἡμῶν, ἀδιαστάτως τε καὶ αἰδίως. Λί' ὃ δὲ οὐκ ἐνθὺς τὸ πνεῦμα
μετὰ τοῦ πατρὸς, καίτοι καὶ αὐτὸ ἀμέσως ἐκ τῷ πατρὶ, ἀλλ' ὁ ἡμῶν
πρότερος τῷ κόσμῳ πεφανέρωται, καὶ δι' ὃ ἐκ τῷ υἱῷ τοῦ ἱεροῦ πνεύματος οἱ
θεολόγοι παριστῶσι ὅτι τῷ προτέρῳ λόγῳ τὰς αἰτίας ἀποδεδόχαμεν·
Ἐπεὶ δὲ τῆς τριουπσίας τοῦ θεότητος τὰ ἔργα κοινὰ. Ἐν δὲ τῇ ἔργῳ
καὶ ἡ φανέρωσις, διὰ τῷτο παρ' ἑαυτῷ τε πρὸς ἡμᾶς ἦκε. καὶ
ὡς ἡ ἱερὰ πατρὸς καὶ ἡ υἱὸς πέμψεται. δι' ὧν καὶ φανερῶνται, τὸ καὶ παρ'
ἑαυτοῦ φανερόμενον. καὶ ὁ υἱὸς πρὸς αὐτῷ. φανερούμενος τοι-
γάρου καὶ ἐκ τῷ υἱῷ πέμψομενον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' οὐκ ἐκπορεύ-
εται. εἰ δὲ μὴ τῷτο, μηδὲ φανέρωσις ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἐκπα-
νίς, ἀλλ' ἐκπορεύσις. ἔπειτα καὶ ὁ υἱὸς ἐπέμφθη πρότερον παρ' αὐτοῦ, ἡ
ἀρχὴ λέγει πνεύματος καὶ τῷ πατρὶ. Κύριος γὰρ φησὶ ἀπεσταλκὴς με-
καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἄρ' ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τῷ πνεύματος ὁ υἱὸς, ἡ γει-
νῶται, ἡ ἐκπορεύεται; ἀπαρ' αὐτῆς ἀσθενείας. εἰ δὲ λέγει τις ὡς ἀνθρ-
ποι ἀπεσταλθῆναι τοὺς υἱοὺς, ἐγγὺς ἡ ἀπάτησις. ἀπεσταλὴ μὲν γὰρ ὡς ἀν-
θρώπος. εἰ δὲ καὶ ὡς Θεός, τί ἔστι; τίς εὐδελία τῷ πατρὶ ἀποστολῆναι
εἶναι νόμιστοι, Γρηγόριος σοὶ διακελεύεται, ὁ τῆς θεολογίας ἐπὶ πνεύματος.
καὶ ὡς τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματος, ἐκείνῳ τε καὶ τῷ ἀληθείᾳ πειθό-
μενος. Ἐπεὶ γοῦν καὶ ὡς Θεὸς ὁ υἱὸς ἀποστέλλεται καὶ παρ' ἀμφοτέρων
πατρὸς καὶ πνεύματος, παρ' ἀμφοτέρων τῶντων λοντοῖ (καὶ Λατίνῳ) ἔχει
καὶ ὅπως τῷ γέννησιν, εἰς τὸ καὶ τὸ πνεῦμα παρ' ἀμφοτέρων ἀποστέλλε-
ται πατὴρ τε καὶ υἱός, παρ' ἀμφοτέρων ἐκπορεύεται τῶντων. καὶ εἰ λέ-
γεται μὴ τῷ ἀποστολῆναι νομίζειν ἐκπορεύσιν, ἀλλ' ἐκ ταύτης ἐκείνου τεκ-
μέρεσθαι, καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ γέννησιν αὐτὴ διὰ τῆς ὑπαρξείας τεκμήριοι.
Τί δὲ καὶ διειρήνη τῷ τῷ ἀποστολῆναι νομίζειν γέννησιν ἢ ἐκπορεύσιν, τὸ
λόγῳ, ὡς αἱ διὰς ἔχει πέμπειν τὸ, τὸ πνεῦμα παρ' υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦ-
μα; τὸ μὲν καὶ νῦν αὐτοῦ ὑστέρῳ εἰς τὸν κατὰ ἀπέστειλε. ὁ δὲ τὸ πνεῦ-
μα τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς πέμψεν, ἐπαυλῶν ὅτι κατὰ τὸν. ἀλλ' ὁ
μὲν υἱὸς, καὶ Θεὸς ὅτι, καὶ ἀνθρώπος γέννηται. ἀπεσταλὴ γοῦν, καὶ ὡς
ἀνθρώπος.

Ἡσαΐ μ. η. ,,

Γρηγόριος
θεολ.

ἄνθρωπος· τὸ δὲ πνεῦμα, ὅτε ἐνλευρότατος ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ὡς ἀπα-
 γαλή τῷ πατρὶ, τῷ πατρὶ, εὐδοκίαν καὶ τὴν ἀποβολὴν ἡγεῖσθαι
 ταῦτα καὶ τὰς θεολόγους. εὐδοκία δὲ ἡ ἀγαθὴ θέλησις ἐστὶ. Λατῖνοι δὲ
 τῇ ἐκπόρευσι ταῦτον ἡρώμεται τὴν ἀποβολὴν, θέλησις ὡς οὐκ ἐστὶ κατὰ
 αὐτοὺς ἡ ἐκπόρευσις. καὶ πρὶν δὲ ἐκπορεύσθαι τὴν ὑπάρξιν ἐλφεῖτο πνεῦ-
 μα τοῦ ἁγίου, θέλησις τῷ τοιοῦτον ἔχει καὶ αὐτὸς τὴν ὑπάρξιν. ὁ γὰρ
 δυσσεβείας. Οὐκ ἐπὶ γὰρ ἀκρίβειαν. τὰ γὰρ θέλει, ἀλλὰ τὰ πρὸς
 κείνῃ τῷ τοιοῦτον ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ, καὶ αὐτὸς τὴν κτίσιν, εἴτε ἡ
 ἐκπόρευσις ἐστὶν εὐδοκία καὶ θέλησις. τὰ κτίσματα γὰρ καὶ τὰς θεο-
 λόγους, ὅτε τῷ πεφυκεῖν, ἀλλὰ τῷ θέλει ὁ Θεὸς τοιοῦτον ἔχειν. Ἐργον μὲν
 γὰρ φύσεως (κατὰ αὐτὸς,) ἡ τοιοῦτον καὶ αἰδίου γένεσις, ἔργον δὲ θέ-
 μες θελήσεως, ἡ κτίσις. Ἀρμενοὶ μὲν οὐκ οὐκ τὸν ἥμενον θελήσθαι τῷ πα-
 τρι εἰς τὸ εἶναι τοιοῦτον. ἐκ τῷ μὴ ἀτελήτως ἐκ πατρὸς τὸ εἶναι λα-
 βῆναι, τοῦτο δὲ καὶ κατασκευάζοντες. Λατῖνοι δὲ θελήσθαι τῷ πατρὶ ἡ
 καὶ τῷ υἱῷ, τοιοῦτον εἰς τὸ εἶναι ἀτελὲς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου, ἐκ τῷ ἡ
 ἐκπορεύσθαι εἰς τὸ εἶναι καὶ τὴν ἀποβολὴν καὶ εὐδοκίαν καὶ θέλησιν. ἐρῶμεν ὅτι
 καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον αὐτὸς, ὅτε καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοιοῦτον τὰς Ἀρμε-
 νίους. ὅτι τῷ βέλεσθαι, τὰ καὶ φύσις τοιοῦτον καί. καὶ ἡ φύσις, οὐκ
 τοιοῦτον βεβλήσθαι. ὡς οὐκ ἡ γένεσις εὐδοκία καὶ θέλησις ὅτε ἔστιν,
 ἀλλὰ τοιοῦτον εὐδοκίαν καὶ θέλησιν. φύσις γὰρ δείκνυσιν ἐκ πατρὸς ὅτι
 τὸν υἱόν, ὡς αὐτῷ γνήσιον καὶ ὁμοῦσιον, ἀλλὰ ὅτε θελήσθαι καὶ τὰ κτίσμα-
 τα. ὅπως ὁ δὲ τῷ πνεύματι ἡ ἐκπόρευσις, ἀποβολὴ καὶ εὐδοκία καὶ θέ-
 λησις ἐστὶ. φησὶ γὰρ ἡ ἐκπόρευσις δείκνυσιν τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου ἐκ τοῦ
 πατρὸς, ὡς αὐτῷ γνήσιον καὶ ὁμοῦσιον. ἀλλὰ ὅτε θελήσθαι τὰ κτίσμα-
 τα. Λατῖνοι γὰρ λέγοντες ταῦτον εἶναι τῇ ἀποβολῇ τοῦ τοιοῦτον πνεύματος
 τὴν ἐκπόρευσιν, καὶ πᾶσαν ἀνάγκην κτίσθαι εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ κατασκευά-
 ζοντες, καὶ μὴ ἐπὶ τῷ εὐδοκίαν καὶ θέλησιν ἐστὶν αὐτὸς οὐκ ἐστὶν ὡς οὐκ ἐστὶν
 τῷ υἱῷ ὡς Θεὸς τοιοῦτον πατρὸς τε καὶ πνεύματος ἀποβολῇ καὶ ἡ τῷ
 πνεύματος τοιοῦτον πατρὸς τε καὶ υἱῷ. θελήσαντος γὰρ ἐκείνου τῷ
 καὶ τῷ ἀφικεσθαι τοιοῦτον ἡμεῖς, καὶ ὁ πατὴρ εὐδοκίαν, ὡς οὐκ ἐστὶν ἄλλο

πάντως, ἢ διὰ φιλανθρωπίας ἢ εὐδοκίας γένηται αὐτῇ. τοιγαροῦν, εἰ καὶ
 Λατίνοι τῇ Σπορῇ τῷ πνεύματος ταῦτον ἢ ἐκπόρευσις. ἢ δὲ Σπορῇ
 διὰ φιλανθρωπίας, καὶ αὐτὸς ἔκουσεν καὶ ἡ ὑποαίτιον ἐκ πατρὸς ἐκ-
 πόρευσις τε καὶ ὑπαρξίς τῷ πνεύματος, οὐχ ὡς αἱ αἰτίαι, ἀλλὰ διὰ
 φιλανθρωπίας. ἔτι ἂν ἀκουσθῇ δυνατεῖον τὸ καὶ χαριώτερον;
 Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ ταῦτον Σπορῇ καὶ ἐκπόρευσις, δι' ἐμὲ λοιπὸν τὸ πνεῦμα,
 (βαβαῖον) δοξίας, οὐ γὰρ ἔχω ταῦτα λέγειν ἀνεφελούς καὶ θαύ-
 ματος, ἐκ τῷ πατρὶ ἐκπορεύεται. δι' ἐμὲ γὰρ ἀπεσταλται. εἰ δὲ δι'
 ἐμὲ, καὶ μετ' ἐμὲ πάντως. ἢ οὐ πολὺ παρ' ἐμοῦ. ἀλλ' ὑπὸ θεοῖν
 ὡς ἐγώ. καὶ οὐχὶ τῷ πατρί καὶ τῷ υἱῷ Συναίδιοι. καὶ οὐ τοῦτο μέ-
 νον, ἀλλὰ καὶ ὑπείκει τῇ δεσποτείᾳ. φησὶ πῶς κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς
 ἀγνωμῆς διέλκων, τὸ τῇ φύσει τῶν δεσποτείαν ἔχον ἀπάσης τῆς κτίσεως.
 Μάρκ. β. „ Τὸ γὰρ σαββατον φησὶ διὰ τοὺς ἄνθρωπον, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σαβ-
 „ βατον. ὥστε κύριος ἐστὶ τῷ σαββάτῳ ὁ υἱὸς τῷ ἀνθρώπου. ὅπως πᾶ-
 „ σι ἀνέχει Σπορῇ ἐκπορεύσεως; ὅσον θεοῖν αἰδιότης, καὶ κτισμά-
 „ των Θεός. καὶ τῆς φύσεως διελκων, ὁ φύσει δεσποτὴς τῆς κτίσεως; Ὁ τοί-
 „ νυν παρὰ Θεοῦ καὶ τῆς ὡς ἀληθῆς θεολόγων μεμνημένος, ἐμφυσόμενοι
 „ μὲν ἀκούον τὸ πνεῦμα, δι' ἐμφυσήματος παρὸν. καὶ συμφυῆς τῷ ἐμφυσῶν-
 „ τινος ἐσμεν ἀπόμνημον. ἀλλ' οὐκ αὐτὸ ὑπάρχει ἐμφύσημα. ὡς ἐξ ἀνάγκης
 „ ἔχον τὴν ὑπαρξιν ἐξ ἑ τοῦ ἐμφύσημα. ἀνδρὲς καὶ πεμψόμενοι,
 „ φατερέμνημον. ἀνδρὲς καὶ διδόμενοι, καὶ τὸ Συναίμενον ἑπικρινώσκει τῷ
 „ πεμψόμενον τε καὶ τῷ ἐμμένοντος. ἀνδρὲς παρ' ἡμῶν λαμβανόμενον,
 „ οἶδε μὲν Θεοῦ, ἀληπῶν. λαπῶν δὲ ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνου χαρίσματα. ἀν-
 „ δρὲς καὶ παρὰ τῷ υἱῷ ἀκούον πεμψόμενον, διδόμενον, ἐμφυσόμενον, εὐ-
 „ θὺς καὶ τῷ πατρὶ τοῖς ἄλλοις Συναίμενον, ὡς ἐκ τῷ πατρὸς ἐκπορεύεται,
 „ καθὰ καὶ Γρηγόριος ἐκλαμβάνειν ἀξιοσφοδρῶς, ὁ δὲ θεολογία πολλὴ.

Γρηγ.
 ὁ θεολ.

„ Ὅσα γὰρ φησὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι ἁπλοῦς λέγεται, τὸ δι-
 „ δοθῆναι, τὸ φέλλεσθαι, τὸ μερίζεσθαι, τὸ χαρίσμα, τὸ δῶγμα, τὸ ἐμφύση-
 „ μα, εἴτε πᾶν τοιοῦτον, ὅτι τὴν πρῶτην αἰτίαν ἀνακρίνει, ἥτις τὸ ἐξ
 „ ἑ ἀφ' ἑ, δηλαδὴ τῷ πατρὶ. αὐτὸς γὰρ ἡ πρῶτη αἰτία. καὶ μὴ

πρὸς φησὶ ἀρχαὶ μεμερισμένα πολυτέας παρὰδεχθῶσιν. ὅθεν αὐτὸς, ἔπαυες, μὴ πρὸς τὴν πρῶτην αἰτίαν διὰ τῶν τῆς φωνῶν ἀναγνῶντος·
 καὶ δύο μὲν σαφῶς κηρύττει οὐκ ἀσχυρὴ ἀρχὰς, ἐκ τῆ πατρὸς καὶ τῆ
 υἱοῦ τὸ πνεῦμα δογματίζων ἔχειν τὴν ὑπαρξιν, τὴν δὲ τρίτην ἀφ' ὧν
 λέγεται διδόντος συνάγεσθαι. εἰ γὰρ διὰ τὸ πέμπεσθαι πρὸς τῆ υἱοῦ καὶ
 ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεται. πέμπει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸν υἱόν, ὅς ὡς ἀγγελιο-
 ποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς Θεόν, κατὰ τὴν αἰωνίαν δέδεικται. ἀλλὰ καὶ τὸν
 πατέρα, ὁ υἱὸς τε καὶ τὸ πνεῦμα, ὡς ὁ χριστοῦ θεολόγος Ἰωάννης ἐξηγέ-
 μνος τὸ θεωρητικὸν ἐκείνο, Κύριος ἀπεκαλέσθη καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὡς
 ἐξεδέξατο, ἰδοὺ σοὶ καὶ τὸ πνεῦμα ἀρχή. καὶ ἐκ τῆ πατρὸς καὶ τῆ πνεύμα-
 τος ὁ υἱὸς ἢ γεννᾶται ἢ ἐκπορεύεται. παρίημι γὰρ τοὶ πατέρες λέγεται,
 καὶ ἐκ τῆς λαμπρῆς καμφορῆς καὶ τῆς ἐκβαίνει, τὸ θεῖον τῆς ὑπερ-
 βολῆς εὐλαβήματος. Ἰδοὺ δ' αὖτις ἐδὲ τὰλλα τ' ἐκβαλόντων ἀτόπων
 τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑπερβολὴν ἀπολείποντα. καὶ γὰρ δι' ἀλλήλων
 ἀναγνῶντα δείκνυται, εἰ διὰ τὴν ἀποστολῆς νοήσεσιν ἢ ἐκπόρευσιν ἢ τὴν γέν-
 ησιν. εἰ γὰρ ταῦτα χεῖρ ἢ ἀποστολῆς, ἐλάττω λοιπὸν τῶν, ὅς ὑπάρξει-
 ως ἔστι πρὸς καὶ προαιώνια ἢ. εἰ δὲ χεῖρ ἢ πρὸς αἰῶνι ἐκπόρευσιν τε καὶ
 γέννησιν ἢ πρὸς ἡμᾶς ἀποστολῆς νοήσωμεν, ἀποστολή τις πρὸς ἡμᾶς ἀ-
 χριστος καὶ αἰδιος, ἢ χριστική τις ὑπαρξίς ἐστι καὶ υἱοῦ καὶ πνεύματος. Ἐ-
 πιστήσας δὲ καὶ τοῦ τοῦ χεῖρ ἢ συνειπὸν ἀκροῦ, ὡς ὁ τὴν θεολογίαν ἐπώνυμος,
 τοῖς θεοῖς πνεύματος λαμπρότερον λεγόμενοι, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα συν-
 ελήμμενε. τὸ δ' ἐκπορεύεσθαι, μέγα καὶ ὑπερ' τὸ μέγα ἔστιν. Εἰ γὰρ μέγα τῶν, Γρηγόρ.
 παρὰ τὸ μηδαμῶθεν ὁρμαίνον, οὐκ ἔλαττον ἢ πνεύματι τὸ ἐκ τοῦτου πα-
 ρὰ ἐκπορεύεσθαι; οὐκ ἄρα ταῦτον ἀποστολή καὶ ἐκπόρευσις. ἢ μὲν
 γὰρ ἀποστολή, τῆς πρὸς ἡμᾶς συγκαταβάσεως ἐκφαίνει τὴν πρὸς θε-
 σιν. ἢ δ' ἐκπόρευσις, τῆς κατὰ αὐτὸ παρὰ πατρὸς ὑπάρξεως τῆ πνεύ-
 ματος ἔστιν ὄνομα. καὶ ἢ μὲν ἔστι, κατὰ ἢν ἡμεῖς τῶν εὐ εἶναι μετέσχομεν. ἢ
 δὲ παρίησι τὸ φύσις συνημμένον ὁμοτίμως πρὸς τοὺς πατέρας. τὸ χεῖρ
 μόνον ὑπερῶσιν διαφέρει αὐτῶν καὶ τῆ υἱοῦ πνεύμα ἀγιον. Σὺ δὲ τὸ
 μεμερισμένον ἐκ τῆς λόγων σοὶ συμβαλόντων βλέπων διὰ τὰς οὐκ αἰτι-
 τομίας

τομίας, ἡ ἥδη σὲ μερίζον Θεοῦ. τί γὰρ τὸ πρῶτον ἡμεῖς καὶ ὁ ὅριον ἡ ἐκ-
 ρύς μερισμός, ἢ οὐκ ὁ κατασκευάζεις αὐτὴν ἐκ φύσεως, πολὺ τὸ μέσον
 ἐν πλείους ταῖς θεολογίαις ταῖς σφαῖραις. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐν ὁρίων καὶ ἐν τοῖς
 πνεύματι χαράρουν Θεοῦ, μυστήρια, καὶ πιστεύοντες, καὶ κηρύττοντες, ἐν
 ἀλλήλοις τε ὄντα, καὶ δι' ἀλλήλων ἀμικρῶς χωροῦντα, καὶ οὐ μάλλον πρὸς
 ἑαυτὸ ἕκαστον, ἢ πρὸς ἀλλήλα ἔχοντα. εἰ δὲ πρὸς ἑαυτὸ ἕκαστον ἔχῃ
 ἀδιασάτωσιν καὶ ἀμέσως, (πῶς γὰρ ἔστι;) πῶς ἐμμέσως ἔξῃ πρὸς ἀλ-
 λήλα; ὅταν δὲ τίνα αἰτίαν ζητῶμεν τῆς ἀρρήτου ἐκείνης καὶ ὡς πάντα
 καὶ πρὸς ἀλλήλα σχέσεως, καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης συμφύτας, καὶ τῆς
 ἀπεριόρου τε καὶ ἀφθέρου περικλήσεως, αὐτοῦ αὐτὴς εὐείσχομεν καὶ
 κηρύττοντες τὸν πατέρα. αὐτὸν ἐνώπιον αὐτὸν ὁμιλοῦμεν. αὐτὸν καὶ πα-
 τέρα, καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου, καὶ ὁμιλοῦμεν τὴν γενήματός τε καὶ τὴν
 πρὸς βλήματος. καὶ ἔτι μέσον καὶ ἀρχὴν αὐτὸν, ἐκείνου πηγήματα.
 Παρ' οὗτος δὲ αὐτῶν (υἱὸς λέγω καὶ πνεύματος) οἰκονομικῶς ἡμῖν ἰδω-
 μεν τὸν ἕτερον ὡς ἀκρίτως φανερούμενος, αὐτὰ δὲ διὰ τούτου πρὸς τὸν
 πατέρα καὶ μόνον ἀρχὴν ἀναγόμενα. πέμπων γὰρ ἡ διδούσα τὰ πνεύμα
 ὁ υἱὸς, πόθεν τῷ ἔχῃ, ὅτι καὶ ὡς τῆς αἰῶνος καὶ μόνος ἀρχῆς; ὅτι οὐ
 ἔτι πέμπει τε καὶ δίδωσιν, ὥς ἔχον ὑφισταμένον ἐκ τοῦ πατρὸς. ἀλλ'
 ὅτι αὐτὸς συνεκπορεύων καὶ πέμπων καὶ δίδους, τοῦτ' αὐτὸ δείκνυ-
 σιν ἡμῖν, ὥς ἐμὲ μὲν εἶναι, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς, ὅτι ἐξ ἐμοῦ. Τοῦτο δὲ
 καὶ ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ καὶ ὄντως μέγας Ἀθανάσιος ἐνόησας, μάλ-
 λον δὲ φωτισθεὶς, καὶ ἡμῖν τῷ λόγῳ διαπορθμεύσας τὸ φῶς, ἐν μιᾷ
 Ἀθανάσιος. ἡ γὰρ πρὸς Σεραπίωνα ἐπιστολὴν. Εἰς οὗτος (φίλοι) τῷ υἱῷ τοῦ ζῶντος
 ἡ λόγῳ, μίαν εἶναι δεῖ καὶ πλήρη τὴν ἀγιαστικὴν καὶ φωτιστικὴν ζωὴν,
 ἡ οὖσα ἐνέργειαν καὶ δαρεῖν αὐτοῦ. ἡ τις γὰρ ἐκ τοῦ πατρὸς λέγεται ἐκ-
 πορεύεσθαι. ἐπὶ δὲ ὡς τοῦ λόγῳ τοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκκλάμπτει
 καὶ ἀποστέλλεται. ἔτι γὰρ ὁ Θεὸς ἡγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν. ὁ δὲ υἱὸς τὸ πνεῦμα ἀποστέλλει. τοῦτο γὰρ αὐ-
 τὸ ὅτι ἐκείνο, τὸ ὡς τοῦ τῆς θεολογίας ἐκπνεύματος Γρηγορίου μικρὸν
 ἡ ἀνωτέρω εἰρημόν. ὡς ὅτι αὐτὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος πατρὸς ἡ

Γρηγ.
 ὁ θεολ.

ροὶ λέγεται, τὸ χάρισμα, τὸ δῶρημα, καὶ εἰπ' ἄλλο τοιοῦτον, ὅτι τὴν
 πρῶτον ἀπάν ἀνακτέον, ἵνα τὸ ἐξ ὧ δέχῃ. εἰπὼν γὰρ ὁ μέγας ἐν-
 ταυτοῖ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ταπεινότερον, δαρεῖν καὶ ἐργεῖται τῷ λό-
 γῳ, καὶ δείξει ὡς ἔχει τοῦ τῆς ὑπαρξέως, ὅδε τοῦ τῆς ὑπερστέως
 5 αὐτῷ τοῦ πνεύματος ὁ λόγος. ἡ γὰρ ἐργεῖα ἐργεῖται μᾶλλον ἢ ἐρ-
 γεῖ. τὸ δὲ πνεῦμα, τῷ ἐργουμένῳ μόνον, ἀλλ' ἔχει καὶ τῷ ἐργε-
 μένῳ ὅτι, καὶ ἡ δαρεῖα δίδεται, ἀλλ' οὐκ αὐτὴ δίδωσι, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον παρεκπλὴν καὶ μετὰδοπλὴν ὑπάρχει τῷ αὐτῷ δαρεῶν, σαφῶς οὐ
 ἐμφάνει, ὡς ἔχει τοῦ τῆς ὑπερστέως λέγει ἐκπαρεύσεως, ἐπήγαγεν,
 5 ὅτι τοῦ τοῦ λόγου τοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκλάμπει καὶ ἀποστέλλεται.
 πὶ δὴ, διὰ τοῦ ἐκλάμπειν καὶ ἀποστέλλεσθαι τοῦ λόγου νοῦμον,
 ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐκπαρεύεται ἡ ἀπαρξίσι. ὡς πορρωτάτω βάλλῃς τοῦ
 σκοπῆ. ἀλλ' ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπαρεύεται νοῦμον καὶ λόγον, ἐπεὶ
 5 τοῦ τοῦ υἱοῦ δίδεται τε καὶ ἀποστέλλεται: Ἐχον γὰρ ἐκείνῃ ἀπὸ
 αἰώνων ὡς πατὴρ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, νυνὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀποστέλλει
 καὶ δίδωσιν. ἐπεὶ δὲ ἡ δόσις ἑλλαμψίς, καὶ τοῦτ' ἴσασιν οἱ μεμνημένοι, ὅσοι
 λαμβάνονται. Θεοῦ καὶ εἰδον, καὶ ἑπαθον, ὅσοι τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου εἶ-
 δον ὡς μονογενεὺς τοῦ πατρὸς. ὅσοι τῷ φωτὶ τῆς θεότητος ὅτι τῷ
 ὅπως θεογονήσαν. ἀπὸς δὲ τέτοις, καὶ οἱ τέτοις ἀπραγῶς πεπύ-
 5 σαιτες. ἐπεὶ οὐκ ἡ δόσις ἑλλαμψίς, ἀντὶ τοῦ πατρὸς τοῦ υἱοῦ δίδοσθαι
 τε καὶ ἀποστέλλεσθαι, παρὰ τοῦ υἱοῦ ἐκλάμπειν ἔφη καὶ ἀποστέλλεσθαι.
 καὶ τοῦτ' ἐπὶ σαφέστερον λέγουσιν ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου. Ὁ μὲν
 γὰρ Θεὸς καὶ πατὴρ φησὶ, τὸν υἱὸν ἔδωκεν ὑμῖν ἡμεῖς. ὁ δὲ υἱὸς, τὸ
 πνεῦμα: Ἀλλὰ γὰρ ὡς πατὴρ ἡ τοῦ υἱοῦ παρὰ τοῦ πατρὸς, ὡς τῆς
 5 τοῦ κόσμου σωτηρίας δόσις ἡ ἀποστολή, γέννησις οὐκ ἔστι, πολλοῦ γε
 αἰ δὴ πού δέοι καὶ ἀπέρου εἶναι ἡ ὑπερστέως. ὅπως δὲ ἡ παρὰ τοῦ
 υἱοῦ δόσις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ ἀποστολή, ἐκδόσεις ὅτι. πόσω γε
 μᾶλλον, καὶ ὡς τὸ πόσω, ἡ παρὰ τῷ αἰῶνι παρὰ τοῦ πατρὸς ἐρ-
 νομένη ἀπαρξί, ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτων ὅσα, καὶ τῷ πατρὶ ὡς ἀπαρξί.
 5 ἔτ' ἔχει πὶς λέγει, διὰ τὴν ἀποστολήν, ὡς ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ

υἱὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; ὅκ' ἔγω γ' οἶμαι. εἰ μὴ σαφὲς
 ἐθέλει θεομαχεῖν. Ἀλλὰ καὶ αὐτῷ φησὶν τῷ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ Ἰδι-
 Γαλάτ. Δ'. οὐ αὐτῷ λέγεται. Ἐξάπεσε γὰρ ὁ Θεὸς (φησὶν ὁ Ἀπόστολος) τὸ πνεῦ-
 „ μα τῷ υἱοῦ αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, κράζοντες ἀββὰ ὁ πατήρ. καὶ
 πνεύμα. τῶν. ἔξ. γὰρ ἀφ' ἑσέως, σὺ γ' ὅς τις ποτ' εἶ ὁ παρ' ὁσφρατος ἀν-
 κείματος, τὸ αὐτοῦ νῦν ἡμῖν περιβάλλει, ταύτης χάρις. καὶ σοὶ χάρις τοῦ αὐ-
 τοῦ τὸ ἐξ αὐτοῦ νοεῖται τε καὶ κατασκευάζεται, τῷ διαλεκτικῷ τῷ
 ἀπειρησθέντι; εἰπε δὴ μοι. καὶ σὺ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ; τοῦτο γ' οἶμαι
 „ ἀποδράσας ἡμῶν. καὶ γὰρ ὅμοιος μοι ἀκούσαι τῷ λέγοντι, Γενεῖ σι-
 „ αὐτῷ ἀνθρώπῳ. εἰ γὰρ ἡκούσας καὶ ὑπὸ κούσας, ἔσπερς αἱ τὰ πρῶτα.
 „ δεδομένα παρὰ Θεοῦ. καὶ τοῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων καὶ λόγοις καὶ περιγ-
 μασι, καὶ ταῦτα καὶ ποιεῖς, ἡκιστα ἐπεχειρήσας. ἀλλ' εἰ ὁ ἀνθρώπος ἐαυ-
 τῷ, οὐκοῦν ὁ ἀνθρώπος ἐξ ἐαυτοῦ χτ' σέ. τὸν υἱὸν δὲ τοῦ πνεύματος πῶς
 καὶ λέγοντι φησὶν; εἰκότως. δοξαί γὰρ αἱ πατὴρ τὸ πνεῦμα, τοῦ υἱοῦ
 συνεισάγοντος τῇ διαοίᾳ τὸν πατέρα. διὰ τῆτο τοίνυν υἱὸν μὲν πνεύμα-
 τος καὶ λέγεται, ἵνα μὴ δοξῇ ἐκ τῷ πνεύματος. καὶ δὲ πνεῦμα λέγοντι.
 ἀλλ' ἐφ' ὅτι τῆτο καὶ ἐκ τῷ υἱοῦ. πνεῦμα γὰρ αὐτῷ λέγεται, καὶ
 ὡς ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἐν αὐτῷ ὄν. καὶ τῷ διδάσκοντι παρὰ τοῦ ἀπο-
 „ α Κορ. β., σελ. β'. Οὐδεὶς οἶδε λέγοντος τὰ τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τῷ ἀν-
 θρώπῳ τὸ ἐν αὐτῷ. ὡς οὐ πνεῦμα μὲν ἀνθρώπου λέγεται, ἀλλ'
 ὡς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὄν. ὅτι καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα καλεῖται τῷ καὶ. ἀλλ'
 καὶ ὡς ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἀλλ' ὡς ἐν τῷ υἱῷ φυσικῶς ἐξ αἰδίου ὄν, καὶ τὰς
 ἀφύκτους δοκῶσας σοὶ τῇ συλλογισμῶν ἀνάγκης διαφεύγον. Ἐκ δια-
 ρέσεως γὰρ ὁ λατινικῶς φρονῶν συλλογισμὸς φησὶν. ἐπεὶ τῷ καὶ ὅτι
 τὸ πνεῦμα, καὶ ὡς δὲ αὐτῷ χρηρηγόμενοι ὅτιν, καὶ ὡς ὁμοῦστον, καὶ ἐξ αὐ-
 τοῦ ἐκπορεύομενοι. καὶ ὡς μὲν χρηρηγόμενοι ὅκ' ἐστίν. περιφανῶς μὲν
 γὰρ ὑπάρχει τῷ καὶ τὸ πνεῦμα. τὸ δὲ χρηρηγῶνται, ὑπερογενῆς. καὶ δὲ ὡς
 ὁμοῦστον. λέγειτο γὰρ αἱ καὶ ὁ υἱὸς τῷ πνεύματος. λείπεται τοίνυν τῷ
 υἱοῦ τὸ πνεῦμα εἶναι τε καὶ λέγεσθαι ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύομενοι. πὶ οὐκ,
 εἰ ἀνὰ ἀναφαίῃ πὶ ταύτης τῆς διαρέσεως ἐκτός, καὶ ὁ τοῦ καὶ τὸ
 πνεῦμα

πνεῦμα λέγεται ἂν ; ἔχ' ὁ ἐκ διακρίσεως ἔτος σοι καὶ ὑποθέσιν συλ-
 λογισμὸς, ἀσυλλόγιστος το παρὰ πᾶν γένος ἂν ; Ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμῶν τὸ πνεῦ-
 μα, ὡς ἐξ αἰώνων καὶ εἰς αἰῶνας ἐκ τῷ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ὡς ἡμῶν
 φυσικῶς ὑπάρχον καὶ ἀναπαυόμενον . καὶ διὰ τῆτο, πνεῦμα μὲν ἡμῶν λέ-
 γεται . ἐκ τῷ ἡμῶν δὲ ἔ λέγεται . καὶ ὁ νῦν γὰρ τῷ ἀνθρώπου, ἐκ τῷ
 Θεῷ ὅτι γινόμενος, καὶ ὡς αὐτῷ ὑπάρχειν δηλοῖται τῷ ἀνθρώπῳ . καὶ νῦν
 μὲν ἀνθρώπου λέγεται . ἀνθρώπος δὲ τῷ νῦν ἔ λέγεται . ἀλλ' ἔδ' ἐξ
 ἀνθρώπου λέγεται ὁ νῦν, ὅτι, καὶ κατ' ὅσιν . οὐ γὰρ δὴ πρὸς ἐνεργείας νῦν
 ὁ λόγος . ὅτι ἀρχὴ ἐκ τῷ υἱοῦ ὅτι τὸ πνεῦμα . εἰ μὴ τίς χάριν εἴτης
 πνεῦμα καὶ τίς ἐνεργείας . καὶ τῷ νῦν γὰρ ὅτι τίς ἐνεργείας σημά-
 νη τῷ νῦν, φάσις ἂν ἐκ τῷ ἀνθρώπου, ὡς ἐκφανόμενόν τε καὶ μεταδιδό-
 μενοι . Ἰδοὺ δ' αὖτις τῶν θεολόγων, καὶ νῦν λέγοντας εἶναι Χριστῷ
 τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον . ὁ γὰρ θεὸς Κύριλλος ἐκ δ' κεφαλῆς τῷ θη-
 σαυρῶν φησὶν . "Ὅτι νῦν ὑπάρχειν τοῦτο Χριστοῦ, πᾶσι τὰ ὡς αὐτῷ δι-
 αλέγεται τοῖς μαθηταῖς . κατὰ τὸ οὐκ ἔφ' ἡμῶν, ὁ νῦν τῷ ἀνθρώπου
 ὅτι καὶ κατ' ὅσιν καὶ κατ' ἐνεργείας . καὶ κατ' ὅσιν μὲν αὐτοῦ ὅτι ὁ
 νῦν, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτοῦ . κατ' ἐνεργείας δὲ, καὶ αὐτῷ ὅτι, καὶ ἐξ αὐτοῦ .
 ἔπειτα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον . ὅτι Χριστοῦ ὅτι ὡς Θεῷ, καὶ κατ' ὅσιν
 καὶ κατ' ἐνεργείας . ἀλλὰ καὶ μὲν τίς οὐσίαν καὶ τίς ὑποστάσις, αὐτῷ
 ὅτι, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτοῦ . καὶ δὲ τίς ἐνεργείας, καὶ αὐτῷ ὅτι καὶ ἐξ αὐτοῦ .
 Λατῖνοι δὲ, τῷ ἡμῶν ὡς ἐκ τῷ υἱοῦ τὸ πνεῦμα λέγοντες, ἀλλ' οὐ καὶ ὅτι
 υἱὸς μὲν, ὅτι ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ, αὐτῷ ἀντιφάσι τε καὶ ἀφ' αὐτοῦ τίς οὐσίαν
 καὶ τίς ὑποστάσις τῷ παναγῷ πνεύματι . Τὸ μὲν οὐκ ἐκ διακρίσεως
 συμπέρασμα τῷ λαπινῷ καὶ ὑποθέσιν συλλογισμῷ, διαλέγεται
 πελέως, καὶ πρὸς τὸ μὴ ὄν κεχώρηκε . μαλλον δὲ πρὸς ἅπαν τοῦ-
 ιαντόν . ἂν δὲ τίς ἴδοι καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ὅτι Λατῖνῶν ἀναιρέματα, ἢν ἐξ
 ἀνάγκης τὸ ἐν αὐτοῖς τρεῖσι δὲ χηρῶν, τοῖς ἀγίοις ἔστιν ὁφείτω φανε-
 ρῶς ἀντίθετον . ὅτι γὰρ υἱὸς φησὶν ὅτι τε καὶ λέγεται τὸ πνεῦμα, ἔχ' ὡς
 δὴ αὐτῷ χορηγούμενον ἢ φαινόμενον, ὅτι αὐτῷ ἀνάρχως μὲν τὸ πνεῦμα ὅτι
 υἱὸς, τὸ δὲ χορηγεῖν, ὅτι ἀναρχον . ὅτι ὡς ὁμοῦστοι . λέγοιτο γὰρ ἂν
 καὶ

Κύριλλ

καὶ ὁ υἱὸς τῷ πνεύματος: Ἀλλ' ὁ μέγας Βασιλεὺς, ὃ καὶ ἀγαπᾷσκειν
ἡ ῥῆσις, Διαφερόντως ὅτι ἰσχυρότερα τῷ λαπινῶν συλλογισμῶν
τε καὶ Διαφύσεων. ὅπως οὐδ' ἐν τῷ πατρὶ τῷ ἁγίου πνεύματος λό-

Βασίλ. „ γὰρ. Τὸ δὲ υἱοῦ φησὶ πεφηνέαι τὸ πνεῦμα, σαφές πεποιήκει ὁ Ἀπό-
„ στροφος, υἱὸν πνεῦμα ὀνομάσας αὐτὸ. ὁρᾷς ὅτι Χεῖρ τῷ πνεύμα λέ-
γεται, ὡς παρ' αὐτῷ χορηγούμενον τε καὶ φαινόμενον; πνεῦμα μὲν
υἱοδ' ἀνάρχως ὅτι τε καὶ λέγεται. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ χορηγεῖν ἔχειν,
ἀνάρχως ἔχει ὁ υἱός. ὁ δὲ λέγει, γὰρ παρ' ἀληθείας ἡ ἀφαιρεσις ἐκείνῃ. ὡς
δὲ ὑποθέσειν ὅτι λαμβάνοντα, χρονικῶς ἔλαβον τὴν χορηγίαν.
Ἀλλὰ καὶ ὡς ὁμοφύεις καὶ ὁμοῦσιον λέγοιτ' αὐτὸ πνεῦμα τῷ υἱῷ, ὡς ὁ
αὐτὸς μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ πατρὶ Ἀμφιλόχιον. τῇ κεφαλῇ.

Ὁ αὐτός. „ Πνεῦμα Χριστοῦ φησὶ λέγεται, ὡς καὶ φύσις ἀκραιμῶν αὐτῷ. καὶ ὁ θεὸς
Κύριον. „ ὅς Κύριλλος ἐν τῷ πατρὶ τῷ ἁγίου πνεύματος ἀγωνιστικῶ φησὶ λόγῳ. Τὸ
„ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς παρ' αὐτῷ ὅτι ὑπάρχει τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ὅτι καὶ ὁ
„ υἱὸς κατ' ὅσον ὅτι, ὡς μετὰ τῷ υἱῷ ὑποδῶς γεννηθέντος, ἐκ τῷ πα-
„ τρὶ ἀφραγῶς ἐκπορεύμενον. καὶ τῇ τῷ καὶ Λυχαίνε ἐναγγελίᾳ ἐξη-
„ γήσι. Ὡς παρ' αὐτῷ ὁ δάκτυλος ἀπὸ τῆς χεὶρός, ὅτι ἀλλότριος
„ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἐν αὐτῇ φυσικῶς, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τῷ τῆς
„ ὁμοουσιότητος λόγῳ, Συνηπαικῶ πατρὶ ἐνασιν τῷ υἱῷ, ἐκ τῷ Θεῷ
„ Δὲ καὶ πατρὶς ἐκπερεύεται. πνεῦμα μὲν υἱῷ, καὶ ὡς ὁμοφύεις λέγοιτ' αὐτῷ.
λέγεται Δὲ καὶ ὁ υἱὸς πνεύματος, ὡς αὐτὸς πατὴρ τὸ πνεῦμα δόξη:
Ἐπέσι μοι ποιητοῦ θαυμάζειν τὸ τῆς λαπινῆς παρ' αὐτοῦ
βέβηλον, ἀναλογιζόμενον, ὅτι τῷ πνεύματος καὶ τῷ εἰρημῶν πάντας
τῶν πνεύματων ἐκπορεύμενον ὅτι, καὶ ἐν αὐτῷ δὲ μόνον ὁ δαμῶν, αὐτοὶ πάντας μὲν
ἐκείνους δυσεβῶς ἠγνόησαν τε καὶ ἠγέτησαν, τῷ δὲ μηδαμῶς εἰρημῶν
παρ' αὐτοῦ χάντες, καὶ τῷ δυσεβῶς, ἐκ τῷ υἱῷ τῷ ὑπαρξῇ ἔχον τὸ πνεῦ-
μα ἐδογματίσαν, ὅτι τῷ υἱῷ ὅτι τε καὶ λέγεται. ἀλλ' ἡ βεβαίως
ἐδρᾷ σφικίζωμεν τῆς πατρὶς τῶν λογισμῶν, σαφῶς τε καὶ θεοπνεύ-
στῳ λόγῳ τούτους ὁπισθημαῖοι, Ἰωάννη-οἱ δὲ τὸν ἐκ Δαμασκῶ
πύρευσανται, καὶ τὴν οἰκονομίαν ὅλην παρ' αὐτοῦ ἀναστῆναι τῇ γενέσει.

ἔχ' ὅπως ἀειδιδότατα φησὶ, ὡς πνεῦμα μὲν οὕτως λέγομεν, ἐκ δὲ τῆς Δαμάσ.
οὕτως ὡς λέγομεν; καὶ φησι. καὶ οὐκ ἔχω λέγειν ὡς οὐχ ὅπως ὅτος
ἔρηκεν. ἀλλ' ἔχω λέγειν ὡς ὡς τὸ ὡς τοῦ αἵπον ἐκ τῆς οὐ
λέγεται.

Βαβαί. ἐπὶ δέ σοι καὶ ἄλλο αἵπον ὅτι τῆς θεότητος, εἰ μὴ τὸ ὡς τοῦ;
τῆτο γὰρ ἐφ' ἡμῶν τῆς δεδημοσιωμένων τοῖς πατέσιν εἰρηται.
καὶ ὅπως ἔχει λόγον τὸ ὡς τοῦ ὅτι τῆς αἵπης, ὡς καὶ τῆς οὐκ καὶ τῆς
πνεύματος ὄντων Συναίπης. διὸ καὶ ὡς καὶ τῆς αἵπης τὸν πατέρα αἵ-
πον, ὁ μὲν εἰρηκεν Βασιλείος. ὡς πατὴρ μὲν ὅτι κυρίως τῆς μονο-
γενῆς, λέγεται δὲ καὶ ἡμῶν τῆς μὴ γεννημένων ἀλλὰ δεδημοσιω-
μένων ὡς αὐτῶν, ὅπως πάλιν ὡς τοῦ αἵπον δι' ἡμῶν κυρίως. λέγεται
δὲ καὶ ὡς τῆς θεολόγου, ὡς δευτερεύοντος τῆς πατρὸς ὡς τοῦ
ὡς, ἀλλ' οὐχ ὡς καὶ τῆς οὐκ Συναίπης ὄντος ὅτι τῆς θεότητος:

Οὐκ ὅτι τῆς ἀνάρχου τοῦ πνεύματος τὸ ὡς καὶ τῆς αἵπης καὶ ὡς
τοῦ αἵπον (ἀπαγε τῆς βλασφημίας) ἀλλ' ὅτι τῆς ἐσχολότητος τῆς
θεολογίας ἀρχίει, ἐφ' ὃν ὡς τοῦ καὶ ὁ υἱὸς τῶ πατρὸς Συναίπης ὅτι.
ἀλλὰ μὲν ἐφ' ὃν ὡς τοῦ κυρίως αἵπον ὅτι ὁ πατὴρ, τῆς κτισμάτων
διὰ τῆς, οὐκ εὐσεβὲς εἰπεῖν, ὡς τῆς οὐκ μὲν τῆς κτιστῶν λέγομεν, ἐκ δὲ ὅ
οὐκ οὐ λέγομεν. εἰ τοῦ καὶ ὅτι τῆς ἀκρίτου πνεύματος, ὡς τοῦ αἵ-
πον ὡς πατὴρ, ὡς καὶ τῆς οὐκ ὄντος Συναίπης, δυσσεβὲς ὡς ἀν-
λέγειν, ὡς ἐκ τῆς οὐκ οὐ λέγομεν. ἐπεὶ δ' ὁ τῆτο λέγων οὐκ εὐ-
σεβὲς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγίοις ἀσεβείας. δυσσεβὲς ἄρ' ὁ λέ-
γων Συναίπης τῶ πατρὸς τοῦ υἱὸν ὅτι τῆς πνεύματος. καὶ διὰ τῆς τοῦ ὡς
τοῦ αἵπης ὅτι τῆς ἀνωτάτω Τριάδος τὸν πατέρα. τῆτο γὰρ, δι' ἡμῶν
τοὺς διὰ ὅς ὡς γενόμενος ἀκρίτος ὁ πατὴρ. διὸ καὶ ποιητὴς ἡμῶν ἐχέτε-
ρος. μεμνημένος καὶ πατὴρ. καὶ εἰς καὶ ἐφ' ἡμῶν λέγεται ποιητὴς τε καὶ
πατὴρ, ὁ πατὴρ Συναίπης ὡς, ἀλλ' ὡς μίας καὶ τῆς αὐτῆς δεδημοσιω-
μένης πνεύματος. ἐκεῖ δὲ, πάντῃ τε καὶ πάντως εἰς πατὴρ. εἰς αἵ-
πος. καὶ γὰρ ὅτι τὸ γέννητον ἀμφοῖν. ἀλλὰ μία πηγαία θεότης, ὁ πα-
τὴρ. πᾶν γὰρ ὅπως ἐκεῖ ὡς ὡς τὸ ὡς τοῦ αἵπον, ὡς καὶ τῆς αἵπ-

αὐτῷ ὅτι τοις ὁμοιωμένοις ἀποβῆς ὁ λόγος· ἐς κόρακας ῥιπνέσθαι, μὴ τῶν
 νοητῶν σε κόραξι· ὁμοιωμένοις καταθήσῃ· Πᾶς δ' ἄρα ὁ ὁρῶν ὅτις
 εἰς τὴν ταύτην ἰσότητος, καὶ ταῦτα πῶς ἀσφαλῆ· ὅτι Θεὸς δόξα
 ἡκριβα μὲν ἐκ πνεύματος, ἀποροδιοείτως ἀν' ὡς ἐγέτο, τὸ πρὸς διόρισμῳ
 διαμόρφον· ποῖον δὲ ἔχει χώραν τῷ ἀφρόνως ὡς τῷ ἡεροδόξῳ
 εἰρημνῶν, εἰ πρὸς διόρισμῳ δοίμῳ, τὸ ἀποροδιοείτως ὡς τῆς πε-
 συποστάτου θεότητος ἐκπερασμένης· ἐπεὶ γὰρ πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τῷ
 πρῶτον ἔκαστον ὃν μέρει πνεῦμα λέγεται· εἰ πῶς οὐ καὶ νοητομῶν ἔλεγε-
 ῖν ἐκ τῷ πνεύματος ὅτι ὁ υἱός, ἐπεὶ Θεός ὁ υἱός καὶ ἐκ Θεοῦ, πνεῦμα δὲ
 ὑπάρχει ὁ Θεός, εἴθ' ἡμεῖς ἀντιπρόφερον, ὅτι Θεός μὲν πνεῦμα, καὶ Θεὸς
 πνεῦμα λέγεται, Θεός δὲ ἐκ πνεύματος ὡς λέγεται, ἅρ' ἀν' εἶχε λέγειν,
 ὡς πρὸς τὸ πρῶτον αἴτιον ὡς λέγεται ὡς μόνον· Τελμῆματος δὲ πῶς,
 μὴ δὴ μὲν εἶναι φάναι τὸν υἱόν, ἅρ' ἀν' ἡμεῖς ἐδιδραμάμεν αὐτὸν εἰποι-
 ντες, ὡς πρὸς τὸ πρῶτον αἴτιον ὅτι εἶναι φάσκει τὸν υἱόν δὴ μὲν
 ἀπαρ· ἡμεῖς δ' αὐτὸν λεγόντων εὐσεβῶς, ὡς ὅτι ἦν ὅτι ὅτι ὁ υἱός,
 εἰ τις πρὸς διόρισμῳ ἔλεγε, μὴ αἰσῶν, ἀλλὰ χρονικῶς, ὡς τὸν χρόνον
 μόνον, ἀλλ' ἔχει καὶ τὸν αἰῶνα συμπεριβαλλόμενος τῆς φωνῆς, ὅτι ἐν τῷ
 ἀν' παρ' ἡμῶν ἀκούσκει, ὡς τῷ ὅτι λέγεις ἀνθρώπῳ, (αὐτὸς ἀθέτητος
 ὅτι τῷ ὁμολογουμένῳ, καὶ διαστροφῇ τῷ εὐσεβῶς κείμενον· Οὕτω
 πάσης δυσσεβείας ὅτι ἀφορμὴ καὶ ἀρχὴ καὶ ρίζα καὶ πηγὴ, τὸ πρὸς
 διόρισμῳ τὰ θεολογημένα τοῖς θεοφόροις ἡμῶν πατρῶν ἀποροδιοεί-
 τως. καὶ σχεδὸν τῷ τὸ μόνον τῷ ἀπάντων μιν γινέει τὰ ἀμικτα, καὶ
 συγκλώπει (τὸ τῷ λόγῳ) τὰ ἀσύνκλωστα, καὶ τὰ πολεμιάτα· πρὸς
 ἀλλήλα εὐσεβεῖν τε καὶ ἀσεβεῖν, καὶ τὰς ἀντιχειρῶν ἐκαστέρας, ὡς
 μηδὲν ἀντικείμεν πρὸς ἀπᾶν δεικνύσι. πόσοντο δὲ οἱ Λατῖνοι κα-
 ταχρῶνται τέτρω, ὡς καὶ τῷ ἀγῶν ἀκούοντες θεολογούτων, ἀπορο-
 διοείτως, ὅτι μόνος ὁ πατὴρ ἀρχὴ καὶ ρίζα καὶ πηγὴ θεότητος, αὐτοὶ
 πάντα ταῦτα πρὸς διόρισμῳ. μάλλον δὲ διὰ τῷ πρὸς διόρισμῳ δολί-
 ως τέτοις ἀντιδογματίζονται· καὶ τοὶ πάσης ἐχρῆν αὐτὸς ὁμῶς φοιχεῖν,
 ταῖς τῷ θεοφρονι θεολόγων φωναῖς· καὶ ποῖ μὲν λεγέσταις ἐκ μόνου τῷ

πατὴρ τὸ πνεῦμα. διὸ καὶ μόνον αἴτιον τοῦ πατέρος καὶ πηγὴν θεότητος·
 ποδ' αὖ, ὡς οὐκ ἐκ τῆς υἱᾶς τὸ πνεῦμα συνάγειν εἰς ἓν, καὶ φροῦνεν ἐν,
 ἐκ μόνου τῷ πατρί, ἀλλ' ἐκ καὶ ἐκ τῆς υἱᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οἱ
 δὲ συνειφροντες ἢ παρφασιζόμενοι τὸ πρῶτον, ἀισκευάζουσιν ἐκείνους.
 5 φάσκοντες, ὅτι καὶ ἁπλῶς μόνος Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ἀγαθός, ὁ πατὴρ ὅστις
 ὅτε λέγεται, καὶ τῆς υἱᾶς ὄντος ἀληθινῷ Θεῷ καὶ ἀγαθῷ, ἔγω καὶ μόνος ὁ
 πατὴρ πηγὴ καὶ αἴτιος θεότητος ὡς πρῶτος. καὶ ἔδεν ἐμπόδιον, εἶναι καὶ
 τοῦ υἱοῦ αἴτιος θεότητος. Ἐκ συνωρασίης γὰρ, ὡς οὐκ ἔστιν καὶ τοῦ υἱοῦ,
 μάλιστα διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς κίνημα κατασπῶσιν. ὅταν γὰρ
 5 λέγομεν, ὅτι μόνος ὁ πατὴρ ὅστις Θεὸς ἀληθινός, οὐ τῆς ἀκτίστων πρὸς
 ἄλληλα πλὴν διαστολῆς ποιούμεν. οὐδ' ἀπλῶς τότε τὸν πατέρα, ἀλ-
 λά πλὴν μόνου οὐ τῶν ὑποστάσεων θεωρουμένων φύσιν τῆς κτισμάτων
 ὑποδιατέλλομεν. εἰ τοίνυν οὕτω λέγομεν καὶ μόνος αἴτιος θεότητος ὁ
 πατὴρ, ὡς ἐπ' αὐτῷ λέγομεν ὅτι μόνος ἀγαθός, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ
 5 καὶ αὐτοὺς οὐκ ἂν αἴτιον θεότητος, ἀλλ' ἀρίθμους ἔσται τοῖς κτιστοῖς. Καὶ
 μὴν ἐφ' ὧν ὡς πρῶτος καὶ ὡς παρκαταρκτικοὶ αἴτιον ἔσθ' ὅτε λέγεται
 μόνος ὁ πατὴρ, ὡς καὶ τῆς υἱᾶς ὄντος συναιπὶς καὶ κοινωνοῦτος καὶ ἐκεί-
 να τῷ πατρί, ἔμνηον ὁ πατὴρ ἔσθ' ὅτε μόνος λέγεται Θεὸς ἀληθινός, καὶ
 μόνος δημιουργός, καὶ μόνος ἀγαθός, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ ὁ
 5 υἱὸς μόνος ἂν ῥηθῇ. καὶ οὐχ ὁ υἱὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα. ἐπεὶ
 γὰρ τὸ μόνος τῷτο, πλὴν ἀκτίστων φύσιν ἀντιδιατέλλει τῆς κτιστῶν. ἢ
 δ' ἀκτίστος φύσις, πρὶς ὑπόστατος ὅστις, καὶ ἀμερῶς ἐφ' ἐχέτης τῆς ὑπο-
 στάσεως ἄλλῃ θεωρεῖται. ἀφ' ἧς ἂν αὐτῷ τῆς πρὶν ἐμφύτων ὑποστά-
 σεων χελεύσης, ὅλῳ λέγεις πλὴν πρὶς ὑπόστατοι φύσιν. Ἄρ' οὐκ ὡς περ
 5 λέγομεν εὐσεβῶς, ὅτι μόνος ὅστις Χεῖρος ὁ ἐπὶ πάντων Θεός, ἔχει τις ἂν εἰ-
 πῆν, μᾶλλον δὲ ἡκούσται ποτε τις, καὶ τῷτ' εἰρηκώς, ὡς μόνος ὁ υἱὸς αἴ-
 τίσ τε καὶ πηγὴ τῆς θεότητος τῷ πνεύματος; ἢ καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα,
 μόνον αἴτιον καὶ πηγὴ θεότητος, ὁ καὶ καὶ Λατρεῖς, οὐδαμῶς αἴτιον ὅστις
 θεότητος; καίτοι καὶ τῷτο τῆς ἐκείνων ἦν, εἰ μὴ οὕτως ὁ πατὴρ αἴτιος
 5 μόνος θεότητος ἐλέγετο, ὡς καὶ τῆς υἱᾶς ὄντος συναιπὶς. Διὸ καὶ τοίνυν,

τῆς δὲ ἀνομολογημένης εὐσιβείας οὐδὲν ἦτον ἀντιχρόνιοι διατελέσωμεν ;
πάντῃ πῶς ἄλλοι, ὡς πάντῃ τρόποις ταῖς ἀιακεκρυμμέναις ὑπὸ τῆς
ἐκκαλυπτικῆς καὶ ἀποκρυφικῆς ῥημάτων τῆς εὐσιβείας περιδεξομένη
ὀφιοῖας :

Φέρε δ' ὅμως ὁμοδόξως ἀναλίσσειν περὶ αὐτὰς ὅτι χειρήσωμεν τὰς
ὑπὸ Λατῶν ὑπὸ τῆς δοκούμενης οἰκίας περιδεξομένης πατριᾶς φω-
κας. καὶ μὴ διαρκῶς διαλύσαι σχῆματι τῷ πρὸς τὸ φαινόμενον ἀν-
τίθεσιν, τῷ Θεῷ χάρις, τῷ καὶ ταῖς ἐν ἐσχάταις ἡμῶν καίμοις τῆς
ἀγνοίας, καὶ τῆς ἀπαθούς ζωῆς ἀποκισμένους, γινώσκοντες τῆς
ἐν αὐτῷ ἀληθείας περιδεξομένης. εἰ δ' ἄρα μὴ τοῖς τῷ πάντῃ σχή-
ματι τῷ λόγῳ, εἰ τις ἐν Χριστῷ τέλειος καὶ σοφὸς τὰ θεῖα καὶ πνευματι-
κὰ, τῆς περιδεξομένης ἡμᾶς ἀποδεξάμενος, αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ τὴν κρίσιν
λόγοι διδασκῶν, ποιοῦντας καὶ μαθητιῶντας ὅτι μάλιστα. καὶ τὸ
ἐνδοῦν ἡμῶν ἀναπληρῶν, ἐξελπίτω τελειότερον, τοὺς τῶν ἀντιπῶν τῇ εὐσι-
βείᾳ συνάγειν ἐκ τούτων περιδεξομένης. Εἰπέ δὲ τίνες, καὶ τί τὰ παρ'
ἐκείνων εἰρημένα. τῆς γὰρ ἀδυνατίαν ὅτι μὴ ὁμολογεῖν ἀλλήλοις ἀ-
παντας τοὺς θεοφόρους, καὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ τῆς θεοφορίας, μᾶς αὐτοῖς
ἐκ τῆς ἐνὸς πνεύματος Χριστοῦ, τῆς ὁμοφροσύνης οὐσης. πρὸς δὲ τούτῳ,
καὶ μετ' ἐκείνης σχεδὸν ἀπαντας ἔτος ὁ Δαμασκηνὸς ὅτι. καὶ ὑπ' ἐκείνων
ἀπάντων ἐδιδάχθη, καὶ αὐτὸς ἐαυτῷ μαρτυρεῖ τῷ πρὸς ἐκείνους συμ-
φωνίᾳ, οὐ λέγων λέγων, ἀλλὰ λέγοντι. καὶ δὲ ἐαυτῷ καὶ ἐκείνους πα-
ρέστησι ἡμῖν, οὐδαμῶς ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα λέγοντας κατ' ὑπαρξιν.
ὑμεῖς δ' εὐοίκατέ μοι τῇ τῆς αὐτῆς μεγαλοφροσύνης ὑφ' οὗς μὴ ἐφικνούμενοι,
ποιῶντα οἶδατε περὶ αὐτῶν. καὶ γὰρ καὶ αὐτῶν αἰτίοι λέγεται περὶ
πάντων ὁ πατήρ. ἀλλ' ἡκούσας ὡς λέγεται. καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος,
περὶ τῆς λόγου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκλάμπειν, εἶπεν, ἀλλ' ἡκούσας
ὡς εἶπε. καὶ εἰκόνα πατρὸς καὶ υἱοῦ, υἱὸς δὲ τὸ πνεῦμα λέγοντες, ἀλλ' ἡ-
κούσας ὡς λέγοντι. καὶ πλεονάζειν δοκῶντα πρὸς ὑμῶν, ἡμῶν ἀλλ'
οὐχ ὑμῖν συμβαινόντα χατάρως ἀναπεφύκασι. δάσῃ δὲ τὸ πνεῦμα καὶ
τοῖς ἐξῆς λόγον ἐν ἀνοίξει τῷ σώματι ἡμῶν. Ἀλλὰ τίς ὁ λέγων, ὡς

Λυσίς εἰς τὰ ὅτι τῷ υἱοῦ τὸ ἐκπορεύειν ἐπὶ αὐτὸς φασὶ Γρηγόριος ὁ τῷ θεολογῶν ἐπα-
 ῖ Θεολόγος· νυμῖαν ἔχον. Πάντα γὰρ φησὶν ἔχει ὁ υἱὸς τὰ τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς ἀ-
 Γρηγ. γνησιότητος, ἐπεὶ τοίνυν χάρις μόνος τῆς ἀγνησιότητος ἔχει ἅπαντα τοῦ
 ὁ θεολ. πατρὸς, πῶς οὐκ αὖ ἔχει καὶ τὸ ἐκπορεύειν; ὅπως οὐκ εἰσι τῷ πνεύ-
 ματος, τῷ δὲ αὐτῷ λαλαῶντος· εἰ γὰρ ἦσαν, οὐκ αὖ τῷ ἀγνῷ τοιαῦτα

Ὁ αὐτός. ,,κατὰ ψεύδοντο, ὅς, καὶ ὅσα φησὶ ὁ ἅγιος πνεύματος (φησὶ) ταπεινότερα
 ,,ὡς τῷ υἱῷ λέγεται, ὅτι πῶς ὁρώμεν αἰτίαν ἀνακτῶν, ἵνα τὸ ἐξ
 ,,δὲ φησὶ τῆς οὐδ' ἡ πρώτη αἰτία; ὁ χημῖος ὁ πατήρ; ἀλλὰ καὶ πᾶν.
 ,,τα ἔχει τοῦ υἱοῦ τὰ τῷ πατρὶ φησὶν, ἀνευ τῆς αἰτίας, τῷ αἰτίῳ εἶναι δι-
 λογότι καὶ αὐτὸν θεότητος. ἐν γὰρ ὅτος αἰτίον ὅτι Θεῷ καὶ μίαν ἀρ-
 χὴν αἰὶ κηρύττει, τὸν ἀγνῶτον πατέρα· καὶ φησὶν οἶδε τὸ μοναδικόν.

Ὁ αὐτός. ,,καὶ διὰ τῷ φησὶν, Ἡμῖν εἰς Θεός, ὅτι πρὸς ἐν αἶπιον τὰ ἐξ αὐτῶ ἀνα-
 φέρεται. ὅ τὸ ἐξ αὐτῶ λέγων, οὐδ' ὅτι εἰς τὰ δύο ἀνάγεται τὸ ἐν. καὶ
 δεύτερον ὑπὸ πατρὸς καὶ τὸ πνεῦμα λέγων, κατὰ καὶ τοῦ υἱοῦ. ἀλλὰ καὶ
 Θεὸν λέγων ἐκ Θεῶ τοῦ υἱοῦ, καὶ Θεὸν ἐκ Θεοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. διὰ
 μέσου δὲ Θεῶ ἐκ τοῦ Θεῶ, ὁ Θεὸς ὑφισταμένην δοξάζει (ἅπαντα τῆς
 βλασφημίας) ἀλλὰ τὰ κηρύττει. κατὰ καὶ ὡς αἶπιον πῶς τὸν

Ὁ αὐτός. ,,πατέρα, λέγων ἐν τῷ· β. τῶν ἐρημικῶν, ὡς ὅσα τιμώτερον Θεὸς
 ,,κτισμάτων, ποσὶ τῷ μεγαλοπρεπέτερον τῇ πρώτῃ αἰτία θεότητος εἶναι
 ,,ἀρχὴν ἢ κτισμάτων, καὶ διὰ θεότητος μέσης ἐλθεῖν ὅτι τὰ κτίματα·
 Σὺ δ' (ὁ τῆς βλασφημίας) ὁ λατρινικῶς φρονῶν διὰ μέσῃ τοῦ υἱοῦ,
 ταῦτα δ' εἰπεῖν διὰ μέσης τῆς τῷ υἱοῦ θεότητος ἐλθεῖν φησὶ τοῦ πατρὸς
 ὅτι τὸ προεγεγεννητὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ὅδε μέχρι τῷ σοι τὰ
 τῆς χηνοφωσίας ἴσεται. ἀλλὰ καὶ ἐκ τῷ υἱοῦ τὸ πνεῦμα λέγεις. καὶ κοι-
 νὸν εἶναι πατέρα καὶ υἱὸν τὸ ἐκπορεύειν, διὰ τοῦ, τοῦτον ἰὸν θεολόγον λέ-
 γει πρὸς τῶ ἀπ' Αἰγύπτου καταπλεύσαντας, ἔχειν τοῦ υἱοῦ ἅπαντα ἵνα
 τῷ πατρὶ ἀνευ τῆς ἀγνησιότητος μόνος. οὐταῦτα γὰρ δεκτόν σοι τὸ
 μόνος, καὶ μὴ συνεχφωῖται. καὶ διὰ τῷ σοι κατὰ τοῦ προσχεράφω
 φανερῶς· Ἀλλ' εἰπέ μοι, οὐκ αὐτὸς ὅτος ὁ θεολόγος προσεπληράφω,

Ὁ αὐτός. ,,Πάντα δ' ὅσα τῷ υἱῷ, καὶ τῷ πνεύματος, πλὴν τῆς υἰότητος; εἰς

ἔστι τὸ οὐκ ἐκπορεύειν, ἔστι τὸ καὶ τὸ πνεύματος. ὁ γὰρ υἱός
 ἵπτος τὸ ἐκπορεύειν. ἰὼ γὰρ ἂν υἱὸς καὶ ὁ πατήρ, εἴπε καὶ τὸ ἐκπορεύειν
 ἔχῃ. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ τῷ πατρὶ τὸ ἅγιον πνεύματος οἰκίῳ λόγῳ καὶ πατρὶ
 τῷ ἁγίῳ πνεύματος αὐτῷ φησὶ. Τὸ ἔστι δυνάμει τῶν μεγάλων καὶ ὧν, ὁ αὐτὸς.
 Θεός; τί δὲ ἔστι προσηγέρουται ὧν Θεός, πλὴν ἀγέννησίας καὶ γενήσεως;
 οὐκοῦν καὶ προβολέα ὀνομάσμεν τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ἐκπορεύειν δὲ (χρὶ)
 σὲ) ὁμοίως ἔχει τῷ υἱῷ καὶ τεύθει, καὶ διπλασίως ἢ ἐκεῖνος. ἔχει
 γὰρ ὁ τὸ τῷ πατρὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῷ υἱῷ, χρὶ πλὴν πατρὶ τῷ
 υἱῷ σοὶ δοῦσαν. ὁρᾷς ὅσοις ἀτόποις παρὲν πᾶσι, ὁ πᾶντα ἔχει τὸν υἱόν
 τὰ τῷ πατρὶ ἀκλῆναι, καὶ μὴ μόνον τὰ τῆς φύσεως νοῶν, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ
 ὑποστατικῶν τοῖς φυσικοῖς συνείραναι; Προάγει μὲν οὐδὲν τοῦ πατρὶ τῷ
 ἱσθόρῳ παρὰ τῷ πατρὶ, ὅτι ἐπὶ αὐτῷ, σὲ γε ἐξελιγεμένου. ἀλλὰ ὅτι κα-
 λῶν γε ἔχει, καὶ ἵνα μὴ παρὰ τῷ πατρὶ μόνον πρὸς μὴ μὴ τῷ ἀμωμῶν θεολόγῳ,
 δείξωμεν ἐξ ἧς ὡς ἔχει μὴ καλῶς ἢ τῷ ἁγίῳ ῥήσι. ἀγνοία δὲ τῶν λα-
 πικῶν φρονιμώτων, ἐκλαμβάνεται κακῶς. Συντελέσθαι δὲ αἰμα καὶ πρὸς
 αὐτὸ τὸ παρὰ τῷ πατρὶ ὁ λόγος οὐκ ἐλάττω. προσεκτενὲν δὲ ὅτι μάλα
 πένοντι; Ταῦτα εἰπὼν ὅτι Θεῷ, ἀγέννητον καὶ ἀνάτιον. διὸ καὶ πα-
 ρὰ ἀνελίξεως τὰς θεολογίας βίβλους, ὁ δαμοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀ-
 γέννητον εὐρήσας εὐρημῶν, καὶ ταῦτ' ὅν ἔστι γεννητὸν. Δαμασκηνὸς δὲ ὁ
 θεοφόρος, εἰπὼν οὐ. ἡ. τῷ δογματικῶν, ὅτι Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πα-
 τὴρ, καὶ αὐτὸς τὸ πνεύματος εἶσι, πλὴν τῆς ἀγέννησίας, ἔδειξεν ὡς ὁ,
 μόνον τὸ ἀγέννητον τῷ ἀνάτιῳ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάτιον τῷ αἰτίῳ τα-
 ντὸν ὅτιν ὅτι Θεοῦ. Συνβέχῃ γὰρ τῷ ἀνάτιῳ τὸ αἶτιον ὅτι Θεῷ.
 αἶτιον δὲ φημι θεότητος καὶ πνεύματος. φέλει οὐδὲν εἰπὼν ὅτι τὸ
 πνεῦμα πᾶντα τὰ τῷ πατρὶ ἔχον, πλὴν τῷ ἀνάτιον εἶναι, καὶ τῷ αἶ-
 τιον εἶναι, χρὶ τὸ γενεῶν δηλαδὴ καὶ ἐκπορεύειν, χωρὶς μόνως τῆς ἀγέννη-
 σίας εἶπει, ὡς αὐτῆς πᾶντα συμπεριβαλλόντος, ὅσα τῷ πατρὶ ὅτιν ἵδνα.
 Θεὸς οὐδὲν ἀγέννητος καὶ ἀνάτιος. Θεὸς δὲ ἀνάτιος, θεότητος αἶτιος.
 ὅτι δὲ αἶτιος ἐμφύτου πλάτους, ἐαυτῷ καὶ μηδὲν ἀποδεδότος, ἀν-
 τιπύβλος ἂν ἦν, ἐνὸς καὶ μόνου ὑπάρχον αἶτιος, καὶ ἔτι περὶ αὐτῷ
 τὸν

ἵδι πλῆτοι ποιόμενος. πρὸς δὲ τούτω, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας τῆς καὶ πα-
 τὸς ἐν. διὸ καὶ χωρητοὶ τῆς πρὸς θεογονίας ἀπὸ τῶν ἱεραίων ἐγένετο.
 ἀλλ' ἔτι ὁμοιοῦς δυάδες ὑπάρχον αἵτιος, καὶ τὸ μὲν γενῶν, τὸ δὲ ἐκπορευ-
 πῶς παρβαλλόμενος, ἀπειροχάλης (ὡς οὕτως εἶπω) ὅτι πλεονεξενεχ-
 θείη, καὶ ταῦτ' ἐν αὐτῷ ἵδι καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ, πᾶσαι συνεκταί ποιοεῖται.
 πρὸς δὲ τούτοις, καὶ δὲ τὸς ἑτέρος ἐμφύτης ὑπάρξας. διὸ καὶ τὸ
 ἡμεῖς ἰαυῶ, οὐ θεῶν, ἀλλὰ θεοῦ ἡμεῖς ἐκ παλαιῶν. ταῦτ' ἄρα καὶ τῶ
 ἡμεῖς ἑλλήνων ἡ πολυθεῖα ἐστίν. Ἀλλὰ μὲν μονάρχος πρὸς διάδα
 κεκλημμένος, καὶ παρὰ τὴν μὴ παρὰ τὴν μὴ, δηλαδὴ παρὰ τὴν Θεοῦ πα-
 τὸς, πρὸς γέννησιν ἵδι καὶ πρόδοι υἱὸς διημεργῶν τῆς πάντων, καὶ ἵδι πάντα
 τελειοεργῶν πνεύματος, ἐθ' ὅς ἐστι διὰ τοῦ πνεύματος. ἀπὸ τῆς γὰρ
 αἰνῆς ἐκ τῆς πατρὸς, καὶ διὰ τῆς τελειοεργῶν ἐγενήθη πνεύματος. ἔτι
 τὸ πνεῦμα δι' υἱοῦ. πρὸς γὰρ ἵδι ἀπὸ τῆς εἶναι ἐκ πατρὸς, καὶ ταῦτα
 τὰ πάντα τελειοῦ, καὶ τῆς διημεργῶν ἡ αἰνῆς ἐν. ἵδι γὰρ δι' ἐκεί-
 νου, γέγονε. δι' ἡμεῖς δὲ τὸ πνεῦμα ἐγνωσται. καὶ οἱ φωνῇ τῶ πνεύμα-
 τι, φῶς ὁρῶν τὸν υἱὸν παρὰ τὴν ὁμοῦ ὁμοῦ καὶ πατρικῶς εἶπεν. ὡς αἱ
 δὲ μὴ μόνον ἐκ μιᾶς ὑπάρχοντα ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἀδιαστάτως ἔχοντα
 πρὸς ἀλλήλα. καὶ ὁμοῦ ὑπάρχοντα ἀλλήλοις. καὶ ἀλλήλα δεικνύοντα.
 καὶ δι' ἀλλήλων ποροφαιόμενα. ἀλλ' οὐ δι' ἀλλήλων ἡ καὶ ἐξ ἀλλή-
 λων ὄντα. ἐν γὰρ τὸ ἐξ ἑ. καὶ τοῖνυν ὁ θεολογῶν πάντα ἔχειν τὸν υἱὸν
 τὰ τῆς πατρὸς πλὴν ἀγεννησίας, πάντα ἔχειν πλὴν αἰτίας εἰρηκεν. ὡς
 καὶ ἀλλαχρὺ τῆς συγγραμμάτων σαφῶς οὕτω προσδιώρισεν: Εἰ
 δὲ πάντα ἔχει ὁ υἱὸς τὰ τοῦ πατρὸς πλὴν τοῦ εἶναι αἴτιος δηλαδὴ
 θεότητος, αἴτιος δὲ ὁ πατὴρ, οὐ γενῶν μόνον τὸν υἱόν, ἀλλὰ καὶ τὸ
 πνεῦμα ἐκπορεύων, πάντα ἔχει ὁ υἱὸς τὰ τῆς πατρὸς, πλὴν τοῦ τὸν υἱόν
 γενῶν τε καὶ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύειν. ἃ μόνον τοῦ πατρὸς ὄντα, καὶ τὸ
 ἀγεννητοῦ αὐτῷ προσμαρτυρεῖ. διὸ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς θεολόγος οἱ τῶ
 Δαμασ. ὅτι τῆς ἀγίας Τριάδος, διὰ τὸν πατέρα φησὶ, τοῦτο διὰ τὸ εἶναι
 τοῦ πατρὸς, ἔχει ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα πάντα ἃ ἔχει. τοῦτο διὰ τὸ
 τοῦ πατρὸς ἔχει αὐτὰ. πλὴν τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς γενήσεως καὶ

τῆς ἐκπορεύσεως: Εἰ δὲ ἡ ἀγεννησία, τὸ πάντῃ τε καὶ πάντως αἶπον
 ὅπῃ Θεῷ δηλοῖ, ἡ γέννησις τὸ μηδαμῶς μηδαμῶς αἶπον θεότητος εἶναι τὸ
 γινητὸν, ἀναγκαζόμεθα δηλώσει. κατὰ τὸν ὅτι ἡ ἐκπορεύσις, τὸ ἐκπερευ-
 πῶς ἐκ τῷ πατρὸς ὑπάρχον. εἰ δὲ μηδαμῶς μηδαμῶς αἶπος ὑπάρχει ὁ
 ὕψις θεότητος, πῶς αὖ ἐκ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα; ἢ πῶς πατρὸς αἶπον ὁ
 πατήρ, εἴτα ὁ ὕψις ζωῆς, ὡς καὶ ἐκ αὐτοῦ, τοῦ ἀγίου ἐκπορευομέ-
 νου πνεύματος, καθὼς φρονεῖν δεῖν οἰόνται Λατίνοι, ὡς φρονουῦντες (ὡς
 ἐν ὁμῇ) καὶ ταῖς πατρικαῖς ὡς φρονουῦντες ῥήσις; ὃ γὰρ ὁ φερωνύ-
 μως θεολόγος ὅτος, οὗτος. Ἀλλὰ πάντα φησὶν ἔχει ὁ ὕψις τὰ τῷ πα-
 τρὶ πᾶν ἀγεννησίας. ταῦτα δ' εἰπεῖν, ἀνευ τῆς αἰτίας. τὸ τῷ δὲ
 ταῦτα εἰπεῖν, ἀνευ τῷ γεννᾶν καὶ ἐκπορεύειν. καὶ ταῦτα γὰρ αἴτιον τὸ
 αἶπον: Καὶ πᾶν ὅσα ἔχει ὁ ὕψις, τῷ πνεύματος, πᾶν τῆς ὑπόθετος.
 εἰ δὲ βέβαιε τῆς γεννησιῶς. οὐ γὰρ φοβηθῆσόμεθα, μὴ ἀνάτιον, εἰ καὶ
 αὐτὸ αἴτιον εἶναι φεραῖν, γέννησιν μὴ ἔχον. ὃ δὲ γὰρ ἀνάτιον, εἰ καὶ
 μὴ γινητὸν. τὸ γὰρ ὡς ἀνάτιον γέννησι μὴ ἔχον, αὐτὸ τε καὶ ἐαυτὸ
 παυτάπασι ἀνάτιον, καὶ πατὴρ τὸ πᾶν θεότητος αἴτιον. ὅπως ἡμεῖς τοῖς
 ἐν πνεύματι θεολογοῦσι ζωωδᾶ φεραῖν ὁμῆτα. καὶ οὕτω τῆς ἀπάδαντα
 φεραῖν ὁμῆτας ἀπελέγχου. καὶ ἐαυτῶν δεικνύοντες τὰς γραφικὰς μαρ-
 τυρίας περὶ τῆς ἀφ' ἧς: Καὶ οὕτω γὰρ ὁ ὡς τῷ αὐτῷ θεολόγῳ προ-
 ἀγειν ὡς τῆς σφῆς αὐτῶν δόξης τὸ Λατίνων οἰόνται φύλον, ὅτι τὸ οἰ-
 κῆον ἀξίωμα ὁ Κύριος ἐδειξε πρὸς τῆς μύσας εἰπών, Ἀυτὸς ὑμῖν ἐγὼ
 πέμψω τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐαυτῶν ὡς οὐκ ἴσασι φεραῖν. ἐπεὶ
 γὰρ ὡς ἀληθῶς τὸ πέμψειν τὸ πνεῦμα, μέγα καὶ ὡς τὸ μέγα, καὶ
 Θεῷ μόνου. ὁ πατήρ γὰρ εἰπὼν πρὸς Ἰερὸν πέμψει τὸν ὡς κλητὸν,
 εἴτ' αὐτὸς ἐγὼ φησὶ πέμψω, τὸ οἰκῆον ἀξίωμα δεικνύς, ὥστε αὐτὸ τε
 τὸ πᾶν φανερὸν ὡς ἀφ' ἧς κηρύττει, καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπὶ οὐκ
 ἐξηγήσατο. εἰ μὴ ὡς τῷ πατρὸς ὁ Κύριος μόνος, ἀλλὰ καὶ παρ' ἐαυτοῦ
 ἡ δὲ ἐκπορευόμενος καὶ πᾶν ὑπαρξιν ἔχον, πῶς ὁ φεραῖς εἶπε, ὁ
 ὡς τῷ πατρὸς καὶ παρ' ἐμοῦ ἐκπορεύεται; ὃ γὰρ ἡ ταπεινότερον
 τῆς καὶ ἐαυτοῦ φεραῖν ὁμῆτος, δι' ὅσον αὐτῷ τὸ μόνον καὶ παρ' ἡ-

Γρηγόριος.
 ὁ θεολ.

και ὁπικρυφάμενος. Διήλθον οὖν καὶ τυφλῶ φασιν, ὡς ἔχει καὶ ἐκ τῆ
 οὐσίας ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον : Μέγα μὲν οὖν ἀξίωμα, τὸ
 πέμπειν ἔχειν τὸ θεῖον πνεῦμα. καὶ τοσούτο μέγα, ὡς ὁμοφυᾶ καὶ
 ἴσον καὶ ὁμότιμον δεικνύει τῷ πατρὶ τὸν υἱόν. καθάπερ καὶ τὸ πνεῦ-
 μα ὁμοούσιον τε καὶ ὁμότιμον τῷ πατρὶ Συνίστησι, τὸ μὴ ᾧ τῷ πατρὶ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ τοῦ πνεύματος τὸν υἱὸν ἀποστέλλειν. θεϊ-
 κὸν γὰρ μὲν καὶ φυσικὸν ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἀξίωμα. ἀλλ' οὐχ ὑποστατικόν. εἰ
 γὰρ ὑποστατικόν ἦν τὸ ἀποστέλλειν, οὐκ ἂν ἦν κοινὸν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ
 πνεύματι. Θεὸς οὖν ἀληθινὸς ὁ ἄλλος ᾧ ἑκκλησιᾶς. ὁ δὲ τῷ
 ἀποστέλλων, πῶς ἔχει Θεὸς ἀληθινός ; εἰ δὲ καὶ παρ' ἑαυτοῦ ἐρχόμενοι ὡς
 αὐτοκέλευτοι ἀποστέλλει τὸν ᾧ ἑκκλησιᾶς, πῶς ἔμεις ἂν εἴημεν
 αὐτῷ θελήσεως καὶ ἐξουσίας ; εἰ δὲ μᾶς εἰσὶν ἐξουσίας καὶ θελήσεως, πῶς
 ἔχει καὶ μᾶς ἂν εἴη φύσεως ; Ὅρας ὡς ἡ ἀποστολὴ τοῦ θεοῦ πνεύμα-
 τος πᾶσι τοῖς ἀποστέλλοντος πατρὶ τὸν ἀποστέλλομενον ὁμοβουλίαν καὶ ὁμο-
 νομίαν παρίστανει, ὁ μέγιστος ὅτι ἀξίωμα, προσὶν μὲν τοῖς βίσι χα-
 λῶς τε καὶ θεοπροπῶς, ὡς καὶ πᾶσι αὐτεξουσίαν δεικνύον τῷ ἀπο-
 στελλομένῳ ὅπως ; ὁ δὲ λέγων μὴ θεῖον εἶναι τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἀλλὰ
 ὑποβλητικόν, ὡς αὐτοῦ μὲν, οὐ τὸν υἱὸν μόνον αἴτιον δεικνύει τῷ θεῷ
 πνεύματι, ἀλλὰ καὶ τῷ υἱοῦ τὸ πνεῦμα. πατρὶ δὲ τῷ πατρί, καὶ τῷ
 πατρὶ ἡμᾶς ἐλεύσεως, πᾶσι ἑκατέρου τῶν αὐτοβουλίαν, ἄλλοι ἄλλῳ
 ἀθετεῖ χαλῶς, μὴ θελήσεως ἀλλὰ φύσεως δογματίζων εἶναι πᾶσι πατρὶ
 ἡμᾶς ἀποστολῇ. τοιγαροῦν καὶ ἀναρχον. ἅ γὰρ μὴ τῷ θεῷ θέλειν ἀλλὰ
 τῷ πεφυκέναι ἐκ Θεοῦ, παρ' ἀναρχα ὅτι, ἀλλ' οὐκ ἀρκά : Καὶ
 μὴν ὁ τῆς θεολογίας ἐπὶ πᾶσι πρὸς τὴν ἐλάττω νομίσαντας τὸν υἱὸν ὅτι
 ἀπεσταλὴν ᾧ τῷ πατρὶ, τεκμήριον εἶναι φησὶ πᾶσι ἀποστολῇ τῆς
 πατρικῆς εὐδοκίας, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτοῦ πατρικῆς ὑπάρξεως φρενοβλα-
 βῶς οὐκοῦν οἱ Λατῖνοι, τεκμήριον ἡρωῦνται πᾶσι ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ πνεύ-
 ματος ἀποστολῇ, τῆς παρ' αὐτοῦ πατρικῆς ὑπάρξεως. Ἀλλὰ καὶ ἐκ-
 γένεθαι γένησθαι φησι, καὶ ἀνελθῆναι ᾧ τῷ πατρὶ. ἀλλὰ καὶ
 εἰ αὐτοὶ ἀνεστασέναι καὶ ἀνελθῆναι πάλιν. ἐκείνη τῆς εὐδοκίας, ταῦτα

τῆς ἐξουσίας· ἐπεὶ γὰρ καὶ τὸ πνεῦμα ἴδ' ἅγιον εἰ καὶ ᾤχετο τῷ υἱοῦ
ἀπεστάλη, ἀλλὰ καὶ παρ' ἑαυτοῦ παρὲς ἡμᾶς ἀφίκετο· ἐκεῖνο τῆς ἐν-
δοκίας ἡρῆ λέγειν, τὴν τοῦ τῆς ἐξουσίας· ἀλλὰ μὴ χρησιμομεῖν ἐν ἰουδαίᾳ
ἀλλότως τοῦ τῆς ὑπαρξείας τρέπον τῷ θείῳ πνεύματι: Πρὸς μὲν
5 δὴ ἴδ' τῆς θεολογίας ἐκινούμενόν τέτω, ὅδ' ὁ μέγας Βασίλειος εὐρηταί
πυλῶν καὶ ἐκ τῷ υἱοῦ τὸ πνεῦμα· εἰ δὲ ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦτο διὰ
τῷ υἱοῦ ἐν τοῖς πρὸς Εὐνομιανύς παρὲς τῷ θεῷ πνεύματος ἵκε κεφα-
λαίους, ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ ἐν τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις ἐρμηνεύς γινώσκων,
ἵπ' ἡς μεταδοτικῶς τοῦτο φάναι διεσάφησε, ἡράτων. Τὸ μὲν ἐκ Θεοῦ Βασίλ.
5 τὸ πνεῦμα εἶναι, τρεῖς ἀνεκέρυξεν ὁ ἀπόστολος, λέγων, ὅτι τὸ πνεῦμα
τὸ ἐκ τῷ Θεοῦ ἐλάβομεν. καὶ τὸ διὰ τοῦ υἱοῦ περηνέναι σαφὲς πε-
πύηκεν, υἱὸς πνεῦμα ὀνομάσας αὐτὸ κατὰ τὸ Θεοῦ· καὶ νομῶ Χριστοῦ
παρὰ τῶν, κατὰ τὸν καὶ Θεοῦ πνεῦμα ὡς τοῦ ἀνθρώπου: Ὅρως ὅτι,
ἐκ Θεοῦ μὲν δηλοῖται τῷ πατρὶ ἐχει ἴδ' εἶναι, διὰ δὲ τῷ υἱῷ ἴδ' μετα-
5 δίδοσθαι καὶ φαιερῶσθαι; καὶ ὡς υἱὸς πνεῦμα ὀνομάζεται καὶ νοῦς, ἀλλ'
οὐκ ἐκ τῷ υἱοῦ κατὰ τὸν καὶ τοῦ ἀνθρώπου; καὶ τῆς γὰρ τὸ οἰκῶν
πνεῦμα καὶ ὁ νοῦς, αὐτοῦ ὅτι, ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτοῦ· εἰ μὴ ἄρα κατ' ἐρ-
γῶν. τοῦτο δὴ καὶ ἀλλαχὺ ποιεῖ ἀρίθμητον ὁ μέγας ὅτος.
Τὸ πνεῦμα φησὶ τῷ υἱοῦ μὲν ἡρτηται, ὡς ἀδιασάτως συγκαταλαμβά-
5 νεται. τῆς δὲ τῷ πατρὶ αἰτίας ἐξημελῶν ἐχει τὸ εἶναι, ὅθεν καὶ ἐκπο-
ρεύεται. τοῦτο γνωριστικὸν τῆς κατὰ τὴν ὑπόστασιν ὑπαρξείας σημείον
ἔχον, ἴδ' μετὰ τὸν υἱὸν καὶ τὸ αὐτῷ γνωρίζεσθαι καὶ ἐκ τῷ πατρὶ
ὑφιστασθαι· ὁ δὲ υἱὸς τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύομεν πνεῦμα, δι' ἑαυτοῦ
καὶ μετ' αὐτοῦ γνωρίζων, μόνος μονογενὴς ἐκ τοῦ ἀγεννήτου φωτὸς ἐκ-
5 λάμψας, οὐδεμίαν κατὰ τὸ ἰδιάζον τῇ γνωρισμάτων τὴν κοινωσίαν
ἔχει παρὲς ἴδ' πατέρα καὶ ἴδ' πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀκούεις τὸ γνωρι-
κὸν σημείον τῆς ἴδ' θεοῦ πνεύματος ὑποστάσεως, ὅτι τὸ γνωρίζεσθαι διὰ
τοῦ υἱοῦ ὅτι, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχειν ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ ἴδ'
πατρὸς ὑφιστασθαι; λέγων δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, Ὅταν
5 ἔλθῃ ὁ ᾤχετος ἐν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν ᾤχετον τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα
τῆς

ἵης ἀληθείας, ὃ παρὰ τῆ πατρὸς ἐκπορεύεται. οὐχὶ τοῦ πνεύματος μὲν
ἐδείξεν ἰδιόζον ὑπάρχει γινώσκοντα τὸ ἐκπορεύεσθαι, τὸ δὲ ἐκπρεύειν τῆ
πατρὸς, ἐπεὶ καὶ ὑποστατικὸν τῆ πατρὸς ἐκείνου ἔστιν, ἰδιόζοντα δὲ ἔστι τὰ
ὑποστατικά· μηδεμίαν γὰρ καὶ τὸν μέγα Βασιλεῖον, πρὸς τὰ ἰδι-
όζοντα τῆ γινώσκοντα τοῦ πατρὸς, τίς κοινανίαν ἔχειν ὁ υἱός, ὅς ἐστι τὸ
ἐκπορεύειν ἔξει. Διὰ τὸ τοῦτο πάλιν ὁ αὐτὸς πρὸς τῆς Εὐνομανῆς περὶ

Ὁ αὐτὸς, τῆ πνεύματος φησὶν, Ἰῆς Θεοῦ. χαρπὸς ἅγιος. ἐξ ἁγίου. αἰδὸς ἐξ αἰ-
δίου. πνεύματος ἁγίου χορηγὸς εἰς ὑποστάσι καὶ μορφώσι κτίσεως. ὁ-
ρᾷς ὅτι χορηγὸς τῆ πνεύματος, ἀλλ' ἔχει ὑποστάσις ὁ υἱός· καὶ ὡς ἡ ἐκ τῆ
ὑπὸ χορηγία δι' αἰτίαν, ἣν ὑποστήσι καὶ μορφώσι τίς κτίσιν τῷ πνεύ-

Ὁ αὐτὸς. μα π; ἀρσέτι δὲ καὶ τοῖς ἔξῃς. Ὁ γὰρ τὸν υἱὸν φησὶν ἀναρῶν, τίς
ἀρχὴ τῆς τῆς ὅλων δημιουργίας αἰτέλει. ἀρχὴ γὰρ τῆς ἀπάντων
ὑποστάσις· ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, δι' ὃ τὰ πάντα γέγονεν. ὁρᾷς· τῆς
ἀπάντων ὑποστάσις ὁ τῆς Θεοῦ λόγος, ἀλλ' οὐχὶ τῆς τοῦ θείου πνεύ-
ματος ὑποστάσις ἀρχή· καὶ ἀρχὴ ἔστι τῆς τῆς ὅλων δημιουργίας,
ἀλλ' ἔχει τῆς ὑπάρξεως τῆ πνεύματος. πῶς δ' αὖ οὐταῦθα τοῖς υἱοῖ
ὑποφωτιστὴν βολόδωρος ὁ μέγας Βασιλεῖος, εἰς εἰς λέγειν ἀρχὴν τῆ-
τον τῆ θείου πνεύματος ὡς δι' αὐτοῦ τὸ εἶναι σχήματος, ὅτι ἀνέπει; ἀλ-
λά χορηγοὶ μὲν αὐτῶς μόνον, ἀρχὴν δὲ μόνον τῆς δι' αὐτῶς τὸ εἶναι λαβέ-

ἡσυχίας· ὅς κτίσεως· Ἀλλ' ὁ Χρυσόστομος φησὶ θεολόγος. Ἥλθε φησὶν ὁ

ὁ Χρυσόστομος, Χείρως περὶ ἡμᾶς. ἔδωκεν ἡμῖν τὸ ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβε τὸ

ἡμετέροισιν σῶμα· καὶ πάλιν. Διὰ τὸ γενέσθαι καὶ τῆς θείας Δυνάμεως

ὅτι γῆς τὸ σῶμα ὁ Χείρως, καὶ καὶ σὺ καὶ ὁμοίωται αὐτῷ. δέχεται

γὰρ ἐκπεμπόμενον παρ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα· ὡς οὐκ Χείρως ὅτι γῆς,

ἐπὶ γῆς Θεοῦ, οὐτὸς δὲ καὶ πνεῦμα Χείρως δὲ δέχεται, ἐπὶ γῆς Θεοῦ,

περὶ μὲν οὐκ τῆς ὁμοιωσεως, αὐτῶς δὲ ἅλιν. περὶ δὲ τῆς ὑποστάσις

καὶ τῆς δόσεως, καὶ περὶ τὸν εἰρήκεν. Δεῖ δ' ὅμως καὶ ταῦτα ἀρ-
τον (μικρὸν, πῶς) ἄρα πνεῦμα φησὶν ὁ Χρυσόστομος σατὴρ λαμβανό-

μενόν τε καὶ διδόμενον, αὐτῶς τίς ἔστι καὶ τίς ὑποστάσις τῆ πνεύμα-

τος· ἡ τίς χάρις καὶ τίς ἀνέγειται. ἀλλ' ἵνα μὴ χεῖρως ἀνερῶται.

τῷ θεόφορῳ, πέμπεσθαι τε καὶ δίδωσθαι παρὰ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ὃ
 δαμῶν χάρις αἰτίας εἴρηται, ὃ δ' αὖτε προσώπου τοῦ λαμβάνοντος, δι' οἷ
 καὶ πέμπεται. ἀλλ' αὖτε συνωζευμένοι ταῖς αἰτίαις ἀποδέδωκεν, τῷ
 τὸν μὲν ὁ μόνος καὶ Θεὸς καὶ θεολόγος, ὃς καὶ τὸ ἐκπερευόμενον. ἀπολύτως
 ἔθηκε χάρις ἡτισσοῦ αἰτίας. ἔπειτα δὲ καὶ οἱ δι' αὐτῷ λαλοῦντες
 ἅπαντες, παρ' οἷ ἡμεῖς διδασκόμεθα, μὴ τίτῳ ὑποσάσιν τοῦ παναγίου
 πνεύματος εἶναι ἢ ἐκ τοῦ υἱοῦ, μηδὲ δίδωσθαι ταύτῳ, μηδὲ λαμβάνεσθαι
 παρ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τὸ θεῖον χάρις ἢ ὁ ἐργεῖται. εἰ δ' ἄρα καὶ μὴ πάντες,
 μηδ' αὖτε μέγα λυτοὶ τῷ προσώπῳ ἢ τῷ αἰσῶνι, ὃ καὶ ὡς μὴ ἔτω φρονουῶντες,
 ἀλλ' ὡς πολλάκις εἰρημῶν, καὶ ὡς στέτυθεν ὁμολογούμενοι ὄντων. καὶ ὅτι
 μὴ προσόχοντες, μηδ' ὀφθαλμοῖς οἱ λαπτικῶς φρονουῶντες, πολλὰ καὶ τῷ
 τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, καὶ τῷ τῷ θεῷ Κυρίλλῳ, παρενόησαν καὶ
 Λυσις εἰς τὰ παλιὰ τῶν πατέρων ἡρώδης: Ἀλλὰ πᾶσι πάλιν οἱ τοῖς τοῖς λέγουσιν,
 ὃ Νύσος. „ἐκούσιν τοῦ Νύσους θεοφάνη Γρηγόριον λέγοντος, Προφανεῖσθαι τοῖς υἱοῖν
 Γρηγόριον. „καὶ τοῖς αἰτίας λόγῳ, τῆς τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως; τί δ' αὖτε
 Νύσος. φαίνομαι ἡμεῖς ἐν τῷ αἰσῶνι καὶ τῷ αἰσῶνι, ἢ τὸ ἀληθές, καὶ τοῖς μικρὸν
 ἐφιστάσιν γινώσκουσιν. ὅτι προσφανεῖται ἢ τῷ υἱοῦ ὑποστάσεως ἐκ τοῦ
 πατρὸς καὶ τοῖς αἰτίας λόγῳ, τῆς τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως, ὃ καὶ
 τοῖς λόγῳ τῆς αἰτίας τοῦ πνεύματος. ἀλλὰ καὶ τοῖς λόγῳ τῆς αὐτοῦ ἐκ
 τοῦ πατρὸς ὑποστάσεως. ἐς ὅτι, τὸ γεννητὸς ὑπάρχει ἐκ πατρὸς. πα-
 τὴρ γὰρ πᾶσι ἀκούων, γινώσκων εὐθὺς αὐτοῖς οἰοῖ πατέρα. ἡμεῖς δὲ
 αἰσῶντα καὶ λόγῳ ἀκούον τὸ γινώσκον, τότε καὶ τῷ θεῷ πνεύματος
 εἰς ἡμεῖς ἔρχεται. καὶ διὰ τοῦτο υἱὸς πρὸς τῷ πνεύματος ὅτι
 καὶ ὑποσάξιν ἑαυτῶν. διὸ φησὶν ὁ Νύσος θεὸς ὅτος προσέδωκεν οἷ
 Ο αὐτοῖς. „τῷ α. τῷ προσφανεῖ Εὐνόμοι ἀντιρρητικῶν, ὡς συνάπτεται τῷ πα-
 „τρί. ὁ υἱὸς, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἔχει, καὶ ὑπερείχει καὶ τίτῳ ὑπαρξῶν, ὅτι
 „πάλιν καὶ τῷ μονογενῆς ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὅτι οἱ μόνον καὶ
 „τοῖς αἰτίας λόγῳ, προσφανεῖσθαι τῆς τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως.
 „τί οὖν ὅτι τὸ στέτυθεν τῷ ἁγίῳ διακινούμενον; ὅτι ἄλλο πάντως, ἢ
 ὅτι ἅμα ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὕτως τὸ ἐκ
 τῷ

τῷ πατρὶ εἶναι τὸν υἱὸν θεωρεῖσθαι πῇ, καλῶς ἅμα τῷ πατρὶ ἐξ
 αἰδῆς εἶναι τὸν υἱόν. ὅτε τὸ ὁπτιοῦ μόνῃ καὶ τὸν τῆς οἰκίας αἰτίας λό-
 γον, τουτέστι ὡς υἱὸν θεωρεῖσθαι ἀπὸ τῆς πατρὸς, θεωρεῖσθαι πῇ
 λῶς τῷ υἱῷ ἔχουσαν τὸ πνεῦμα, καὶ κυριῶς ἅμα εἶναι ἀπὸ τῆς πα-
 τρὸς. σκεπτόμενοι δὲ καὶ τῷτο φαίμεν θεωρεῖσθαι, ὡς ἐλ' ἀπλῶς
 ὁπτιοῦ, ἀλλ' ὁπτιοῦ μόνον ἔφη θεωρεῖσθαι, τὸν υἱὸν τῷ πνεύματι.
 καὶ ὅτι τὸν μὲν υἱὸν εἶπεν ἐκ πατρὸς. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔχουσαν
 φησὶ τῷ υἱῷ. τουτέστι ἅμα κυριῶς καὶ ἐκ τῆς πατρὸς ὑπάρχειν, ἀλλ'
 οὐκ ἐξ αὐτῆς τὸ εἶναι ἔχειν. Ἀλλ' ὁ αὐτὸς φασὶν ἰσοῦς θεῶς, ἀλ-
 λα καὶ σαφῶς μέσον τίθησι τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι. καὶ δι'
 αὐτῶν θεωρεῖσθαι ὅντος, τῷ πατρὶ τῷ πνεύματι παραδίδωσιν. ὅτε
 γὰρ φησὶν ἔσται καὶ μονογενὴς. πῇ γοῦν ἂν ἡμεῖς λειψώμεν αὐτοὺς πῶς
 ἐκπορευτικὴν ἰδιότητα μόνῃ τῷ πατρὶ προσμαρτυροῦντα, καὶ μόνον αἰ-
 ποῖν υἱὸς καὶ πνεύματος τοῦ πατρὸς λέγοντα, καὶ ἐξ ἐνὸς καὶ τῷ αὐτοῦ
 θεωροῦν τοὺς υἱὸν τε καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ θεωρεῖσθαι ἅμα ἐξ
 αὐτοῦ, καὶ τοὺς μὴ ὅτε προνοῦντα, πολυτέρον λειψώμεντα. διδάσκων γὰρ
 πῶς οἱ τρισὶ θεωροῦνται εἰς ἓξ Θεοὺς, τὰ τῷ ἀνθρώπῳ φησὶ πρὸς ὁ αὐτός.
 σὺ πάντα, οὐκ ἀπὸ τῷ αὐτοῦ θεωροῦντα καὶ τὸ θεωρεῖσθαι ἔχει τὸ
 εἶναι, ὡς πολλὰ καὶ διαφορὰ εἶναι πρὸς τοῖς αἰτιατοῖς καὶ τὰ αἴτια. ὅτι
 δὲ τῆς ἀγίας Τριάδος, ὅτι ὅπως. ἐν γὰρ θεωροῦνται καὶ τὸ αὐτὸ ὅτι
 πατρὸς, ἐξ ὅθεν ὁ υἱὸς γεννᾶται, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται. διὸ
 καὶ κυριῶς τὸν ἑνα αἴτιον μετὰ τῶν αἰτιατῶν, ἑνα Θεὸν φησὶν
 πεπαρόνηκός. πῶς δὲ ἐκπορευτικὴν ἰδιότητα, μόνῃ θεωρεῖσθαι τῷ πατρὶ
 διὰ τοσαύτης ἐποποίησας πρὸς ὅπως, ὡς καὶ μάρτυρα παραγαγεῖν τὸν βα-
 σιλευσίν θείον ὁ δὲ Δαβὶδ. καὶ μόνον ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον λέ-
 γοντα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς αὐτῆς τῆς ὑποστάσεως. φη-
 σὶ γὰρ οἱ τῷ Θεῷ θεογνωσίας λόγῳ προφίλοσοφήσας οὐκ ὀλίγα Θεὸς
 πατρὸς καὶ υἱῶν, ὡς πνεῦμα δὲ τὸ τῆς πατρικῆς ἐκπορευόμενον ὑπο- ὁ αὐτός.
 στάσεως. τῷτο γὰρ ἔνεκα καὶ πνεῦμα σώματος ὁ Δαβὶδ εἶρη καὶ, ἵνα πῶς
 ἐκπορευτικὴν ἰδιότητα τῷ πατρὶ μόνῃ θεωρεῖσθαι πιστώσῃται. πῇ τῷ τῷ

τῆς ῥημάτων σαφέστερον, ἢ βεβαιότερον, ἢ ἀληπτότερον, ἢ λεικτικότερον,
 ὡς ἔχει καὶ ἐκ τῆς ὑπὲρ ἐκπερεύουσαι τὸ πνεῦμα; Εἰ γὰρ καὶ ἐξ αὐτῆς,
 ὡς αὖτις ἐξ ἐνός προσώπου καὶ τὸ προσεῖχες ἐκείτερον. ὅθεν ἐν εἰρημῇ
 θαρρύνει μίαν λέγειν σθεναρὴν θεότητος ἀρχὴν, καὶ ἓνα Θεὸν ἰσχυρίζεσθαι
 πᾶσι τρεῖς εἶναι προσώπα. εἰ καὶ ἄλλοι τοιαῦτα πᾶσι, ὅτι καὶ τὸ αἰπὸν οὐ δύ-
 σαι προσώποις ἦν, ὡς καὶ ἐφ' ἡμῶν ὁραταί. ὅθεν ἀληθὴς ἡ ἐκπερευτική ἰδι-
 ότης μόνῃ πατρί, εἰ καὶ ὁ υἱὸς τὸ ἐκπερεύειν ἔχει. νυνὶ δὲ μόνῃ τῷ πατρί
 προσώπου αὐτὸς τε ὁ Νυμφαῖος Γρηγόριος προσηύδα, καὶ τὸν θεοπάτορα
 Δαβὶδ παρεγγύησε προσώπου μόνον. μᾶλλον δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον,
 τὸ διὰ τῆς προσφωτῆς λαλῆσαι. Ὅρας τοιαυτὰ σαφῶς τῷ πνεύ-
 ματος φρονῶν, καὶ ἀπειαντίας ἐκείνης δογματίζων, καὶ μαχόμενος, ἀλλ' ὅ-
 θεολογῶν τὸ πνεῦμα, ποιητὴς διασημῆς θεογένου θεότητος μόνου, καὶ
 τῆς τῷ Θεῷ πατρί ἰδίῃς ὑποσημῆς, καὶ ὡς καὶ μετὰφέρειν τὰς ἀκλήτους
 ἰδιότητας, καὶ τὸ σαυτῷ μέρος καὶ ἡμῶν καὶ ζωταξάσων πᾶσι ὑπὲρ πάντα
 νοῦ καὶ αὐτοχρημα εἰρήνῃ. πᾶσι, ὅς φείσῃς ταῦτ' ἀκούειν, καὶ ἀ-
 φίσταται πρὸς τὰς τῆς δαιμονίας κακοδοξίας, καὶ θρυμνῶς τοῦ πρώτου βίου
 ὡς μὴ εὐσεβὸς ἀνίστας; Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ πᾶσι προσήγορεύει ὑπὲρ αὐ-
 τῆς ἀρκίας τῆς Νύμφης μαρτυρίαν. καὶ πρὸς δυνάμει ἀναθεωρήσαντες
 αὐτῶν, ἀνακαθάρων τοῖς πᾶσι τὸ ἐν ταύτῃ δύσλητον, ὃ αὐτοῖς καὶ τῇ
 πλάνῃ ὡς ἐπὶ παντ' ἀπειργάσατο. εἴθε δ' ἂν καὶ αὐτοὺς κατὰ ἑαυτοὺς,
 ἐξελέσθαι τῆς ἀπάτης. ἀλλὰ ζωτήσατε ὡς ἀγαθῶ τὸν νοῦν, οἱ νυνὶ
 τε καὶ αὐτῆς ἐντευξόμενοι. πάντα μὲν γὰρ τῶνδ' οὗτοι τοῦ ῥήματος,
 βαθείας ἔχειται φρονῶς. τὰ δὲ τοῦ Θεοῦ, ὡς μάλιστα. καὶ τῶν μάλ-
 λων, τὸ νυνὶ προσεπησόμενοι ἡμῶν. γράφων γὰρ πρὸς Ἀβελάβιον, διαπὶ
 μίαν θεότητα ἐπὶ πατρός καὶ υἱοῦ καὶ πνεύματος ἁγίου λέγοντες, τρεῖς
 θεοὺς λέγειν ἀπαγορεύομεν, τὸ πατὴρ πάντοι ἐπιφῶνι παρρησίας τῆς θεί-
 ας φύσεως, Εἰ δὲ τις φησὶ συκοφαντοῖν ταῖς λόγους ὡς ἐκ τῆς μὴ ἀνεκ-
 τῆς πᾶσι φύσει διαφορᾶν, μῆτις πᾶσι τῆς ὑποστάσεως καὶ ἀεικλήτων κα-
 τασκευάζοντα, τὸ τοῦ τοιαύτης ἀπολογισμέθεν μέμφεως. ὅτι
 τὸ ἀπαράλλακτον τῆς θείας φύσεως ὁμολογούμεν, πᾶσι καὶ τὸ αἰπὸν καὶ
 αἰπάτοι

Γρηγ.

Νύμφ.

αἰπατὸν διαφορὰν οὐκ ἀρνούμεθα. ἐν ᾧ μόνῳ διακρίνεσθαι τὸ ἕτερον
 τῷ ἑτέρῳ χαταλαμβάνον. τῷ, τὸ μὲν αἴτιον πιστεύειν εἶναι. τὸ δὲ
 ἐκ τῷ αἰτίῳ. καὶ τῷ ἐξ αἰτίας ὄντες, πάλιν ἄλλῳ διαφορὰν οἰνοῦ-
 μιν. τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τῷ πρώτου. τὸ δὲ διὰ τῷ προσεχῶς ἐκ
 5 τῷ πρώτου. ὥστε καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον ὅτι τῷ υἱῷ μένειν, καὶ τὸ
 ἐκ τῷ πατρὸς εἶναι τὸ πνεῦμα μὴ ἀμφιβάλλειν, τῆς τῷ υἱῷ μοιτείας,
 καὶ ἐαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττέσθαι, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς φυσικῆς πρὸς τὸν
 πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειργύσης. Τῷτο δὴ πρώτον ἐνταῦθα λεκ-
 10 πόναν εἶναι πρὸς Λατίνους. ἐπειδήναρ ὑμεῖς καὶ τὸ ἐξ αἰτίας μόνον, ἀλλὰ
 καὶ τὸ αἴτιον ἐν δυοῖν οἶσατε προσώποις ἵστασθαι τὴν αἰτίαν τῷ θεῷ
 πνεύματος, καὶ ἐν ἑκατέρῳ τέτῳ διαφορῶς. εἰναρ ἐφρόνη κατ' ὑμᾶς ὁ
 τῆς Νύουσης ἕτος φανώτατος φωστὴρ, διέλει ἀνὰ πρὸ τῷ αἰτιατῷ τὸ αἴ-
 15 τιον. τῷτο δὲ ποιήσας ἑδαμῶς, δῆλος ὅτι καὶ εἰς τοῦ λαβῶν, ὅναρ
 ὑμεῖς ἐκ τῆς ἐκείνης πειράσθε συνάγειν λόγων. ἀφ' ὧν τῷ χαλῶς
 σκοπουμένη, καὶ τὸ αἰτιῶν τῆς ὑμετέρων ἀναφάνεται δογματῶν. τῷτο
 γὰρ ὅτιν ὁ φησιν, ὡς ὁ υἱός, οὐκ ἀπείργει τὴν ἀμεσον τῷ πνεύματος
 20 πρὸς τὸν πατέρα σχέσιν, εἰ καὶ μόνος αὐτὸς ὅτιν υἱός. ἐπεινα καὶ τῷτο
 παρὰληπτεῖν συνιδεῖν, ὡς μετὰ τὸ ἐπεῖν ὅτι τὴν καὶ τὸ αἴτιον καὶ αἰπα-
 τὸν διαφορὰν οὐκ ἀρνούμεθα, αἰπατὸν ὁμῶς μετὰ τῷ πνεύματος καὶ τὸν
 25 υἱὸν εἰπὼν, ἐπίνεγκεν, ἐν ᾧ μόνῳ διακρίνεσθαι τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ χατα-
 λαμβάνον. φανερὸς ἀπαρηρῶν τὴν λατινικὴν κακοτομίαν, ὡς καὶ
 μόνον αἰτιατός, ἀλλὰ καὶ αἴτιος ὅτιν ὁ υἱός. καὶ πάντας τέτῳ ἐν βε-
 30 χεῖ τὰς ὁπινενομήνας διαφορὰς σπαστόμενος, ὅτι πρῶτον μὲν ὁ πατὴρ
 αἴτιον ὅτιν ὅτι τῷ πνεύματος. Δεύτερον δὲ ὁ υἱός, καὶ ὅσα τέτοις παρὰ-
 35 πλίσια. ἐν μόνῳ γὰρ φησι τῷ αἰτίῳ καὶ τῷ αἰπατῷ, τὴν θέαν φύσιν
 χατανοῦμεν. καὶ τῷ μὲν αἴτιον, οὐκ ἐν δυοῖν προσώποις θεωρῶμεν. τῷ
 δὲ αἰπατῷ μόνον, ταύτῳ ἐν δυοῖν προσώποις διαφορὰν οἰνοῦμεν. ἥτις
 ὅτιν, ἐχ' ὅτι τὸ μὲν τέτῳ καὶ αἴτιον ὅτι, τὸ δὲ μόνον αἰπατὸν (ὡς
 40 Ἰταλοὶ φρονῶσι, μᾶλλον δὲ παρὰφρονῶσι) ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν υἱός ὅτι. τὸ
 δὲ ἐχ' υἱός. καὶ οὐκ ἀπείργεται τῷτο παρὰ τῷ υἱῷ, τῆς πρὸς τὸν

πατέρα χ' φύσιν ενάσπας. ὑπὸν γὰρ ἀνωτέρω τῷ λόγῳ, πὶ ὅθι τὰ
 τρία ταῦτα, ὁ πατήρ, ὁ υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι μία ὑπόστασις
 ὅσιν, Δεικνύς, πῶς ὅθι τὰ τρία ταῦτα, ἀεὶ αἰτιατὸς ὡς
 ἔχοντά τι καὶ αἴτιον, ἢ ἀναγκάτως πάντῃ, φησὶν, ὅτι τὸ μὲν αὐτῶν ὅθι αἴ-
 σιον, τὸ δὲ αἰτιατὸς ἔχει τὸ εἶναι. ἀπατὸς δὲ φησὶν ἔχει τὸ εἶναι,
 ὁ υἱός τε καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον: Ἀρ' οὐκ ἐνέλεθ' ἐν εἰδείῃ ἐν ταῖς
 ῥα, ἐν εἶναι μόνον αἴτιον τὸ λήθ' ἐκ τῆς τριῶν, δηλονότι τὸν πατέρα
 μόνον; εἴτε θέλων δεῖξαι πῶς τῶν δύο προσώπων τῶν ἐκείνων αἰ-
 τιατὸς ὅθι ἢ, ἢ αἰτία νομοῦ (κατὰ τοὺς Λατίνους) πάλιν ἐκείνῳ τῷ τῷ
 αἰτίῳ καὶ αἰτιατῷ διαφέρειν καὶ ἐπὶ υἱοῦ καὶ πνεύματος εἰσάγειν, φησὶ σα-
 φῶς, ὅτι ἐπὶ τῶν, ἄλλῃ διαφέρειν ἐννοῦμεν. Λατῖνοι δὲ ἀντιφρε-
 κῶς τὰ τὰ φασὶν, οὐκ ἄλλῃ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. καὶ τῷ ἁγίῳ πάλιν
 πῶς αἰτιατὸς ἔχει τὸ εἶναι ὁ υἱός φάσκει προσεχόμενον, αὐτοῖ, πῶς αἴτιος
 ὅθι φάσκει συκοφαντῶσιν αὐτὸν. τὸ μὲν γὰρ εἶναι τὸν υἱὸν ὅπως αἴ-
 τιον, ἐδάμῃ δεικνύσθαι λέγων ἢ φρονᾶν ὁ θεοφόρος ἕτος. καὶ μάλιστα οἱ
 τοῖς ἁρτίως προσκειμένοις ῥήμασιν αὐτῷ. ἀλλὰ τὸ, αἰτιατὸς εἶ καὶ τῷ
 ὅν ὑπάρχειν κατὰ τὸ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. αἰτιατὸς μὲν τοῦ γεννητῶς.
 αἰτιατὸς δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπάρχειν, ἐκ γεννητῶς δὲ. ἀμφοτε-
 ρων γὰρ λεγομένων τῷ πατρὸς καὶ ἐκ πατρὸς, υἱὸς δηλονότι καὶ
 πνεύματος, τῷ πατρὶ προσεχὲς ὁ μεγάλωνος εἶπε τὸν υἱόν. διὰ μέσου
 δὲ αὐτῷ προσεχὲς ὄντος τῷ πατρί, ἐκ πατρὸς εἰρηκε τὸ πνεῦμα νο-
 μῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκ πορευόμενον διὰ μέσου τῷ υἱοῦ. πάλιν οἷον ἐκεῖνο
 λέγων, ὅτι τῷ αἰτίῳ καὶ πρώτῳ ὡς αἰτίῳ, πατρὸς φάσκει ὄντος τε καὶ λε-
 γομένου, τῷ υἱοῦ καὶ πνεύματος. ἀμφοτέρω γὰρ, ἀλλ' ἔχ' ὁ υἱός μόνος
 δευτερεύει τῷ πατρὸς, ὡς καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος οἱ τοῖς ἐπειρη-
 σί. τῷ πρώτῳ πρὸς ἀμφοτέρω ταῦτα, πατρὸς τῆς φάσκει
 λεγομένου. ἐκ γὰρ τῆς λογίῃ, οὐκ ἂν εὐροῖς ἐπὶ αὐτῷ ἐπινύμειν,
 τῆς ἐξ αἰτίῃ τῶν ὄντων, τὸ γεννητῶς ἐκ φωτός προερχόμενον φῶς,
 προσεχὲς τῷ πατρὶ νοεῖται ὡς αὐτῷ. κατὰ τὸ καὶ αὐτὸς ὁ Νύκτος οἱ
 δευτέρῳ τῆς πρὸς Εὐνόμιον διατίθεται, λέγων, ὅτι οὐκ εἶ

πατὴρ χειρισμένος ἐφ' ἑαυτῷ νοηθεῖν, μὴ υἱοῦ Σωτημένου, διὰ τῆς τῷ ὁ Γρηγόριος.
 πατρὸς ἐκφωήσεως. καὶ πάλιν. εἰς τὸν πατέρα τὴν πίσιν ἔχοντες, ὁμοῦ τῷ ὁ Νύσος.
 ἀκοῦσαι τὸν πατέρα, Συμπαρεδεδάμεθα τῇ διανοίᾳ καὶ τὸν υἱόν:
 Ὁ μὲν οὖν υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐστὶ καὶ νοεῖται. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἄγιον,
 5 δι' ἑαυτὸ μὲν ἐκ προβολέως εἴη ἀν καὶ νοηθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἐκ πατρὸς. διὰ
 δὲ τῷ πνεύματι τοῦ υἱοῦ ἐκ πατρὸς υἱοῦ, καὶ ἐκ πατρὸς εἴη ἀν τὸ πνεῦμα.
 ἐκπορεύοντος μὲν αὐτὸ τὸ πνεῦμα, γεννῶντος δὲ τὸν υἱόν. ἐκ γὰρ οὗ ὅτι γι-
 νῶντος τὸ μὴ γεννητὸν πνεῦμα, πῶς ἀν ῥηθεῖν; καὶ διὰ τὸν ὅτι μοιχογενὴ τὸ
 5 οὐκ ἔστι, καὶ διὰ τὸ τοῦ πνεύματος εὐθὺς τῷ γεννῶντι Συνομόμενον, καὶ τὸ
 γεννητὸν ἐαυτῷ ποιῶντα μόνον ἴδιον καὶ Σωτηροῦντα, τὸ δὲ πνεῦμα
 δεικνύοντα καὶ γεννητὸς ὃν ἐκ τῷ πατρὸς; διὰ τῷ ὅτι ἄρ' ἔχει τὸ εἶναι καὶ
 νοεῖσθαι ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα. δι' ἑαυτοῦ δὲ, ἐκ προβολέως. ἀμέσως καὶ
 αὐτὸ πνεύματι ὁμοῦ. διὸ (καθ' ἑαυτὸν ἔφημεν) ὅτι αἰτίον, ἀλλ' αἰτιατὸν
 εἶπε μόνον τὸν υἱόν. καὶ ἐπίσης τῷ πνεύματι αἰτιατὸν καὶ ὁμοίως καὶ τὸ
 5 αἰτίον, ταῦτα διέστειλεν ἀπὸ πατρὸς. καίτοι καὶ τὴν τῷ Λατίνῳ
 νων ἐκδοχίῳ, καὶ ὅτι ὅτι εἶναι φάναι: Ἀλλὰ (καθ' ἑαυτὸν ἔφημεν) τὸ αἰτίον
 αἰτίον διελείν, διὰ τῷ καὶ αὐτὸς ἐμμέσου καὶ ἀμέσου. ὡς ὅτι δυτὴν ὅτι
 καὶ αὐτὸς καὶ τὸ αἰτίον ὡς αἰτία εἶναι ὁμοῦ. εἶτα τῷ λόγῳ πνεύματι,
 καὶ ἐκ τῷ πατρὸς εὐθὺς νοεῖσθαι τὸν υἱόν εἰπὼν, καὶ τὴν αἰτίαν προστιθεῖς,
 5 ἐλθὼν εἰπὼν εἰ καὶ Λατίνος ἦν φρονῶν, ἵνα μὴ μόνον αἰτιατὸς ὁ υἱός, ἀλλὰ
 καὶ αἰτίος ἀναφανῇ. ὁ δὲ τῷ μὴ ὁμοῦ φρονῶν. ἀλλ' ἵνα φησὶ μόν-
 νος ὢν γεννητὸς ἀναφανῇ. ταῦτα δ' εἰπὼν αἰτιατὸς τὸν πόπον τῷ.
 πῶς τοῖνυν αἰτίον ἐνταῦθα ὁρᾶτε τὸν υἱόν, καὶ μόνον αἰτιατὸς ἀν ἀνακη-
 ρύσσεται; Καὶ τῷ δὲ μοι λάβε καὶ νοῦν, ὅτι μηδὲ Συνομόμενον εἶρη-
 5 καὶ ὁ μέγας ὅτις τὴν μεσιτείαν τοῦ υἱοῦ. ἀλλὰ μὴ ἀπεύρυσαν. τῷ
 τῷ μὴ κωλύουσιν ἀμέσως ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται.
 πηλίκου δ' ὡς ἐν φανερῇ καὶ διὰ τῷ πνεύματι τὴν διάνοιαν. ἐκ Πατριάρχου
 τῷ πνεύματι ἀμέσως, καὶ τὸ φῶς καὶ ὁ αἰθρὸς προέρχεται. καὶ γὰρ ἔπε-
 5 διὰ θετέρου. τὸ τοῖνυν πῦρ, ἐπειλημμένον ὕλης, ἀτμίζειν ἅμα καὶ
 φωτίζειν πύφκει, τὸ μὴ φῶς, οἷα δὲ γεννᾷ, τὸν αἰθρὸν δὲ, ἐκ ποσειδῶν.

ἐκ μὲν οὖν τῷ φωπίζοντος, τὸ φῶς παρσυχῶς καὶ ἔτι, καὶ δι' αὐτῶν τοῦ-
ται ἐξ αὐτῶν. ὡσαύτως καὶ ὁ ἀλμῶς, ἐκ τοῦ ἀλμίζοντος. εἰ δὲ τὸν ἀτ-
μοὶ φάη τις ἐκ τῷ φωπίζοντος, διὰ τὸ φῶς εἶναι, διὰ τῷ φωτὸς νοήσαι
τοὺς ἀτμοὶ ἐκ τῷ φωπίζοντος, τῆς μεσολείας τῷ φωτὸς, καὶ αὐτῶν τὸ με-
γανὲς φυλαττέσθαι, καὶ τοὺς ἀτμοὺς μὴ ἀπὸ γένεσος τῆς πρὸς τὸ φωπίζον σχέ-
σιως. τῆς γὰρ μὴ ἐμποδίζουσι ἀμέσως εἶναι ἐξ αὐτοῦ: Ἀλλ' εἰ βέλ-
λειται καὶ ἕτερον πᾶσι δειγμάτων παρσυχῶν καὶ χαρῶν, ὅτι ἀνήκει τοῖς θεο-

Παράδειγμα λόγους, σαφηνείας χάριν πλείονος. ὁ Κάιν ὡς ὑπῆρχε τῷ Ἀδὰμ, καὶ
ἕτερον,
μονογενὲς αὐτῷ πατρὶ τῷ τεκεῖν τῆς ἄλλης. ἡ δὲ Εὐα, τμήμα τῷ
Ἀδὰμ. πατρὸς τοίνυν γινόμενον τῷ Ἀδὰμ, πατρὸς τοῦ ἢ Εὐα τμήμα,
καὶ ἐλέγχετο αὐτῷ ὡς οἰοῖτο τότε τμήμα πατρὸς ὡς ἀληθείας πάσης, διὰ
τῷ Κάιν καὶ εἶναι καὶ νοεῖσθαι καὶ λέγεσθαι πατρὸς τμήμα κτησιμότητι, τῆς
τῷ υἱὶ τῷ τοῦ μεσιτείας, καὶ τὸ μονογενὲς αὐτῷ ὅτι φυλαττέσθαι, καὶ τῷ
Εὐα πατρὸς εἶναι τμήμα μὴ κωλύσθαι. ἀλλ' ὅτι διὰ τῷ τοῦ ἐμμέσως τι
καὶ ὅτι ἀμέσως ἡ Εὐα τιναρχίῃ ἐκ τῷ Ἀδὰμ ἐλμήνη. ἀφίς τοίνυν
τῷ χειρικῶ ἀρχίῃ ἢ καὶ διδάσκειν, καὶ τῷ ἐκ συζυγίας γέννησι, καὶ
τάλλα ὅσα μὴ θεότητι κατὰλληλα, σκόπει παρὸς τῆς τῷ ἀγίου λόγους
τὸ παράδειγμα, καὶ σωφροσύνης ταλινθῆς: Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ὅτι δι' οὗ τοῦ
ἕκτον ἐκ γέννησιν, ταῦτον δὲ εἰπεῖν ἀπὸ πατρὸς, τὸ μὴ γέννητον ὑπάρχει
πνεῦμα. διὰ τὸν υἱὸν γὰρ ἔστι τε καὶ λέγεται πατὴρ. δι' αὐτῷ δὲ τῷ
πνεύματος, ὅτι γέννητ' ὅντος ἀλλ' ἐκ πορεύτ', ἀμέσως ἐκ τῷ ἐκ πορεύου-
τος αὐτὸ νοῦν. ταῦτον δὲ εἰπεῖν ἐκ παρσυχολόγως: διὰ τὸ γὰρ καὶ ὁ
φωρῶντος θεολόγος Γρηγόριος ὁ μέγας, ὅτι πατὴρ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ-
βολέα τὸ μόνον πηγαίαι θεότητα χαλεῖ; ὅτι πατὴρ μὲν γέννηματος, παρ-
βολέα δὲ παρσυχλήματος; ὡσαύτως οὖν ἔχει τὸ γέννημα παρὸς τὸ γέννησαι-
τα, ὅπως ἔξω καὶ τὸ παρσυχλήματος παρὸς τὸ παρσυχλία αὐτῶν. ἀμέσως δηλα-
δὴ ἐκείνον. εἰ δὲ τὸ παρσυχλήματος πατρὸς λέγῃς, διὰ τὸ υἱὸν εἶναι:

Περὶ τὸ διὰ Εὐαγγέλιον δὲ καὶ παρὸς τῆς. διὰ. διὰ πλείονων διδάσκει. ἀλλὰ τίς
ἢ τις ἰσοδύνηται χειρὶ λόγων, δι' αὐτῷ τῷ ἀγίῳ πνεύματος ἡμῶν ἐρμηνευθείς; ἐν
ταμῷ τῷ ἐκ. γὰρ ἔξεται τις ὁ παρὸς εὐφρανῶν; τὸ ἅγιον πνεῦμα δὲ εἶδος, μᾶλλον δὲ
τίς

71ς ὁ Δι' ὀπτινοίας θείας τῷ το παρὰ δὲ ἡμῖν. ὑδμήαι γὰρ λέξιν ἡ
 καθ' ἡμᾶς θεολογία φέρει, μὴ διὰ θείας ἀποκαλύψεως τινὰ αρχὴν ἐκ-
 περασμένην. ἐξετάζων οὖν ἐγὼ τίς ὁ παρ' αὐτοῦ ἔπος εἰρηκός, τῷ τ' αὐτῷ
 αὐτῷ ἐαυτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς θεολογικαυτῆς ὡς ἀποστόλοις
 Ἰωάννῃ, Γρηγορίῳ τῷ θαυματουργῷ ὁ Θεὸς μητρὸς πατρὸς εὐαγγελιστῆς,
 ἀποκαλύπτει τε ὁμοῦ καὶ ἐρμηνεύσαι ἔνδοξοι. καὶ ὁ συγγεγραφεὺς ὁ Γρηγο-
 ρίου θαυμασιῶν βίβη καὶ τῆς ὡς αὐτῷ ἀποκαλύψεως, ὁμοθυμῶς τε καὶ ἀξι-
 ὀλογοι ἐχ' ἡτοιοι. Γρηγόριος γὰρ ὁ δὲ Νυσαγόρου ἔπος, ὁ μικρὸν ἀ-
 ναγνώσκων διευκρινήσαντες τὴν ῥῆσιν, ἐκ πατρὸς Δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα νοῦν ὁμοῦ
 εὐρίσκοντες, ἀλλ' ὅσα ἐκπορεύονται. ὅς ἐστι ὅτι μάλιστα ποιῶν, αὐτοῖς
 ῥήματα παρ' οὐθι καὶ ἡμῖν τὴν ἀποκαλύπτει ἐκένει, ἔπειτα πᾶσι βραχέως
 διαπραγματῶν τὰ τῆς πνεύματος. Ἐν γὰρ ρησὶ πνεῦμα ἅγιον ἐκ πα- 72 Γρηγόρ.
 τρὸς καὶ αὐτὸ τὴν ὑπαρξίν ἔχει, καὶ Δι' υἱοῦ πεφηνὸς δηλαδὴ τοῖς ἀν- 73 ὁ θαυματ.
 θρώποις. ὁρᾷς πῶς ῥῆσιν τὸ πνεῦμα νοῦν καὶ λέγειν Δι' υἱῶ; δηλοῖ ὁ π
 φανεραῖς τοῖς ἀνθρώποις Δι' αὐτῶ. ἔπειτα πᾶσι νοῦν καὶ αὐτοῦ ὅπου παρ' αὐ
 εὐρὴς διὰ τῶ υἱῶ ἐκ τῶ πατρὸς τὸ πνεῦμα, διδόνον τε καὶ πεμπομένον,
 εἶναι μὴ ἀντίθεος ἐθέλης εἶναι, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ θεοσεβῆς καὶ θεοδιδάκτος:
 Εἰ δὲ καὶ ἀντὶ τῶ. Διὰ. 74. ἐκ. παρ' οὐθι πᾶσι βράβειον, μεμνημένον σε Περὶ τῶ δια
 ἡδαιμῶς. μόνον τὰ ληθῆς καὶ φροῦν καὶ παρ' οὐθι, ἐκ τῶ υἱῶ φανεραῖς ἡμῖν τὸ ἡπίς ὁ με-
 πνεῦμα λέγει. ἀντὶ τῶ τῶ ἁγίου πνεύματος ὑπαρξίν λέγει Δι' υἱῶ, ὡς τῶ ταλαμβά-
 75 υἱῶ ὑπαρξῆσαι, ὡς ἐκτὸς ὑπαρξῆσαι τῆς εὐσεβείας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας νεταί εἰς τῶ.
 ἔξω ἡσώμεν. ἐπεὶ γὰρ καὶ μεμαθήκαμεν πνεῦμα θεῶν συμπαρομαρ- 76 ἐκ.
 τοῦ τῶ λόγῳ, διωκόμεν ὁ ἀντὶ τῶ ἀφ' αὐτῆς ἐκ διαζήτησιν ὑποστάσεως
 φανεραῖς, ἐκφρατικῶν τοῦ λόγου. μὴ χωριζόμεναι τῶ Θεῷ ὡς ὁ δὲ
 77 καὶ τῶ λόγῳ ὁ παρομαρτεῖ διωκόμεν, ὡς συναιολογῆσθαι ἀδιατά-
 τως τε καὶ ἀχρόνως τῇ γενήσῃ τῆς ἐκπορεύσεως, πᾶσι τῶ. Διὰ. ὅτι τῶ
 ἐκπορεύσεως εἰς τῶ. ἐκ μεταλαμβάνοντες, ἐκ ἁμαρτησῶν; εὐσε-
 βῶς οὐκ εἰπωμεν εὐρεθῆναι διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκπερνούμεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 ὅσα εἰς τῶ. ἐκ. ἀλλ' εἰς τῶ. σω. παρ' οὐθι τῶ. Διὰ. νοῦν
 78 μὴ τε καὶ μεμνημένα. μετὰ τῶ τῆς θεολογίας. ἐπαιόμεν Γρηγόριον
 λέγοντες

Γρηγόριος. ὁ λέγοντες, Εἰς ἡμῶν Θεός, ὁ ἀναρχὸς πατήρ. ἡ ἀρχὴ τῆς πάντων, ὁ υἱός. ἡ
 θεολ. ὡς τὸ ὄν ἐκ τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ ὡς τῇ ἀρχῇ καὶ μετὰ τῆς ἀρχῆς ἐκ τῆ
 πατρὸς πνεῦμα ἅγιον. διὸ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς Κύριλλος οὐ θησαυροῖς, οὐ
 υἱὸς πατρὸς φυσικῶς ὑπάρχειν, διὰ πολλῶν τὸ πνεῦμα συμπε-
 ραίνει. καὶ ὡς πατὴρ φυσικῶς τε καὶ ὁσιωδῶς δίδειν οὐ υἱὸς τῆς
 πνεῦμα γράφει. δι' ὅτι πάντα ζῶντας ὁσίων ἀγιάζει. ἐκ μὲν οὖν τῆς πατρὸς
 οὐ τῶν υἱῶν δίδειν αἰδώς. ἐκ δὲ ὅτι πατὴρ διὰ ὅτι υἱὸς τοῖς ἀγαθοῖς
 Περὶ δὲ διὰ ἐκείνων, ἡνίκά ἐστι θεοὶ. Καὶ τὴν τοῦ θεοῦ ἀναγκαστικότητα. ὡς ὅταν
 ἡ πρὸς ἰσοδυναμίαν διαφέρει φάναι ἐκ τῆς πατρὸς διὰ τῆς υἱοῦ, καὶ ἐκ τῆς πατρὸς καὶ ἐκ
 καμῆ τῇ ἐκ. τῆς υἱοῦ, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὅτι τῆς θεολογίας ἰσοδυναμῶσιν ἀλλή-
 λως ἢ ἐκ καὶ ἢ διὰ, καὶ τὴν διαίρεσιν, καὶ τὴν διαφορὰν παριστά-
 τῆς ἀγίας Γειάδος, ἀλλὰ τὴν ἑνωσιν καὶ τὴν ἀπαρραλλασίαν, ἡ πρὸς
 ὅτι, καὶ τὰ φυσικὰ ἰδιώματα, δεικνύσας μᾶλλον καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας
 καὶ θελήσεως εἶναι τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Λατῖνοι
 δὲ τὴν διαφορὰν τῆς θεῆς ὑποστάσεως, ἐκ τῆς ὅτι χειρὸς δεικ-
 νύσας τῆς πατρὸς ὑποστάσεως. καὶ ὡς ἐκ τῆς δύο ὑποστάσεων, καὶ παρ' ἑκα-
 τέρων τῶν διαφόρων ἔχει τὴν ὑπόστασιν τὸ πνεῦμα. Φανερόν οὖν,
 ὡς οὐ μὴ τοῖς ἀγίοις αἰσθητέως ἔχουσιν εὐσεβῶς τε καὶ χαλῶς, ἐκλαμ-
 βάονται δ' αὐταὶ ὡς τῆς λατῖνων, κακῶς καὶ εὐσεβῶς. ὅτι δὲ τὴν
 ἑνωσιν καὶ τὸ ἀπαρραλλαστικὸν ἢ ποιότητι δείκνυσιν διὰ, παρὶς σαφές ὅτι
 Βασίλ. ὡς μέγας Βασίλειος, γράφων οὐ. ἡ. τῆς πατρὸς Ἀμφιλόχιον. Τὸ διὰ τῆς
 ὡς υἱὸς δημιουργῶν τὸν πατέρα, ὅτι ἀτελὴ τὴν δημιουργίαν τῆς πατρὸς συ-
 γίστην. ὅτι ἀπονοῖ τῆς υἱοῦ ὡς ὁμοῦ τὴν ἐνεργείαν. ἀλλὰ τὸ ἡνα-
 μῶν τῆς θελήματος παρὶς. ὁ γοῦν λέγων διὰ τῆς υἱὸς καὶ ἐκ τῆς
 υἱοῦ τὸ πνεῦμα παρὶς καὶ τὴν χορηγίαν, τὴν ὁμοβουλίαν τῆς πατρὸς
 καὶ τῆς υἱοῦ παρὶς χαλῶς. εὐδοκία γὰρ τῆς πατρὸς καὶ τῆς υἱὸς καὶ
 αὐτὸ ὡς εὐδοκίαν, ποῖς ἀξίως χορηγεῖται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁ δὲ
 λέγων διὰ τῆς υἱὸς καὶ ἐκ τῆς υἱοῦ τὴν ὑπόστασιν τὸ πνεῦμα ἔχειν, θελή-
 σεως ἔργον καὶ κτίσμα ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ὅτι θεῶς φύσεως καρπὸν ὑπάρχον
 εὐσεβῶς παρὶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ γὰρ τὸ ἱερὸν Δαμασκην-
 ον,

ἰόν, ἔργον θείας θελήσεως ἢ πίσις, ἀλλ' ἔχει θεότης. ἅπαρ. οὐδὲ γάρ,,
 τῆς θελήσεως, ἀλλὰ τῆς θείας φύσεως ἔργον αὐτὸς χτ' τοὺς αὐτοὺς, ἢ παρ,,
 αἰώνιος καὶ αἰσίλιος γέννησις τε καὶ ἐκπορεύσις. Πῶς δὲ καὶ φησὶ αὐτὸς ἐκ,,
 τοῦ πατρὸς εἶναι τὸ πνεῦμα δι' υἱοῦ καὶ ἐξ υἱοῦ, ὁ λαμπρικῶς φρονῶν,
 ἡμεῖς μὲν γὰρ τιμὴν φανέρωσιν ὑπὸ θεόνοιο οὐσαν ἴσμεν. πάντα δὲ τὰ
 ὑπὸ θεόνοιο ὄντα, διὰ τοῦ υἱοῦ γινόμενα. διὸ καὶ φανερωθῆναι μὲν ἐξ
 αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ φαίνετο τὸ πνεῦμα, ἀλλ' οὐκ ἐκπορεύεσθαι. οὐδὲ
 πῶς λέγεις τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ; εἰ μὲν διαβαπτικῶς τε καὶ παροδικικῶς,
 βαβαὶ τῆς ἀσεβείας. ὡς γὰρ διὰ σωλῆτος οἶει τῷ υἱοῦ διέρχεσθαι τὸ
 πνεῦμα. καὶ κεῖνον ἑαυτοῦ τοίνυν ἔξει μεταξὺ, ὁ πληρὸν τὰ πάντα, καὶ
 πλήρης ἂν αἰ. καὶ ὡς ἐν τόπῳ τῷ υἱῷ περιληφθήσεται τὸ πνεῦμα. καὶ
 πέρας ἔσται τῷ υἱῷ, κατ' ὃ τὸ πνεῦμα περιλήφεται. πέρας γὰρ τοῦ
 περιέχοντος, ὁ τόπος. καὶ φύσεως δὲ οὐκ ἔσται τῆς αὐτῆς τῷ πνεύματι.
 καὶ γὰρ ἔχει ἡ αὐτὴ τόπου φύσις, καὶ τῷ ἐν αὐτῷ. πῶς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ
 υἱὸς ἐστὶν ἐν τῷ παροδικῶς δι' αὐτοῦ διερχομένῳ πνεύματι. εἰ δ' ὡς
 δι' ὀργάνου, καὶ τοῦτο ἀσεβές. ἄλλη γὰρ ὀργάνου φύσις, καὶ τοῦ δι' ἐκείνου
 ἄλλη. καὶ αὐτὸς ἐτέρως, ὅτι δι' αὐτοῦ τὸ τελειώμενον τελειωτός. Οὐκοῦν
 τὸ τοιοῦτον λέγειν ἔτι λείπεται. ὅτι κατὰ τὸν δι' αὐτοῦ τὰ πάντα ἐκ πα-
 τρὸς, οὐ διαβαπτικῶς, ἀλλὰ δημιουργικῶς, οὐχ ὡς δι' ὀργάνου, ἀλλ' ὡς
 δημιουργοῦτος, ἔτι καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ. ὅπως ποῦ κατὰ-
 γεις ὅτι τὸ αἰωνάτιον πνεῦμα, καὶ τίσι ζωοποιεῖς τὸν ὅτι πάντων
 Θεόν; ἀλλ' οὐχ ὡς δημιουργοῦτος λέγω φησὶν, ἀλλ' ὡς ζωοκ-
 πορεύοντος. Οὐκοῦν ζωοκπορεῖον καὶ τὸ πνεῦμα, τελειώσῃ ἑαυτὸ-
 ὡς καὶ καὶ δημιουργοῦ τελειουργεῖ τὰ πάντα. μᾶλλον δὲ ἔχει
 ἑαυτὸν, ἀλλ' ἕτερον ἀπαράλλακτον αὐτοῦ, ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεωρη-
 μένον. καὶ τοῦ πατρὸς γὰρ δι' υἱοῦ ἐν ἀγίῳ πνεύματι δημιουργοῦν-
 τος, ἕτερον πάντοτε τὸ ὀφιστάμενον. καὶ τοῦ πατρὸς παρ' τῆς αἰωνί-
 γεννῶντος τε καὶ ἐκπορεύοντος, εἰ καὶ ἀμωσύσια τὰ παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ-
 τέρον, ἕτερον αὐτοῦ τε καὶ ἀλλήλων κατ' ὑπόστασιν. Οὐκοῦν ἐπεὶ δι-
 παρ' ὡς κοινὸν πατέρα τε καὶ υἱὸν τὸ ἐκπορεύειν κατ' αὐτοῦ, ἀνάγκη ἔστω
 ἔχειν

ἔχει καὶ τὸ πνεῦμα, τεβας ἔσται ἡ τριάς. ἡ γὰρ ποτε κοινὸν υἱὸν τε καὶ πατρί, ὃ μὴ καὶ τῷ πνεύματι κοινόν; πῶς δὲ οὐχὶ καὶ ὁ υἱὸς αἴτιος θεότητος ὁπίσης τῷ πατρί; καὶ πηγὰς καὶ αὐτὸς θεότης; καὶ τοὶ τῷ αἰωνίῳ διὰ πλέξαν ὑποδέλονται, καὶ μεμαρτύρηται, ὅτι πάντα τε καὶ πάντως μία πηγὰς θεότης ὁ πατήρ. καὶ μόνος ἀρχὴ. καὶ μόνος ἀρχηγός. καὶ μόνος ἀναίσιμος. καὶ μόνος πατήρ. καὶ μόνος παροβολεὺς. καὶ μόνος πηγὴ θεότητος. καὶ μόνος θεότης θεογόνος. καὶ ὡς ἴσθαι αἰτίῳ τοῦ ὑποδείξαντος ὁ πατήρ, ὡς αἰτιατοῦ μόνου ὄντος τοῦ ὑποδείξαντος, οὐχὶ καὶ θεότητος αἰτίου. εἰ δὲ τις εὕρηται μείζων λέγων πρὸ υἱὸν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ὑποδείξαντος. ὡς καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ἐν θησαυροῖς

Δὲν. ἰα. φησὶ. ὡς θεὸς γὰρ ἐκεῖνο τὸ ὡς τῷ Σωτήρι εἰρημῶν. Εἰ δὲ ἐν τῷ

Κύριλλ. ὡς πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἐπὶνεγκεν, Εἰ διὰ τῆς σαρκοῦ γείας τοῦ πνεύματος Θεὸς ἐξελαλίαν τὰ δαιμόνια δοξάζεται, πῶς καὶ μὴ ὡς ὅτι αὐτοῦ, τὸ, ὡς ὁ δοξάζεται; κατὰ σκευάσει ἐν τεύχε, ἀκρίβως εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πῶς γὰρ αἱ ἐπὶ κόσμου, ἐμφανισθῶν ἐκεῖνος ὁ Κύριος παρῆκε τῷ τοῦ αἵματος μείζονος; λέγεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῷ ὑποδείξαντι καὶ τῷ πνεύματι, οὐ διὰ τὸ ἀλλήλων αἴτια ὑπάρχειν ἀπαρ. ἀλλὰ διὰ τὸ ποικίλον καὶ πολυειδὲς τῆς καὶ τῷ πνεύματι ἡμῶν οἰκονομίας σοφίας τῷ Θεῷ, δι' ἀλλήλων τὸ ἴσον ἐν παντί δεικνύσης ἀμφο-

Λύσις εἰς ὅτερον, τῷ ὑποδείξαντι λέγω καὶ τῷ πνεύματι: Ἀλλ' ὁ τῆς Ἀλλεξάνδρειας

τῷ ὁ Κυ. φησὶ Κύριλλος, ἔχει φησὶ τὸν υἱὸν φυσικῶς ἐν αὐτῷ τὰ τῷ πατρὶ

εἰλε. ὡς ἴδια καὶ ἐξάρετα. Διαβαινόντος εἰς αὐτὴν φυσικῶς τῆς τῷ γενήσαντος

Κύριλλ. ὡς ἰδιότητος. καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τῷ ὑποδείξαντι τὸ πνεῦμα λέγει. καὶ ὡς ὡς

ὡς ὡς ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, τῷ καὶ τῷ ἁγιάζειν. καὶ ἐξ ἀμφοῖν ὡς ὡς

ὡς ὡς οὐσιωδῶς. καὶ αὐτὴς ἐν εὐδόμῃ τῷ πνεύματι ἔρμηνει ἐκ ἐκτελεσμένη

ὡς ὡς ὡς τῷ ὑποδείξαντι, ταῦτ' ἡμῖν διατρεταῖ. Ἀπολύει γὰρ φησὶ ἀμφο-

ὡς ὡς τὸν αὐτῷ ὡς ὡς ὡς, τῷ ἰδίῳ λοιποὶ κατὰ τῆς πνεύματι.

ὡς ὡς ὡς ὡς αὐτῶν, ὡς ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος. καὶ ἐξ ἰδίας ἡμῶν ἀνα-

ὡς ὡς πηγάζει φύσις. καὶ ὡς ἐκ μέτρου ἔχον διδασκὶν τὸ πνεῦμα, καὶ τῷ

ὡς ὡς ἰωάννου φησὶ. ἀλλ' αὐτὸς ἐν ἡμῖν ἐξ αὐτοῦ, κατὰ ὡς ἀμέλει καὶ ὁ

πατήρ:

πατήρ : Καρὸς δὲ ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τὰ τοιαῦτα περιβαλλόμε-
νον, ἔτ' ἀσύνετος εἶ, καὶ ὅδ' ἀκηκοὺς πάνυ πολλάκις ἀνωτέρω παρ' ἡ-
μῶν Σιωήσας, ὅτι Θεὸς, καὶ Θεὸς ὑπαρξίς, ἀναίτιός τε καὶ ὑπέρχρο-
νος ; οὐταῦτα γὰρ περιχέμενον φησὶ καὶ τίω κτίσιν ἀγιάζον . χρο-
νὸν ποίνω καὶ δι' αἰτίαν ἀκούων τὸ περιχεῖσθαι . καὶ γὰρ μετ' αὐτῶν
καὶ δι' αὐτῶν περιέχεται τίω ἀγιαζομένην . πῶς γὰρ οὐ ; αὐτὸς
δὲ καὶ εἰς ἀρεσὴν ἀμαρτιῶν διδόνωνται περὶ τῷ ἱεὶ ὡς ἀπερ ἀμέλει καὶ
περὶ τῷ πατρὶ, καὶ οὐκ ἀπολύτως πηραζόμενον . ἀλλὰ πῶς ἀ-
κούων οὐκ ἀναμνηστικὸς διδασκῶνς ἔχεις παρ' ἡμῶν τε καὶ τῆς ἀ-
ληθείας, ὡς ἡ περὶ τῷ πατρὶς οὐρανίῳ τῷ ἁγίου πνεύματος ἐκπορευ-
σις, οὐ διὰ τι, οὐδὲ αὐτὸς τίνας, οὐτε ὑπὸ χρόνον ὅλως ; εἰ δὲ καὶ ὁ-
σιωδῶς ἐξ ἀμφοῖν εἶπε περιχέμενον, οὐδὲν κακόν . ὡς γὰρ ὁ πῶς ἡμῶν
πῶς ἀποστόλοις καὶ ἐργαζομένῳ τελώτερον, καὶ ὡς Γρηγόριος ὁ θεολόγος
λέγει, Οὐσιωδῶς ὡς αἱ εἶποι πῶς παρὸν καὶ συμπολιτευόμενον . τί δὲ . οὐκ ὡς
οὐσιωδῶς ἦν καὶ ἡ αὐτὸς ἡμῶν ἀποστολὴ τῷ λόγῳ, ἐξ ἀμφοῖν τῷ πατρὶς θεολο-
γενομένη καὶ τῷ πνεύματος ; ἀλλ' ἡ ἀποστολὴ, γέννησις οὐκ ἦν . οὐ γὰρ
ἐξ ἀμφοῖν ὁ υἱὸς γένηται . ὅδ' δὲ δι' ἡμῶν . ἀλλ' οὐδὲ μετ' ἡμῶν . εἰ καὶ
μετ' ἡμῶν δι' ἡμῶν οὐσιωδῶς κατήλθεν, ἐνωθεὶς τῇ καὶ ἡμῶν φύσει καὶ
ὑποστάσει, καὶ γεννῶς κατ' ἡμῶν ὑπὸ ἡμῶν . μὴ περὶ ἡμῶν μόνον,
ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αἰώνων, ἐκ μόνου τῷ πατρὶς γεγεννημένος ἂν . καὶ
τὸ πνεῦμα ποίνω τὸ ἅγιον, οὐσιωδῶς ἐπέμψθη ἐξ ἀμφοῖν ἀρτίως . εἰ δὲ
βούλει, καὶ ἐκκέχεται παρ' ἀμφοτέρων . ὕδαρ γὰρ ἐκλήθη ζῶν . καὶ ἰω . ὡς
ἀννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι . ὑμεῖς δὲ (φησὶν ὁ Κύριος) βαπτίσθετε ἐν
πνεύματι ἁγίῳ . πῶς ἂν ἐβάπτισθαι, μὴ τῷ ζῶντος ἐκχυθέντος ὕ-
δατος ; Ἐκκέχεται ποίνω οὐσιωδῶς δι' ἡμῶν καὶ μετ' ἡμῶν . αὐτὸ γὰρ
ἐφανερώθη δι' αὐτῶν τιμὴν θεῖαν διδάσκειν παρέχει . ἀλλὰ καὶ παρὲν αἰ-
οσιωδῶς ἡμῶν . πάντας δὲ καὶ κατ' ὑποστάσειν . καὶ ἡμεῖς τῆς οὐσίας
ἢ τῆς ὑποστάσεως ἡμεῖς μετέχωμεν, ἀλλὰ τῆς χάριτος . ἐκπαρεύεται
δὲ ὁ περὶ ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αἰώνων ἀναγίγας, ἐκ μόνου τῷ
πατρὶ . ὅδ' δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐν ταῦτα καὶ θεμέλιος καὶ κορυφαῖος

- Πέτρος, καὶ αὐτῆς τῆς παρ' ἀμφοτέρων ἐκχύσεως τῷ ἁγίῳ πνεύματός δι-
 Πράξ. β. » αφορᾷ ἐγνώσειεν ἡμῖν. Τί γὰρ ἐπαγγέλιον τῷ ἁγίῳ πνεύματός ὁ υἱ-
 » ὅς φησὶ λαβὼν ὡρεῖ τὸ παρὸς, ἐξέχει τὸ τοῦ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀ-
 » χέετε. ἀντικρὺς ἐκένει λέγων τῷ Κυρίῳ καὶ διδασκάλῳ τίς φωνῶ.
 Ἰωάν. ιε. » Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παρὰ κλητός ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν ὡρεῖ τοῦ παρὸς:
 » Ἐκχεῖται τοιγαροῦν ἡμῖν τὸ πνεῦμα ὡρεῖ τῷ πατρί, ὡς ἐξ ἐαυτοῦ.
 » ὡρεῖ δὲ ὁ υἱς, ὡς ὡρεῖ τὸ πατρί λαμβάνοντος. ὥστε, οὐκ ἐξ ἐαυτοῦ
 » ἔχει τὸ πνεῦμα ὁ υἱς. οὐδὲ διὰ τοῦ υἱοῦ ἔστι ὑπαρξὴν τὸ πνεῦμα ἔχει. ἀλλ'
 » ἐξ ἐαυτοῦ ἔχει ὁ πατήρ, ἐξ ἐαυτοῦ ἀμέσως ἐκ πορευόμενος ἀναπνέων καὶ ὡρα-
 » νίας. ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ἡμῖν φησὶν ὁ υἱς τῶν ἀναπνεύσας φύσεως
 » εἰκότως. καὶ παναληθῶς. μία γὰρ φύσις τοῖς τρισί. καὶ φυσικῶς ἐν ἑσθί
 » ἀλλήλοις. καὶ ὁσάκις ὁ θεόφρων ἔστος Κύριλλος ἐκ τῆς ὑσίας τῷ υἱοῦ τὸ
 » πνεῦμα λέγει, τὸ ὁμοῦσιν παρίσθιν, ἀλλ' οὐκ αἵ ποί. εἶναι τὸν υἱὸν τῷ
 » πνεύματι. ἐπεὶ καὶ ὡρεῖ τὸς ἀντιλέγοντας τῷ ὁμοῦσιν, τὰ τοιαῦτα
 » γράφει. ὕδωρ μὲν γὰρ ζῶν καλεῖται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ πηγὴ
 » ὅτι ἴσθι τοῦ ὕδατος, ὁ πατήρ. ὅς διὰ τοῦ ὡρεῖ τοῦ ὡρεῖ τῷ ἱε-
 Ἱερεμ. β. » δάων λέγει, Ἐμὲ ἐγκατέλειπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὥρεζαν ἐ-
 » αὐτοῖς λάκκους συυεβριμένους: Πηγὴ ὅτι τῶν τοῦ ὕδατος καὶ ὁ
 Χρυσός. » υἱός. καὶ τὰ καὶ ὁ Χρυσότομος ὡρεῖ τοῦ βαπτίσματος χράσθαι, Δείκνυσ-
 » φησὶν ἐαυτὸν ὁ Σωτὴρ, πηγὴν ζῶντος, καὶ ὕδωρ ζῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
 » ἀλλὰ τοῦ ὕδατος τῆς τοῦ, πηγὴν εἶναι Δείκνυσιν ὁ Χεῖρ καὶ αὐτὸ τὸ
 Ἰωάν. δ. » πνεῦμα τὸ ἅγιον, Ὁ πῶν γὰρ φησὶν ἐκ τοῦ ὕδατος καὶ ἐγὼ δώσω αὐτῷ
 » μὴ διψῆσθαι εἰς τοὶ αἰῶνα. ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὅ ἐγὼ δώσω (δηλαδὴ τὸ πνεῦμα
 » τὸ ἅγιον) γενήσεται αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ζῶντος ἀλλομῶντος εἰς ζωὴν αἰ-
 » ὄνιοι: Ἔστι οὖν καὶ ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοῦ,
 » πηγὴ τοῦ ζῶντος ὕδατος. τουτέστι τῆς θείας χάριτος καὶ ἐνεργείας τῷ
 Χρυσός. » πνεύματι. Τί γὰρ τοῦ πνεύματος ἡ χάρις (ὁ Χρυσότομος φη-
 » σὶ πατήρ) ποτὲ μὲν πῦρ, ποτὲ δὲ ὕδωρ, καλεῖ. Δείκνυσθαι ὅτι οὐκ ἔστι
 » αὖ ὅτι ταῦτα ὀνόματα, ἀλλ' ἐνεργείας. καὶ γὰρ ἐκ διαφόρων ἔστι
 » ζωήσθη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' ἐκ τῆς

θείας φύσεως φασὶ καὶ αὐτῆς τῆς τῷ υἱῷ, ἀναπηγάξαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
 ἔγω δὲ εἰ βύλασθε, καὶ χεῖ τὴν αἰδίον ὑπαρξιν. πηγάζει γὰρ ἐκ τῆς
 θείας φύσεως. ἀλλὰ κατ' ὑπόστασιν μόνῳ τῷ πατρικίῳ. διὸ οὐ-
 λείς ἔδενποτε τῇ ἀπ' αἰῶνος εὐσεβῶν θεολόγων, ἐκ τῆς ὑποστάσεως
 εἶναι τῷ υἱοῦ τὸ πνεῦμα εἶπεν, ἀλλ' ἐκ τῆς τῷ πατρὸς ὑποστάσεως.
 ἐκ δὲ τῆς φύσεως τῷ υἱοῦ, καὶ φυσικῶς εἶναι ἐξ αὐτοῦ ἐκτὸς πρὸς φάιν, ἀλλ'
 ὡς μίας καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως ὅσης τῷ πατρὸς καὶ τῷ υἱοῦ. ἵνα γὰρ
 κατ' αὐτὸν ἐκτὸς τὸν θεὸν Κύριον, ὡς αὐτὸς πρὸς Ἑρμῆαν γραφεῖ.
 Οὐχ ἕτερος ἀνὴρ υἱὸς εἶναι τοιοῦτο πᾶσι τὸν πατέρα, ὅσον εἰς ταυτότητα, Κύριον.
 φυσικῶν. πάντως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὡς καὶ περὶ τούτου ὁ αὐ-
 τὸς ἐξηγητὴς ἐκείνου τὸ εὐαγγελικόν, οὐ γὰρ λαλήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, φη-
 σι, ἔλθεν ἕτερον πᾶσι τὸν υἱὸν ὑπάρχον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅσον εἰς ταυ-
 τότητα φύσεως. πηγὴ δὲ ἐστὶ ζωῆς καὶ τὸν μέγαν Διόνυσον, ἡ θεία φύ-
 σις, εἰς ἑαυτὴν χρομένη, καὶ ἐφ' ἑαυτῆς ἐστῶσα, καὶ ἀεὶ δι' ἑαυτῆς ἐαυτὴν
 θεωμένη. Ἀλλ' οὐκ ἐστὶ φασὶν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ υἱοῦ εἶναι τὸ πνεῦμα,
 καὶ ἐκ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ μὴ εἶναι. ἔτι γὰρ Συνορθῶσιν, ὡς ὅταν πρὸς μίαν
 μὴ οὐσίαν ἢ καὶ ὑποστάσεως, τὸ ἐξ ἐκείνης τῆς οὐσίας ἔχον ὁπωσδήποτε ἢ
 ὑπαρξιν, καὶ ἐκ τῆς ὑποστάσεως ἐκείνης ταύτῃ ἔχει. καὶ ἀντιφρόως.
 ὅ γὰρ ἀν' ἐκ τῆς ὑποστάσεως ἐκείνης ἢ, καὶ ἐκ τῆς οὐσίας ἐκείνης ὅτιν.
 ὅταν δὲ πρὸς μίαν μὴ οὐσίαν ἢ, καὶ μίαν δὲ ὑποστάσεως ἀλλὰ πλείοναι, τὸ
 ἐκ τῆς μίαν ἐκείνης οὐσίας, οὐκ ἐκ τῆς λοιπῶν αὐτῆς ὑποστάσεων ὅτιν.
 ἀλλ' ἐκ μίαν πρὸς αὐτῆς. ἐπεὶ γὰρ ἡ ἀνωτάτω καὶ περὶ συνηκτὴ Τει-
 ἀς ἡμῖν, μία φύσις ὅτιν ὅτι ὑποστάσει τρισὶν, ἔτι τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τῷ
 ὑπόστασιν ἔχον, ἐκ τῆς ὑπολοίπων ὑποστάσεων ὅτιν. ἀλλ' ἐκ μίαν
 πρὸς αὐτῆς. δηλαδὴ τῆς πατρικῆς. ἐκ ταύτης γὰρ μὴ εἶναι οὐκ ἐ-
 δέχεται. οὐκοῦν οὐχὶ καὶ ἐξ ἐτέρας. ἀλλ' ἐκ μόνης, ἐκτὸς ἐκ μίαν. καὶ
 τῷ τὸν δὴλον ὅτι τῆς ἀνθρώπων. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν, ἐκ τῆς οὐσίας μὴ
 ὅτι τῷ Ἀδάμ, οὐκ ἐστὶ δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. διότι μία μὴ
 οὐσία τῆς ἀνθρώπων νῦν. πολλὰ δὲ ὑποστάσεις. ἀνθρωπίνης δὲ
 πτωρχίῳ μίαν οὐσίαν τε καὶ ὑποστάσεως τῆς τῷ Ἀδάμ, ἐκ τῆς

ὕψους τῷ Ἀδὰμ ἢ Εὐὰ ὕψι, καὶ ἐκ τῆς ὑποστάσεως ἐκείνης ἦν. ἀλλὰ καὶ
 ὡρὴν τὸν Κάιν εἶναι, μιᾶς οὐσίας ἀνδρικής ὕψους τε καὶ ὑποστάσεως, ἐκ μιᾶς
 καὶ τῆς αὐτῆς ὁ Κάιν ἀνδρικής οὐσίας τε καὶ ὑποστάσεως ὑπῆρχε, τῷ
 Ἀδὰμ. δυοῖν δὲ ἀνδρῶν ἡδὴ κατ' ὑπόστασιν πεποιμένων, ὁ τῷ Κάιν
 Ἐνὼχ, ἐκ τῆς ὕψους μὲν ὑπῆρχε τῷ Ἀδὰμ, ἀλλ' οὐ καὶ ἐκ τῆς ὑπο-
 στάσεως αὐτοῦ. ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς τῷ Κάιν. οἱ γὰρ λαμπρικῶς φρονουῦ-
 πτες, διατεινόμενοι καὶ ἐκ τῆς ὑποστάσεως εἶναι τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα, εἴ
 εἶναι θεολογεῖται ἐκ τῆς φύσεως, πλὴν τῷ θείῳ πνεύματι, μίαν εἶναι
 δεικνύουσαν φρονουῦσας ὡς ὅτιαν, ὅτι καὶ ὑπόστασιν ὅτι Θεῶν, τὸν πα-
 τέρα τελέως ἀφαιτουῦντες, καὶ τὸν υἱὸν εἶναι μόνον κατ' ὑπόστασιν δεικ-
 νύοντες, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ μόνου τῷ υἱῷ πλὴν ὑπαρξῆν ἔχειν πα-
 ρεῖντες: Εἴ τις οὖν ἐκ τῆς φύσεως ἀκούων τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα, ἐκ τῆς
 ὑποστάσεως νοεῖ, ὁμολογῶσιν ποιεῖ τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, ἐπειδὴ ὡς ὁμοού-
 σιος. ἢ καὶ πλὴν διαφορᾶν καὶ πλὴν διάκρισιν καὶ τῇ θείᾳ φύσει. ἀλλ'
 οὐκ ἐν μόνης ταῖς τρισὶ θείαις ὑποστάσεσι νοεῖ. μὴ ὡς τοῖς ἄλλοις

Χρυσόστ. ,, τοῖς καὶ τῷ Χρυσόστομου θεολόγου διδάσκοντος ἀκούων, ὡς ἡ μὲν τῆς θε-
 ῶν ὑποστάσεων διακριτικὴ τάξις, τοῖς ἀγίοις κατήχηκε γνώσιμος. ἡ δὲ
 βασιλ. ,, φύσεων διακριτικὴ ὅτι τῆς ἀγίας Τριάδος ἀποβλητός. Οὐ γὰρ ἡμε-
 ,, εἶσθι ἡ ὕψις ἀπὸ τῷ πατρὸς εἰς υἱόν, ὡς τοῖς χανονικαῖς φησὶν ὁ μέγας
 Βασίλειος. ὁ δὲ ρυθμιστὴς ἐγέννησε: Τοιγαροῦν εὐὶ ἀν' ἐχοι λέγειν, οὐκ ἐκ
 τῆς ὑποστάσεως τῷ υἱῷ, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ φυσικῶς, καὶ αὐτῆς οὐσίας τῷ
 υἱῷ τὸ πνεῦμα, διὰ τὸ τῷ υἱῷ ὡς τὸν πατέρα ὁμοούσιοι, καὶ τῷ
 θείῳ πνεύματι ὡς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν ὁμοουσιότητος ἀντιτεῖναι
 δεικνυμένης. ἀλλ' ὅτι τῆς διαφορᾶς ἐκ τῷ πατρὸς ὑπαρξέως τῷ πνεύ-
 ματι. ἴσθι δ' ὅτι εἰπεῖν καὶ ἐκ τῆς ὕψους τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα διὰ πλὴν
 ὁμοουσιότητα, καὶ ὅτι τῆς αὐτῆς ὅτι οὐσίας τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα. ἐκ δὲ τῷ
 τῷ υἱῷ ἡ ὁμοουσιότης δεικνύται τῷ πνεύματι, ὡς φανερωτέρας καὶ ὡς
 κατηγελμένης, καὶ ὡς πεπρωμένης. ἔχει τε ὁ υἱὸς φυσικῶς ἐν ἑαυτῷ τὰ
 τῷ πατρὶ ἴδια καὶ ἐξαίρετα, διαβαίνοντες εἰς αὐτὸν φυσικῶς τῆς τῷ
 γενήσαντος ἰδιότητος, οὐ γὰρ ὑπόστασιν ἴδια τοῦ πατρὸς καὶ ἐξαίρετα.

ὅτι γὰρ τὸ ἀναρχὸν ἔχει καὶ ἀγέννητον, ἢ τὸ γόνιμον. ἀλλὰ τὰ φυσι-
κα καὶ ἰδία τῆς τοῦ πατρὸς φύσεως ἀρχήματα. ἅπαρ ἔχει φυσικῶς καὶ
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ τὸτο διὰ πολλῆς ποιήματος πωδῆς ὁ θεὸς
Κύριλλος, τὸ μυστήριον ὡς φέρεται δοξάζειν ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῆς ὑπὲρ
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, καὶ φυσικῶς, καὶ χεὶ φύσι
ὁσάκις λέγει τὸ πνεῦμα φησὶ τὸ ἅγιον. καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ πηγάζ-
ζειν, καὶ ἢ ὁ αὐτὸς ὅτι μετὰ πατρὸς, ἀλλ' ὅσα μὲν τῶν λόγων ἐκ τῆς
ὑποστάσεως. καὶ τὰ ἰδία τῆς πατρὸς ἔχειν αὐτὸν φυσικῶς τε καὶ ὁσιω-
δῶς καὶ χεὶ φύσιν αἰετῶς θεολογεῖ. καὶ συκοφαντηθεὶς γὰρ ὡς καὶ ἐκ τῆς
ὑποστάσεως τοῦ υἱοῦ δοξάζων τὴν ὑπαρξιν τὸ πνεῦμα ἔχειν, τοῦτ'
αὐτὸ ὅτι συκοφαντεῖται, ἰσχυρίζεται, ἰδιον τοῦ υἱοῦ καὶ ὅτι ἀλλότριον
εἶναι τὸ πνεῦμα διατηνόμενος, ἀλλ' ὅτι ἐκ τῆς υἱοῦ. καὶ τοῦτ' ἀνά-
ρχα πονεῖται, ὡς Λατίνων θεωρητῆς τε καὶ λαμπρὸν ἔλεγχον. οἱ
παρ' ὧν ἔδει μᾶλλον σκοπεῖται τῆς κακονοίας, ἐκ τούτων ἀναγεσθαι
δικαιῶσιν, εἰς τὸ μὴ τὸν πατέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς υἱοῦ ὑπόστα-
σιν, αἰτίαν εἶναι κακῶς νομίζειν τῆς τοῦ θεοῦ πνεύματος ὑποστάσεως. ὁ
δὲ λέγων εἶναι ἐκ τῆς τοῦ υἱοῦ ὑποστάσεως τὸ πνεῦμα, διὰ τὸ εἰπεῖν τὸ
θεὸν Κύριλλον διαβαίνει φυσικῶς εἰς τὸν υἱὸν τὴν τῆς γενήσαντος ἰδιό-
τητα, παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ Κυρίλλου ἀρεπέτω, γράφοντος ἐν τῇ
συμφορῇ. Παρ' οὐκ ἔσται τὸ πνεῦμα θεός, ὅλως ἔχει ἐν αὐτῷ ὁσιωδῶς
τὴν ἰδιότητα τῆς πατρὸς καὶ τῆς υἱοῦ, καὶ πνεῦμα ὅτι, δι' υἱοῦ τῇ
κρίσει χρηρομένη. καὶ γὰρ τὴν αὐτῆς ζωὴν, ἢ ἐν ταῖς τῶν
θεοφόρων ἐκτίλται θεολογίαις, τὸ πνεῦμα γεννητὸν τε ἅμα καὶ γενήτωρ
ἔσται. καὶ πᾶν ἀκουσθῆναι καίνωτερον. Ἀλλὰ ταῦτα μὴ ὡς ἐκ θεω-
ρίας ἡμῶν ἀρτίως εἰρηται, ὡς τὸς διατεινομένους ἐκ τῆς ὑποστάσεως
εἶναι τῆς υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ ἐκ τῆς φύσεως εἰρηται. ὁ γὰρ θεὸς
Κύριλλος ἐν ταῦθ' ἡμῶν ἀναπηγάζειν ἐκ τῆς φύσεως, οὐ τὴν φύσιν φησὶ
τῆς πνεύματος, οὐδὲ τὴν ὑπόστασιν, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν, ἥτις
ἀναπηγάζειν καὶ τὸν Δαμασκηνὸν θεολόγον, ἐκ μιᾶς τρισυποστάτου φύ-
σεως. ὅτι μὲν γὰρ ἀκρίτως ὅτι καὶ ἡ τῆς θείας φύσεως ἐνέργεια, καὶ

ὅτι φυσικὴ καὶ οὐσιώδης λέγεται, ὡς ἐστὶν δι' ὀλίγον καὶ ὁ μέγας Ἀθα-
 νάσιος. ὡς ἵνα πῶς καὶ Μακεδονίου γράφων. Οὐ κατ' ἄλλω πρὸς τοὺς
 πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς ἐργάζεται, ἀλλὰ καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὐσιώδη τῆς
 θεότητος ἐργεῖται. ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ἐκ μιᾶς πηγῆς ὑποστάσειν, ἀλλ'
 ἐκ τῆς τριουποστάτου φύσεως ἡ τοιαύτη ἐργεῖται, ὡς ἡμεῖς
 Διονύσιος. ὡς ἐκ μίας Διονύσιος, γράφων ἐν κεφαλῇ Δ. τῆς τοῦ
 ἑσπέρου ἐκκλησίας βίβλου. Πάντα μετέχει τῆς πνευματικῆς
 θεότητος ἐκ βλυστομένης: ὅτι διὰ πνεῦμα ἐκταῦθα ὁ θεὸς Κύρι-
 λλος ἐκ τῆς πατρὸς καὶ τῆς υἱῆς διδόντες ἡμῖν, οὐ τὴν φύσιν φησὶν, ὡς
 ὑποστάσειν τῆς πνεύματος, ἀλλὰ τὴν ἀκτίστην αὐτῆς καὶ φυσικῶς ἡ-
 εῖν καὶ ἐργεῖται, σαφὲς δειγματὶς πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τὸ μαρτυρεῖν τῆς
 ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ τῆς Προδρομῆς καὶ βαπτιστοῦ τοῦ τοῦ Χριστοῦ φωνῆς,
 τῆς τοῦτο ἐκ μέτρου δίδωσθαι λεγόντος ὡς καὶ τῆς πατρὸς ἵδ' πνεῦμα τῷ
 υἱῷ. Ἰωάννης γὰρ ὁ Χρυσόστομος, ἵδ' ὡς καὶ τὸν θεολόγον Ἰω-
 Χρυσόστομος. ὡς ἡμῖν εὐαγγελίᾳ ἐξηγούμενος, Πνεῦμα φησὶν ἐκταῦθα, τὴν ἐργεῖται
 λέγει. πάντες γὰρ ἡμεῖς, μέτρω τὴν ἐργεῖται τῆς πνεύματος ἐλάβο-
 μεν. ἐκείνος δὲ ὁλόκληρον. εἰ δὲ ἡ ἐργεῖται αὐτοῦ ἀμέτρητος, πολλῶ
 μᾶλλον ἡ ὕστατος: Ὅπως πάντα νικᾷ τῆς τῆς πατρὸς ἡμεῖς ἐρημνῶν ἀλη-
 θείας ἡ δυνάμεις, ἐν ποιεῖται ἀφορμὴν ποιουμένη τὰς ὑμῶν ἐποποιίας, καὶ
 δι' ἐαυτῆς ὡς διὰ μιᾶς πηγῆς ἐνθεῖται, πλήθος σχολῶν, ἐπεροχλινεῖς ἀπε-
 λέγχουσαι γραμμᾶς. ταύτην τοι, ἥ μὲν γραφικῶς πρὸς βαλλομένην, ἄλλοις:
 Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τοῖς λογίοις οἱ Λατῖνοι γράφονται καὶ ἡμεῖς, μᾶλλον δὲ
 καὶ ἐαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ διανοήμασιν οἰκείοις, φέρ' ἵδ' αὐτῶν τὸ ἀναμφίλεκ-
 τοι αὐτοῖς δοκοῦν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα (ὡς διαρρήσεται λυγρῶς). μᾶλ-
 λον δὲ καὶ ἵδ' παρὰ τὴν τῆς διανοίας λέγεσθαι, φησὶται, ἀ-
 διατότητα διὰ τῆς. καὶ μέρος γὰρ ταῦτ' ἐπεξίεται, ὡς ἀνάγκη. καὶ
 ταῦτ' ἡμῖν ἀρτῶν, οἷς πρὸς τῆς μετρίου μηχανῶν ἡμεῖς πρὸς τῆς
 ὅμως εἰς μῆκος ἐκτετατεῖ ὁ λόγος, ταῖς αὐτῆς ἐξ ἀγνοίας ἐποποιίας
 συμπαρεκτείνόμενος. ἀλλὰ τί ἵδ' δοκοῦν αὐτοῖς ἀκράδαντοι τῆς δυσ-
 σιβείας ἔρεσθαι; πάντες φησὶ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τῆς, διὰ τῆς ἐκπορευ-

ρωται ἐν Ἰορδάνῃ Ἰῶ Σωτήρος βαπτίζομεν. καὶ τοῦτ' ἔπος ἔχον ὁμολο-
 γούμεν. ὅτι ἐκ τῆς ὄντων τὰ ὕδαρ πάντα τὰ ὄντα φορεῖσθαι, ἀλλ'
 ἐκ τῆς ἀρρήτως τελομενών, τὰ ὕδαρ ἐννοῖαν διδασκόμεν. πῶς δὲ σοι
 Ἰὼ Λί υἱ καὶ ἐξ υἱ ὅτι Ἰῆς τῷ θεῷ πνεύματος ὑπάρξας, εἰ ἐκ πατρὸς
 ἐκπορεύομεν Ἰὼ πνεῦμα πατρὸς τὸν υἱὸν σαφῶς ἔρχεται, καὶ ἐν αὐτῷ ἀνα-
 πάνεσθαι θεολογῆται. καὶ ἡ ἀπόστολος Δαμασκηνὸς ὅτι λέξας φησὶ, καὶ
 Γρηγόριος ὁ θεολόγος τῷ αὐτῷ δεικνύς, ταμίαν εἶναι τῷ θεῷ πνεύμα-
 τος ὡς Θεὸς υἱὸν καταγγέλλει τὸν Χεῖρον. καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος ἐν θη-
 σαυροῖς, ἐν ὑψὺ πατρὸς φυσικῶς ὑπάρχει τὸ πνεῦμα συμπράττει,
 καὶ ὁ πατρὸς φυσικῶς τε καὶ ὑποστάτως διήκει ἐν υἱῷ τὸ πνεῦμα λέγει,
 Λί ὅτι πάντα ἡγιάζει ὁ υἱός. ἐκ γουὶ τῷ πατρὸς ἐν τῷ υἱῷ ὑπάρ-
 χον φυσικῶς καὶ αἰδίως, ἐκ τῷ υἱοῦ πατρὸς τῶν ἀξίως ὅπως καὶ ἡνίκα
 θεοὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ φανεῖται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οὐ μὲν. ἀλλ' ὅτι
 κέτεροι τὸν πατρὸς ἐκπορεύομεν μεταχειρίζον λόγον, μάλιστα διὰ τῶν μετ'
 ἐγγνωμοσύνης ἐντυγχάνει μέλλοντας, καθολικότερα ἔκφρασις ἐν βεβα-
 χεῖ ποιήσεται τῆς ἀληθείας, ὡς ἐν ὁμιλίᾳ τὸ πᾶν διαλαμβάνουσιν.
 ὁ δὲ ἔχον ὅτι πατρὸς διάκρισις ὁρᾷ καὶ μὴ τοῦτου, μνησθῶμεν τὸ ἐγ-
 χωροῦν τὸ τῷ μυστικῷ βάθος. πύλας δ' ἐπὶ θεοῦ τοῖς ἐαυτῶν ὡσιν,
 ὅσοι μὴ κριτικῶς τὰ κέκτησθαι διανοίαν, εἰ μὴ τοῖς εὐ λέγειν διωκαμέ-
 νοις, μᾶλλον δὲ πατρὸς Θεοῦ διωκαμένου πειθιγνῶν ἐαυτοὺς παρέ-
 χετε. ὡς ἀν μὴ τὸ ὕδαρ πῶς ὑμετέραι γνώσιν, ἀπροσώπῳ τῆς εὐ εἰ-
 δότων ὀνομάσῃτε. τί δ' ὅτι ὁ λέγω; καὶ Σωτήριστε πατρὸς καὶ
 τὸν γουὶ. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πατρὸς αἰῶν καὶ ἐπ' αἰῶνας καὶ ἐπὶ,
 ἰδιότητων μὲν ἔχει τῆς ἰδιοβότου ὑπάρξας, τὸ ἐκ τῷ πατρὸς τῆς μόν-
 νης πηγῆς θεότητος ἐκπορεύεται. τοῦτέστιν, ἐκ τῆς ὕδαρ Θεοῦ ἐκείνης
 ἕως, ὡς αὖτε μόνῳ πῶς πατρὸς. ὕδαρ Θεοῦ ὅτι καὶ αὐτὸ ἕως, καὶ
 κατ' αὐτῷ τῷ πατρὸς ἐκπορεύομεν κατ' ἑνὲν ἕως, μᾶλλον δὲ μηδα-
 μῶς διαφέρων ἢ διαρρέων. ἑτεροῦ ποταμοῦ δ' ὡς καὶ αὐτοῦ ποτα-
 μῶν. ἔτι δὲ ἐκ τῷ πατρὸς, οὐδ' αὐτὸς διδάσκει, καὶ τὸ ὑψὺ
 ἔχῃ ἡθὺς ἡγῶνται ὑποστάτως τε καὶ ἀδιατάτως. αὐτῷ τε ἐπαναπαύε-

ὡμον, καὶ ἰδιον αὐτῷ ὑπάρχον, καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς διατελουῦν αἰ· αὐτὸς
 γὰρ ὅστις ὁ τῷ πνεύματος ταμίης. ἔστιν οὐκ ἀμύνον εἰ καὶ ἐξ αὐτοῦ,
 καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ παρ' ἐνέργειαν λέγεται, κατ' ὑπόστασιν μὲν τοῖς
 τῷ πατρὶ κινῶν· καὶ δι' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ φυσικῶς καὶ δίδεται καὶ πέ-
 πται καὶ παρ' ἐνέργειαν καὶ προέρχεται, δι' αὐτοῦ δίδόμενόν τε καὶ καὶ φαινεύ-
 μνον, εἰ δὲ βέλαι καὶ ἐκπορεύομενον πρὸς ἑς ἄξιον. καὶ ἐκπορεύειν γὰρ
 ἐκπορεύειν αἰ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀκρόαση, τῷ φανέρωσιν νόη. καὶ γὰρ αἰ
 τὸ ἐκπορεύεσθαι παρ' ἐνέργειαν Θεοῦ, ὑπάρχει ὅτι σημαντικὸν ἀνθυποστάτη.
 Οὐκ ἐστὶν ἄρτω (γὰρ φησι) μόνω ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅτι παντί Ματθ. δ.
 ῥήματι ἐκπορευομένη διὰ σώματος Θεοῦ: Ὅρας ὅτι τὰ μὲν παρ' ἐν-
 ἐν καὶ διὰ Θεοῦ ἐκπορευόμενα πολλά (πλήθους γὰρ συνεχτικὸν τὸ πᾶν)
 τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐν, ὃ καὶ ἰδιοτρόπως παρ' ἐνέργειαν πάντα ἐκπορεύεται πα-
 ρ' ἐν Θεῷ; καὶ πάλιν, Ἐθαύμαζον φησὶν οἱ ὄχλοι ὅτι τοῖς λόγοις τῆς
 χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῷ σώματος αὐτοῦ. ἄρ' οὐκ ἡ τῆς λό-
 γων χάρις ἀνθυποστάτος, ὡς περὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκπορευόμενον παρ' ἐν-
 ἐν τῷ πατρὶ; ἀπαρ. καὶ τοῖς ταύτῃ τῷ χάριτι ὁ Κύριος, πνεῦμα παρ-
 σήρουσεν, εἰπὼν, Τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ, πνεῦμα εἶπεν, καὶ ζωὴ εἶπεν.
 ἀλλ' ὅρας ὅπως ἐξ ἑῷ ἡ χάρις, καὶ ὅσα αὐτῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ
 δαρεαὶ τῷ ἁγίου πνεύματος; Εἰ γὰρ ἐκ τῆς τῆς πνευμάτων εἰς Χει-
 ροὶ κοιτίας ποταμοὶ ῥέουσιν ὕδατος ζῶντος καὶ τῷ ἐπαγγελίαν, Ὁ πῶν
 γὰρ φησὶν ὁ Κύριος ἐκ τῷ ὕδατος ὃ ἐγὼ δάσω αὐτῷ, γενήσεται πηγὴ ὕ-
 δατος ἀλλομνῆς εἰς ζωὴν αἰώνιον. τούτων δ' εἰπεῖν, ἐκπορευομένη, καὶ
 τὸ, Πηγὴ δὲ ἦν ἐκπορευομένη ἐξ Ἑδέμ. εἰ γοῦν ἐκ τῆς ὁμοιωμένων
 τῷ ὕδατι ποταμῶν αἰσθάνεται, τούτων δ' εἰπεῖν πηγάζεται καὶ ἐκπορεύεται
 τὸ πνεῦμα καὶ χάρις ὑπάρχον αὐτοῖς, πολλῶν μᾶλλον ἐκ τῷ υἱοῦ τῷ καὶ
 φύσιν παρ' ἐνέργειαν τε καὶ αἰδίως ἔχοντος ἐαυτῷ ἐπαναπαυόμενοι αὐτῷ, καὶ
 συνεχόμενοι φυσικῶς. ἀλλ' ἐὰν διὰ τῆς τοῦ δογματισμοῦ, ἐκ τῷ πατρὶ καὶ
 ἐκ τῷ υἱῷ, καὶ ἐκ τῆς ὁμοιωμένων καὶ χάρις τῷ υἱῷ ἐκπορεύεται τὸ
 πνεῦμα. ἰδιώματα γὰρ ἐκ τῷ πατρὶ, ὡς ἐξ αὐτοῦ μόνου τῷ ὑπαρξῶν
 ἔχει τῷ παρ' ἐνέργειαν τε καὶ ὁμοῦσιν. ἐπὶ γὰρ τῷ ἐκ τῷ πατρὶ, καὶ τῷ

πατὴρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ θεωρεῖται τῇ ὁπινόῃ ὅτι εἶναι πατὴρ
 πνεῦμα, τὸ ἐκ ὧ πατὴρ εἶναι. τὸ γὰρ εἶναι π, προθεωρεῖται ὅτι πὺς εἶναι,
 εἰ καὶ μὴ χτ' ἡρόνον. καὶ διὰ τὸτο ὅτι πατὴρ, ὅτι ἐκ πατὴρ. ὡς καὶ ὁ μέγας
 Βασίλ. Βασιλείος ἐν τοῖς πρὸς Εὐνομianos ρησὶ κεφαλαίοις. Τὴν πρὸς τὸ πατὴρ
 οὐκ εὐκρίτητα τοῦ ὅτι πνεύματος, ἐπεὶ δὴ παρὰ τῷ πατὴρ ἐκπορεύεται. ἐκ
 δὲ τῷ ὡς εἰ πῦν εὐρεθείη καὶ οἷς ποιήμασιν, ὡς αὐτῷ φυσικῶς ἀναπαύ-
 μων θεωρημάτων τε καὶ αἰδίας. ἄτε χτ' πῦν ἀπὸ ῥητόν τε καὶ ἁλῶνον
 ἐκείνῳ γενήσιν, τέλει οὐ ἐαυτῷ σχήν π ἐκ πατὴρ τὸ πνεῦμα, ἐκ τῆς
 αὐτῆς ὅν αὐτῷ ὕσας, καθ' ἡπόστασιν μόντοι πῦν πατὴρ κινῶ. Οὐκοῦν
 ὅτι τῷ υἱοῦ, θεωρεῖται τὸ εἶναι αὐτῷ πνεῦμα, τῷ ἐξ αὐτοῦ εἶναι,
 εἰ καὶ μὴ κατὰ ἡρόνον. καὶ διὰ τῷτο ἐκ τῷ υἱοῦ, ὅτι τῷ ὡς. τοιγαροῦν
 οὐκ ἔχει παρ' αὐτῷ πῦν ὑπαρξιν. διὰ τῷ ὡς δὲ λέγεται τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, ὅτι ὅτι μ' ὡς δι' αὐτοῦ νοόμενον πνεῦμα πατὴρ καὶ ἐκ πατὴρ,
 ἄτε μὴ γεννητὸν ὑπάρχον, ἀλλ' ἐκπορευτὸν, ἀμέσως ἐκ τῷ ἐκπορευόντος
 αὐτοῦ νοόμενον. ἐπὶ δὲ καὶ ὡς συμπαρομαρτοῦ ἁλῶνας αὐτῷ κατὰ
 τῶς θεολόγους. καὶ σὺν αὐτῷ καὶ μετ' αὐτῷ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐξ αὐτῷ
 ἐκ τοῦ πατὴρ ὑπάρχον. ὡς καὶ αὐτόφει τοῖς Συναγῶσι κατὰ διδόν. ὅ-
 τινες γὰρ τῷ εὐ φρονούντων λόγον ἀκρίτως θεωρημάτων ἐκ πατὴρ γεν-
 νώμενοι, οὐκ εἰς ἔννοιαν εὐφρῆς ἔρχεται, τοῦ τῷ λόγῳ συμφώνως καὶ
 Συναγῶσι Συμπαρομαρτοῦ πνεύματος. καθ' ἣν ἔννοιαν ὅτι εἰς
 ἐκ πῦν διὰ ἡλῶ μετ' αὐτῶν. ἐπὶ δὲ, καὶ ὡς δι' ὡς καὶ ἐξ ὡς
 τοῖς ἀξίοις χορηγούμενον. ὅτι θεωρημάτων ἐκείνῳ πεμπόμενον, ἢ διδο-
 μένον, ἢ πηγάζον, εἰ δὲ βέλει ἐκπορευόμενον. ἀλλ' ἡλικα ληφθῆναι καὶ
 φανερωθῆναι ἡδύκτισε. καὶ ὡς εὐδόκισε διδόμενόν τε καὶ φανερούμενον.
 καὶ γὰρ αὐτὴ κατ' ἐαυτῷ ἡ ὕσας καὶ ἡ ὑπόστασις φανερεῖται ποτε τῷ
 θεῷ πνεύματος. εἰ δὲ Λατῖνοι φασὶν ὅτι τεύθει σφάξεται πῦν θεωρη-
 νοῖν ἀρόδον, ἀκολούτως ὅτι ἐκεῖ κατὰ πῦν ὑπαρξιν ἔσται. καὶ τὸ τεκ-
 μῆριον ὅ φασιν αὐτοὶ τῷτο, ὅθεν αὐτοῖς συμβαλεῖται πρὸς πῦν ἀρόφε-
 σιν: Ἀλλ' ἐκ μ' τῷ υἱὸς καὶ διὰ τῷ υἱὸς, ὅτι παρὰ τὸν θεολογεῖται
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μίας γὰρ καὶ τῆς αὐτῆς ὕσας, μία καὶ ἡ αὐτὴ θέ-

λησις καὶ δόσις καὶ φανέρωσις. ἐκ δὲ τῆς ὑποστάσεως τῷ Θεῷ, καὶ διδόν-
 μων ὅτι, καὶ ἀλλόμενοι, καὶ πηγάζοντες, καὶ ἐργαζομένοι, καὶ φαινόμενοι, ὡς ἐν-
 παρχύσεως μὲν αὐτοῖς καὶ ἐνοικίσεως τῆς ἐμφύτου χάριτος καὶ διωά-
 μεως τῷ πνεύματι. ἀλλὰ κατὰ χάριν καὶ ὁ φυσικῶς, καὶ ὑπερον ὁ πνευ-
 5 μωστικός. ταῦτα δὲ αὐτῆς ἐργασίας, ἀλλ' οὐ προαιωνίως ἐστὶν αὐ-
 παυομένης. Ὅρας ὅση ἡ διαφορὰ, ὡς ἀπειρίας ἐπέκεινα; Λατῖνοι
 δὲ ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἐκ μὲν τῷ πατρὸς λέγοντες γεννηθῆναι
 τὸν υἱόν, ἐκ δὲ τῷ πατρὸς καὶ τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα ἐκπορευεσθαι, οὐ σαφῶς
 10 φεῖ τῆς προαιωνίου καὶ ὑποστατικῆς φασὶ διαφορᾶς, καὶ αὐτοῖς τῆς ὑπάρ-
 ξεως τῷ υἱῷ τε καὶ τῷ πνεύματι; σαφῶς τοιγαροῦν μιν γινώσκει τὰ ἀμικ-
 τὰ. τοῖς ὑπὲρ ἡρώων, τὰ ὑπὸ ἡρώων. τοῖς ὑπὲρ αἰτίαι, τὰ δὲ αἰτί-
 αι. δι' ἡμᾶς γὰρ ἐκ τῷ υἱῷ πέμπεται. εἰ δὲ δι' ἡμᾶς, καὶ μεθ' ἡμᾶς.
 ἐκ δὲ τῷ πατρὸς οὐ διὰ τι, οὐδὲ πρὸς τι. οὐδὲ μετὰ τι. ἀπαρὰ τῆς
 βλασφημίας. εἰ μὴ σὺ καὶ τῷ ἀναπλάσεως, ὁ πᾶντολμος, μᾶλλον δὲ
 15 ψευδοδιδάσκων θεολόγος, καὶ τὸν λόγον οἷον ἐκ ὑπέρω τῷ πατρὸς τιθεῖς. πρὸ-
 ρώτερον δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ θεόσοφοι πατέρες, ἡμῶν
 καὶ ὡς διδόντες τὴν τῆς πίστεως ὁμολογίαν, ὡς ἐκ τῷ πατρὸς ἐκτελλό-
 20 ντες γεννηθέντα τὸν υἱόν, ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ αὐτῶν τῷ πατρὸς ἐκπορευ-
 ὄμενοι. δηλονότι ἀμέσως ἐκάτερον αὐτῶν, καὶ ἐκ μόνου τῷ πατρὸς, ἐκ
 25 αὐτῆς δηλαδὴ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως. εἰ δὲ διὰ τὴν γεννηθῆναι
 ὑπερφύνησιν ὑπερον ἡμῶν, καὶ ταῦτα φέρει τῆς ἀλλοτριουμένης τῷ υἱῷ
 τὸ πνεῦμα ἐκτελλόμενοι, ἐκ ἀμφὶν εἶπε τις αὐτὸ, ἢ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, ἢ
 ὅτι τῷ υἱῷ ἐκλάμπει, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις. ἀλλ' ὡς καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ ὑπάρ-
 30 χον, καὶ ἴδιον αὐτῶν, καὶ κατ' ἐξ ἑνὲν ἀλλότριον. Πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ
 35 ἄνευ ἡρώων φερόμενης ἢ αἰτίας, εἰρήκε τις δι' υἱοῦ ἢ καὶ ἐκ υἱῷ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀποστελλόμενοι. φερόμενης δὲ αἰετῶν ἐργειᾶν, καὶ
 ἢ ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, τῆς αὐτῶν ἰσχύος. εἰ δ' ἄρα πᾶσι καὶ μὴ
 φερόμενης εἰρήκεσαν, ἀλλ' ὡς πολλάκις τούτοις φερόμενοι. ἐπει-
 40 τα οὐδὲ ζωῆς τούτου, ὡς ὑπὸ τὴν σὺ καὶ χαυχόμενος εἰς τὸ ἀμεβε-
 45 ῖν πολλάκις τῆς λεγόμενης ὡς τῇ θείᾳ γενεᾷ, τῇ μὲν ζωῇ

τῶν ῥημάτων ἐστὶν ἓν, τῇ δὲ διανοίᾳ καὶ τῷ ὁράγματι οὐχ ἓν· ὁ καὶ τοῖς
 αἰρετικοῖς πλὴν πλάττειν ὡς ἐπὶ παντὶ ἀπειργάσατο, μὴ διωκόμενοι διακρί-
 νειν τὸ τῇ ζωῳδῳ τῶν ῥημάτων ἓν, τοῖς δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἔχον, ὡς καὶ
 Γρηγόριος τῷ θεολόγῳ ζωοδοκεῖ· σαφὲς γὰρ τὸ τοῖς σοφοῖς τὰ
 θεῖα καὶ τῷ θεῷ πνεύματι μεμνημένοις, ὡς ὅταν ἐξ ἀμφοτέρων πατρὸς καὶ
 υἱοῦ τὸ πνεῦμα λέγηται, ἢ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, εἰ καὶ ζωοδοκεῖται ῥήματα,
 ἀλλὰ διέστηκε ὁράγματι. καὶ πρὸς μὲν τὴν ἀλλοτριότητάς τὸ πνεῦμα
 τῷ υἱῷ, δὲν τῶν ἀνθρωπίνων ἐκείνου εἰποιμεν, ὅτι καὶ τῶν ἀδελφῶν οἰκο-
 νομοῦντες· οἰκωφῶντι δὲ Θεῷ διὰ τῆς γενναίας ἰδέας τὸ πνεῦμα, ἡκρι-
 βωμένως ἐκκαλύψοντες ἐκείνου· ὡς ἐκ πατρὸς μὲν ἔχον πρὸ πάντων τῶν
 αἰώνων πλὴν ὑπαρκτην τὸ πνεῦμα ὁρόδον. τῷ υἱῷ δὲ αἰώνως συν-
 παρῶν, ἐξ αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνες ὡς ἡλθε δι' ἡμᾶς καὶ μεθ' ἡμᾶς, κατ'
 ἐκφρατικῶν καὶ οὐχ ὑπαρκτην ὡς ἡλθε. ἀλλὰ καὶ ὁ υἱὸς φησὶν ὅτι
 τῷ πνεύματι ὅτι· πάντες· διὸ καὶ ἐκφρατικῶν ὅτι αὐτῷ τὸ πνεῦμα· καὶ
 ἀπεπέλλεται καὶ παρ' αὐτοῦ, ἔχον ὡς ἄνθρωπος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς
 Θεὸς καὶ τῷ θεολόγῳ Γρηγόριον. καὶ ἐμμορφῶνται ταῖς καρδίαις τῶν
 πιστῶν· καὶ οἰοκεῖ· καὶ ὁρᾶται δι' αὐτῶν. ἐν γὰρ θησαυροῖς ὁ θεὸς
 ὡς ἡμῶν. Χειρὸς φησὶ τὸ πνεῦμα, τὸ, ὡς αὐτὸς ἐν ἡμῖν μορφούμενον· καὶ
 πάλιν Χειρὸς τὸ πνεῦμα, ὡς τῷ Θεῷ λόγῳ διὰ πνεύματος ἡμῶν οἰοκε-
 ζομένη· γεννᾶται δὲ καὶ λέγεται, ἐπεὶ τὸ γεννᾶμενον, υἱὸς αἰὲν τῷ γε-
 ννηκότῳ ὅτι· ἵνα λέγεται. καὶ ὁ γεννῶν, αἰὲν πατήρ. τὸ δὲ ἐκπορευ-
 ὄμενον ὅτι Θεῷ κατὰ ὡς ἡμῶν, οὐχ ἁπλῶς· οὐδὲ μόνον τῷ ἁγίῳ
 πνεύματι ὅτι· ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ἡμῶν καὶ ὑπαρκτην ὡς ὁρόδον δι-
 λουῖ, ἐπεὶ ὅσοι οὐσαν τῆς τῷ υἱοῦ ἐκ τῷ πατρὸς γεννήσας, μόνον τῷ
 ἁγίῳ πνεύματι ὅτι· τὸ δὲ ἐκ τῷ κρυφίῳ φανερωθῆναι, καὶ παρρησιάζ-
 εσθαι, καὶ δημοσιεύει πλὴν οἰκείαν δύναμιν διὰ τῶν ὁπιπλεμμένων
 θαυμασίων, καὶ μόνον τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀλλ' ἐπὶ καὶ αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς
 (γὰρ φησὶν ὁ ὡς ἡμῶν ἐν βασιλείᾳ) ἐν τῷ ἐκπνεύματι
 ἐν μέσῳ τῶν λαῶν σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, γῇ ἐσθίῃ. καὶ
 τῷ πατρὸς τοῦτον παλάτι ποτε φανερωμένη, καὶ διὰ Μωσέως θαματο-
 ποιούωντος,

ποιουτός, ὁ πρῶτος, καὶ τοῖς θεολογικώτατοι Γρηγόριον, γέρονε σεμνόν.
 μεταπηδῶν τῷ Ἑβραίων ἀπὸ τῆς τῷ εἰδῶν προσκυήσεως, ὅτι
 πλὴν ἀμυδρὰν μὲν, ἀληθὴν δὲ θεογονσίαν. ἀλλὰ καὶ ὅτι τῷ υἱῷ καὶ τῷ
 ἀγίῳ πνεύματος ὁ δεύτερος γέρονε σεμνός. τῷ μὲν Ἰουδαίων μεταρρύθ-
 ν, μισοῦμένων ἀπὸ τῶ νόμου πρὸς τὸ εὐαγγέλιον. πάντος δὲ ἔθνους χαλεμέ-
 ν, πρὸς πλὴν εὐαγγελιζομένῳ κοινωνίαν τῆς θεώσεως : Ἀλλὰ καὶ τῷ
 υἱῷ μόνῳ διὰ τῷ σαυρὺ διαβαίνοντος ἐν τῇ ὡς ἀληθῶς ἐρήμῳ τῷ θανάτῳ
 καὶ τῷ ἁδῇ, καὶ φανερωμένῳ ἐν μέσῳ τῷ λαοῦ τῷ Ἰουδαίων, διὰ τῆς ἐκ
 τῷ ἔχθρας θεοσημίας, καὶ αἰδιότητος ἢ γῆ ἐσθ' ὀδῇ. Ὅρας ὅτι τῆς
 ποιούτης σημασίας, τὸ ἐκπορευόμενοι, οὐ μόνον δὲ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ
 καὶ κοινὸν πατρὸς καὶ οὐ καὶ πνεύματος; ἀλλ' ὑπερογενὴς καὶ ὑπὸ θεόν
 αὐτῇ ἢ ἐκπέφυσι. οὐ τῷ λαῷ γὰρ φησὶν. εἰ δὲ οὐ τῷ λαῷ, καὶ μετὰ
 τῷ λαῷ. χαλῶς ἄρ' ἔφημεν, ὡς τὸ ἐκπορευόμενον ὅτι τῷ ἀγίῳ πνεύ-
 ματος, οὐκ αἰεὶ πλὴν ἐκ τοῦ πατρὸς προσηνῶν ὑπαρξῶν διηλῶ, ἀλλ'
 ἐπὶ ὅτε καὶ πλὴν ὑπερον φαίερασι. καὶ ἦν καὶ ὁ υἱὸς κοινωνήσῃ τῷ πατρί. ὁ καὶ
 ὁ θεὸς Κύριλλος Λέικυσι σαφῶς λέγων, τὸ πνεῦμα τοῦ υἱὸν ἐξ ἰδίας ἡμῶν
 ἀναπηγάξῃ φύσεως : προσηνῶν γὰρ τὸ ἡμῶν, ζωμένην δίδωσι τὸ θεο-
 νικὸν τῆς ἀναδόσεως. καὶ ὅτι ἐργεῖα καὶ δαρεὰ ὅτι τῷ θεῷ πνεύματος,
 τὸ ἐκ πατρὸς καὶ υἱὸς πηγαζόμενον ἡμῶν, Ἰωὴλ προσηνῶν ἔλλων, μαλ-
 λον δὲ διὰ τῶ ὁ Θεός. οὐκ ἐκχέω τὸ πνεῦμα μου φησὶν, ἀλλ' Ἐκχεῖ, Ἰωὴλ. β.
 ἀπὸ τῷ πνεύματος μου. ὡς γὰρ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησὶ πατήρ, τὸ μέρος, Χρυσόστ.
 λέγει τῆς ἐργείας. οὐ γὰρ ὁ παρὰ κλητος μερίζεται. ὁ δὲ τῷ ἀπο-
 σῶλων κορυφῶς; πλλαχῶ, μαλλον δὲ πανταχῶ, δαρεὰν χαλεῖ πλὴν ἐκ-
 χυθεῖσαι τιμικαῦτα πρὸς αὐτὸς. καὶ ὁ Χρυσὸς πάλιν θεολόγος, οὐχ ὁ, ὁ αὐτῶ.
 Θεὸς φησὶ, ἀλλ' ἡ χάρις ἐκχεῖται. οὐκ ἄρα διὰ ταῦτα ἐκ τῷ πατρὸς,
 καὶ τῷ υἱῷ ἐκπορεύεσθαι δοξάζομεν τὸ πνεῦμα. ἀτιμάσομεν γὰρ αἰ-
 πτο μαλλον, ἢ δοξάζομεν, τοῖς διὰ τῷ υἱῷ τὸ εἶναι σχοῦν ζωτάτ-
 τοιτες αὐτὸ. τοιχαροῦ ἐκ τῷ πατρὸς μόνου δοξάζομεν ἐκπορευόμενον
 ἰδιοτρόπως καὶ προσηνῶν, ὡς καὶ ὁ υἱὸς γενᾶται. καὶ ὅτι δοξάζοντες
 ζωδοξάζομεν αὐτὸ καὶ συμπροσκυῖται τῷ υἱῷ καὶ τῷ πατρί. καὶ

ταῦτο δηλοῦντες οἱ θεόσοφοι πατέρες, ὅτι τοῦ συμβόλου τῆς ὀρθοδόξιας,
 τὸ ἐκ τῆ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ κυνοῦν ἀξίωσθαι τῶ
 πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, συνήγαγον εἰς ἓν. Κυνημμένως ἐκρῶνῆσαντες καὶ πα-
 ραδόντες, ὡς τῇ μὴ δοξαζόντων ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς ἀμέλει καὶ τοὶ υἱὸν γεννημένον, οὐδὲ συμπε-
 σκυνεῖν τὸ πνεῦμα ἐκείνοις διωκιδέων, οἱ ἰδίᾳ ὑποστάσι θεοφύμνον·
 εἰ γὰρ κοινὸν αἰεὶ αὐτοῖς ὡς ἐξ αὐτῆς ἢ τῷ πνεύματος ἐκπορεύσεις, σέ-
 γεια αἱ εἴη τὸ πνεῦμα μὴ, καὶ οὐκ ἐν ὑποστάσι. μόνον γὰρ σέ-
 γεια, ἢ γὰρ αὐτοῖς κοινὴ. κοινὸν μὲν οὐκ αὐτοῖς ὡς ὁμόουσι. ἀλλ' οὐκ
 αἰεὶ αὐτοῖς κοινὸν ὡς ἐξ ἀμφοῖν. εἰ καὶ ἀμφοῖν. εἰ καὶ καὶ ἐπ' ἐσχάτου
 τῆς αἰῶνιαν ἐξ ἀφοῖν ἐκκέχται, παρὰ τὴν δὲ ὅτι καὶ παρ' ἐαυτῶ. καὶ
 γὰρ αὐτεξούτως πρὸς ἡμᾶς ἐκχεῖται. καὶ πρὸς τὸν υἱὸν γὰρ εἰρηται
 Φαλμ. β., παρὰ τῆς εἰπεῖν, Ἰός μου εἰ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεννηθήσῃ. ἀλλ' ἴσμεν
 ὑπὸ χερόν ταύτῃ ὑπάρχουσαν τὴν γέννησιν. πὶ δὲ. ἔχῃ καὶ τὸ πνεῦ-
 μα ταύτῃ κυνιργάσατο τὴν γέννησιν, ὅ τὸ κατ' ἡμᾶς ἀνλημμένον
 τῷ υἱὸ φέμα ὅτι τῷ βαπτίσματος ἐχειλῇ, καὶ χειρὶ ἐφανερώθη.
 ὅτι καὶ πρὸ τῷ βαπτίσματος γέρον ἐμόθεον. ἐπεὶ καὶ τὴν αρχὴν ὁ τῷ
 Θεῷ υἱὸς ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας ἐσαρκώθη τῆς παρθένου, καὶ
 τὸ γεγραμμένον· Ἄρ οὐκ ἐκ τῷ πατρὸς καὶ ἐκ τῷ πνεύματος ἐρεῖς γε-
 νῆσθαι πρὸ αἰῶνιαν τὸν υἱὸν διὰ τὴν ὑπὸ χρόνον ταύτῃ γέννησιν; σὺ γὰρ
 ἴσως ὁ λογικῶς ἐφόδῃς τὴν παρὰ Θεῷ γινώσιν πειζόμενος, καὶ ἐκ τῆς
 ὑπερὸν ὡς αὐτὸς φησὶ γεννέσθαι, τὰ παρὰ τῆς ὄντα τοχαζόμενος. ἀλλὰ
 καὶ μάρτυρα τε ἀξιολογώμενοι ἡμῖν ἀν' ἐπαράγοις τὸν υἱὸν αὐτὸν διὰ τῷ
 Ἰσαΐ. μ. η., προφῆτου λέγοντα, Κύριος ἀπέσταλκέ με καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. καὶ ταῦτο
 γὰρ σὺ, ταῦτο οἶσθαι ἀποφύγετε καὶ βόπον ὑπάρξεως. πρὸς δὲ
 τότῳ, καὶ τῷ μεγάλῳ προσχρήσῃ καὶ παρεξηγήσῃ Παύλῳ, καὶ
 α. Κορ. ιβ., τῷ ἐκὼν καὶ ἐβελόχεων. ἢ ἀγνοῶν, καὶ μὴ ὁμολογῶν. Ὡς μὲν γὰρ
 (φησὶν ἐκεῖνος) διὰ τῷ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἀλλὰ δὲ
 λόγος γνώσεως. ἀλλὰ καὶ ὁ Χεῖρὸς οἰοκίταις καρδιάς τῆς μὴ
 ἀδοκίμων, πάντως διὰ τῷ πνεύματος. καὶ νοεῶς ὁράται, καὶ ἐμμορ-
 φῶται,

φῶται, καὶ ἐμφανίζεται. καὶ ταῦτα διὰ τοῦ πνεύματος. Οὐκοῦν πρὸς συλλο-
 γισμὸν εἶπες, εἰ διὰ τοῦ πνεύματος, καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος: Εἰ δὲ ἐκ τοῦ πα-
 τρός καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος ὁ υἱὸς σαφῶς ἀποτέλλεται, καὶ τὸ βέβαιον δέχ-
 εται, καὶ ὁ πᾶς ὁ βαπτισμὸς γεννᾶται ἐκ πνεύματος, καὶ ταῖς χερشاῖς.
 ἢ λάμπει. καὶ τὸ τοῦ πνεύματος, καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ὁδοῦ
 πλησίων συνείρας, εἴτε κοινὰς καὶ τὰς σὰς ἐπισήμας συμπαράνοιν, καὶ
 ἐκ τοῦ πνεύματος γεννημένον εἶναι τοῦ υἱὸν δεξιάς τε καὶ αἰσῆς. ἀλλ'
 ὅχι ἡμεῖς γε ὡς σφάται ἐκπληροῦν, οἱ τῆς καὶ σὲ ταύτης θεολογίας ἀ-
 μαρτοὶ παντάπασιν. ἀλλ' ὁρθῶς ἀν καὶ πρὸς ἐκφώνησιν, καὶ ἀνέλεον καὶ
 τῆς πίστεως ὁμολογίαν, ἐκ τοῦ πατρὸς μόνον λέγοντες ἐξαρχῆς ἀμέσως εἶ-
 ναι τὸν υἱόν τε καὶ τὸ πνεῦμα. ἰδιοτρόπως μὲντοι ἐκάτερον αὐτῶν: Καὶ
 διὰ τὸ ἴδιον δηλοῦντες ἐκάτερον τρόπον, τίς μὲν ἐκ πατρὸς ὑπαρξίν τοῦ υἱοῦ,
 γέννησιν πρὸς παραγωγὴν. ἐκ πρὸς τὴν δὲ, τίς τοῦ ἁγίου πνεύματος. τὰ
 δὲ ὑπερὸν ἐν ἑξήκω καὶ μετὰ τίς κτίσιν, ἐπὶ ταύτης καὶ ὑπὸ τῶν
 ὑπεργμένων, νόημασι μὲν, ἀεὶ διακρίνουν τῆς πρὸς ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώπων ὑπάρ-
 ξων ἐκείνων. ῥήμασι δ' ἐπὶ ὅτε καὶ τὸ ἀντιθέτως συνάπτοντες, ἢ
 καὶ συνημμένα πρὸς πᾶσαν ἀκούοντες, τίς ἐν τοῖς νόημασι διακρίνουν
 οὐκ ἀποβάλλου. τοιοῦτοι ἐπὶ καὶ τὸ πρὸς τῆς Κυρίας ἀνέλεον,
 Ἐγὼ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον. καὶ ἡκω. καὶ ἐξῆλθον πρὸς τῆς πατρὸς, καὶ, ἰωάν.
 ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον. καὶ ταῦτα γὰρ τὸ ἐξῆλθον ἐν ὅν, ὁ μὲν δι-
 κνοίας ἐπὶ δηλωτικόν, τίς τε γὰρ δι' ἡμᾶς ἐφ' ἡμᾶς, ἐφ' ἡμᾶς πρὸς
 τῆς πατρὸς ἀποστολὴν δηλοῖ, καὶ τίς ἐκ τῆς ἐξίας καὶ τῆς τῆς
 πατρὸς ὑποστάσεως προαιώνιον πρὸς τὸν: Τὸ οὖν διὰ τὸ
 τοῦ ῥήματος ἐνέον, συνάφεται τὰ πλείονα καὶ ὑπὸ τὸ πλείονα διε-
 γνῶτα; ἢ διότι τὸ ἐξῆλθον καὶ τίς ἀποστολὴν δηλοῖ, ἢ διὰ τοῦ υἱοῦ
 ἀποστολὴ πρὸς τῆς πατρὸς ἐγγενεῖ καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ, Κύριος καὶ ἡσυχ.
 ἀπέσταλμέν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ἢ εἰπὼ πάλιν τὸ πάλαι εἰρημὸν, καὶ
 πρὸς τὴν δογματισμὸν ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ υἱοῦ καὶ
 λόγον τοῦ Θεοῦ; ἢ ἁπλοῦς. Οὐκοῦν, ὅθεν διὰ τίς ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ
 τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀποστολὴν ἢ ἐκφάνει ἢ πρὸς τὸν, τίς ἐκφάνει
 καὶ

καὶ ἕπο, θεόνον λέγω καὶ εἰς ἐν τῇ προαγωγῇ οἷοτε συνάγεται καὶ
 τὴν λέξιν, ἐκ τῆ πατρὸς καὶ ἐκ τῆ υἱῶς λογματοσύνην ἐκπορεύεσθαι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον, μέχρ' αὖ ἐκ τοῦ τοῦ γινώσκοντος αὐτὸ τῷ πνεύματι
 νεγκόντι πατρὶ ὁπίσθι προαγωγόνον : Ἀλλ' ὁ μόνος διανοίγων ὁφθαλ-
 μὸς τυφλῶν, καὶ δι' ὃ ὁρῶσιν οἱ ὁρῶντες, εἰ καὶ μὴ ἀπαξ ἀπλῶς τοῖς πᾶσι, ἰ-
 ἀλλὰ τοῖς οἷς ἀληθεία σε ζητοῦσιν ἅπασι, διδόν δι' ἀρετῆς θεωρίας ἀ-
 νικῶν τοῖς οἷς τῷ δόγματι, ὁππινώσκον τὴν ἀλήθειαν. εἰ δ' οὐδ',
 ἀλλὰ δι' ἀκοῆς πιστεύσαντας πρὸς τὴν ἐνότητά της σὺς ὁππινώσκον
 διὰ πίστεως ἀνάστα. καὶ δι' ἔργων ἀγαθῶν βεβαιώσας ἀποδείξας,
 οἷς χαρῶν εὐθέτω φανέρωσιν σαυτὸν αὐτοῖς. ἢ εἰδόμεν τὴν σὺν ἐπ' ἀ-
 ληθείας δόξαν ἅπαντες, καὶ χαταπολαύσαντων οἷς πνευματικῇ καὶ ἀπαρρί-
 πτω θείᾳ τῆς τρισηλίου καὶ μοναρχικωτάτης φαιδρότητος. καὶ
 δοξάσμεν σε πρὸς διώσμεν ἀδιαλείπτως, νῦν

καὶ αἰ καὶ εἰς τὸς ἀχαταλήκτους

αἰῶνας τῷ αἰῶνι :

Αμήν :

Τόπος καὶ τῷ τοῦ δόξα.